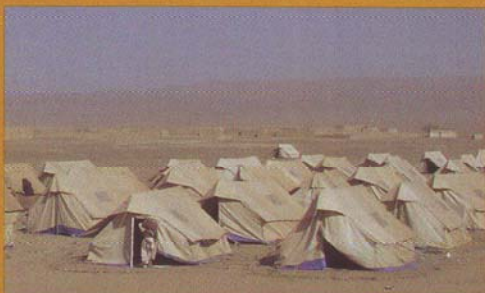
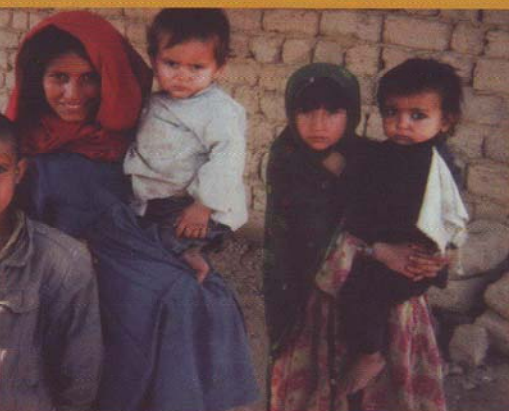

زنان، دختران، پسران و مردان نیازهای متفاوت – فرصت های برابر

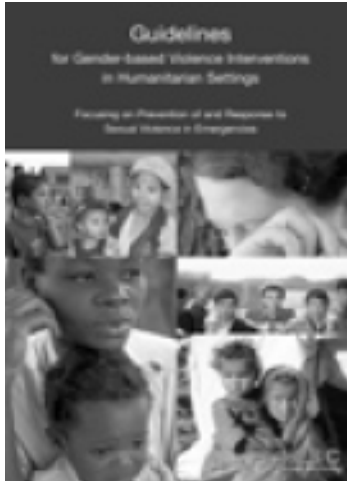
IASC

کمیته دائمی بین آژانسی
کتاب راهنمای جنسیت در اقدام انساندوستانه

زنان، دختران، پسران و مردان نیازهای متفاوت – فرصت های برابر

IASC

کمیته دائمی بین آژانسی
کتاب راهنمای جنسیت در اقدام انساندوستانه
دسامبر ۲۰۰۶

دستورالعمل IASC برای مداخلات علیه خشونت مبتنی بر جنسیت (GBV) در وضعیت های انساندوستانه بعنوان مکمل این کتاب راهنماست و باید در ارتباط با آن بکارگرفته شود. دستورالعمل GBV برای کنشگران انساندوستانه یک دسته از اقدامات حداقل را در کلیه بخش ها فراهم می نماید تا از خشونت مبتنی بر جنسیت پیشگیری نموده و به آن پاسخ دهند.

دستورالعمل GBV را می توان از آدرس زیر بدست آورد:
<http://www.humanitarianinfo.org/iasc/gender>

این کتاب راهنمای IASC به زبانهای انگلیسی، عربی، فرانسه، پرتغالی، روسی و اسپانیولی نیز در دسترس می باشد و نسخی از آن در سایت اینترنتی IASC مربوط به جنسیت به آدرس زیر در دسترس می باشد:

<http://www.humanitarianinfo.org/iasc/gender>

برای هرگونه نظر و پیشنهاد به منظور بهبود این کتاب راهنما لطفا با پست الکترونیکی genderhandbook@un.org تماس حاصل نمایید.

عکس ها:

سازمان خواربار و کشاورزی (FAO)، شبکه های ادغام اطلاعات منطقه ای (IRIN)، دفتر ملل متحد برای هماهنگی امور انساندوستانه (OCHA)، صندوق جمعیت ملل متحد (UNFPA) و صندوق ملل متحد برای کودکان (UNICEF) سخاوتمندانه عکس ها را به این مجموعه اهدا نموده اند.

© کمیته دائمی بین آژانسی

این سند برای توزیع عمومی منتشر شده است. همه حقوق محفوظ است. تکثیر و ترجمه، مگر برای مقاصد تجاری، با ذکر منبع مجاز است.

پیشگفتار

وقتی جنگی در می گیرد و یا بلایی نازل می شود، ما به حرکت در می آئیم. وظیفه ما، بعنوان کارکنان حرفه ای انساندوستانه، این است که به کمک و حمایت از مردم در دردناکترین لحظات زندگی آنها برخیزیم. لحظاتی که آنها ترسیده اند، گم شده اند، به آینده شان امیدی ندارند و تقریباً تمام مایملکشان را از دست داده اند. خواه در اندونزی پس از سونامی و یا در جمهوری خلق کنگو در گرماگرم جنگ و درگیری، زندگی زنان، دختران، پسران و مردان معمولی از هم پاشیده و یا برای همیشه تغییر می یابد. ما آنجا هستیم تا بار غم آنها را، با اطمینان دادن به اینکه نیازمندیهای پایه ای زندگی را دریافت خواهند داشت، سبکتر کنیم. وظیفه ماست که به آنها احترام بگذاریم، کمکشان کنیم تا اعتماد و احساس حیثیتی که غالباً با بحران از بین می رود به آنها بازگردد. بالاتر از همه ما نباید وضعیت آنها را بدتر کرده، برای آنها نگرانی بیشتر تولید کنیم و یا اینکه آنها را در معرض خطرات جدید قرار دهیم.

ما گاهی اوقات، در اثر شتابی که برای تجهیز حمایتها، ارائه پشتیبانی، هماهنگی با سایر همکاران، پاسخ به نیازها و سنوالات واصله از دفاتر مرکزی داریم، دید کسی را که باید باشیم و یاری کنیم از دست می دهیم. ما حمایت می کنیم و کمکها را توزیع می کنیم ولی در همان حال می توانیم فراموش کنیم که زنان، دختران، پسران و مردان غالباً نیازهای متفاوتی دارند. با خطرات متفاوتی روبرو هستند و مهارتها و آرزوهای متفاوتی دارند. نادیده گرفتن این ها می تواند به این معنی باشد که کمک ما بدرستی جهت داده نشده است.

این کتاب، راهنمایی های واقعی و عملی را برای شناسایی و پاسخ دادن به نیازها و وضعیت های متفاوت زنان، دختران، پسران و مردان فراهم می نماید. به عبارت دیگر، به ما می آموزد که به موضوعات جنسیتی در بحرانهای انسانی حساس باشیم. این راهنما نمی خواهد وظایف و مسئولیتهایی اضافی بر مشاغلی که در اصل سخت هستند بیافزاید. ساده بگوئیم، این کتاب در مورد برنامه ریزی خوب و مطلوب می باشد.

درک تفاوتها، نابرابریها و ظرفیتهای جنسیتی، کارآیی پاسخ انساندوستانه ما را بهبود می بخشد. ما باید باهم برای ارتقاء برابری جنسیتی کارکنیم – این یک مسئولیت مشترک همه کنشگران انساندوستانه می باشد.

یان اگلند

هماهنگ کننده امداد اضطراری

قدردانی

این کتاب راهنما با همکاری طیف وسیعی از کنشگران انساندوستانه تهیه شده است. ابتکار عمل تهیه این راهنما با ستاد ویژه IASC برای جنسیت در اقدام انساندوستانه بوده و داده های فنی از طریق سیستم رهبری گروهی کمیته دائمی بین آژانسی و گروهی از کارشناسان جنسیتی صورت گرفته است. این کتاب راهنما در طول زمان و از طریق بازخورد دریافتی از کارکنان عملیاتی، مبنی بر اینکه چگونه آنرا عملی تر و ساده تر نمود، متحول خواهد شد.

آژانسها و سازمانهای زیر به تدوین و تهیه کتاب راهنمای جنسیت IASC کمک کرده اند و معتقدیم که این امر به بهبود برنامه ریزی با کیفیت جنسیتی در عملیات انساندوستانه کمک خواهد کرد.

عملیات انساندوستانه آفریقایی

CARE

مرکز کنترل و جلوگیری از امراض

سازمان خواربار و کشاورزی (فانو)

شبکه بین سازمانی برای آموزش در وضعیت های اضطراری

کمیته بین المللی صلیب سرخ

فدراسیون بین المللی صلیب سرخ و هلال احمر

سپاه بین المللی پزشکی

سازمان بین المللی مهاجرت

کمیته بین المللی نجات

مرلین

شورای نروژی پناهندگان

دفتر هماهنگی امور انساندوستانه

دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر

دفتر نماینده دبیر کل برای اشخاص جابجاشده داخلی

دفتر مشاور ویژه موضوعات مربوط به جنسیت و پیشرفت زنان

آکسفام

صندوق کودکان ملل متحد

دپارتمان امور اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل متحد

صندوق ملل متحد برای زنان

برنامه عمران ملل متحد

بخش توسعه زنان سازمان ملل متحد

کمیساریای عالی ملل متحد برای پناهندگان

سرویس عملیاتی سازمان ملل متحد

صندوق جمعیت ملل متحد

برنامه جهانی غذا

سازمان جهانی بهداشت

کمیسیون زنان برای زنان و کودکان پناهنده

IASC – کمیته دائمی بین آژانسی

فهرست مندرجات

الف
ب
ج
د

مقدمه

قدردانی

اسامی اختصاری

درباره این کتاب

بخش الف: اصول بنیادین

اصول پایه برابری جنسیتی

جنسیت چیست؟

چرا جنسیت در وضعیت های بحرانی اهمیت پیدا می کند؟

تجزیه و تحلیل جنسیتی چیست؟

چرا داده های تفکیک شده بر اساس جنس مهم هستند؟

چارچوب برنامه ریزی بر اساس برابری جنسیتی

تعاریف کلیدی

۱
۱
۵
۶
۸
۹
۱۲

چارچوب حقوقی بین المللی برای حمایت

حقوق بین المللی بشر

حقوق بین المللی بشردوستانه

حقوق بین المللی پناهندگان

اصول راهنما در مورد جابجایی داخلی

مکمل بودن حقوق بین المللی بشر، حقوق بین المللی بشردوستانه و حقوق بین المللی پناهندگان

رویکردهای مبتنی بر حقوق و مشارکت جامعه

اقدامات لازم برای جریان سازی برابری جنسیتی با بکارگیری رویکرد مبتنی بر حقوق

۱۵
۱۶
۱۹
۲۰
۲۱
۲۱
۲۲
۲۳

هماهنگی در زمینه برابری جنسیتی در وضعیت های اضطراری

عناصر هماهنگی موثر چه هستند؟

شرح وظایف برای ایجاد شبکه جنسیتی

شرح وظایف برای مشاور جنسیتی

۲۷
۲۸
۲۹
۳۰

جنسیت و مشارکت در اقدام انساندوستانه

چه کسی باید شرکت کند؟

سیاستهای مربوط به جنسیت و مشارکت کدام است؟

چگونه می توانیم از مشارکت موثر اطمینان حاصل نماییم؟

نقاط ورودی برای مشارکت در اقدام انساندوستانه کدام هستند؟

۳۱
۳۱
۳۲
۳۳
۳۴

بخش ب : حوزه های کاری

- ۴۱ جنسیت و هماهنگی در اردوگاه و مدیریت اردوگاه در وضعیت های اضطراری
- ۴۹ جنسیت و آموزش در وضعیت های اضطراری
- ۵۷ جنسیت و موضوعات غذایی در وضعیت های اضطراری
- ۵۹ الف - جنسیت و امنیت غذایی در وضعیت های اضطراری
- ۶۵ ب - جنسیت و توزیع غذا در وضعیت های اضطراری
- ۷۱ ج - جنسیت و تغذیه در وضعیت های اضطراری
- ۷۷ جنسیت و بهداشت در وضعیت های اضطراری
- ۸۳ جنسیت و معیشت در وضعیت های اضطراری
- ۸۹ جنسیت و اقلام غیر غذایی در وضعیت های اضطراری
- ۹۳ جنسیت و ثبت نام در وضعیت های اضطراری
- ۹۷ جنسیت و سرپناه در وضعیت های اضطراری
- ۱۰۵ جنسیت و آب، بهداشت و نظافت در وضعیت های اضطراری

اسامی اختصاری

AIDS	سیندروم کاهش ایمنی اکتسابی
CAT	کنوانسیون بر علیه شکنجه و سایر رفتارها یا مجازاتهای خشن، غیر انسانی و خوارکننده (بصورت خلاصه: کنوانسیون بر علیه شکنجه)
CEDAW	کنوانسیون از بین بردن همه اشکال تبعیض بر علیه زنان
CESAR	کمیته حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
CRC	کنوانسیون حقوق کودک
DRC	جمهوری دموکراتیک کنگو
GBV	خشونت مبتنی بر جنسیت
GenCap	فهرست کارشناسان جنسیتی و ظرفیت در حال آماده باش
GenNet	شبکه حمایت از جنسیت
HIV	ویروس کاهش ایمنی انسان
IASC	کمیته دائمی بین آژانسی
ICCPR	کنوانسیون بین المللی حقوق مدنی و سیاسی
ICERD	کنوانسیون بین المللی رفع همه اشکال تبعیض نژادی
ICESCR	میثاق بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
IDP	اشخاص جابجا شده داخلی (آواره)
INGO	سازمانهای بین المللی غیر دولتی
MISP	بسته حداقل خدمات ابتدایی
MWC	کنوانسیون بین المللی حمایت از حقوق همه کارگران مهاجرو اعضای خانواده آنها (بطور خلاصه: کنوانسیون کارگرهای مهاجر)
NGO	سازمان غیردولتی (مردم نهاد)
OHCHR	دفتر کمیساریای عالی ملل متحد برای حقوق بشر
PLWHA	اشخاص مبتلا به HIV و AIDS
SGBV	خشونت جنسی و مبتنی بر جنسیت
STI	عفونتهای منتقل شده از طریق جنسی
UDHR	اعلامیه جهانی حقوق بشر

مقدمه کتاب راهنما

گروههای هدف

گروههای هدف برای این کتاب راهنما کارمندان نقاط عملیاتی هستند که به وضعیتهای اضطراری انسانی که ناشی از درگیری ها یا مخاطرات طبیعی می باشند، پاسخ می دهند. بخصوص، کتاب راهنما کسانی را که در موضوعات بخشی و گروهی فعالیت می نمایند در نظر دارد. هماهنگ کنندگان و کسانی که در موقعیت هدایت امور در وضعیت انساندوستانه قرار دارند نیز از این راهنما سود خواهند برد. زیرا این کتاب راهنمایی هایی را در مورد چگونگی تجزیه و تحلیل اوضاع از دیدگاه جنسیتی، فعالیتهای مربوط به افزایش اطلاعات جنسیتی و اندازه گیری تاثیر این اقدامات، ارائه می نماید. راهنما همچنین به کشورها و سازمانهای کمک دهنده یاری خواهد کرد تا مسئولیت و پاسخگویی کنشگران انساندوستانه را در مورد ادغام چشم اندازهای جنسیتی و افزایش برابری در همه جوانب کار بهتر بشناسند.

جمله "زنان، دختران، پسران و مردان" به صورتی که در تمام این کتاب راهنما بکارگرفته شده است به پیر و جوان در طول دوره زندگی اشاره دارد.

ساختار

این کتاب راهنما به دو بخش تقسیم شده است:

بخش الف: اصول اساسی

این بخش شامل چهار فصل است که اصول محوری، احکام، تعاریف و چارچوبهای برابری جنسیتی را می پوشاند:

اصول پایه جنسیت در وضعیتهای اضطراری چارچوب حاکم بر برنامه ریزی برابری جنسیتی را در عملیات انساندوستانه تنظیم می نماید. این بخش تعاریف را تعیین کرده و ارتباط برابری جنسیتی را در شرایط بحرانی تشریح می نماید.

چارچوب حقوقی بین المللی برای حمایت اطلاعاتی را در مورد احکامی که از حقوق بشر، حقوق انساندوستانه و پناهندگان ناشی می گردد بیان می کند.

هماهنگی در زمینه برابری جنسیتی در وضعیت اضطراری عناصر مربوط به هماهنگی موثر و ایجاد یک شبکه جنسیتی در وضعیت اضطراری را تشریح می نماید.

مشارکت در اقدام انساندوستانه در مورد اهمیت مشارکت مساوی زنان، دختران، پسران و مردان در همه جنبه های اقدام انساندوستانه بحث کرده، استانداردهای مشارکت را تهیه

هنگامی که بلایی اتفاق افتاده یا یک درگیری شعله ور می شود، کنشگران انساندوستانه برای نجات جان بازماندگان و پاسخ به نیازهای اساسی و حمایت از آنان می شتابند. در این شتاب برای تدارک کمک انساندوستانه، غالباً این درخواست که "به مسائل جنسیتی توجه کنید" گوش شنوایی ندارد و ممکن است نامربوط بنظر برسد. در حالیکه اینطور نیست. "توجه کردن به مسائل جنسیتی" و به چشم زدن "عینک جنسیتی" به عبارتی ساده یعنی شناختن نیازهای متفاوت، ظرفیتهای و کمکیهای مختلف زنان، دختران، پسران و مردان. نادیده انگاشتن یا چشم بستن بر این نیازهای متفاوت می تواند عواقب جدی برای حمایت و بقای مردمی داشته باشد که در بحرانهای انساندوستانه گرفتار آمده اند.

این کتاب راهنما استانداردهایی جنسیتی را پیشنهاد می کند که از ابتدای یک وضعیت اضطراری و یا فاجعه جدید در اقدامات گنجانده شوند، به صورتی که خدمات انساندوستانه ای که ارائه می شود نه اوضاع را بدتر کرده و نه از روی سهو مردم را در معرض خطرپذیری قرار دهد بلکه به جمعیت مورد نظر رسیده و حداکثر تاثیرات مثبت را داشته باشد.

هدف

این کتاب راهنما که توسط اعضای کمیته دائمی بین آژانسی (IASC) تهیه شده است قصد دارد تا راهنمایی باشد برای کنشگران در نقاط عملیاتی جهت تجزیه و تحلیل مسائل جنسیتی، برنامه ریزی و اقدام و همینطور اطمینان از اینکه نیازها، ظرفیتهای و کمکیهای زنان، دختران، پسران و مردان در تمام جنبه های پاسخ انساندوستانه در نظر گرفته شده است. راهنما همچنین "فهرست های کنترلی" را برای کمک به نظارت بر برنامه ریزی جنسیتی ارائه می نماید. راهنما توجه خود را بر موضوعات عمده مشترک و زمینه های کاری در مرحله پاسخ اولیه در وضعیت های اضطراری متمرکز می نماید. کتاب راهنما همچنین ابزار مفیدی است برای اطمینان از اینکه مسائل جنسیتی در ارزیابی نیازها، برنامه ریزی احتمالی و ارزشیابی ها منظور شده اند. در عین حال، راهنما می تواند به صورت ابزاری برای جریانسازی جنسیتی بعنوان یک موضوع چند نظمی در بخش ها یا گروهها بکارگرفته شود. این راهنما، چنانچه درست بکار گرفته شود، می تواند در ارتقاء هدف غایی که همانا حمایت کردن و اعتلای حقوق بشر زنان، دختران، پسران و مردان در اقدامات انساندوستانه و پیش بردن هدف برابری جنسیتی است، کمک نماید.

بخش "الف" باید مورد مطالعه همه خوانندگان قرار گرفته و همراه با بخش ویژه مربوطه در بخش "ب" مورد استفاده قرار گیرد.

و مثال هایی را در مورد "چگونه مشارکت نمودن" در بحران ارائه می نماید.

فصل ها را به عنوان ابزار عملی تهیه کرده اند تا اطمینان حاصل شود که برنامه ریزی برابری جنسیتی در سطوح عملیاتی هر بخش در حال اجرا بوده و تحت نظارت می باشد.

بخش ب: حوزه های کاری

در این بخش راهنمای ویژه فعالیت بخشی- گروهی ارائه می گردد. "گروههای" IASC در مقر سازمان ملل متحد این

هر فصل به قسمت های زیر تقسیم شده است:

مقدمه	نگرشی خلاصه به موضوعات جنسیتی مربوط به بخش
تجزیه و تحلیل جنسیتی	شامل سنوالاتی است در مورد اینکه دنبال چه باشیم یا چه بخواهیم تا برنامه ها با حساسیت نسبت به نیازهای متفاوت زنان، دختران، پسران و مردان طراحی و اجرا شوند.
اقدامات	اقدامات ویژه برای اطمینان از برنامه ریزی برابری جنسیتی.
فهرست کنترل (چک لیست)	فهرست کنترل برای نظارت بر برنامه ریزی برابری جنسیتی. فهرستهای کنترل از بخش اقدام در هر فصل گرفته شده اند و ابزار مفیدی برای این هستند که موضوعات کلیدی را برای اطمینان از برنامه ریزی برابری جنسیتی به کنشگران بخشی یادآوری نمایند. بعلاوه، فهرستهای کنترل، به همراه شاخص های نمونه در فصل اصول پایه، مبنایی برای مسئولین طرح هاست تا شاخص های ویژه مرتبط با موضوع هر طرح را تدوین کرده و پیشرفتهای ناشی از گنجاندن موضوعات جنسیتی در اقدام انساندوستانه را اندازه گیری نمایند.
منابع	فهرستی از منابع برای مطالعه بعدی، هر فصل را تکمیل می نماید.

بخش الف : اصول بنیادین

اصول پایه برابری جنسیتی
چارچوب حقوقی بین المللی برای حمایت
هماهنگی در زمینه برابری جنسیتی در وضعیت های اضطراری
مشارکت در اقدام انساندوستانه

اصول پایه در مورد جنسیت در وضعیت های اضطراری

جنسیت چیست؟

تجزیه و تحلیل و اقدام های "موقتی" منجر گردیده است. برخی چنین استدلال می کنند که پرداختن به نابرابری جنسیتی در برنامه ریزی همانند "مهندسی اجتماعی" است و مخالف هنجارهای فرهنگی در جوامع مختلف می باشد. گرچه، کسانی که تجزیه و تحلیل های جنسیتی را انجام می دهند اشاره دارند آنچه که از آن به عنوان "هنجار فرهنگی" برداشت می شود ممکن است یک خواست قوی را که مایل به حفظ امتیارات مردانه است در پس چهره داشته باشد، و خود زنان ممکن است نگرشی متفاوت از مردان نسبت به نیازها و حقوق خودشان داشته باشند.

برابری جنسیتی یا برابری بین زنان و مردان به معنی برخوردار برای برابر زنان و مردان در همه سنین و بدون در نظر گرفتن جهت گیری جنسی آنان از حقوق، خدمات ارزش گذاشته شده در جوامع، فرصتها، منابع و پاداشها می باشد. برابری به معنای این نیست که زنان و مردان مانند هم هستند بلکه بدین معناست که برخوردار برای آنان از حقوق، فرصتها و شانس های موجود در زندگی نباید بر اساس اینکه آنان زن یا مرد آفریده شده اند تعیین شده یا محدود گردد. حمایت از حقوق بشر و ارتقاء برابری جنسیتی باید هدف اصلی جامعه انساندوستانه برای حمایت و کمک به کسانی باشد که در وضعیتهای اضطراری آسیب دیده اند.

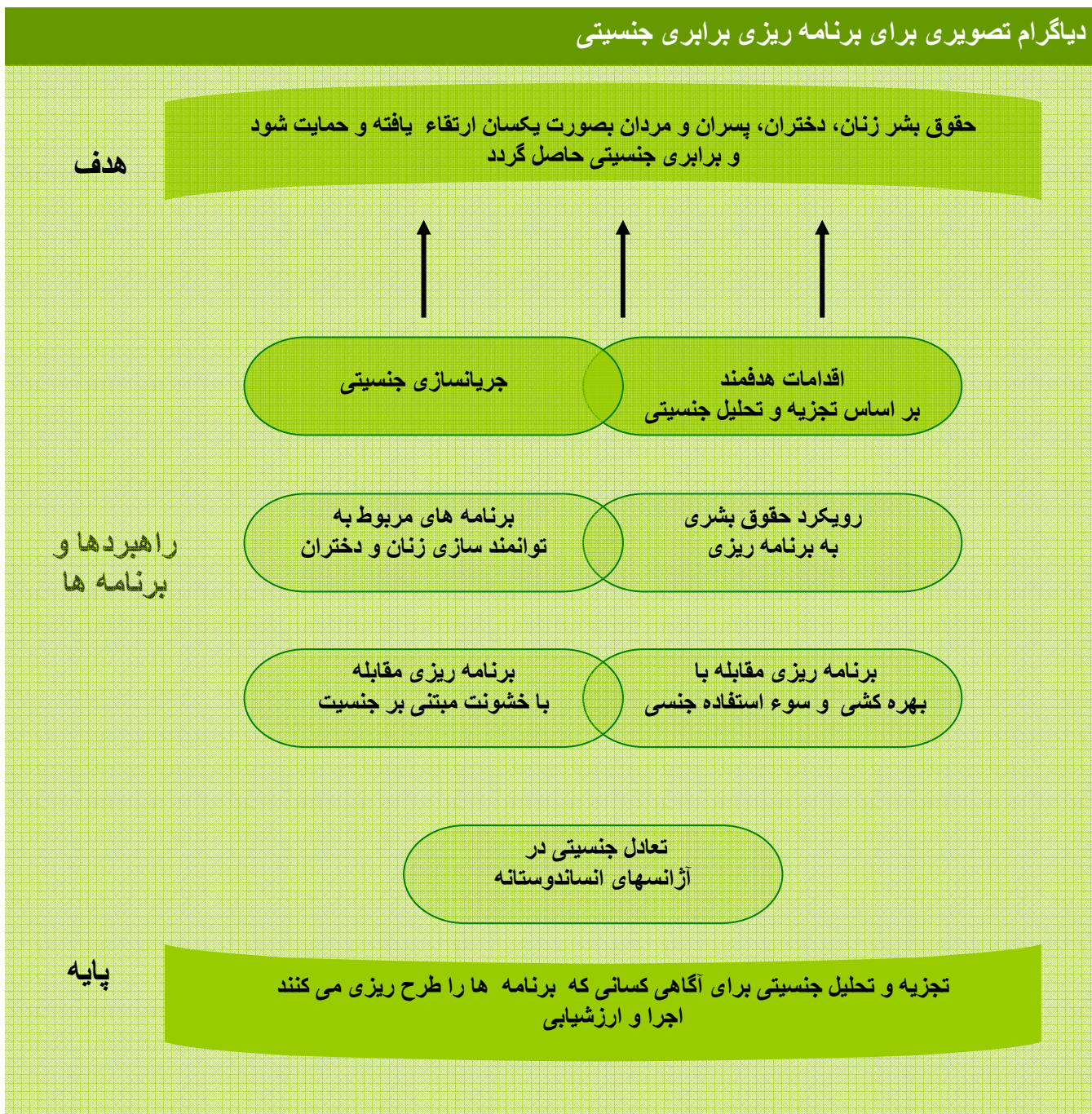
دو استراتژی عمده برای رسیدن به هدف برابری جنسیتی مورد نیاز است که عبارتند از جریانسازی جنسیتی و اقدامات هدف داری که پس از یک تجزیه و تحلیل جنسیتی صورت می گیرد، و همینطور اجرای تعدادی از برنامه ها که با یکدیگر می توانند یک برنامه برابری جنسیتی را بسازند. (رجوع شود به شمای تصویری زیر برای برنامه ریزی برابری جنسیتی)

واژه جنسیت به تفاوت های اجتماعی بین جنس مونث و مذکر در طی دوره زندگی اطلاق می شود که بر اساس یادگیری بوجود آمده و عمیقاً در فرهنگها ریشه دارند. این تفاوتها در طول زمان قابل تغییر بوده و در فرهنگهای گوناگون و حتی در داخل یک فرهنگ درجات متفاوتی دارند. از نظر تاریخی، توجه به روابط جنسیتی از ضرورت پاسخ به نیازهای زنان سرچشمه گرفته است زیرا زنان نوعاً امتیازات کمتری نسبت به مردان دارند. هرچند جامعه انساندوستانه به صورتی روزافزون نیاز به این دارد تا از مشکلاتی که مردان و پسران نیز در ضمن بحران با آن روبرو می شوند نیز آگاه شود.

چه کسی مسئول پاسخگویی به مسائل جنسیتی است؟

همه ما اعم از اینکه کارمند عملیاتی، سرپرست گروه و یا سیاستگذار باشیم وظیفه داریم اطمینان حاصل نماییم که کمک و حمایتی که انجام می دهیم به صورتی یکسان به نیاز تمامی جمعیت آسیب دیده پاسخ می دهد، حقوق آنها را رعایت می نماید و همه آنها را به بیشترین آسیب را از بحران دیده اند حمایتهای مورد نیاز را دریافت می دارند. ما همه مسئولیم.

سرگردانی در مورد جنسیت: برای بسیاری از مردمان واژه "جنسیت" مسائل ویژه ای را ایجاد می نماید. برخی فکر می کنند که جنسیت تنها در باره زنان است. برخی دیگر فکر می کنند که این موضوع مربوط به موضوعات بهداشت باروری و یا خشونت مبتنی بر جنسیت می گردد. سرگردانی در مورد این واژه و برخی مقاومت های فردی و نهادی به

جریانسازی جنسیتی

- اجازه درک دقیق‌تر از اوضاع را می‌دهد؛
- ما را قادر می‌سازد تا به نیازها و اولویتهای جمعیت آسیب دیده به شیوه ای هدفمندتر و براساس نحوه ایکه زنان، دختران، پسران و مردان تحت تاثیر بحران قرار گرفته اند، پاسخ دهیم؛
- اطمینان می‌دهد که تمامی مردم آسیب دیده از یک بحران شناخته شده اند و اینکه همه نیازها و آسیب پذیری های آنان محاسبه گردیده است؛
- طراحی پاسخ مناسب تر و موثر تر را امکان پذیر می‌سازد.

- در سال ۱۹۹۷، سیستم ملل متحد راهبرد جریانسازی جنسیتی را به عنوان وسیله تحقق برابری جنسیتی اتخاذ نمود. این واژه، کلام خلاصه ای است برای اینکه گفته شود که تاثیر همه سیاستها و برنامه‌ها بر زنان و مردان باید در همه مراحل چرخه برنامه ریزی- از طرح ریزی تا اجرا و ارزشیابی- مورد بررسی قرار گیرد. در وضعیت های بحرانی، جریانسازی یک تمرکز بر جنسیت از همان ابتدا:

اقدامات هدفمند بر اساس تجزیه و تحلیل جنسیتی

یک تجزیه و تحلیل جنسیتی باید ارائه دهندگان حمایت و کمک را از نیازهای ویژه افراد

و گروهها در داخل جمعیت آسیب دیده ای که محتاج اقدام هدفمند هستند، آگاه نماید. در بسیاری موارد هدف این اقدامات زنان و دختران خواهند بود - ولی مواردی نیز وجود دارد که در آن پسران و مردان هدف اقدام می باشند. برای مثال هنگامی که خطر استخدام پسران برای درگیریهای مسلحانه وجود دارد و یا زمانی که پسران، بدلیل عدم آشنایی با غذا پختن، قادر نیستند خود را تغذیه کنند.

پاسخ دادن بهتر به نیازهای ویژه زنان و دختران ممکن است در برخی شرایط از طریق اقدام هدفمند صورت پذیرد. در عمل، زنان و دختران ممکن است برای دستیابی به نتایج برابر به رفتار متفاوتی نیاز داشته باشند - به سخن دیگر، صحنه عمل را باید به نحوی آماده کرد که زنان بتوانند از فرصتهای مساوی بهره ببرند. این همان اصلی است که، در پشت اقداماتی مانند

پرداختن هزینه معاش برای ترغیب خانواده ها جهت فرستادن دخترانشان به مدرسه، و یا حمایت کردن ویژه از زنان و دختران در مقابل خشونت مبتنی بر جنسیت قرار دارد. اقدامات هدفمند نباید زنان و دختران را شرمند و منزوی سازد. این برنامه ها باید عواقب نابرابری جنسیتی را، مثل محرومیت دراز مدت از حق دستیابی به آموزش و خدمات بهداشتی را جبران نمایند. این مهم است زیرا در بسیاری از وضعیت ها زنان و دختران از مردان و پسران محروم ترند و از مشارکت در تصمیم گیری عمومی کنار گذاشته شده و دسترسی محدودی به خدمات و حمایت دارند. اقدامات هدفمند باید زنان را تقویت نموده و ظرفیتهای آنان را بسازد تا بتوانند در پایان دادن به درگیریها، حل موضوعات مربوط به آوارگی، کمک برای بازسازی و بازگشت، و ایجاد صلح و امنیت پایدار بصورتی برابر با مردان مشارکت نمایند. هر بخش باید اقدامات ویژه ای را شناسایی کند که برابری جنسیتی را ارتقا داده و از ظرفیت زنان برای بهره مندی از حقوق خود حمایت نماید.

برنامه های مربوط به توانمند سازی زنان و دختران

در هرگونه راهبردی که برای رسیدن به هدف برخورداری برابر زنان، دختران، پسران و مردان از حقوق بشر

بکار گرفته می شود، رویکرد ما باید خواه ناخواه به توانمند ساختن زنان و دختران منتهی شود. "توانمند ساختن" واژه ای است که بیش از اندازه بکارگرفته می شود، با این وجود معنی آن برای بسیاری غیر واضح باقی مانده است. در اصل "توانمند ساختن" مستلزم یک انتقال در روابط قدرت است که باعث شده یک گروه اجتماعی خاص از موقعیت اجتماعی پائین تر و یا بی عدالتی سیستماتیک رنج ببرد. این مفهوم همچنین مستلزم این است که طرف تحت سلطه دارای منابع و سازمانی باشد تا خواستار حقوق خود و تغییر شرایط سرکوبگرانه گردد. "توانمند

ساختن" چیزی نیست که بتوان آنرا همچون کمک غذایی اضطراری یا سرپناه ارائه داد. این امر مستلزم یک راهبرد تغییر اجتماعی است که گروه مورد نظر را نیز درگیر می نماید. برای مثال، در مورد زنانی که از طریق توزیع نامتعادل منابع و حقوق بین دو جنس ناتوان شده اند، "توانمند ساختن" ممکن است شامل کوششهایی شود که در جهت خودکفایی و کنترل بر روی منابع هدایت می گردند. برای کنشگران انساندوستانه که غالباً در عملیات اضطراری کوتاه مدت درگیر هستند، این تصور که چگونه به روند طولانی مدت توانمندسازی کمک کنند یک چالش به شمار می رود. گرچه مداخلات کوتاه مدت بسیاری وجود دارند که می توانند توانمند سازی را در طولانی مدت ارتقا دهند، و تمیز دادن بین نیازهای عملی و راهبردی زنان و دختران کمک خواهد کرد تا ببینیم چگونه چنین چیزی امکان دارد.

نیازهای عملی و راهبردی

زنان، دختران، پسران و مردان، بویژه در بحران های انساندوستانه، برای بقای خود نیازهای فوری، و "عملی" دارند. در عین حال، آنها دارای نیازهای طولانی مدت "راهبردی" نیز هستند که به شرایط زندگی آنها و تحقق حقوقشان ارتباط دارد. نیازهای عملی زنان ممکن است شامل نیازهایی شود که به نقش آنها به عنوان حامی مربوط است. نیاز به غذا، سرپناه، آب و امنیت. اما، نیازهای راهبردی، نیازهایی هستند برای کنترل بیشتر بر زندگی مانند، نیاز به حق مالکیت، برای مشارکت سیاسی و شکل دادن به تصمیمات عمومی و نیاز به یک فضای امن برای زنان در خارج از خانواده، مثل سرپناه های ویژه زنان برای حمایت از آنان در مقابل خشونت داخل منزل. نیازهای عملی بر شرایط فوری زنان و مردان تاکید دارند. نیازهای راهبردی مربوط به موقعیت نسبی آنان در رابطه با یکدیگر می باشد. در عمل نیازهای راهبردی مربوط به حل نابرابریهای جنسیتی می باشند. نیاز عملی یک دختر برای آموزش می تواند به طریقی راهبردی پاسخ داده شود اگر آن آموزش شامل برنامه درسی بر محور حقوق باشد تا دیدگاه او را گسترش داده و به او امکان بدهد که زندگی متفاوتی را از آنچه که بواسطه جنسیت وی از پیش تعیین شده، در نظر داشته باشد. نیاز عملی یک زن به خدمات بهداشتی را می توان به گونه ای راهبردی پاسخ داد اگر این پاسخ شامل دسترسی به خدماتی باشد که کنترل بیشتر او را بر تصمیم های مربوط به باروری امکان پذیر سازد. در متنی که زندگی مردم دچار تغییرات بنیادی می شود، مثل از دست دادن معاش و نقش های اجتماعی تغییر یافته (مثل زمانی که زنان به تنهایی مسئولیت خانوارها را بعهده می گیرند)، مداخلات انساندوستانه می توانند یا به نیاز مردم به گونه ای پاسخ دهند که نقش های سنتی جنسیتی را تانید کند و یا، هر جا که ممکن است، با پاسخ به نیازهای راهبردی برای ایجاد تغییر در روابط جنسیتی، به برابری بیشتر جنسیتی کمک کنند.

رویکرد حقوق بشری به برنامه ریزی

یک رویکرد حقوق بشری همه مراحل (برآورد، تجزیه و تحلیل، طرح ریزی، اجرا، نظارت، ارزشیابی و گزارش دهی) و همه بخش ها (آموزش، غذا، بهداشت، معاش و غیره) را هدایت و حمایت می نماید. یک رویکرد حقوق بشری از قوانین حقوق بین المللی بشر برای تجزیه و تحلیل نابرابریها و ناعادالتهای، و توسعه سیاستها، برنامه ها و فعالیتهای در همه حوزه های کاری استفاده می کند تا از موانع برخورداری از حقوق بشر بکاهد. این

رویکرد صاحبان حق و حقوق آنها را که مرتبط با موظفین و وظایف آنها می شود تعیین نموده، و در پی آن است که ظرفیتهای صاحبان حق و موظفین را تقویت نماید به نحوی که دسته اول بتوانند احقاق حق نمایند و دسته دوم توانایی برآوردن این خواست ها را داشته باشند. یک رویکرد حقوق بشری در عین حال بر اصولی نظیر مشارکت و توانمند سازی زنان و مسئولیت پذیری در مقابل خدشه دار ساختن حقوق بشری آنان تاکید دارد.

برنامه ریزی مقابله با خشونت مبتنی بر جنسیت

خشونت مبتنی بر جنسیت مسئله ای حقوق بشری، حمایتی و جنسیتی جدی و تهدید کننده حیات است که یک چالش منحصر به فرد در یک متن انساندوستانه به شمار می رود. خشونت جنسیتی بر علیه زنان، دختران، پسران و مردان در شرایط درگیری ها افزایش می یابد. این خشونت ها حقوق بشر را نادیده گرفته و سدی در برابر برخورداری از این حقوق و حصول برابری جنسیتی محسوب می شوند. دستورالعمل IASC برای مقابله با خشونت مبتنی بر جنسیت در بستر انساندوستانه: تمرکز بر پیشگیری و پاسخ به خشونت جنسی در

وضعیت های اضطراری، راهنمایی هایی را به کنشگران مناطق عملیاتی بعمل می آورد تا چگونه در مراحل اولیه یک وضعیت اضطراری مجموعه ای از حداقل مداخلات چندبخشی را برای جلوگیری و پاسخ به خشونت جنسی طرح ریزی، تدوین و هماهنگ نمایند. راهنمای حاضر این دستورات را تکرار نمی کند بلکه چگونه ای تقویت می نماید تا همه برنامه های برابری جنسیتی، کوششهای مربوط به پاسخ به خشونت مبتنی بر جنسیت را نیز در بر گیرند. لطفاً به ضمیمه شماره ۲ در مورد راهنماهای مربوطه در زمینه برابری جنسیتی مراجعه فرمایید.

برنامه ریزی مقابله با بهره کشی و سوء استفاده جنسی

بهره کشی و سوء استفاده جنسی (SEA) اشکالی از خشونت مبتنی بر جنسیت هستند که به صورت گسترده ای در گزارشهای مربوط به وضعیتهای انساندوستانه دیده می شوند. در حالیکه SEA می تواند توسط هر کسی ارتکاب یابد، واژه SEA در رابطه با بهره کشی و سوء استفاده جنسی توسط اعضای سازمانهای ما، منجمله کارمندان غیر نظامی و نیروهای یونیفورم پوش پاسدار صلح، بکار گرفته شده است. در سال ۲۰۰۰ IASC اصول ششگانه اصلی مربوط

به بهره کشی و سوء استفاده جنسی را تصویب نمود که در بولتن دبیرکل تحت عنوان " اقدامات ویژه برای حمایت در برابر بهره کشی و سوء استفاده جنسی (ST/SGB/2003/13)" درج گردیده است. این اصول برای کارمندان ما الزام آور می باشند. اقدام برای پاسخ به SEA در سازمان ملل متحد و سازمانهای غیر ملل متحد در حال انجام است و بنابراین موضوع این کتاب راهنمای جنسیتی IASC نمی باشد.

تعادل جنسیتی در آژانس های انساندوستانه

تعادل جنسیتی یک واژه است که با وجود کثرت کاربرد هنوز درک درستی از آن وجود ندارد. تعادل

جنسیتی مسئله ای مربوط به منابع انسانی است که به تعداد زنان در مقابل مردان که توسط آژانسها استخدام شده اند (کارمندان بین المللی و محلی) و یا در برنامه هایی مانند برنامه های توزیع غذا که این آژانسها اجرا می نمایند اطلاق می شود.

رسیدن به تعادل در تعداد زنان و مردان به این معنی نیست که مردم (زن یا مرد) لزوماً از عواقب جنسیتی برنامه ها و سیاستهای خود آگاهی دارند. به عبارت دیگر حضور تعداد بیشتری از زنان در اتاق کار لزوماً به برنامه ریزی با جهت گیری جنسیتی منجر نمی شود و همینطور به این معنی نیست که مردان به مسائل جنسیتی حساس نیستند. گرچه شکی نیست که تعادل بین زنان و مردان در همه سطوح در محل کار امکان بیشتری را برای بحث و پاسخ دادن به تأثیرات متفاوت سیاستها و برنامه ریزی ها در مورد زنان و مردان ایجاد می کند.

بعلاوه، یک تیم متعادل اغلب بهتر می تواند به تعداد گسترده تری از جمعیت نیازمند دسترسی داشته باشد. برای مثال، در افغانستان که مردان خارجی و یا نامحرم نمی توانند با زنان محلی ارتباط داشته باشند، زنانی که در آژانسهای انساندوستانه کار می کنند قادرند که هم با زنان افغان و هم رهبران مذکر محلی ارتباط برقرار نمایند. تعادل جنسیتی تنها یک قدم به جلو برای بدست آوردن برابری نیست؛ بلکه یک راهبرد حیاتی برای برنامه ریزی موثر و کارآ می باشد.

در مناطق عملیاتی، استخدام زنان و مردان بین المللی و محلی در یک تیم ضروری است. آنها ممکن است از طریق اعتقادات، ارزشها و روشهای فکری و دیگر خصوصیات اجتماعی و فرهنگی متفاوت خود به ارزشها بیفزایند. آنها همچنین ممکن است از راه های گوناگون به زنان و مردان، اعم از اینکه جمعیت آواره، رهبران محلی یا مقامات ملی باشند، دسترسی و گفتمان داشته باشند. برای مثال، در بعضی موقعیتهای یک مرد کاملاً آماده ممکن است بهتر بتواند با یک رهبر شورشی صحبت کند در حالیکه یک زن آموزش دیده شاید مناسب تر باشد که با یک زن آسیب دیده از خشونت جنسی صحبت کند.

راه های عملی برای داشتن یک تیم متعادل از زنان و مردان

- اعلامیه پست های خالی را به صورت گسترده ای توزیع نمایید تا تعداد وسیعی از متقاضیان را جلب نماید.
- کنترل کنید که تجربه و آموزش مورد نیاز به صورت بسیار محدود تعریف نشده باشند.
- در جایی که زنان یا مردان کمتر حضور دارند در اعلامیه پستهای خالی می توان جمله "زنان/مردان واجد شرایط تشویق می شوند که برای این پست درخواست ارسال نمایند" را ذکر کرد.
- هم زنان و هم مردان را در هیات های مصاحبه قرار دهید.
- همه داوطلبین را با یک معیار ارزیابی نمایند.
- فرض نگیرید که برخی از کارها برای زنان بسیار مشکل است.
- ترتیبات کاری جایگزینی را در نظر بگیرید که بر محدودیتهای فرهنگی برای استخدام زنان فائق آید، مانند استخدام تیم های برادر/خواهر
- تعلیم تنوع جنسیتی و فرهنگی را برای همه کارمندان تدارک ببینید.
- تسهیلات جداگانه ای را برای زنان و مردان در نظر بگیرید (توالت و خوابگاه)؛ در صورت امکان محلی برای نگهداری کودکان کارمندان در نظر بگیرید.
- همه اطلاعات مربوط به کارمندان را، برای نظارت آسان، جدا شده بر اساس جنس نگهداری کنید.

این بیان واضح است، ولی امروزه تجربه نشان داده است که این جنبه های جنسیتی بحران ها غالباً در هنگام برنامه ریزی مداخلات مورد غفلت قرار گرفته و نادیده انگاشته می شوند.

چرا جنسیت در وضعیتهای بحرانی موضوع مهمی است؟

جنگها، بلایای طبیعی و وضعیتهای بحرانی مربوط به آن تأثیرات عمیق متفاوتی بر زنان، دختران، پسران و مردان می گذارند. آنها با خطرهای متفاوتی روبرو هستند و در نتیجه به روشهای گوناگون قربانی می گردند. برای مثال، در سونامی سال ۲۰۰۵ در برخی از قسمتهای اندونزی و سریلانکا نزدیک به ۸۰٪ آنهايي که کشته شدند زن بودند. برعکس، در وضعیتهای مربوط به درگیریهای مسلحانه غالباً مردان جوان قربانی می شوند.

در اینجا راههای دیگری ذکر می شود تا به درک اینکه چرا در وضعیت های بحرانی جنسیت مهم است کمک کند:

۱- زنان و مردان عکس العمل متفاوتی دارند: زنان و مردان در هنگام مقاومت در برابر خشونت، بقا و حمایت از بستگان خود به صورت متفاوتی عمل می کنند. ممکن است

تغییر نقش های جنسیتی

زنان سرپرست خانوار غالباً قادر به دسترسی به خدمات نیستند زیرا هیچگونه کمکی برای نگهداری کودک و یا حمایت برای جمع آوری آب و یا هیزم ندارند. خانوارهای تک سرپرست مرد اغلب نیازهای ویژه ای دارند زیرا ممکن است مهارت لازم برای آشپزی، نگهداری کودک و یا انجام کارهای منزل نداشته باشند.

۲- نقش جنسیتی با سن و با گذشت زمان فرق می کند: غالباً فرضیات ما بر اساس برداشت های نمونه از نقش زنان و مردان صورت می گیرد. مردان غالباً به عنوان مرتکبین خشونت و زنان به عنوان قربانیان تلقی می شوند. در حالیکه بسیاری از مردان جوان به دلیل اینکه مجبور به استخدام غیر

تاثیر می گذارد. زنان و مردان اغلب نگرانیهای متفاوتی را مطرح می کنند و دیدگاهها، تجارب و راه حلهای متفاوتی را برای مسائل ارائه می نمایند. آنها همچنین دریافته و نگرانیهای متفاوتی در مورد راههایی که از نظر فرهنگی قابل قبول باشد، دارند. یک تصویر واضح و دقیق از یک وضعیت بدست نمی آید اگر چنانچه نیمی یا بیشتر از جمعیت مورد مشورت قرار نگرفته باشند. این می تواند به این معنی باشد که نیمی از اطلاعات مورد نیاز وجود ندارد.

زنان اعضای ضروری تیم

در افغانستان، سازمانهای غیردولتی که یک مطالعه ملی در مورد مین های زمینی را انجام می دادند قادر نبودند که تیم های مطالعاتی با ترکیب مختلف جنسیتی استخدام کنند زیرا محدودیتهای فرهنگی اجازه نمی داد که زنان با مردان مسافرت نمایند. در نتیجه همه تیم ها با ترکیب مردانه استخدام شدند و بدین ترتیب دسترسی به زنان که اطلاعاتی در مورد قطعات مختلف زمین داشتند، به سختی محدود بود. در حال حاضر مطالعات بعدی کوشش می نمایند که دسترسی بیشتری به زنان داشته باشند.

آیا در نظر داشتن برابری جنسیتی در پاسخ انسانی‌دوستانه موضوع مهمی است؟

در وضعیت مرگ و زندگی آیا موضوع برابری جنسیتی یک چیز لوکس نیست؟ این آنچیزی است که بسیاری از مردمان فکر می کنند. ولی در واقعیت، برابری نه چیزی لوکس و نه موضوع دادن امتیازات مردان به زنان و یا بر عکس می باشد. برابری جنسیتی اطمینان از این است که حمایت و کمک ارائه شده در وضعیت های اضطراری به گونه ای طراحی و اجرا شود که، با در نظر داشتن نیازها و همچنین ظرفیتهای زنان و مردان به آنان به صورت برابر سود برساند.

در بسیاری از موارد، ادغام کردن اصول برابری در برنامه ها نیاز به مشارکت و حمایت فعال مردان دارد. در غیر اینصورت خطرپذیری نتایج منفی وجود خواهد داشت. برای مثال:

- زنان ممکن است با بار اضافی مسئولیتها و شاید نیز خطرپذیری عکس العمل مردان روبرو شوند.
- موضوعات حساس مربوط به بقا و بهداشت حاشیه ای شده و به "موضوعات زنانه" تبدیل شوند (برای مثال آگاهی در مورد HIV/AIDS و استفاده از کاندوم باید در میان مردان و همچنین زنان تبلیغ شود).

- مردان ممکن است مشارکت زنان را جدی نگیرند و این می تواند زنان را در موقعیتی مشکل تر قرار دهد.
- تهدیدات و خطرپذیری هایی که مردان با آن روبرو هستند ممکن است به اندازه کافی درک و یا پاسخ داده نشود.

داوطلبانه در نیروهای مسلح هستند قربانی هستند. و در برخی از زمینه ها زنان ممکن است در میان عاملین اصلی دامن زنده به درگیری بوده و یا حتی خودشان به صورت رزمنده درگیر باشند. در وضعیت های بحرانی مردان اغلب مشکل بزرگی در رابطه با هویت تغییر یافته خود دارند، یعنی از دست دادن نقش نان آور خانواده. در نتیجه آنها ممکن است به صورت خشونت جنسیتی از خود عکس العمل نشان دهند. از طرف دیگر، زنان اغلب عمدا قربانی شده و به صورت فیزیکی و جنسی مورد حمله قرار می گیرند. ولی آنها برای پس گرفتن حس حیثیت خود، از طریق پایدار نمودن نقش خود به عنوان حامی خانواده و پذیرش مسئولیتهای جدید، مبارزه می کنند. این تغییر در "نقش جنسیتی" می تواند تنش های مهمی بین زنان و مردان، در هنگامیکه بحران کاهش یافته و یا به صورت استقرار در اردوگاه ختم می شود، ایجاد نماید.

۳- تغییر مناسبات قدرت: مداخلات موثر انساندوستانه نباید تنها به نیازها و ظرفیتهای متفاوت مردان و زنان بپردازد. مناسبات قدرت که بر توانایی هرکدام از آنها برای دسترسی به حمایت اثر دارد به همان اندازه مهم هستند. غالبا زنان نقش های جدیدی را کسب می کنند و یا فضاهایی را که توسط مردان خالی مانده است پر می کنند. مردان ممکن است نتوانند نقش سنتی خود را به عنوان مزدگیر و یا نان آور انجام بدهند. آنها ممکن است بدلیل عدم توانایی در حمایت از خانواده خود از آزار مورد تحقیر قرار بگیرند. کنشگران انساندوستانه باید این موضوعات را در نظر داشته باشند تا مداخلات را به نحوی سامان دهند که زنان و مردان را نیازارد و یا وضعیت را وخیم تر نکند. لازم است که یک رویکرد مشارکتی جامعه با شرکت زنان و مردان در پیش گرفته شود تا این نیازهای متفاوت به شکلی برابر پاسخ داده شده و مداخلات به نحوی تدوین و اجرا گردد که تغییرات مورد نیاز در مناسبات قدرت را به صورتی که از نظر فرهنگی قابل قبول باشد پاسخگو باشد. در حالیکه باید به هنجارهای فرهنگی و اعتقادات مذهبی با احترام نگریست، ولی به این نکته نیز توجه کنیم که برخی هنجارها و اعتقادات می تواند مضر باشد و حساسیت فرهنگی نباید بر وظایف و تعهدات قانونی که عاملین انساندوستانه نسبت به همه اعضای جمعیت آسیب دیده دارند سایه بیفکند.

تفاوت ها در داخل گروهها

همه زنان و مردان یکسان نیستند. تفاوت هایی از نظر سن و موقعیت اجتماعی-اقتصادی، گروه، نژاد و سطح آموزش وجود دارد که می تواند بر نیازها و فرصتها نفوذ بگذارد و باید در برنامه ریزی به حساب بیایند.

۴- زنان و مردان موضوعات متفاوتی را مطرح می کنند: زمانیکه یک وضعیت را تجزیه و تحلیل می کنید اینکه با چه کسی مشورت می کنید نه تنها بر آنچه که می شنوید و می فهمید بلکه بر هر آنچه که راه های محتمل پاسخ شما خواهد بود

نقشی دارند و برای بهبود رفاه، امنیت و حیثیت خود به چه چیز نیاز دارند. برای مثال، چه عواملی بر دسترسی آنان به خدمات تاثیر می گذارد؟ آیا در داخل خانواده ها مصرف غذا بین مونث و مذکر فرق دارد؟ چه کسی منابع را بدست می آورد؟ چه کسی در مورد مصرف منابع تصمیم می گیرد؟ نگرش به این روابط می تواند این اطمینان را بدهد که کمک ها به موثر ترین وجه هدایت می شوند.

زمینه فرهنگی را دریابید: تجزیه و تحلیل جنسیتی همچنین نگرشی به درون دریافتهای فرهنگی از نقش ها فراهم می نماید. برای مثال، اشاراتی همچون "سرپرست خانوار" می تواند معانی متفاوتی بدهد. اغلب اوقات یک بیوه و یا مادر تنها بودن می تواند عواقب جدی برای دسترسی به خدمات و کالاهای داشته باشد. در پاره ای از مواقع اعضای مذکر خانواده ممکن است اصرار بر کنترل سایرین داشته باشند. تجزیه و تحلیل روابط و نقش ها می تواند به تشخیص آسیب پذیری ها، امکانات بالقوه برای عکس العمل و همچنین راه حل های موضوعات بحرانی کمک کند.

هماهنگی و همکاری کنید: تجزیه و تحلیل موثر جنسی در متن یک بحران مستلزم این است که فعالین در مناطق عملیاتی در هر بخش و یا زمینه فعالیت این سؤال را بکنند که آیا این وضعیت بر زنان و مردان به گونه ای متفاوت اثر دارد و چگونه. علاوه بر این آنها باید یقین حاصل نمایند که چگونه برنامه ها به نیازهای فوری عملی و نیز نیازهای راهبردی دراز مدت زنان و مردان پاسخ می دهد. همچنین ضروری است که کنشگران مختلف انسنادوستانه با یکدیگر ارتباط برقرار کرده و اطلاعات مربوط به تفاوت های جنسیتی را با یکدیگر مبادله کنند، تا اطمینان حاصل شود که برنامه ها به خوبی هماهنگ شده است.

از آنجا که ساختار سنتی خانواده و قبیله در وضعیت های اضطراری نابود می شود، مردان ممکن است که مقداری از منزلت و مقام خود را از دست بدهند. مردانی که رهبران سنتی و صاحبان قدرت بوده اند ممکن است که در مورد دخالت زنان در زمینه های مردانه ای مثل آوردن امنیت برای خانواده، نان آوری خانوار و یا اشتغال به فعالیت های اقتصادی از خود عکس العمل نشان دهند. بنابراین، درک درجاتی از مردانه شدن امور در متن هروضعیت و کسب حمایت مردان برای درگیر شدن زنان و جوانان در فعالیتهایی که به صورت سنتی مردانه است برای موفقیت و پایداری پاسخهای انسنادوستانه ضروری است.

و بالاخره، برابری جنسیتی یک قدم اساسی به سوی بدست آوردن توسعه پایدار می باشد. وضعیت های بحرانی به صورت بنیاتی بر ساختارهای اجتماعی و فرهنگی تاثیر می گذارند که منجر به تغییر موقعیت زنان و مردان می گردد. این اوضاع غالباً پنجره ای از فرصتها را برای پاسخ دادن به تبعیضات مبتنی بر جنسیت و نقض حقوق می گشایند. ولی اگر مداخلات انسنادوستانه بدون در نظر داشتن برابری جنسیتی برنامه ریزی شوند، نه تنها موقعیتهای آزار بیشتر افزایش می یابد، بلکه این فرصت برای حمایت و ارتقاء برابری بین زنان و مردان در امرار معاش نیز می تواند از دست برود.

تجزیه و تحلیل جنسیتی چیست؟

تجزیه و تحلیل جنسیتی رابطه بین مردان و زنان را مورد بررسی قرار می دهد. این روند نقش زنان و مردان و دسترسی آنان به منابع و کنترل آن و همچنین تنگناهایی را که هرکدام از آنها در رابطه با دیگری دارد، مورد بررسی قرار می دهد. یک تجزیه و تحلیل جنسیتی باید در ارزیابی نیازها و در همه ارزیابی های بخشی و تجزیه و تحلیل های وضعیتی ادغام شود.

تجزیه و تحلیل جنسیتی: نکات اساسی

1. همیشه در مورد تفاوت های تجارب زنان و مردان سؤال کنید.
2. ارزیابی را با مشارکت زنان، دختران، پسران و مردان باهم و جدا از هم انجام دهید.
3. از این اطلاعات برای هدایت برنامه های خود استفاده نمایید.

فرضیه سازی نکنید: تجزیه و تحلیل جنسیتی کمک می کند تا راههای متفاوت مشارکت زنان، دختران، مردان و پسران در تصمیم گیری های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و یا تاثیری که از آنها می پذیرند، تشریح شوند. آگاهی از اینکه چه کسی تصمیم می گیرد کمک می کند تا از درک دقیقتر وضعیت و نیازهای گوناگون گروههای آسیب دیده در بحرانها مطمئن شویم.

پیام اصلی

تجزیه و تحلیل جنسیتی به شما اجازه می دهد تا بفهمید چه کسانی در جمعیت هدف از بحران آسیب دیده اند، به چه چیز احتیاج دارند و برای خود چه می توانند بکنند. فکرکردن به ابعاد جنسیتی کارتان به شما امکان می دهد آنچه را که انجام می دهید، چگونگی انجام آن و تاثیری را که شما می گذارید، بهبود دهید.

سؤال کنید: هنگامی که ارزیابی خود را انجام می دهید همیشه با این نظر که تفاوت های ممکن در تجربه زنان، دختران، پسران و مردان را درک کنید سنوالاتی مطرح نمایید.

زنان، دختران، پسران و مردان را در مرکز ارزیابی خود قرار دهید: تجزیه و تحلیل جنسیتی با کوچکترین واحد - یعنی خانوارها- آغاز می گردد به منظور اینکه درک کنیم که هرکدام از اعضای خانواده چگونه مشارکت می نمایند، چه

بکارگیری رویکرد مشارکتی، درخواستی که آیا برنامه های شما درست کار می کند یا خیر. برنامه ریزی های خود را به نحوی تغییر دهید که پاسخگوی نیازهای مردم باشد.

چرا در وضعیت های بحرانی داده های تفکیک شده بر اساس جنس مهم هستند؟

خدماتی که ما ارائه خواهیم داد می تواند از هدف بدور باشد مگر آنکه بدانیم چه کسی آسیب دیده است - زنان، دختران، پسران و مردان - و در میان آنها چه کسی بیشتر در معرض خطر پذیری است. داده های مربوط به جمعیت آسیب دیده از بحران همیشه باید بر حسب سن و جنس و سایر عوامل مرتبط مانند قومیت و دین سرشکن شود.

پیام اصلی

داده های تفکیک شده باید به صورت منظم بر اساس سن و جنس جمع آوری و تجزیه و تحلیل شوند تا تاثیر پاسخ انساندوستانه بر روی کل جمعیت درک شود.

داده هایی که توزیع جمعیت آسیب دیده را بر حسب سن و جنس، منجمله خانوارهای تک سرپرست بر حسب سن و جنسیت، نشان می دهد، باید به صورت منظم جمع آوری گردد. بعلاوه، داده های سرشکن شده بر حسب جنسیت در مورد جمعیت های در معرض خطرپذیری مانند معلولین، یتیمان و قربانیان خشونت باید جمع آوری گردد تا اطمینان حاصل شود که به نیازهای ویژه جنسیتی آنان پاسخ داده شده است.

داده های مربوط به اینکه در زمان وضعیت اضطراری چه کسی از کمکها برخوردار می شود نیز باید بر حسب سن و جنس گزارش شود. برای مثال، اگر در مورد اینکه چه کسانی در آموزش و یا فعالیتهای غذا-در مقابل-کار شرکت دارند، گزارش می فرستید، همیشه سن و جنس شرکت کنندگان را گزارش نمایید. بدون این سرشکن کردن تعیین اینکه که چه کسی سود می برد و یا اینکه آیا کمک به جمعیت نیازمند به تناسب می رسد، غیر ممکن است. برای مثال، اگر ۱۰۰٪ از شرکت کنندگان در فعالیتهای غذا-در مقابل-کار را زنان تشکیل می دهند، شما خواهید پرسید چرا مردان حضور ندارند. داده های خوب و تجزیه و تحلیل خوب برای تعیین اینکه چه گروههایی به حاشیه رانده شده اند و دلیل آن چیست کلیدی هستند. چنین داده هایی نه تنها برای بازبینی نیازهای انساندوستانه ضروری می باشند، بلکه وجود آنها یک علامت قوی می فرستند: شمارش شدن نشان می دهد که هر فردی شناسایی شده و شامل گردیده است و می تواند از حقوق خویش بهره مند گردند.

چرخ را دوباره اختراع نکنید: منابع بیشماری چه در داخل و چه در خارج جامعه انساندوستانه وجود دارد تا به شما کمک کند که ابعاد جنسیتی هر وضعیتی را درک نمایید. مطالعه کنید! اطمینان حاصل نمایید که مدارک صحیح را دارید. با کارشناسان تماس بگیرید. اطمینان حاصل نمایید که برنامه های خود را بر اساس یک تجزیه و تحلیل نادرست و یا ناتمام جنسیتی طرح ریزی نمی کنید.

با تمامی جمعیت آسیب دیده مشورت نمایید: گفتمان سیستماتیک با زنان، دختران، پسران و مردان - هم جداگانه و هم در گروههای مختلط - برای یک برنامه ریزی خوب انساندوستانه ضروری است. در برخی از فرهنگها مردان در مورد موضوعات خاصی در حضور زنان صحبت نمی کنند و همینطور برعکس. زنان ممکن است در مورد تعیین اولویت ها با مردان متفاوت باشند. در گروههایی که تنها زنان هستند، زنان ممکن است بیشتر بخواهند در مورد چگونگی تعامل با مردان پاسخ دهند تا با عکس العمل آنان در مورد فعالیت روزافزون زنان روبرو نشوند. دختران و پسران جوان ممکن است ایده ها و همینطور نیازهای متفاوتی داشته باشند که در صورتیکه شما فقط با بزرگان مشورت کنید آنها را متوجه نشوید.

چه کسانی رهبر و نماینده هستند؟

در دارفور، جامعه انساندوستانه با رهبران محلی به عنوان همکار در توزیع غذا و کالا مشورت نمود. فرض بر این بود که آنها بعنوان رهبر دارای مشروعیت می باشند. در حالیکه نبود یک تجزیه و تحلیل جنسیتی منجر به نادیده گرفتن رهبری موجود در میان زنان شد. با گذشت زمان سیستم توزیع بوسیله برخی رهبران مرد مورد سوء استفاده قرار گرفت و به خاموش ساختن صدای زنان بیشتر کمک کرد.

از تجزیه و تحلیل به عمل: از اطلاعاتی که جمع آوری می کنید برای برنامه های خود استفاده نمایید. این امر ممکن است در مواردی به معنای تغییرات مهم و یا تخصیص مجدد منابع باشد. اشکال ندارد! این امر تا آنجا که به هدفمند شدن بیشتر برنامه های شما به سوی نیازهای زنان، دختران، پسران و مردان آسیب دیده از بحران منجر می شود خوب است. اغلب اوقات ما مشکلات را با اضافه کرده یک پروژه "خوشحال کننده" حل می کنیم. هرچند، نوعا شما احتیاج خواهید داشت که مسائل جنسیتی را در برنامه ریزی های اصلی خود وارد نمایید و ابتکارات ویژه ای را با هدف قراردادن جمعیت های خاصی، مثل زنان بیوه و مردان جوان، عملی سازید.

ارزیابی کرده و تطبیق دهید: به همان صورت که حمایت مردم از خطرپذیری ها و نیازهای آنان تغییر می کند، وضعیت موجود در محل نیز بصورت دائم تغییر می کند. شما از طریق مشورت منظم با مردمی که از بحرانها آسیب دیده اند و با

چارچوب برای برنامه ریزی برابری جنسیتی

چارچوب برای برنامه ریزی برابری جنسیتی ابزاری است برای بکارگیری توسط کارمندان طرح که در سطح بخشی کار می کنند تا برنامه ها یا طرح های خود را با یک عینک برابری جنسیتی بازبینی کنند. ترتیب مراحل پیش بینی شده در چارچوب ممکن است از یک وضعیت به وضعیت دیگر متفاوت باشد. نکته این است که تمام ۹ مرحله باید توسط ارائه دهندگان حمایت و کمک انساندوستانه در نظر گرفته شود تا تانید شود که خدمات و حمایتهایی را که در وضعیت های اضطراری ارائه می دهند پاسخگوی نیازهای زنان، دختران، پسران و مردان به صورتی برابر می باشد.

در شمای زیر شما شرحی از عناصر چارچوب و همچنین برخی فعالیت ها و شاخصهای نمونه را ملاحظه می نمائید که می توانند اندازه گیری شوند تا درجه ای را که موضوعات جنسیتی در یک بخش ویژه جریانسازی شده اند مورد ارزیابی قرار داد. کنشگرانی که در وضعیت های خاص انساندوستانه کار می کنند باید یک برنامه عمل را بر اساس عناصر چارچوب با شاخص های ویژه و قابل اندازه گیری تدوین نمایند. برای ساختن شاخص های جنسیتی مخصوص هر محل که باید به صورت روزمره و مرتب نظارت و گزارش شود به فهرست کنترل آخر هر فصل مراجعه نمایند.

چارچوب برای برنامه ریزی برابری جنسیتی برای استفاده توسط کارشناسان بخش

تفاوتهای جنسیتی را تجزیه و تحلیل کنید.

خدمات را به گونه ای طراحی کنید که نیازهای همه را برآورد نماید.

دسترسی برای زنان، دختران، پسران و مردان فراهم گردد.

بصورت برابر مشارکت نمایند.

زنان و مردان را بصورت برابر تعلیم دهید.

و

در برنامه های بخش به خشونت مبتی بر جنسیت پاسخ دهید.

داده ها را بر اساس جنس و سن جمع آوری، تجزیه و تحلیل نمایند.

اقدامات را بر اساس یک تجزیه و تحلیل جنسیتی هدف گیری نمایند.

اقدامات را با همه شرکاء هماهنگ نمایند.

برای اطمینان از برابری جنسیتی برنامه ها را به صورت دسته جمعی تدوین و اجرا نمایند

تجزیه و تحلیل کنید: تاثیر بحران انساندوستانه بر زنان، دختران، پسران و مردان را تجزیه و تحلیل کنید. برای مثال، اطمینان حاصل نمائید که در کلیه ارزیابی های انجام شده از نیازها، موضوعات جنسیتی در مراحل جمع آوری اطلاعات و تجزیه و تحلیل گنجانده شده اند و اینکه زنان، دختران، پسران و مردان در روندهای ارزیابی، نظارت و ارزشیابی مورد مشورت قرار گرفته اند.

فعالیت‌های نمونه	شاخص های نمونه
یک گزارش تجزیه و تحلیل جنسیتی تهیه می گردد تا به بخش برنامه ریزی اطلاع داده شود.	تا فوریه ۲۰۰۷ گزارش تجزیه و تحلیل جنسیتی برای بخش "ایتوری" تهیه شود.
مشورت با تعداد برابری از زنان و مردان انجام می شود تا نیازها و توانایی های هر دو گروه مشخص شود.	۵۰٪ از افراد مورد مشورت برای ایجاد یک کلینیک بهداشتی در "بونیا" را زنان تشکیل می دهند.

خدمات را طراحی کنید: خدمات را به نحوی طراحی نمائید تا به نیازهای زنان و مردان به صورت مساوی پاسخ دهد. هر بخش باید روشی را که کار می کند بازبینی نماید تا مطمئن شود که زنان و مردان می توانند به صورتی مساوی از خدمات برخوردار شوند. برای مثال توالت های جداگانه برای زنان و مردان وجود دارد، ساعت‌های آموزش، توزیع اقلام غذایی یا غیر غذایی و غیره به صورتی تعیین شده است که همه می توانند در آنها شرکت نمایند.

فعالیت‌های نمونه	شاخص های نمونه
کیسه های ۵۰ کیلویی برنج به دوکیسه ۲۵ کیلوگرمی تبدیل شدند تا حمل آنها را به منزل راحت تر سازد.	۱۰۰٪ کیسه های برنج که در ژانویه ۲۰۰۷ در بادغیس توزیع شده به کیسه های ۲۵ کیلوگرمی تبدیل شده است.
ساعات کار مراکز بهداشتی تغییر یافته است بنحوی که دسترسی مردانی را که تا دیروقت کار می کنند امکان پذیر سازد.	۱۰۰٪ مراکز بهداشتی در بخش "امپارا" از اوت ۲۰۰۷ ساعت کار خود را به مدت ۲ ساعت اضافه نمودند.

از دسترسی اطمینان حاصل نمائید: مطمئن شوید که زنان و مردان می توانند به صورت برابر به خدمات دسترسی داشته باشند. بخش ها باید بصورت مدام نظارت نمایند که چه کسی از خدمات استفاده می نماید و با جامعه (محل و روستا) مشورت نمایند تا اطمینان حاصل شود که همگی به خدمات دسترسی دارند.

فعالیت‌های نمونه	شاخص های نمونه
بازدید های موضعی انجام می شود تا دسترسی زنان، دختران، پسران و مردان به خدمات ارزیابی گردد.	در سال ۲۰۰۶ شش بازدید موضعی در پیش دبستانی "باغ پروانه" در "گولو" انجام گردید.
جلسات مباحثه گروهی برگزار می گردد تا دسترسی زنان، دختران، پسران و مردان به خدمات ارزیابی نماید.	۳ جلسه مباحثه گروهی با پسران ۱۲ تا ۱۸ ساله در "کیتگوم" در سه ماهه اول سال ۲۰۰۷ برگزار گردید.

از مشارکت اطمینان حاصل نمائید: مطمئن شوید که زنان، دختران، پسران و مردان به صورت برابر در طراحی، اجرا، نظارت و ارزشیابی پاسخ های انساندوستانه مشارکت دارند، و اینکه زنان در پست های تصمیم گیری قرار دارند. اگر حضور زنان در کمیته ها مشکل آفرین است، سازوکارهایی را بکار ببرید که مطمئن شوید صدای آنان به کمیته ها می رسد.

فعالیت‌های نمونه	شاخص های نمونه
کمیته محلی سرپناه تعداد برابری از زنان و مردان را شامل می شود.	۵۰٪ از اعضای کمیته محلی سرپناه در اروگاه "ب" آوارگان داخلی را زنان تشکیل می دهند.
جلسات در اردوگاه آوارگان داخلی تشکیل می گردد تا به زنان فرصت داده شود بدون ترک فرزندانشان در آن شرکت نمایند.	درصد جلسات کمیته محلی سرپناه در اروگاه "ب" آوارگان داخلی در "آکاریانپاتو" در سال ۲۰۰۷.

آموزش دهید: اطمینان حاصل نمایند که زنان و مردان از آموزش یا سایر ابتکارات ظرفیت سازی که توسط کنشگران بخش ها ارائه می شود بطور مساوی برخوردار می شوند. مطمئن شوید که زنان و مردان برای ظرفیت سازی و آموزش، منجمله فرصتهای مربوط به کار و اشتغال فرصتهای برابر دارند.

فعالیت‌های نمونه	شاخص های نمونه
آموزش کمکهای اولیه برای تعداد برابری از زنان و مردان برگزار می شود.	۵۰٪ از دعوت شدگان به آموزش کمکهای اولیه ماه اکتبر ۲۰۰۸ را زنان تشکیل می دهند.
تعداد برابری از زنان و مردان در برنامه های توزیع غذا بکار گرفته می شوند.	۵۰٪ از مردمان بکارگرفته شده در برنامه توزیع غذا در "تانوا" در سال ۲۰۰۵ را زنان تشکیل می دهند.

به خشونت مبتنی بر جنسیت پاسخ دهید: اطمینان حاصل نمایند که همه بخشها اقدامات ویژه را برای جلوگیری و/یا پاسخ به خشونت مبتنی بر جنسیت بعمل می آورند. دستورالعمل IASC برای مداخلات مربوط به خشونتهای مبتنی بر جنسیت در زمینه های انساندوستانه باید توسط همه به عنوان ابزار برنامه ریزی و هماهنگی بکار گرفته شود.

فعالیت‌های نمونه	شاخص های نمونه
توزیع اقلام غیر غذایی در اوائل روز انجام می شود تا به مردم اجازه داده شود در روشنایی روز سالم به منزل برسند.	توزیع ۱۰۰٪ از اقلام غیر غذایی توزیع شده در بخش "کیلینوکی" در ماه ژانویه ۲۰۰۶ قبل از ساعت دو بعد از ظهر به اتمام رسید.
در اطراف تسهیلات بهداشتی روشنایی تامین گردد تا عبور امن را امکان پذیر سازد.	۱۰۰٪ از تاسیسات بهداشتی در اردوگاه "کالما" تا ژانویه ۲۰۰۷ دارای روشنایی خارجی هستند.

داده ها را بر اساس سن و جنسیت سرشکن نمایند: همه داده های مربوط به پاسخ انساندوستانه را به صورت سرشکن شده بر اساس سن و جنس جمع آوری و تجزیه و تحلیل نمایند، به نحویکه تفاوت ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و سیمایی از جمعیتها در معرض خطرپذیری و اینکه نیازهای آنها چگونه توسط بخش کمک پاسخ داده می شود، ارائه نماید.

فعالیت‌های نمونه	شاخص های نمونه
داده های سرشکن شده براساس سن و جنس برای پوشش برنامه ها بصورت منظم گردآوری می شود.	۱۰۰٪ از گزارشات سه ماهه برنامه معیشت در سال ۲۰۰۴ بر اساس داده های سرشکن شده سن و جنس قرار دارند.

اقدامات هدفمند: بر اساس تجزیه و تحلیل جنسیتی، اطمینان حاصل نمایند که زنان، دختران، پسران و مردان در زمانی که مناسب است مورد هدف اقدامات خاص قرار می گیرند. در جائیکه یک گروه بیشتر از سایرین در معرض خطر پذیری قرار دارد، اقدامات ویژه برای حمایت از آن گروه باید بعمل آید. مثال این موضوع فضاهای امن برای زنان و اقدامات ویژه برای حمایت از پسران در مقابل کار اجباری می باشد.

فعالیت‌های نمونه	شاخص های نمونه
اقدامات مثبت اتخاذ می گردد تا تبعیض در اختصاص منابع غذایی را کاهش دهد.	۱۰۰٪ از مادران شیرده در اردوگاه "الف" در "هارتیشیک" در ماه اوت ۲۰۰۶ تغذیه مکمل دریافت نمودند.
لباس مناسب و لوازم بهداشتی برای دختران فراهم نمایند تا آنها بتوانند بطور کامل در کلاس درس مدرسه حضور یابند.	در ماه مارس ۲۰۰۷ لوازم بهداشتی بین ۱۰۰٪ از دختران بین ۶ تا ۱۸ سال در "آدره" توزیع گردید.

هماهنگی نمائید: شبکه های حمایت جنسیتی ایجاد نمائید تا از هماهنگی و جریانسازی جنسیتی در همه زمینه های کار انساندوستانه اطمینان حاصل نمائید. کنشگران بخش ها باید در سازوکارهای هماهنگی فعال باشند.

شاخص های نمونه	فعالیت های نمونه
۱۰۰٪ از کنشگران گروه "معیشت" در "لیبریا" در جلسات شبکه بین ژانسی جنسیتی در سال ۲۰۰۷ شرکت می نمایند.	کنشگران بخش/گروه بصورت مرتب در جلسات بین ژانسی شبکه جنسیتی شرکت می نمایند.
۱۰۰٪ از عاملین گروه "معیشت" در "لیبریا" در گزارشهای سالانه خود پیشرفت شاخص های جنسیتی را گزارش می نمایند.	بخش/گروه، شاخص های خاص هر طرح را براساس فهرست کنترلی که در کتاب راهنمای جنسیتی IASC ارائه گردیده، بطور منظم اندازه گیری می نماید.

حمایت همه فعالیتهایی را شامل می‌شود که هدف آن تامین احترام کامل به حقوق افراد - زنان، دختران، پسران و مردان - بر اساس ادبیات و روح ادوات مربوطه حقوق بشر، حقوق انساندوستانه و پناهندگان می‌باشد. هدف فعالیتهای حمایتی آن است که محیطی را فراهم نمایند که در آن به شرافت انسانی احترام گذاشته شده، از شکل‌های ویژه سوء استفاده جلوگیری شده و یا تأثیرات بلاواسطه آنها کاهش یابد، و شرایط آبرومند زندگی از طریق جبران خسارت، غرامت و احیاء تامین می‌گردد.

جنسیت به تفاوت‌های اجتماعی بین جنس مونث و مذکر در طول دوره زندگی اطلاق می‌گردد که آموخته شده اند، و بنابراین عمیقاً در هر فرهنگ ریشه دارند، در طول زمان قابل تغییر می‌باشند، و دارای انواع بسیار متفاوتی هم در داخل یک فرهنگ و هم در بین فرهنگ‌ها می‌باشند. "جنسیت"، به‌مراه طبقه و نژاد، در هر فرهنگی نقش، قدرت و منابع را برای زنان و مردان تعیین می‌نماید. از نظر تاریخی، توجه به روابط جنسیتی از احتیاج به پاسخگویی به نیازها و شرایط زنان سرچشمه گرفته است زیرا آنان نوعاً از مردان امتیازات کمتری دارند. هرچند، جامعه انساندوستانه بطور روزافزونی این نیاز را تشخیص می‌دهد تا هرچه بیشتر آنچه که مردان و پسران در هنگام بحران با آن مواجه می‌شوند، بشناسد.

برابری جنسیتی، یا برابری بین زنان و مردان، به برخورداری برابر زنان، دختران، پسران و مردان از حقوق، فرصتها، منابع و پاداشها اشاره دارد. برابری به این معنا نیست که زنان و مردان مانند هم هستند بلکه بدین معناست که برخورداری آنها از حقوق، فرصتها و شانس‌های زندگی بواسطه اینکه آنها زن آفریده شده اند محدود و یا تعیین نشود.

جریانسازی جنسیتی یک راهبرد شناخته شده جهانی برای دستیابی به برابری جنسیتی می‌باشد. شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل متحد جریانسازی جنسیتی را به عنوان روند ارزیابی تأثیرات هر گونه عمل برنامه ریزی شده، منجمله قانونگذاری، سیاستگذاری و برنامه ریزی، در همه سطوح و زمینه‌ها را بر زنان و مردان، تعریف نموده است. جریانسازی جنسیتی یک راهبرد است برای اینکه نگرانی‌ها و تجارب زنان و مردان را به عنوان یک بعد لاینفک طراحی، اجرا، نظارت و ارزشیابی سیاستها و برنامه‌ها در همه زمینه‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی در نظر بگیرد به نحوی که زنان و مردان بطور مساوی بهره‌مند شوند و نابرابری تثبیت نگردد.

تجزیه و تحلیل جنسیتی رابطه بین جنس مونث و مذکر و دسترسی آنها را به منابع و یا کنترل آن، نقش آنها و محدودیتهایی را که هرکدام از آنها در رابطه با دیگری دارا می‌باشد تعیین می‌کند. یک تجزیه و تحلیل جنسیتی باید در ارزیابی انساندوستانه از نیازها و در همه ارزیابی‌های بخشی یا تجزیه و تحلیل‌های وضعیتی ادغام گردد تا اطمینان حاصل شود که بی‌عدالتی‌ها و نابرابری‌های مبتنی بر جنسیت، از طریق مداخلات انساندوستانه و خیم‌تر نشده و همچنین هر جا که ممکن است برابری بیشتر و عدالت در روابط جنسیتی بهبود یابد.

توازن جنسیتی یک موضوع مربوط به منابع انسانی است. این امر مربوط به مشارکت مساوی زنان و مردان در همه زمینه‌های کاری (کارمندان بین‌المللی و ملی در همه سطوح، منجمله در پست‌های ارشد) و در برنامه‌هایی که آژانس‌ها اجرا کرده و یا حمایت می‌نمایند (مثل برنامه‌های توزیع مواد غذایی) می‌گردد. رسیدن به یک توازن در الگوهای تامین کارمند و بوجود آوردن یک محیط کاری که منجر به نیروی کار متنوع می‌شود، کارایی همگانی سیاستها و برنامه‌های ما را بهبود بخشیده، و ظرفیت آژانس‌ها را برای خدمت‌رسانی بیشتر به همه جمعیت نیازمند افزایش می‌دهد.

خشونت مبتنی بر جنسیت یک واژه فراگیر است که برای هر عمل خشونت‌باری بکار گرفته می‌شود که بر خلاف خواست یک شخص اتفاق می‌افتد و مبتنی بر تمایزات اجتماعی (جنسیتی) بین جنس مونث و مذکر است. ذات و میزان انواع ویژه (GBV) در فرهنگها، کشورها و مناطق مختلف فرق می‌کند. مصادیق این امر شامل خشونت جنسی، از جمله بهره‌کشی/سوء استفاده جنسی و روسپیکری اجباری؛ خشونت داخلی؛ قاچاق؛ ازدواج اجباری/زودرس؛ اعمال خشونت‌آمیز سنتی مانند ختنه زنان؛ قربانی کردن و ارث بردن زنان بیوه می‌گردد.

فهرست کنترل برای دسترسی به برنامه ریزی برابری جنسیتی

فهرست کنترل زیر ابزار مفیدی برای یادآوری موضوعات کلیدی به کنشگران بخش ها در هنگام برنامه ریزی برابری جنسیتی می باشد. بعلاوه کارمندان برنامه ریزی باید شاخص هایی منطبق با هر زمینه بسازند تا پیشرفت حاصله در زمینه برنامه ریزی برابری جنسیتی قابل اندازه گیری باشد.

تجزیه و تحلیل جنسیتی

۱. تمامی ارزیابی نیازها مسائل جنسیتی را در گردآوری اطلاعات و تجزیه و تحلیل لحاظ نموده اند.

۲. زنان، دختران، پسران و مردان (به تنهایی و با یکدیگر) در مورد نگرانیها، خطرپذیری های حمایتی، نظرات و راه حل های مربوط به موضوعات کلیدی مورد مشورت قرار گرفته اند.

۳. سازوکارهایی برای تبادل اطلاعات روزمره با جمعیت متأثر از بحران ایجاد گردیده و بخوبی کار می کنند.

توازن جنسیتی

۴. آمار تفکیک شده بر حسب جنس و بخش از کارمندان بین المللی که در وضعیت انساندوستانه کار می کنند به صورت مرتب گردآوری و مورد تجزیه و تحلیل قرار می گیرد.

۵. ترکیب تفکیک شده بر حسب جنس کسانی که در سطوح تصمیم گیری/ ارشد قرار دارند مورد نظارت قرار دارد.

۶. تیم های ارزیابی نیازها دارای تعداد مساوی اعضای زن و مرد می باشند.

داده های تفکیک شده بر اساس سن و جنسیت

۷. داده ها بطور مرتب بر حسب سن و جنس جمع آوری و تجزیه و تحلیل می گردد.

۸. داده های تفکیک شده بر اساس جنس بصورت مرتب در گزارشات گنجانده شده و تاثیرات آن در برنامه ریزی مورد توجه قرار می گیرد.

1. UN Office of the Special Adviser on Gender Issues and Advancement of Women. *Gender Mainstreaming — An Overview*. New York, 2002.
<http://www.un.org/womenwatch/osagi/statementsandpapers.htm>
2. UN Office of the Special Adviser on Gender Issues and Advancement of Women. *Office of the Focal Point for Women in the United Nations Background*. New York.
<http://www.un.org/womenwatch/osagi/fp.htm>
3. UNIFEM, UNICEF, UNFPA, UNDP, DAW. *Resource Guide for Gender Theme Groups*. UNIFEM, New York, January 2005.
http://www.unifem.org/resources/item_detail.php?ProductID=32
4. The Consultative Group on International Agricultural Research. *Gender and Diversity Program — Purpose of the G&D Program*. Nairobi, Kenya.
<http://www.genderdiversity.cgiar.org/>
5. Inter-Agency Standing Committee (IASC). *Guidelines for Gender-based Violence Interventions in Humanitarian Settings: Focusing on Prevention of and Response to Sexual Violence in Emergencies*. Geneva, 2005.
<http://www.reliefweb.int/library/documents/2005/iasc-gen-30sep.pdf>.
6. United Nations Office of the Secretary-General. ST/SGB/2003/13. Secretary-General's Bulletin: *Special measures for protection from sexual exploitation and sexual abuse*. New York, 2003.
<http://www.un.org/staff/panelofcounsel/pocimages/sgb0313.pdf>
7. UNIFEM. *Getting it Right, Doing it Right: Gender and Disarmament, Demobilization and Reintegration*. UNIFEM, 2004.
<http://www.womenwarpeace.org/issues/ddr/gettingitright.pdf>
8. Inter-Agency Standing Committee (IASC). *Protecting Persons Affected by Natural Disasters — IASC Operational Guidelines on Human Rights and Natural Disasters*. June 2006.
http://www.humanitarianinfo.org/iasc/content/documents/working/otherDocs/2006_IASC_NaturalDisasterGuidelines.pdf
9. United Nations Department of Peacekeeping Operations. *Gender Resource Package for Peacekeeping Operations*. DPKO, New York, 2004.
<http://pbpu.unlb.org/pbpu/Document.aspx?docid=495>
10. United Nations Department of Peacekeeping Operations. *Stop Abuse, Report Abuse. Human Trafficking Resource Package*. DPKO, New York, 2004.
<http://pbpu.unlb.org/pbpu/library/Trafficking%20Resource%20Package.pdf>
11. United Nations Mine Action Services. *Gender Guidelines for Mine Action Programmes*. UNMAS, New York, February 2005.
<http://www.mineaction.org/doc.asp?d=370>

چارچوب حقوقی بین المللی برای حمایت

ح

حمایت شامل همه فعالیت‌هایی می‌شود که هدف آن بدست آوردن احترام کامل به حقوق افراد بر طبق ادبیات و روح ادوات مربوطه حقوقی (حقوق بشر، حقوق انساندوستانه و پناهندگان) بدون هر نوع تبعیض می‌باشد.

حمایت مسئولیت اولیه و مقدم دولت می‌باشد. هرچند، کنشگران حقوق بشر و انساندوستانه نیز دارای مسئولیت‌های حمایتی می‌باشند، و سیاستها، برنامه‌ها و عملیات ما باید تحقق حقوق برابر زنان و دختران را بر اساس ادوات مربوطه حقوقی گسترش بخشند. برابری جنسیتی بالاتر از هر چیز یک حق انسانی است و جریانسازی یک چشم انداز جنسیتی در همه سیاستها، برنامه‌ها و عملیات ما برای رسیدن به برابری جنسیتی یک جنبه مهم از مسئولیت حمایتی ما را تشکیل می‌دهد.

فعالیت‌های حمایتی در هنگام طبقه بندی به سه دسته تقسیم می‌شوند:

- اقدام پاسخگرانه – فعالیت‌هایی هستند که در متن یک الگوی در حال ظهور و یا تحقق یافته سوء استفاده انجام می‌شوند و هدف آن جلوگیری از تکرار، پایان بخشیدن به آن و/یا کاهش تاثیرات بلاواسطه آن می‌باشد.

- اقدام بهبود بخش – فعالیت‌هایی هستند که هدف آن اعاده حیثیت زنان، دختران، پسران و مردان و اطمینان از فراهم نمودن شرایط کافی زندگی از طریق التیام بخشی و تامین خسارت موثر، از جمله حمایت از طریق به جریان

انداختن قانون و تامین عدالت برای قربانیان و درعین حال مقابله با مصونیت مرتکبین می‌باشد؛ و

- محیط سازی – فعالیت‌های هستند که با هدف ایجاد و یا تحکیم شرایطی که به احترام کامل به حقوق افراد منتهی گردد، انجام می‌شوند.

فعالیت‌های حمایت آمیز بر حسب وظایف ویژه بین المللی و ظرفیتها متفاوت می‌باشد. برای مثال، عاملین حقوق بشر ممکن است از زنان و دختران از طریق نظارت و تحقیق در زمینه سوء استفاده و همکاری با مقامات ملی برای آغاز تحقیقات قضایی و تعقیب مجرم حمایت نمایند. در حالیکه، عاملین انساندوستانه با اطمینان یافتن از ارسال اقلام امدادی و یا بهبود بخشیدن به امنیت فیزیکی مردمی که متاثر از درگیری‌ها و بلایا شده‌اند، از زنان، دختران، پسران و مردان حمایت می‌نمایند. رابطه مکمل بین سازمانهای حقوق بشری و انساندوستانه دارای اهمیت ویژه می‌باشد زیرا هدف هر دو آنها حمایت از مردم در مقابل نقض حقوق آنها و اطمینان از این امر است که آنها در ایمنی و حیثیت زندگی می‌کنند.

برخی اوقات تنشهایی در مورد اهداف حمایت بوجود می‌آید. برای مثال، در شرایط بحرانی یا بلایا، نقض حقوق بشر ممکن است افزایش یابد. برخی از این نقض‌ها ممکن است توسط مامورین دولتی صورت پذیرد که احتمالاً مسئولیت صدور اجازه دسترسی اقلام امدادی به بعضی از مکان‌ها را نیز دارا می‌باشند. کنشگران انساندوستانه ممکن است در هنگام کوشش برای جلوگیری از نقض‌ها با در دسر روبرو شوند زیرا ناچار به حفظ توانایی خود برای ارسال کمک‌های امدادی می‌باشند. هر دو عمل – جلوگیری از نقض از طریق جستجوی خاطی و

پاسخ دهند. در غیر اینصورت خطر عکس العمل وجود دارد که ممکن است مشکلات حمایتی اضافی بوجود آورد.

چارچوب حقوقی بین المللی

چارچوب حقوقی بین المللی برای حمایت ابتدای از سه بدنه بین المللی حقوق معاهدات که همدیگر را متقابلاً تقویت می کنند، تشکیل شده است، یعنی؛ حقوق بین المللی بشر، حقوق انساندوستانه و پناهندگان. حقوق بین المللی متعارف، که بیشتر ناشی از تداوم فعل دولتهاست تا یک متن قانونی، نیز تعدادی از حقوق مهم را در بر دارد و، برای مثال، اعمالی نظیر بازداشت خودسرانه، کشتار خارج از حیطه قضایی، بردگی و شکنجه را منع می نماید.

حقوق بین المللی بشر

حقوق بشر چه هستند؟

اصل اول از اعلامیه جهانی حقوق بشر (UDHR) می گوید: "همه افراد بشر آزاد زاده شده و از نظر حیثیت و حقوق برابر می باشند." حقوق بشر - مانند حق زندگی- ذاتی بوده و از افراد بشر جداشدنی است به همین دلیل ساده که آنها بشر می هستند. نه افراد و گروه می توانند بصورت داوطلبانه از حقوق بشری خود صرف نظر کرده و نه سایرین می توانند آنرا بگیرند.

حقوق بشر از طریق قرار گرفتن در هفت معاهده بین المللی از حمایت حقوقی برخوردارند. برخی از معاهدات از طریق پروتکل های اختیاری که مربوط به موضوعات خاصی می شوند کامل شده اند. بسیاری از معاهدات منطقه ای نیز از حقوق بشر حمایت می نمایند. همه این ابزار بین المللی و حقوق داخلی تضمین هایی را در مقابل اقدامات یا ترک فعل هایی فراهم می نماید که با حیثیت انسانی، آزادیهای اساسی و برخورداری از آنها تداخل دارد.

دولتها از طریق تصویب یا الحاق به معاهدات، موافقت خود را اعلام می دارند که قانوناً متعهد به اجرای آن معاهده و اجرای مفاد آن در سطح ملی باشند. برای مثال، ۱۵۰ دولت تاکنون میثاق بین المللی حقوق سیاسی و مدنی (ICCPR) را تصویب کرده و بدین ترتیب تضمین نموده اند که همه افراد در حیطه سرزمینی آنها و در حیطه صلاحیت قضایی آنها (حتی اگر در حیطه سرزمینی آن دولت قرار نگرفته اند) از حقوق مندرج در میثاق برخوردار خواهند بود. (ICCPR) تبعیض بر اساس جنسیت را منع نموده و بویژه دولتها را متعهد می نماید که حق مساوی زنان و مردان را برای برخورداری از همه حقوقی که در میثاق متبلور شده است تضمین نمایند، منجمله:

- حق زندگی؛
- آزادی از شکنجه یا رفتار یا مجازات وحشیانه، غیر انسانی و خوارکننده ؛
- آزادی از بردگی، بندگی و کار به زور و اجباری؛

مسئول دانستن وی و ارسال غذا و اقلام بهداشتی مورد نیاز فوری - به هدف یعنی حمایت کمک می کند. هرچند، ممکن است برای یک کنشگر تحقق هر دو این هدف ها در یک زمان بسیار دشوار باشد. کنشگران انساندوستانه ممکن است بر اساس وظایف نهادینه و ظرفیتهای خود دخالت ها را اولویت بندی نمایند. هرچند، وظیفه حمایت از افراد و گروهها در مقابل نقض حقوق آنها بجای خود باقی است و کنشگران انساندوستانه نباید ساکت بنشینند. در چنین سناریویی، تقسیم وظایف با کنشگران حقوق بشری ممکن است موثرترین راه برای اطمینان از این امر باشد که عناصر دولتی، منجمله افراد نیروهای انتظامی به تعهدات حقوق انساندوستانه خود پایبند هستند. بدین منظور، کارمندان بخش انساندوستانه می توانند موارد مظنون و یا شواهد سوء استفاده را به کارمندان بخش حقوق بشر اطلاع دهند. اطلاعات باید از طریق کانالهای مناسب به سازمانها و کارکنان مربوطه برای پیگیری ارائه گردد. باید در نظر داشت که حمایت از قربانیان و شاهدان، منجمله حفظ هویت و اطلاعاتی که ممکن است امنیت آنها را بخطر اندازد، باید در درجه اول اهمیت قرار گیرد. کنشگران انساندوستانه می توانند دسترسی به مناطق بحران زده را برای کارمندان بخش حقوق بشر و سایر افرادی که وظیفه حمایتی دارند، تسهیل نمایند. آنها همچنین می توانند برای تحت نفوذ قرار دادن مسئولین کار کنند و از طریق گوش بزنگ کردن ارکانهای سیاسی مانند شورای امنیت به مسائل حمایتی، از احترام این مسئولین به هنجارها، حقوق و وظایف مندرج در حقوق بین المللی اطمینان حاصل نمایند.

اعمالی که در درون هر جامعه انجام می شود، منجمله اعمال فرهنگی، سنتی و فرهنگی می تواند حقوق زنان و دختران را مخدوش کرده و به عنوان مانع برای تحقق برابری جنسیتی عمل کنند. در چنین وضعیتی، از آنجهت که حقوق بین الملل از طریق مذاکره دولتها ایجاد شده که بصورت داوطلبانه موافقت نموده اند به آن پایبند باشند، نتیجه ای عاید نمی شود. معاهدات بین المللی حقوق بشر، منجمله میثاق بین المللی حقوق سیاسی و مدنی (ICCPR)، میثاق بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (ICESCR)، کنوانسیون مربوط به از بین بردن همه اشکال تبعیض بر علیه زنان (CEDAW) و کنوانسیون مربوط به حقوق کودک (CRC)، حداقل استانداردهای قابل قبول را در بر دارند. کنشگران انساندوستانه، در عین اینکه باید عناصر فرهنگی و اجتماعی را در نظر داشته باشند، باید در همه حال به این استانداردها احترام بگذارند و اجرای آنها تشویق نمایند و با همه طرفها، منجمله دولتها و جوامع مربوطه کار کنند، تا اطمینان حاصل نمایند که حقوق زنان و دختران محترم شمرده شده ارتقاء یافته و محقق می گردد. کارمندان انساندوستانه نباید به هیچوجه نسبت به نقض حقوق بشر چشم پوشی، موافقت و یا کمک نمایند.

گرچه، حیاتی است که کنشگران انساندوستانه و حقوق بشر با اعضای هرکدام از جوامع و گروههای متفاوت در داخل جوامع از نزدیک کار کنند تا مشکلات حمایتی را که زنان، دختران، پسران و مردان با آن روبرو هستند تشخیص داده و به آن

- حق آزادی و امنیت فرد و آزادی از دستگیری یا بازداشت بدون محاکمه؛
- حق افراد بازداشت شده برای برخورداری از رفتار انسانی و شرافت آمیز؛
- مساوات در مقابل قانون و حمایت برابر قانون؛
- حق برای محاکمه عادلانه؛ و
- آزادی مذهب، عقیده، تجمع و انجمن.

میثاق بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (ICESCR) از حقوق زیر که مربوط به بخش های کمکهای انساندوستانه می شوند حمایت می نماید:

- حق آموزش؛
- حق داشتن یک استاندارد کافی زندگی، شامل غذا، لباس و مسکن؛
- حق بدست آوردن بالاترین استانداردهای سلامت فکری و فیزیکی؛ و
- حق داشتن کار و شرایط مناسب کار.

تحت حقوق بین المللی بشر، دولتها متعهد هستند که حقوق بشر را احترام گذاشته، حمایت نموده و اجرا نمایند. تعهد به احترام اقتضا می کند که هر دولت، اصولاً، از مداخله مستقیم یا غیر مستقیم در برخورداری مردم از این حقوق خودداری نماید؛ تعهد به حمایت به معنای ممانعت از مداخله طرف سوم در مقابل برخورداری از حقوق می باشد؛ اجرای حقوق بشر به معنای برداشتن قدمهایی برای تحقق حقوق مورد بحث، در زمینه حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی می باشد. دولتها باید برای تحقق این تعهدات، از جمله، سیاستهای مناسب را اجرا نمایند؛ بررسی و اطمینان حاصل نمایند (از طریق اصلاح، تصویب و حذف) که قانونگذاری ملی مطابق با استانداردهای بین المللی می باشد؛ اطمینان حاصل نمایند که یک چارچوب نهادینه ای موثر (مانند پلیس، سیستم قضایی، زندان و غیره) برای حمایت از حقوق و احقاق آن وجود دارد، و امکاناتی را برای افراد و گروهها بوجود آورند تا پس از نقض حقوق خود خواستار احقاق آن شوند؛ برنامه هایی را به اجرا بگذارند که حقوق اعمال گردد؛ و در هنگام نیاز همکاری و کمک بین المللی را خواستار شوند.

حقوق بشری زنان

علیرغم اینکه حقوق بین الملل حقوق مساوی زنان و مردان را در برخورداری از همه حقوق بشری تضمین می نماید، زنان و دختران تقریباً در همه جوامع، همچنان با نابرابریهایی به صورت *de jour* (در قوانین) و *de facto* (در عمل) مواجه می باشند. علاوه بر این، درگیری های مسلحانه و بلایای طبیعی اغلب تبعیض و نابرابری را وخیم تر کرده و پیشرفت به

سوی برابری جنسیتی و برخورداری کامل زنان از حقوقشان را با مانع مواجه می سازند. کمک و حمایت انساندوستانه در هنگام درگیری های مسلحانه و بلایای طبیعی باید به تحقق برابری و حقوق بشر زنان کمک کند. مشارکت مردان و پسران بعنوان شریک در تقویت زنان و دختران و بدست آوردن برابری جنسیتی نیز دارای اهمیت حیاتی است.

کنوانسیون محو همه اشکال تبعیض بر علیه زنان (CEDAW) در سال ۱۹۷۹ برای تقویت مفاد مقررات موجود بین المللی به تصویب رسید و هدف آن محو تبعیض بر علیه زنان و بدست آوردن برابری جنسیتی بود. در حال حاضر این کنوانسیون توسط ۱۸۳ دولت به تصویب رسیده است. با وجود اینکه محافظت اعلام شده بر این کنوانسیون بیشتر از هر معاهده دیگر حقوق بشری می باشد، تعداد قابل توجه الحاق به آن، بیان این نکته است که جامعه بین المللی معتقد است که تبعیض بر علیه نیمی از جمعیت جهان غیرقابل قبول بوده و باید از بین برود. سازمان ملل و سایر کنشگران باید در کار خود به هنگام درگیری ها و بلایا این اجماع حقوقی بین المللی را ساخته و ارتقا دهند.

CEDAW تبعیض بر علیه زنان را به صورت "اعمال هرگونه تمایز، استثناء یا محدودیت بر اساس جنس که تاثیر یا هدف آن از بین بردن یا نفی شناسایی، برخورداری و یا اجرای حقوق بشری، و آزادیهای اساسی در زمینه های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، مدنی و یا هر زمینه دیگر توسط زنان، بدون توجه به وضعیت ازدواجی آنها، براساس برابری زنان و مردان" تعریف می کند. این کنوانسیون تعهداتی را بر عهده دولتها می گذارد تا، از جمله، اصل برابری زنان و مردان را در قوانین اساسی و مقررات خود گنجانده؛ اقدامات قانونی و هرگونه اقدام دیگر را برای منع تبعیض بر علیه زنان اعمال نموده؛ از زنان در مقابل هرگونه عمل تبعیض آمیز بصورت موثر حمایت نموده و برای آنان فرصت احقاق حق فراهم نمایند؛ اقداماتی را برای تغییر زمینه های اجتماعی و فرهنگی که به تبعیض بر علیه زنان کمک می کند بعمل آورند؛ با فحشا و قاچاق زنان مقابله نمایند؛ و از برابری در زندگی سیاسی و عمومی، قوانین تابعیت، حق آموزش، اشتغال و کار، دسترسی به بهداشت، امور مالی و تامین اجتماعی، موضوعات حقوقی و مدنی و قوانین خانواده اطمینان حاصل نمایند. این کنوانسیون به دولتها اجازه می دهد تا اقدامات موقتی ویژه ای را برای تحقق برابری اتخاذ نمایند.

در حالیکه CEDAW به خشونت مبتنی بر جنسیت که غالباً در وضعیت های بحرانی شایع است اشاره ای ندارد، کمیته ای که وظیفه پیگیری اجرای کنوانسیون را بعهده دارد در توصیه نامه شماره ۱۹ و صلاحیت قضایی خود به این موضوع پرداخته و اظهار نظر نموده است که "تعریف تبعیض شامل خشونت مبتنی بر جنسیت می شود، یعنی، خشونتی که بر علیه یک زن هدایت می شود چون او یک زن است و یا خشونتی که بر زنان به صورتی نامتناسب اثر می گذارد. این امر شامل اعمالی که صدمه یا رنج فیزیکی، مغزی یا جنسی وارد می کنند، تهدید به چنین اعمالی، فشار و هرگونه صلب آزادی می شود."

بدرفتاری ها در همه زمانها مورد شناسایی قرار داده و برای زمان درگیری ها حمایت‌های ویژه ای را فراهم می نماید.

اساسنامه دادگاه بین المللی جنایی (ICC) "جدی ترین جرائم مورد نگرانی بین المللی" را که زیر صلاحیت دادگاه می باشند شناسایی نموده و تجاوز و سایر اشکال خشونت جنسی، استخدام و یا بکارگیری کودکان زیر ۱۵ سال در گروه‌های مسلحانه و حمله به مدارس را به عنوان جنایات جنگی طبقه بندی کرده است. بعلاوه، کنوانسیون ۱۸۲ سازمان بین المللی کار اعلام می نماید که سربازکودک یکی از بدترین اشکال کار کودکان بوده و استخدام اجباری یا بزور کودکان زیر ۱۸ سال را در درگیری های مسلحانه منع می کند. پروتکل اختیاری CRC در مورد شرکت کودکان در درگیری های مسلحانه ۱۸ سال را بعنوان محدود سنی استخدام اجباری و شرکت در مخصصات تعیین می نماید. پروتکل اختیاری همچنین می خواهد که دولتهای عضو برای بهبود جسمی و روانی کودکان و ادغام اجتماعی مجدد آنان همه گونه کمکهای لازم را فراهم نمایند.

این ادوات، به همراه مفاد مربوطه کنوانسیونهای ژنو، کنوانسیون نسل کشی، معاهده ۱۹۹۷ منع بکارگیری مین، کنوانسیون ۱۹۵۱ پناهندگان، پروتکل ۱۹۶۷ حمایت کودکان پناهنده و بسیاری از قطعنامه های شورای امنیت (۱۲۶۱، ۱۳۱۴، ۱۳۷۹، ۱۴۱۲، ۱۴۶۰، ۱۵۳۹، ۱۶۱۲)، یک مجموعه محکم و جامع از ادوات حقوق می باشند که استانداردهای مربوط به حمایت از کودکان آسیب دیده از درگیری های مسلحانه و بلایای طبیعی را فراهم می نمایند. بعلاوه، قطعنامه شماره ۱۶۱۲ شورای امنیت یک سازوکار نظارتی سازمان ملل را در مورد بکارگیری سرباز کودک ها و سایر خشونت ها بر علیه کودکان آسیب دیده از درگیری های مسلحانه، ایجاد می نماید.

سازمان غیر دولتی Save the Children هفت نوع از حمایت های ضروری را که کودکان در مناطق بلزده و جنگی احتیاج دارند شناسایی نموده است:

- حمایت در مقابل آزار فیزیکی؛
- حمایت در مقابل بهره کشی و خشونت مبتنی بر جنسیت؛
- حمایت در مقابل فشارهای روانی- اجتماعی؛
- حمایت در مقابل بکارگرفته شدن در گروههای مسلح؛
- حمایت در مقابل جداسازی از خانواده؛
- حمایت در مقابل سوء استفاده مربوط به جابجایی اجباری؛
- حمایت در مقابل انکار دسترسی کودکان به آموزش کیفی.

نیازهای حمایتی و روشهای پاسخگویی به آنها ممکن است برای دختران و پسران متفاوت باشد. بنابراین برای طراحی و

دادگاههای بین المللی جنایی برای یوگسلاوی سابق و رواندا جنایات مربوط به خشونت مبتنی جنسی را مورد تعقیب قرار داده اند، که در نتیجه آن سابقه حقوقی برای حمایت از زنان و برخورد با مصونیت کسانی که حقوق آنان را نقض کرده اند بوجود آورده اند. اساسنامه رم برای دادگاه بین المللی جنایی (ICC) بصورت صریح بیان می دارد که، تحت شرایط خاص، خشونت جنسی یک جرم بین المللی می باشد.

علاوه بر معاهدات حقوق بشری، بسیاری از قطعنامه های سازمان ملل و کنفرانسهای جهانی در پی تحکیم مبانی حمایت و ارتقاء حقوق بشر زنان بوده اند. از جمله این اقدامات کنفرانس جهانی حقوق بشر در سال ۱۹۹۳ می باشد که بر جهانی بودن حقوق زنان به عنوان حقوق بشر و اهمیت محو خشونت بر علیه زنان تاکید نموده و بویژه خشونت بر علیه زنان در حین درگیری های مسلحانه را به عنوان نقض حقوق بشر و حقوق انساندوستانه قلمداد نموده است. بعلاوه اعلامیه سال ۱۹۹۳ در مورد محو خشونت بر علیه زنان تاکید نمود که خشونت بر علیه زنان و دختران نه تنها به خودی خود یک سوء استفاده غم انگیز از حقوق بشر می باشد، بلکه مانعی جدی برای تحقق بسیاری دیگر از حقوق زنان و دختران می باشد. کنفرانس جهانی سال ۱۹۹۵ پکن در مورد زنان اهدافی راهبردی را برای پاسخ به تاثیرات درگیری های مسلحانه بر زنان در اعلامیه خود گنجاند.

قطعنامه ۱۳۲۵ (۲۰۰۰) شورای امنیت نیز تاکید مجدد دارد که افراد غیر نظامی، بویژه زنان و کودکان، اکثریت کثیری از کسانی را تشکیل می دهند که بصورت منفی تحت تاثیر درگیری ها قرار می گیرند و خواستار اقداماتی شد که مشارکت مساوی زنان را در همه مراحل روند صلح تامین نماید. علاوه بر این قطعنامه از همه طرفهای درگیری مسلحانه خواست که کاملاً به قوانین بین المللی مربوط به حقوق و حمایت زنان و دختران غیر نظامی، بویژه کنوانسیونهای چهارگانه ۱۹۴۹ ژنو و دو پروتکل اضافی ۱۹۷۷، کنوانسیون ۱۹۵۱ پناهندگان و پروتکل ۱۹۶۷ آن، ادوات حقوق بشر منجمله CEDAW و پروتکل های اختیاری ۱۹۹۹، و CRC و دو پروتکل اختیاری سال ۲۰۰۰ آن احترام بگذارند. شورا از همه طرفهای درگیری های مسلحانه خواست تا مفاد مربوطه اساسنامه رم را در نظر داشته باشند. جرم نسل کشی، جرائم علیه بشریت و جنایات جنگی در محدوده صلاحیت قضایی دادگاه بین المللی جنایی ICC قرار می گیرند که می تواند افراد را برای انجام اقداماتی که به این جرائم منتهی می گردد بعنوان مجرم مسئول شناخته و قابل تنبیه بداند.

حقوق بشر کودکان

کنوانسیون مربوط به حقوق کودک (CRC) چارچوب جامعی از حقوق کودکان و همچنین مکانیسم های مسئولیت پذیری را فراهم می نماید. این کنوانسیون حقوق کودکان را برای آزاد بودن از سوء استفاده و غفلت، بهره کشی جنسی، قاچاق، ربوده شدن، شکنجه، محرومیت از آزادی و سایر اشکال از

اجرای برنامه های حمایت از کودکان یک تجزیه و تحلیل جنسیتی حیاتی می باشد.

- ظرفیت حمایت کردن در کسانی که اطراف کودکان هستند؛
- مهارتهای زندگی، آگاهی و مشارکت کودکان؛
- نظارت و گزارش موضوعات حمایتی کودکان؛ و
- خدمات برای بهبود و ادغام مجدد.

کودکان در مرکز توجه محیط حمایتگرانه قرار دارند زیرا آنان نقش فعالی هم در حمایت از خویش و هم در حمایت از دیگران ایفا می نمایند. ایجاد یک محیط حمایتگرانه که جنسیت را نیز در بر بگیرد شامل فعائیهایی می شود برای جلوگیری و / یا کاستن از اثرات فوری سوء استفاده؛ اعاده شرایط زندگی کافی؛ و ارتقاء حقوق کودکان.

حقوق انساندوستانه بین المللی

حقوق انساندوستانه بین المللی (IHL) بدنه حقوق بین المللی است که افرادی را که در مخاصمات شرکت نداشته و یا دیگر شرکت ندارند، یعنی غیر نظامیان، زخمی ها، بیماران، کشتی شکستگان و رزمندگان دستگیرشده را حمایت نموده و ابزار و روشهای جنگ را تنظیم می کند. این مقررات در درگیری های مسلحانه بین المللی و غیر بین المللی قابل اعمال است و برای دولتها، گروههای مخالف مسلح و نیروهایی که در عملیات چندجانبه حفظ صلح و برقراری صلح شرکت دارند، چنانچه در مخاصمات درگیر شوند، الزام آور می باشد. امروزه ادوات اصلی IHL کنوانسیونهای چهارگانه ۱۹۴۹ ژنو و دو پروتکل اضافی ۱۹۷۷ آنها و همچنین کنوانسیونهای بیشماری است که استعمال سلاحهای خاصی را محدود یا منع می نماید. حقوق انساندوستانه بین المللی سازوکارهایی را ایجاد می کند تا اطمینان حاصل شود که مقررات رعایت می شود. برای فرد مسئولیت جنایی اعمالی را که خود مرتکب شده و یا دستور به ارتکاب آنرا صادر نموده قائل می شود، و از دولتها می خواهد تا افرادی را که مظنون به ارتکاب هستند تحت تعقیب قرار دهد.

حقوق انساندوستانه بین المللی یک رژیم حمایتی دوجبهی برای زنان فراهم می کند. یعنی یک حمایت عمومی که به زنان و مردان بصورت برابر تسری پیدا می کند، اعم از اینکه غیر نظامی و یا رزمنده باشند، و حمایتهای ویژه اضافی که سعی در پاسخگویی به نیازهای ویژه زنان دارد.

حمایت عمومی:

- اصل عدم تبعیض: یکی از اصول پایه ای حقوق انساندوستانه بین المللی آن است که حمایت و تضمین ها بی که ایجاد می نماید باید بدون تبعیض به همگان ارائه گردد؛
- اصل برخورد انسانی: حقوق انساندوستانه بین المللی از متخاصمین می خواهد تا نسبت به غیرنظامیان و رزمندگان دستگیرشده و سایر کسانی که "خارج از

برای مثال، هنگام تهیه برنامه های آزادسازی و ادغام مجدد کودکانی که قبلا در نیروها یا گروههای مسلح بکارگرفته شده یا استخدام شده اند، اقدامات ویژه ای برای دختران باید صورت پذیرد. در بسیاری از درگیری ها خشونت مبتنی بر جنسیت بر علیه زنان و دختران گسترده است. دخترانی که برای نیروها و یا گروههای مسلح استخدام شده یا بکار گرفته می شوند بسیار محتمل است که قربانی خشونت جنسی شده باشند. دختران ممکن است که مجبور به ارائه خدمات جنسی شوند، که این امر برای پسران کمتر اتفاق می افتد. دختران همچنین ممکن است در گروهها یا نیروهای مسلح وظایف دیگری به عهده بگیرند. برای مثال، کارهایی مانند رزمنده، آشپز، حامل و یا جاسوس. سند "اصول کیپ تاون و نمونه اقدامات در مورد استخدام کودکان در نیروهای مسلح" دختران استخدام شده برای مقاصد جنسی و ازدواج اجباری را در تعاریف خود برای سربازان کودکی گنجانده، و مقرر می دارد که کودکانی که بدون حمل سلاح بخشی از نیروهای مسلح را تشکیل می دهند باید در خلع سلاح و ادغام مجدد گنجانده شوند.

همانطوریکه در مورد نپال این امر دیده شد، دختران ممکن است در جوامع خود نقش تصمیم گیرنده و جایگاه رهبری را بعهده داشته باشند که تا قبل از بازگشت به فراموشی سپرده شده و یا دست کم گرفته می شود. همچنین این احتمال بیشتر است که دختران از برنامه های حمایتی و یا سایر ابتکاراتی که برای بازگشت کودکان به زندگی غیر نظامی انجام می شود کنار گذاشته شده و یا فراموش شوند. بنابراین اقدامات عملی لازم است تا از گنجاندن کامل دختران در همه جنبه های پیشگیری، آزادسازی و ادغام مجدد اطمینان حاصل شود؛ خدمات ارائه شده باید به نیازهای ویژه آنها برای حمایت و کمک، منجمله نیازهای دختران حامله، دختران صاحب کودک و نیاز کودکان آنها پاسخ دهد.

یونیسف برای پاسخ به این نیازها و سایر نگرانیهای حمایتی کودکان، محیط حمایتگرانه را به عنوان یک چارچوب فرضی برای درک حمایت و کمک به برنامه ریزی بکار می برد. یک محیط حمایتگرانه محیطی است که هرکسی - اعم از کودکان، خانواده ها و بهداشتیاران گرفته تا دولت و بخش خصوصی - تا آنجا که مسئولیت آنها اجازه دهد برای اطمینان از اینکه کودکان بر علیه سوء استفاده، خشونت و بهره کشی حمایت می شوند، فعالیت می نماید. محیط حمایتگرانه بر هشت زمینه کلیدی توجه دارد:

- رفتارها، سنن، عادات، کردارها و اقدامات؛
- تعهد دولتی برای اجرای حقوق حمایتی؛
- بحث شفاف و داخل شدن در موضوعات حمایتی کودک؛
- قانونگذاری و اجرای حمایتگرانه؛

درگیری هستند"، "برخورد انسانی" در پیش گیرند. این اصول - همانند مفاد حقوق بشر- استانداردهای حداقل رفتاری، شرایط صلب آزادی و همینطور تضمین های اساسی را که طرفهای درگیری باید به کسانی که تحت کنترل آنها می باشند اعطا نمایند تعیین می نماید.

• اصل تمایز و حمایت از جمعیت غیر نظامی در مقابل آسیبهای ناشی از مخاصمات: حقوق انساندوستانه بین المللی از طرفین یک درگیری مسلحانه می خواهد تا پیوسته بین غیرنظامیان و رزمندگان فرق قائل شده و حملات خود را فقط بر علیه رزمندگان و هدفهای نظامی هدایت نمایند. علاوه بر این حقوق انساندوستانه بین المللی حملات بدون تبعیضی را که گرچه غیر نظامیان را هدف قرار نمی دهد ولی ممکن است به اهداف نظامی، غیرنظامیان و هدفهای غیر نظامی بدون تمایز ضربه بزند، منع می نماید. تعدادی از مقررات حقوق انساندوستانه بین المللی از این اصل عمومی سرچشمه می گیرد که غیرنظامیان باید از تاثیرات مخاصمات بدور باشند.

• محدودیتها و منع بکارگیری سلاحهای ویژه: اصل تمایز فوق طرفین یک درگیری را از بکارگیری سلاحهایی که قادر به افتراق بین رزمندگان و غیر نظامیان نیست منع می نماید. تاثیرات ماندگار سلاحها بر غیرنظامیان نیز از جمله ملاحظاتی است که می تواند منجر به اعمال محدودیت و یا منع استعمال برخی سلاحها مانند مین های ضد نفر گردد. حقوق انساندوستانه بین المللی همچنین بکارگیری سلاحها یا روشهایی را که جراحات بیش از حد و یا رنج غیرلازم بوجود می آورد منع می نماید.

حمایت ویژه:

رژیم حمایت ویژه برای زنان تحت حقوق انساندوستانه بین المللی ابتدانا به نیازهای سلامتی، بهداشت و روان زنان و نقش آنان به عنوان مادر مربوط می شود. هدف این مفاد ویژه تامین حمایت اضافی برای زنان در پاسخ به نیازهای پزشکی و روانی آن و در نظر داشتن خصوصی بودن این مسائل می باشد.

• حمایت در مقابل خشونت جنسی: حقوق انساندوستانه بین المللی بطور ویژه از طریق ماده (۲) ۲۷ کنوانسیون چهارم ژنو از زنان در مقابل آزار جنسی حمایت می نماید. این ماده چنین می گوید: " زنان باید به ویژه در مقابل هرگونه حمله به آبرو، بخصوص در مقابل تجاوز، فحشای اجباری، و یا هرگونه تعرض غیر اخلاقی حمایت شوند." از آنجا که کلمه "آبرو" وحشیانه بودن کامل عمل تجاوز جنسی را که صرفا حمله به وقار یا پاکدامنی زن نبوده بلکه بر علیه سلامت جسمی و روانی وی نیز می باشد، منعکس نکرده، پروتکل اضافی این کلمه را با واژه "حیثیت" عوض کرد. علاوه بر این، پذیرفته شده است که خشونت جنسی تحت مفاد منع رفتار وحشیانه یا شکنجه در کنوانسیون ژنو قرار می گیرد.

• زنانی که آزادی آنان سلب شده است: حقوق انساندوستانه بین المللی حمایتهای ویژه ای را برای زنانی که آزادی آنان سلب گردیده است فراهم نموده و مقرر می دارد که برای زنان مکانهای جداگانه و تسهیلات بهداشتی فراهم شود (مگر آنکه زنان و مردان بعنوان اعضای یک خانواده در یک مکان اسکان داده شوند) و زنان باید تحت نظارت مستقیم نگهبانان زن قرار داشته باشند. جنسیت همچنین یکی از ملاحظات مربوط به تعیین مجازاتهای انضباطی و کار زندانیان جنگی می باشد.

• مادران باردار و موارد مادری: گستره ای از مفاد مربوط به مادران باردار، موارد مادری و مادرانی است که دارای فرزندان زیر ۷ سال می باشند. به مادران باردار و شیرده که در بازداشت می باشند باید به نسبت نیاز بدنی آنها غذای اضافی داده شود و مادران بازداشت شده این حق را دارند تا در نهادهایی که از آنها مراقبت های پزشکی کافی بعمل می آورند پذیرفته شوند. در زمینه ایمنی جسمی، طرفهای درگیری مسلحانه ترغیب شده اند که برای اطمینان از سلامت فیزیکی زنان باردار اقداماتی بعمل آورند. برای مثال مناطق امن برای مادران باردار و مادران کودکان کم سن و سال ایجاد نموده و یا موافقتنامه هایی برای تخلیه موارد مربوط به مادران شیرده امضاء نمایند.

• حفظ ارتباطات خانوادگی: زنان، با در نظر گرفتن بار اقتصادی و عاطفی نسبت به گمشدگان مورد علاقه خود، درخواست کنندگان اصلی برای خبرگیری از اعضای خانواده می باشند. چنین زنانی غالبا تحت قوانین ملی دارای وضعیت روشن قانونی نیستند - قانون آنها را به عنوان همسر و یا بیوه نمی شناسد. و ممکن است حقی برای دسترسی به زندانیان و یا سایر امتیازات نداشته باشند. حقوق انساندوستانه بین المللی در پاسخ به چنین موضوعاتی، از جمله، سعی در اعاده اتحاد خانوادگی از طریق منع جداسازی افراد خانواده از یکدیگر بر خلاف خواست آنها دارد و اقداماتی را مقتضی می شمارد که اتحاد مجدد را تسهیل نموده و با اقداماتی مانند نامه نگاری و انتقال اطلاعات برقراری مجدد پیوندهای خانوادگی را امکان پذیر سازد.

حقوق بین المللی پناهندگان

حقوق بین المللی پناهندگان شاخه ای از حقوق است که مرتبط با حقوق و حمایت از پناهندگان است. اصول اصلی حقوق پناهندگان در کنوانسیون ۱۹۵۱ مربوط به وضعیت پناهندگان و پروتکل ۱۹۶۷ آن گنجانده شده است که تعریف عمومی پناهنده را در بر داشته و حقوقی را برای پناهندگان که ویژه وضعیت پناهندگی آنان است تضمین می نماید. دیگر ادوات مهم شامل ادوات منطقه ای، اساسنامه کمیساریای عالی ملل متحد برای پناهندگان (UNHCR) و مصوبات کمیته اجرایی این کمیساریا (ExCom) می باشد.

علاوه بر این، قطعنامه های تصویب شده توسط کمیته اجرایی (ExCom) کمیساریای عالی ملل متحد برای پناهندگان برخی از اصول و اقدامات را تدوین نموده است که باید توسط اعضای کمیته و همچنین کمیساریا اجرا شود تا حمایت از زنان و دختران آواره و بازگشت داده شده را افزایش دهد. برخی از این مصوبات بخصوص بر حمایت از زنان و دختران متمرکز است در حالیکه برخی دیگر بر زمینه های خاص، مانند ممانعت از خشونت جنسی و مبتنی بر جنسیت و پاسخ به آن توجه دارند.

عاملین انساندوستانه و حقوق بشری که با آوارگان و پناه جویان کار می کنند نقش مهمی در تشخیص، جلوگیری و پاسخگویی به خطرپذیری های حمایتی مربوط به جنسیت دارند. این امر ممکن است شامل موضوعاتی شود نظیر: اطمینان از اینکه مقررات مربوط به پناهندگی حساسیت جنسیتی را دارا می باشند؛ تضمین اینکه کسانی که از خشونتها آسیب می بینند دسترسی به مقامات صالحه، اعم از دستگاههای دولتی، سازمانهای بین المللی، مثل UNHCR، و یا شرکای غیردولتی را داشته و یا به آنها ارجاع داده می شوند؛ از فراهم نمودن مشاوره و مراقبتهای پزشکی در صورتی که نیاز باشد اطمینان می یابند؛ شواهد حفظ شده و محرمانه بودن هرگونه اطلاعات رعایت می شود و از پیگیری صحیح موارد توسط مقامات، سازمانها، مراقبین و نمایندگان قانونی اطمینان حاصل نمایند. در موارد خصوصا جدی، زنان و دختران ممکن است احتیاج به کمک داشته باشند تا برای اطمینان از ایمنی در داخل یک کشور جابجا شده و یا به یک کشور سوم منتقل شوند.

اصول راهنمای جابجایی داخلی

اصول راهنمای جابجایی داخلی برای دولتها، سازمان ملل و سایر کنشگران حقوق بشر و انساندوستانه راهنمایی های مهمی را در رابطه با حمایت از افرادی که در داخل یک کشور جابجا شده اند فراهم می نماید. گرچه اصول راهنما بدانصورت الزام آور نمی باشند، ولی بر حمایت هایی متکی است که توسط حقوق بین المللی بشر، حقوق انساندوستانه، و بصورت مشابهی، حقوق پناهندگان ارائه شده است. بعلاوه، بسیاری از کشورها این اصول را در قوانین ملی خود ادغام نموده اند.

اصول راهنما حمایت هایی را بر علیه جابجا سازی های ناخواسته فراهم نموده و پایه ای را برای حمایت و کمک در زمان جابجایی فراهم نموده و تضمین هایی را برای بازگشت امن، اسکان و ادغام مجدد فراهم می آورد. این اصول بدون هر نوع تبعیض، منجمله جنسیت و وضعیت اجتماعی، نسبت به هرکسی که در داخل یک کشور جابجا شده است قابل اطلاق است. اصول یادشده توجه ویژه ای را به مسائل مربوط به جنسیت در وضعیتهای جابجایی داخلی بعمل می آورد، و برای مثال موارد زیر را تضمین می نماید:

- رهایی از خشونت مبتنی بر جنسیت، منجمله تجاوز، فحشای اجباری و حمله بی شرمانه، و آزادی از بردگی، از جمله فروش برای ازدواج، بهره کشی جنسی و کار اجباری کودکان؛

در حالیکه در حقوق پناهندگی از جنسیت بطور ویژه ذکری بعمل نیامده است بطور گسترده ای پذیرفته شده است که تعریف پناهندگی، در صورتیکه درست تفسیر شود، درخواستهای پناهندگی ناشی از جنسیت را نیز می پوشاند. کنوانسیون ۱۹۵۱ پناهنده را بعنوان کسی، اعم از زن یا مرد، تعریف می کند که در خارج از مملکت اصلی (موطن) یا محل اقامت خود بوده و به دلیل ترس بجا از تعقیب بخاطر نژاد، مذهب، ملیت، عضویت در یک گروه اجتماعی خاص و یا عقیده سیاسی قادر نبوده یا مایل نیست که به آن کشور بازگردد. UNHCR بر اساس وظیفه خود و معاهدات منطقه ای تعریف گسترده تری را بکار می گیرد. این تعریف اشخاصی را در بر می گیرد که از مملکت خود فراری شده اند چون زندگی، امنیت یا آزادی آنها مورد تهدید درگیریها، خشونتهای عمومی و یا حوادثی است که بطور جدی نظم عمومی را خدشه دار می کند. جنسیت می تواند هم بر نوع آزاری که متحمل می شوند تاثیر گذاشته و هم آنرا دیکته کند. در حالیکه زنان، دختران، پسران و مردان غالبا از یک نوع آزار رنج می برند، غالبا زنان و دختران بخاطر جنسیت خود هدف اصلی خشونت و سوء استفاده می باشند. برای مثال، احتمال بیشتری وجود دارد که زنان و دختران علاوه بر تجاوز از دیگر اشکال خشونت مبتنی بر جنسیت مانند خشونت مرتبط با جهیزیه، برنامه ریزی خانواده اجباری، ختنه زنان، خشونت داخل خانواده/فامیلی و قاچاق رنج ببرند. چنین اعمالی، اعم از اینکه توسط کنشگر دولتی و یا غیر دولتی ارتکاب شود، می تواند در حمایت از درخواست وضعیت پناهندگی موثر واقع شود.

درخواستهای پناهندگی همچنین ممکن است بر اساس اعمال تبعیض آمیزی باشد که به تعقیب، تعقیب بخاطر جهت گیری جنسی شخص و قاچاق به قصد فحشای اجباری و بهره کشی جنسی منجر می شود. در مواردی هم، فرد ممکن است به خاطر امتناع از پیوستن به نقش ها و سنن تعیین شده اجتماعی یا فرهنگی با تعقیب مواجه شود.

کنوانسیون ۱۹۵۱ گستره ای از حقوق و آزادی ها را برای زنان، دختران، پسران و مردان پناهنده تضمین می نماید و نوع رفتاری را که حق آنان است و باید توسط کشورپذیرنده پناهندگی تعهد شود بر می شمرد. این حقوق عبارتند از:

- حق درخواست پناهندگی؛
- حق اینکه به کشوری که زندگی و یا آزادی پناهنده در خطر است یازگردانده نشوند (عدم بازگشت اجباری)؛
- حق عدم تبعیض؛
- حق داشتن مدارک شناسایی و دسترسی به کار و آموزش؛
- حق آمد و شد آزاد، دسترسی به دادگاه و انجام فرایض مذهبی.

- حق نسبت به عدم تبعیض و برخورد برابر، شامل موارد مربوط به استخدام و فعالیتهای اقتصادی؛
- حق مشارکت کامل و برابر زنان آواره در برنامه ریزی و توزیع کالاهای اساسی، آموزش و برنامه های آموزشی؛
- حق توجه ویژه به نیازهای زنان برای مراقبت های بهداشتی باروری و روانی؛
- حق احترام به زندگی خانوادگی و الحاق مجدد به خانواده؛ و
- حق زنان و دختران به داشتن مدارک شناسایی و سایر مدارک.

تضمینهای ارائه شده توسط ادوات گوناگون حقوقی همدیگر را متقابلاً تقویت می نمایند، و بدین ترتیب کنشگران انساندوستانه و حقوق بشری را قادر می سازند تا حمایت ارائه شده به مردم را به حداکثر برسانند. در برخی از وضعیت ها این ادوات تداخل می نمایند و باید تصمیم گرفته شود که آنها را چگونه اعمال نمود که بیشترین حمایت را برای مردم آسیب دیده تامین نماید.

رویکردهای مبتنی بر حقوق و مشارکت جوامع

رویکرد مبتنی بر حقوق از حقوق بین المللی بشر برای تجزیه و تحلیل نابرابری ها و بی عدالتیها، تدوین سیاستها، برنامه ها و فعالیتهای در همه زمینه های کاری استفاده می نماید تا این موانع برخورداری از حقوق بشر را برطرف نماید. این روش هم بر روند و هم بر نتایج توجه دارد.

یک رویکرد مبتنی بر حقوق چارچوبی است که با حقوق مدنی، فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی افراد و گروهها، و تعهدات دولتها تحت حقوق بین المللی بشر برای احترام و حمایت از این حقوق و اجرای آن شروع می شود.

این حقوق از یکطرف صاحبان حق (برای مثال زنان، دختران، پسران و مردان) و امتیازات آنان را و از طرف دیگر صاحبان وظیفه مربوطه (در اصل دولت و عوامل آن؛ گرچه صاحبان وظیفه در سطوح متفاوت وجود دارند، از جمله در خانوارها، جوامع و در سطوح ملی و بین المللی) و تعهدات آنها را معین می نماید، و در جستجوی آن است تا ظرفیت های صاحبان حق را به نحوی تقویت نماید تا بتوانند حق خود را مطالبه کرده و آنرا بدست آورند. این حقوق همچنین بر یافتن مسئولیت نقض حقوق بشر تاکید دارد.

یک چنین چارچوبی می تواند برای تقویت برنامه ریزی انساندوستانه و رسیدن به اهداف فعالیت های حمایتی بکارگرفته شود، و از طریق پایه قراردادن قوانین برای سنجش اقدامات و هدفها، اطمینان حاصل نمایند که سیاستها و برنامه های کنشگران انساندوستانه، منجمله سازمانهای سیستم سازمان ملل، سازمانهای غیر دولتی (NGOs) و سایرین مثل جنبش های صلیب سرخ و هلال احمر مستقیماً به تحقق حقوق بشر، از طریق کمک به صاحبان حق و صاحبان وظیفه، کمک می نماید.

بکارگیری یک رویکرد مبتنی بر حقوق مستلزم آن است که اصول و استانداردهای حقوق بشر، به همراه توصیه های ارگانهای و سازوکارهای حقوق بشری همه مراحل برنامه ریزی انساندوستانه (ارزیابی، تجزیه و تحلیل، برنامه ریزی،

مکمل بودن حقوق بین المللی بشر، انساندوستانه و پناهندگان

حقوق بین المللی بشر، انساندوستانه و پناهندگان هدف مشترکی را در جلوگیری از مرارتها و تسکین آلام، و حمایت از حقوق و آزادی زنان، دختران، پسران و مردان دارند. با این توصیف، آنها مکمل و تقویت کننده یکدیگر بوده، و بدین ترتیب یک چارچوب جامع برای حمایت از زنان، دختران، پسران و مردان فراهم می نمایند.

گرچه، این ادوات سه گانه حقوقی هم در کاربرد و هم در دامنه متفاوت می باشند. حقوق انساندوستانه ویژه درگیریهای مسلحانه است در حالیکه حقوق پناهندگان تنها نسبت به پناهندگان و پناه جویان اعمال می گردد. حقوق بشر گسترده تر بوده و نسبت به همه انسانها چه در زمان صلح و چه جنگ اعمال می گردد.

حقوق بشر و حقوق انساندوستانه دارای محدودیتهای درونی هستند که بر مقبولیت و تفاسیر آنها تاثیر می گذارد. برای مثال، ماده ۴ میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی (ICCPR) به دولتها اجازه می دهد زمانی که حالت اضطراری عمومی حیات یک ملت را تهدید می کند از برخی از تعهدات خود عدول کنند، به شرط رعایت موارد زیر: حالت اضطراری باید به صورت رسمی اعلان شود؛ اقدامات باید دقیقاً مربوط به رفع وضعیت اضطراری گردد؛ این اقدامات نباید با سایر تعهدات تحت حقوق بین الملل تناقض داشته و یا ذاتاً تبعیض گرایانه باشند. مهم است که اشاره شود که ماده ۴ به دولتها اجازه نمی دهد که از اجرای حقوق زیر سرباز بزنند:

- حق زندگی؛
- آزادی از شکنجه یا برخورد و مجازات ظالمانه، غیر انسانی و خوارکننده؛
- آزادی از بردگی، تجارت برده و بندگی؛
- آزادی از زندانی شدن بخاطر عدم توانایی در اجرای یک تعهد قراردادی؛

اجرا، نظارت، ارزشیابی و گزارش دهی) و تمامی بخش های آن را هدایت و تقویت نماید.

جنسیت، زبان، مذهب، عقیده سیاسی و غیر آن، اصلیت ملی یا اجتماعی، اموال، تولد و سایر احوال شخصیه باشد.

- یک رویکرد مبتنی بر حقوق با اصول مشارکت و توانمند سازی افراد و جوامع در یک بستر قرار دارد تا سبب تغییر شده و آنها را قادر سازد تا حقوق خود را اعمال نمایند. با توجه به نابرابری ها و تبعیضاتی که زنان و دختران با آن روبرو هستند، مشارکت و توانمند سازی آنان برای بهبود واقعی و پایدار حیاتی می باشد.

یک رویکرد مبتنی بر حقوق مستلزم موارد زیر می باشد:

• کنشگران انساندوستانه می توانند اطمینان حاصل نمایند که برنامه های کمکی که آنها طراحی و اجرا می نمایند بطور ناخودآگاه زنان و دختران را در معرض خطر بیشتر در مقابل حمله، غارت، انفجار، تجاوز، انزوا، جابجا شدن دائمی یا فساد قرار نمی دهد. بنابراین ملاحظات حقوق بشری که ناشی از قانون و عمل می باشند، باید بخشی از روش شناسی و ساختارهای برنامه های کمکی انساندوستانه شوند.

- درک اصول حقوق بین المللی بشر (مثل برابری و عدم تبعیض، مشارکت و شمول پذیری، توانمند سازی و مسئولیت پذیری) و استانداردها و محتویات حقوق بدانصورت که توسط معاهدات حقوق بشری تعریف شده است؛

• کنشگران انساندوستانه باید مطمئن شوند که مشارکت از جانب آنها نیکه برای کمکشان آمده اند صورت می گیرد و باید فرصتهایی را برای توانمند سازی زنان و دختران فراهم آورند.

- دانستن تعهدات حقوق بشری که یک دولت بخصوص متعهد به اجرای آنهاست؛

• سیستمهای توزیع کمک باید بر اساس نیازها، منجمله نیازهای ویژه زنان و دختران اولویت بندی شده و سازوکار هایی را شامل شود تا اطمینان حاصل شود که کمک ها به کودکان، زنان، افراد مسن، جابجا شدگان داخلی (IDPs) و غیره می رسد. این نظام ها باید عوامل اجتماعی را که ممکن است دریافت کنندگان کمک را در خطر قرار دهد در نظر داشته باشند.

- ارزیابی و تجزیه و تحلیل دلایل عدم تحقق حقوق، از جمله نگاه کردن به موانع ساختاری و بنیادین؛

اقدامات برای اطمینان از برنامه ریزی برابری جنسیتی با استفاده از رویکرد مبتنی بر حقوق

- کار کردن با مشارکت همه اعضاء جوامع برای درک اولویتهای، ظرفیتهای و منابع جوامع و پایه قراردادن آنها برای تقویت جوامع و کار در جهت تحقق حقوق آنها؛

دستاوردهای برابری جنسیتی و حقوق بشر زنان را از طریق اقدام انساندوستانه به سیاست تبدیل نمایند.

- تدوین و تحقق سیاستها و برنامه ها، با مشارکت صاحبان حق و صاحبان وظیفه، برای ساختن ظرفیت صاحبان حق برای احقاق حق و صاحبان وظیفه برای اجرای تعهدات خود، با توجه ویژه به گروههای آسیب پذیر و به حاشیه رانده شده؛

• تعهدات دولت را که مربوط به زنان و دختران می شود شناسایی نمایند.

- اندازه گیری پیشرفتهای و نتایج بر اساس شاخص های برخورداری از حقوق بشر؛ و

• سیاستی را تدوین نمایند که کمک انساندوستانه و حمایت به نحوی داده شود که بتواند کمبودهای بجامانده از دولت را جبران کند.

- اطمینان از اینکه سیاستها و برنامه ها بطور غیر ارادی حقوق بشر افراد و جوامع مربوطه را نقض نمی نماید.

با بکارگیری رویکردهای مشارکتی، شرایطی را که مانع از برخورداری زنان و دختران از حقوقشان می شود، ارزیابی و تجزیه و تحلیل نمایند.

در اوضاع بحرانی، بکارگیری رویکرد مبتنی بر حقوق از آنجا که مربوط به موضوعاتی ماوراء مخاصمات است، می تواند اقدام انساندوستانه را هدایت و تقویت نماید. در عوض، ارائه کمک انساندوستانه می تواند به حق زندگی و امنیت شخص، آموزش، غذا، مسکن و سلامت جسمی و فکری کمک نماید. در زیر پاره ای از ملاحظات حقوق بشری در مقابل کمک انساندوستانه می آید.

- ارائه کمکهای انساندوستانه باید بر اساس اصول انساندوستانه انسانیت، بی طرفی و عدم جانبداری و اصول حقوق بشری برابری و عدم تبعیض بخاطر نژاد، رنگ،

- از وضعیت حقوق بشر، با توجه به حقوق مدنی، فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی زنان و دختران، یک ارزیابی عمومی بعمل آورید.
- قوانین، نهادها، مکانیسم ها و رویه هایی را که برای حمایت از حقوق بشر زنان و دختران وجود دارند، شناسایی نمایید.
- ظرفیت افراد و جوامع، مقامات محلی، سازمانهای غیردولتی و جامعه مدنی را برای جلوگیری از خطرپذیری ها و مشکلات حمایتی و پاسخگویی به آنها تعیین نمایید.
- شکافهای موجود در اجرا را تشخیص دهید.
- شرایطی را که مانع از برخورداری زنان و دختران از حقوق برابر و کسب برابری کامل با مردان و پسران می گردد ارزیابی و تجزیه و تحلیل نمایید.
- تبعیضات قانونی و عملی را بررسی کنید.
- الگوها و پیش قضاوتهای فرهنگی و اجتماعی را بررسی کنید.
- با گروههای مختلف زنان، دختران، پسران و مردان بحثهای گروهی را برگزار نمایید.
- با مشارکت زنان و دختران سیاستها و عملیات انساندوستانه ای را تدوین و اجرا نمایید که نسبت به مسائل جنسیتی حساس و نیازهای زنان و دختران را پاسخگو باشد و ظرفیتهای آنان را برای احقاق حق و ظرفیت دولت و سایر شرکای ملی را برای تحقق این حقوق بسازد.
- سیاستها و برنامه هایی را طراحی کنید که یافته های تجزیه و تحلیل شما را منعکس نماید.
- از برابری دسترسی به خدمات توسط هم افراد و گروهها (عدم تبعیض در کمک و فعالیتهای حمایتی) اطمینان حاصل نمایید.
- گروهها و افرادی را که دارای نیازهای ویژه می باشند، مانند زنان و دختران به حاشیه رانده شده، و آنان را که از خانواده خود جدا شده اند، دختران مادر، دختران سرباز و سایرین شناسایی نمایید.
- مقامات محلی و ملی را برای مشارکت در اجرای سیاستها و برنامه ها شناسایی نمایید.
- برای اطمینان در حمایت از زنان و دختران و خانواده های آنان، شبکه ها و مشارکتهایی را با جوامع محلی و
- سازمانهای جامعه مدنی، بویژه با سازمانهای جامعه محور زنان، ایجاد نمایید.
- محیطی را بسازید که زنان و دختران را از طریق اقدام هدفمند و مثبت، آموزش، دانش و انتقال مهارتها و فراهم نمودن اطلاعات در مورد فرصتهای معاش، تقویت نموده و توانمند بسازد.
- اطمینان حاصل نمایید که صدای زنان همیشه در طراحی و اجرای برنامه ها، و در هنگام مداخله و یا پاسخ به خطرپذیری های حمایتی، شنیده می شود.
- یک سازوکار را برای مشورت منظم با زنان و دختران ایجاد نمایید.
- یک سیستم برای دریافت شکایات ایجاد نمایید که قابل دسترسی بوده و زنان بتوانند نگرانی های خود را به ثبت برسانند.
- یک سازوکار هماهنگی و پاسخ ایجاد نمایید تا اطمینان حاصل شود که شکایات در مسیر درست هدایت شده و اینکه اقدام بعمل خواهد آمد.
- اطلاعات مربوط به راههای محلی و ملی موجود برای جبران نقض حقوق را فراهم نمایید.
- از هماهنگی صحیح بین کنشگران مختلف اطمینان حاصل نمایید.
- در جلسات هماهنگی به همراهی کارمندان انساندوستانه و حقوق بشری شرکت نمایید.
- با مقامات مربوطه و وزارتخانه های دولتی و سازمانهای جامعه مدنی مشارکت ایجاد نمایید، منجمله آنان که مراقبتهای پزشکی و اجتماعی- روانی، خدمات حقوقی، آموزش و انتقال مهارتها را ارائه می کنند.
- با کمک کنندگان و سایر کنشگران در جامعه بین المللی تماس برقرار نمایید.
- جلسات منظم / سازوکارهایی را ایجاد نمایید تا از تماس با جوامع آسیب دیده و کنشگران محلی اطمینان حاصل شود.
- به ایجاد اطمینان در زمینه مسئولیت پذیری برای تحقق حقوق بشر و در برابر نقض حقوق بشر کمک کنید.
- به تقویت ساختار ملی برای مسئولیت پذیری و جبران کمک نمایید.

- با کارمندان حقوق بشری برای مقابله با مصونیت مرتکبین ارتباط برقرار نمایند.
- اطمینان حاصل نمایند که همه کارمندان و شرکاء از سیاست سازمان ملل متحد در زمینه بهره کشی و سوء استفاده جنسی (SEA) اطلاع داشته آنرا درک می نمایند.
- از مسئولیت پذیری همه کارمندانی که در زمینه بهره کشی و سوء استفاده جنسی در زمینه انساندوستانه فعال هستند مطمئن شوید.
- با سازوکارهای نظارتی سازمان ملل متحد در مورد کودکان در درگیری های مسلحانه همکاری نمایند.

فهرست کنترل برای ارزیابی برنامه ریزی برابری جنسیتی برای حمایت

فهرست کنترل زیر از بخش فعالیتهای این فصل تهیه شده و ابزار مفیدی برای یادآوری به کنشگران بخشی در زمینه موضوعات کلیدی می باشد تا از برنامه ریزی برابری جنسیتی اطمینان حاصل نمایند. بعلاوه، کارمندان تدوین طرح باید شاخص های مرتبط با هر زمینه را تدوین نمایند تا بتوانند پیشرفتهای حاصله در زمینه برنامه ریزی برابری جنسیتی را اندازه گیری کنند. به بخش شاخص های نمونه در فصل اصول پایه مراجعه نمایند.

فهرست کنترل برای ارزیابی برنامه ریزی برابری جنسیتی برای حمایت

۱. یک ارزیابی جامع از نیازهای حمایتی زنان، دختران، پسران و مردان تکمیل شده است.
۲. یک تجزیه و تحلیل جنسیتی از قانونگذاری ملی بعمل آمده است تا کمبودها را تشخیص داده و از اصلاحات بصورت مقتضی حمایت نماید.
۳. حقوق بشر، از جمله حقوق زنان و دختران، اساس پاسخگویی انساندوستانه را تشکیل می دهند و در همه سیاستها، برنامه ریزی ها و طرح ریزی ها، منجمله برنامه عمل عمومی انساندوستانه (CHAP)، ادغام شده است.
۴. تعداد برابری از زنان و مردان در جمعیت های آسیب دیده از طریق برنامه های آموزشی، مثلا کارگاههای جامعه محور، در مورد حقوق خود توانمند می شوند، منجمله حقوق ویژه زنان و دختران بدانصورت که در CEDAW و قطعنامه ۱۳۲۵ شورای امنیت درج شده است.
۵. زنان و دختران مستقیما در ارزیابی ها، مذاکرات و سایر روندهای تصمیم گیری و در هنگام تدوین، اجرا و ارزشیابی سیاستها و برنامه ها شرکت می نمایند.
۶. یک سازوکار نظارتی و گزارش دهی در مورد نقض حقوق بشر برقرار است.
۷. سازوکاری برای گزارش نمودن نقض حقوق بشر ایجاد شده و به آسانی در دسترس جمعیت آسیب دیده قرار دارد و به نیازهای ویژه زنان و دختران پاسخ می دهد.
۸. یک تجزیه و تحلیل از چگونگی تاثیر برنامه های انساندوستانه بر حقوق بشر، بویژه حقوق زنان و کودکان، مرتبا انجام می شود.
۹. در طول اقدامات پاسخ انساندوستانه تماس با مقامات محلی و ملی برقرار می شود تا نابرابریها را اصلاح نموده و اقداماتی برای پس از بحران و حمایت در درگیری ها و توانمند ساختن زنان و دختران بعمل آید.

۱. اقدام پاسخگو

- آلام اولیه را از طریق کمک مادی مناسب به افراد آسیب دیده و خانواده آنها؛ کمک پزشکی به افراد آسیب دیده و خانواده آنها؛ مراقبتهای اجتماعی- روانی به افراد آسیب دیده و خانواده آنها؛ حمایت (کمک فنی به ساختارهای محلی|عمومی و خصوصی) کاهش دهید.
- خدمات مستقیم را به اشخاصی که بواسطه حضورشان در مناطق آسیب دیده در معرض سوء استفاده، اردوگاههای پناهندگان/ IDP، بازداشتگاهها و غیره قرار دارند ارائه دهید؛ با اموری مانند انتقالات/تخلیه ها (منجمله جابجایی پناهندگان و IDP ها به مناطق دور از مناطق درگیری یا مرزها)؛ ثبت نام از اشخاص؛ برقراری مجدد/ایجاد ارتباطات خانوادگی (ردگیری افراد گم شده، سازمان دادن ملاقاتهای خانوادگی، تبادل پیام و/یا نامه)؛ اطلاعات و ارتباطات (برای مثال در مورد شرایط حقوق بشری، شرایط برای بازگشت، اطلاعات در مورد کار سازمانهای مختلف، محل قرار گرفتن منابع و غیره).
- حمایت های حقوق بشری را در ارزیابی نیازهای انساندوستانه، برنامه ریزی، نظارت و ارزشیابی ادغام نمایند.
- نظارت و گزارش نمایند، از جمله تهیه اطلاعات برای مقامات در مقر سازمان ملل متحد، سازوکارهای بین الدول حقوق بشر و سایر ارگانها.
- مقامات مربوطه را، از طریق افشاگری عمومی، برای اقدام جهت توقف سوء استفاده و جلوگیری از آن تحت فشار قرار دهید.
- مقامات مربوطه را، از طریق گفتگو، برای اقدام به منظور توقف سوء استفاده و جلوگیری از آن قانع نمایند.
- به کسب احترام برای حقوق قضایی افراد کمک نمایند. این امر را از طریق ارائه کمک قضایی/حمایت از اشخاصی که در جریان یک پرونده قضایی قرار دارند و خانواده آنها؛ حمایت و کمک سازمانها (دولت، سازمانهای غیر دولتی محلی و غیره)، کار برای احترام به حقوق و همینطور افرادی که به عنوان دفاع از حقوق بشر کار می کنند، ممکن است.

۲. اقدام التیام بخش

- خدمات مستقیم را به افرادی که بواسطه: حضورشان در مناطق آسیب دیده، اردوگاههای پناهندگان/ آوارگان، بازداشتگاهها و غیره، از سوء استفاده آسیب دیده اند ارائه نمایند. مانند: کمک در بازگشت داوطلبانه/ اسکان مجدد / بازگشت/ اموال، مسکن و زمین؛ پرداخت غرامت/ ادغام مجدد/ترتیبات نهایی؛ ایجاد ارتباطات خانوادگی؛ کمک به برقراری سازوکارهایی برای روشن نمودن وضعیت افراد گمشده؛ تسهیل اطلاعات و ارتباطات.
- روند قانونی و اجرای عدالت را برای هم مرتکب و هم قربانی حمایت نموده و ارتقاء دهید.
- فعالیتهایی نظیر برگزاری جلسات بررسی "درسهای آموخته شده" را که هدف آن تغذیه و تقویت فعالیتهای "محیط سازی" می باشد، اجرا نمایند.

۳. محیط سازی

- حقوق بین المللی بشر و استانداردهای انساندوستانه را اعمال نموده، ارتقاء و گسترش دهید.
- تدوین و تصویب معاهدات و توسعه حقوق عرفی را ارتقا دهید.
- اجرای یک سیستم مناسب عدالتی را بمنظور تنبیه و تعبیه خسارت برای نقض حقوق بین المللی بشر و حقوق انساندوستانه گسترش دهید.
- یک فرهنگ عمومی سازگار با حقوق بشر و ارزشهای انساندوستانه ایجاد نمایند.

۱. دانش و پذیرش حقوق بشر و اصول و ادوات حقوق انساندوستانه را در بین گروه‌های مربوطه گسترش دهید.
۲. به توسعه و ایجاد موسسات، اعم از دولتی و غیر دولتی، در سطوح ملی و بین‌المللی که، توسط نقش و عملکرد خود، می‌توانند احترام به حقوق بشر و حقوق انساندوستانه را افزایش دهند کمک کنید.
۳. حمایت را انجام دهید - موارد نقض را به اطلاع ناظرین حقوق بشر و افسران حمایتی برسانید به نحوی که آنها بتوانند موضوع را نزد مقامات مربوطه مطرح نمایند.
۴. ظرفیت‌های حمایتی محلی و ملی - ارگانه‌های ملی مربوط به حقوق بشر، جامعه مدنی، قوه قضائیه - را بسازید.
۵. آموزش مربوط به حمایت برای کارمندان بین‌المللی، مقامات ملی، کنشگران غیر دولتی، جامعه مدنی، قوه قضائیه، پلیس، مامورین زندان و غیره را ارائه دهید.

منابع:

۱. معاهدات و کنوانسیونهای بین المللی حقوق بشر
هفت معاهده محوری بین المللی حقوق بشر عبارتند از میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی (ICCPR)، میثاق بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (ICESCR)، کنوانسیون محو همه اشکال تبعیض نژادی (ICERD)، کنوانسیون محو همه اشکال تبعیض بر علیه زنان (CEDAW)، کنوانسیون ملل متحد بر علیه شکنجه (CAT)، کنوانسیون حقوق کودک (CRC) و کنوانسیون کارگران مهاجر (MWC).

همه معاهدات، نقدهای عمومی مربوط به معاهدات حقوق بشر و نظرات نهایی در مورد گزارشات دولتهای عضو را می توان از پایگاه اینترنتی <http://www.ohchr.org/english> بدست آورد.

۲. نمونه هایی از پروتکل های اختیاری

- دومین پروتکل اختیاری به ICCPR با هدف حذف مجازات اعدام.
- پروتکل اختیاری به CRC در مورد استفاده از کودکان در درگیریهای مسلحانه.
- پروتکل اختیاری به CRC در مورد فروش، فحشا و پورنوگرافی کودکان.
- پروتکل اختیاری به CAT با هدف ایجاد یک سیستم بازدید منظم مستقل از مکانهایی که در آنجا مردم از آزادیهای خود محروم هستند، برای جلوگیری از شکنجه و سایر رفتارها و تنبیه های ظالمانه، غیر انسانی و یا خوارکننده.

۳. نمونه هایی از معاهدات منطقه ای

- منشور آفریقایی حقوق مردم و بشر و پروتکل آن در مورد حقوق زنان، دختران، پسران و مردان در آفریقا.
- کنوانسیون آمریکایی در مورد حقوق بشر و پروتکل آن در مورد حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی.
- کنوانسیون اروپایی در مورد حقوق اساسی، و پروتکل های آن، و همچنین منشور اجتماعی اروپا.
- کنوانسیون ۱۹۶۹ ناظر بر جنبه های ویژه مسائل پناهندگان در آفریقا.
- اعلامیه ۱۹۸۴ کارتاها در مورد پناهندگان.
- اصول تجدید نظر شده ۲۰۰۱ بانکوک در مورد وضعیت و رفتار با پناهندگان.

۴. برخی از منابع منتخب

- Human Rights Committee General Comment No. 28, “The equality of rights between men and women” and Committee on Economic, Social and Cultural Rights General Comment No. 16 on “The equal right of men and women to the enjoyment of all economic, social and cultural rights.”
- Committee on the Elimination of Discrimination against Women, General Recommendation No. 19 on “Violence against Women.”
- Reports of the Special Rapporteur on Violence against Women.
<http://www.ohchr.org/english/issues/women/rapporteur/>
- ICVA. *Growing the Sheltering Tree: Protecting Rights through Humanitarian Action*. 2002.
<http://www.icva.ch/doc00000717.html>
- Active Learning Network for Accountability and Performance in Humanitarian Action (ALNAP). *Protection, an ALNAP guide for humanitarian agencies*. 2005.
<http://www.reliefweb.int/rw/lib.nsf/db900SID/OCHA-6Q3J4T?OpenDocument>
- ICRC. *Strengthening Protection in War — A Search for Professional Standards*. 2001.
<http://www.icrc.org/Web/Eng/siteeng0.nsf/html/p0783>
- UNICEF. *Cape Town Principles and Best Practices on the Recruitment of Children into the Armed Forces and on Demobilization and Social Reintegration of Child Soldiers in Africa*. 1997.
[http://www.unicef.org/emerg/files/Cape_Town_Principles\(1\).pdf](http://www.unicef.org/emerg/files/Cape_Town_Principles(1).pdf)

هماهنگی در مورد برابری جنسیتی در وضعیت های اضطراری

اندازه اعضای خود فعال است و چنانچه شرکت کنندگان در سطح لازم از ارشدیت نباشند و یا در زمینه مسائل مربوط به جنسیت تجربه نداشته باشند نمی توانند به اندازه کافی موثر باشند.

در اوضاع اضطراری پیچیده و یا با مقیاس بزرگ، یک کارشناس جنسیتی و یا مشاور هماهنگ کننده انساندوستانه نیز مورد نیاز است تا حمایت فنی و راهنمایی های لازم را به عاملین ارائه داده، و کمک کند تا برنامه ها برای هماهنگی بهتر و در نظر گرفتن وجوه جنسیتی تنظیم گردند. (جدول شماره ۲، صفحه ۴۴، شرایط لازم برای کارشناسان جنسیتی را ملاحظه نمایید.)

بنابراین چرا ما مشاورین جنسیتی داریم؟ مشاورین جنسیتی می توانند به سایر کارشناسان فنی مشاوره و راهنمایی بدهند. آنها می توانند به ایده ها و طراحی برنامه ها و مداخلات کمک کنند بنحویکه ابعاد جنسیتی گم نشوند. آنها می توانند به شکافهای اطلاعات و داده ها را نشان دهند. غالباً آنها سازمانهای موجود زنان را که می توانند اطلاعات و ایده هایی اضافی را برای پاسخ به مسائل مشکل بدهند، می شناسند. آنها می توانند از طریق GenNet اطمینان حاصل نمایند که بین بخشها ارتباط وجود دارد.

آیا مشاور جنسیتی مسئول موضوعات جنسیتی نمی باشد؟ خیر. غالباً ما ایتطور فرض می کنیم که مشاور جنسیتی در تیم مسئول همه چیزهایی است که مربوط به جنسیت می باشد. ولی این فرمول شکست است. مشاورین جنسیتی تسهیلگران یک روند هستند - آنها آنجا هستند تا به کارکنان فنی کمک نمایند تا چیزها را با یک عینک جنسیتی ببینند، آنچه

ماهنگی برای برنامه ریزی و پاسخ موثر ضروری است. هنگامیکه به بحث ابعاد جنسیتی پاسخ انساندوستانه می رسیم، برنامه ریزی مشترک - تبادل اطلاعات و همکاری در کل سیستم سازمان ملل و با کنشگران بین المللی، از جمله سازمانهای غیر دولتی و جامعه مدنی محلی - حیاتی است.

ایجاد یک شبکه حمایت جنسیتی (GenNet) یکی از ابزار بهبود بخشیدن به هماهنگی است (جدول شماره یک در صفحه ۴۳ را ببینید)، بویژه در جاییکه مشاورین جنسیتی و سازمانهای وجود دارند که دارای توانایی کارشناسی ویژه می باشند. هدف اصلی شبکه تسهیل گفتگو است و اطمینان از اینکه مردم در مورد مطالب کلیدی و توسعه در مقوله نقش های درحال تغییر، نیازها و شرایط زنان، دختران، پسران و مردان در جوامع آسیب دیده اطلاع دارند. این شبکه ابزاری برای تشویق ادغام بیشتر دیدگاههای جنسیتی در همه برنامه ها می باشد.

موضوع چندوجهی

برابری جنسیتی به خودی خود یک بخش نیست. جزیی تغییر ناپذیر از هر موضوع و حوزه کاری می باشد. یک موضوع که قائم به خویش باشد نیست.

یک شبکه حمایت جنسیتی از نمایندگان دولت، جامعه مدنی، سازمانهای غیر دولتی و آژانس های سازمان ملل هم در سطح ملی و هم محلی تشکیل می شود. هرچند، شبکه به همان

را که اجرا می شود مورد سوال قرار دهند به نحوی که نیازهای زنان، دختران، پسران و مردان پاسخ داده شود. آنها آنجا نیستند تا همه کارهای مربوط به جنسیت را انجام دهند - در اینصورت هدف جریانسازی شکست خواهد خورد.

علاوه بر GenNet و مشاوران جنسیتی، مهم است که همه کنشگران، هماتوری که برنامه ها را هماهنگ ، ارزیابی، اولویت بندی و اجرا می کنند، بطور مداوم سنوآلهای اساسی را از خود بپرسند - آیا آنها نیازهای متفاوت زنان، دختران، پسران و مردان را پاسخ می دهند؛ آیا آنها زنان و مردان را در تصمیم گیری ، طراحی و ساختن ظرفیتهای خود داخل می کنند؟ این سنوآلات برای کسب اطمینان از موثر بودن پاسخ ها ست، خواه بین بهداشت کاران باشد، یا بین مسئولین خدمات توزیع غذا، یا ناظرین حقوق بشر، کارشناسان آب و بهداشت و یا کارمندان خنثی سازی مین.

واحدهایی که در منطقه هستند به این اختلافات جنسیتی حساس نباشند. برای اینکه موثر باشیم مهم است که:

- **اوضاع و نیازها را با یکدیگر ارزیابی نماییم:** زیرا موضوعات جنسیتی با همه زمینه های کاری تعامل دارد، مفید و مهم است که محیطهای اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و نظامی را بدانصورت که بر زنان، دختران، پسران و مردان اثر متفاوت دارند و همچنین نیازهای آنی حیاتی آنها را تجزیه و تحلیل نمود. این امر درک بهتری از تحولات و تاثیرات یک وضعیت اضطراری و یا بحران داشته و عاملین حاضر در منطقه را قادر می سازد تا راههای عملی را که می توانند با یکدیگر کار کنند تشخیص بدهند. از مشارکت کنشگران محلی اطمینان حاصل نمائید و اقداماتی برای ظرفیت سازی کارمندان در مناطق و همینطور کنشگران محلی در زمینه تجزیه و تحلیل و برنامه ریزی جنسیتی بعمل آورید.

- **راهبرد های مشترک بسازیم:** کمک هنگامی موثر است که همه کنشگران و شرکاء در هدفها شریک بوده و قادر به تعیین اولویتهای مشترک می باشند. در هنگام تجزیه و تحلیل ابعاد جنسیتی، عدم توانایی در برقراری اولویتهای مشترک می تواند به پروژه های کوتاه مدتی منجر شود بدون آنکه بتوان چگونگی مطابقت آنها با نیازها را اندازه گرفت. کنشگران باید علاوه بر ساختن راهبرد مشترک ابزار مشترکی را نیز برای تجزیه و تحلیل، برآورد و ارزشیابی درجه حساسیت جنسیتی در برنامه ریزی تهیه و تدوین نمایند.

- **جلسات هماهنگی برگزار نماییم:** جلسه با همه کنشگران، از جمله کمک دهندگان، نمایندگان محلی و دولتی و عاملین انساندوستانه برای طراحی اقدامات پاسخ لازم است. جلسات نه تنها به افزایش آگاهی در بین شرکاء در زمینه نیازهای مختلف زنان، دختران، پسران و مردان منجر خواهد شد بلکه اطمینان حاصل می شود که این دیدگاهها به شکل دادن مداخلات در همه بخش ها و مطلع ساختن دیگران کمک می نماید.

- **منابع مالی کافی برای هماهنگی کنار بگذاریم:** برای این کار، مهم است که هنگام تدوین بودجه برای یک مداخله سازوکار های هماهنگی مورد بررسی قرار بگیرد.

فهرستی از مشاورین جنسیتی

IASC با همکاری شورای نوژی پناهندگان (NRC) یک فهرست ظرفیت جنسیتی (GenCap) ایجاد نموده است که دارای دو کارشناس برابری جنسیتی است. همینطور یک فهرست آماده برای اطمینان از اینکه برنامه ریزی برابری جنسیتی بطور کامل در همه اقدامات انساندوستانه جریانسازی شده است. مشاورین برای حمایت از هماهنگ کننده انساندوستانه، به تیم های انساندوستانه در کشورها و شبکه های جنسیتی اعزام می گردند. مشاورین جنسیتی می توانند به دفتر هماهنگ کننده انساندوستانه و یا آژانس های سازمان ملل اعزام شوند. برای اطلاعات بیشتر به آدرس زیر مراجعه نمایند:

www.humanitarianinfo.org/iasc/gender

عناصر هماهنگی موثر در موضوعات جنسیتی چه هستند؟

هیچ عملیات، کنشگر و یا سازمانی نمی تواند به تنهایی به نیازهای گوناگون زنان و مردان پاسخ بدهد، بویژه اگر سایر

فهرست کنترل برای برآورد برنامه ریزی برابری جنسیتی در هماهنگی

فهرست کنترل زیر ابزاری مفید برای یادآوری به کنشگران بخشی در مورد موضوعات کلیدی جهت اطمینان از برنامه ریزی برابری جنسیتی فراهم می نماید. بعلاوه ، کارمندان طرح ها باید شاخص های ویژه هر زمینه را بوجود آورند تا پیشرفتهای حاصله را در برنامه ریزی برابری جنسیتی اندازه گیری نمایند. به شاخصهای نمونه در فصل مربوط به امور پایه مراجعه نمایند.

فهرست کنترل برای ارزیابی برنامه ریزی برابری جنسیتی در وضعیت های اضطراری

۱. در وضعیت های اضطراری یک یا چند کارشناس جنسیتی اعزام می گردند.
۲. شبکه های جنسیتی هم در سطوح ملی و هم محلی، با حضور نمایندگان همه بخش ها/گروه ها ایجاد می گردد. این شبکه بطور مرتب جلسه گذاشته و ابعاد جنسیتی در هر زمینه کاری، همچنین کمبودها و پیشرفتهای حاصله در تحقق مسئولیتهای محوله را بصورت منظم برآورد کرده و گزارش می نماید.
۳. داده های سرشکن شده، جمع آوری و تجزیه و تحلیل شده و در طرح ریزی و اجرا مورد استفاده قرار می گیرند.
۴. تجزیه و تحلیل جنسیتی و داده های سرشکن شده یک بخش روزمره از سازوکار گزارش دهی هر آژانس می باشد.
۵. هر بخش/گروه یک برنامه عمل جنسیتی داشته و گزارشهای روزمره در مورد وضعیت شاخصهای ارائه شده که در کتاب راهنمای جنسیتی IASC آمده ارائه می دهد.
۶. ابعاد جنسیتی در آموزشهای ارائه شده به کنشگران در همه بخش ها/گروهها و موضوعات چندوجهی، ادغام می گردد.

جدول ۱: شرح مسئولیتهای یک شبکه جنسیتی در اوضاع اضطراری

هدف:

شبکه ظرفیت جنسیتی (GenNet)، اقداماتی را معمول داشته و حمایت خواهد نمود تا اطمینان حاصل نماید که در اوضاع اضطراری به ابعاد جنسیتی در همه گروهها/بخش ها پاسخ داده شده است.

رئیس: یک آژانس با توان کارشناسی جنسیتی قوی و در غیر اینصورت ریاست مشترک راه مناسبی است.

ترکیب:

- همه سازمانهای مسنول بخش ها و گروهها باید نمایندگان ارشد خود را به GenNet بفرستند.
- عضویت باید شامل گروههای محلی زنان، سازمانهای غیردولتی و نمایندگان سازمان ملل و دولت از وزارتخانه های مختلف گردد.

فعالیتها:

- اطمینان حاصل می نماید که تجزیه و تحلیل جنسیتی از اوضاع انجام شده و برای بکارگیری توسط سایر کنشگران مستند شده است.
- شبکه سازی و تبادل اطلاعات در ابعاد جنسیتی تمامی زمینه های کمک و حمایتی کار را توسعه می دهد.
- کتاب راهنمای جنسیتی IASC را به عنوان ابزاری برای ارائه راهنمایی جریانسازی جنسیتی در بخش ها/ گروههای مختلف بکار می گیرد.
- آگاهی عمومی را در مورد موضوعات مربوط به جنسیت افزایش داده و حمایت می نماید.
- از فراهم بودن داده های سرشکن شده بر حسب جنس و استفاده از آن اطمینان حاصل می نماید. در جمع آوری و تجزیه و تحلیل داده های سرشکن شده بر اساس جنس همکاری نموده و کنشگران را آنگونه که نیاز است آموزش می دهد.
- مشارکت بین سازمانهای جامعه مدنی، دولت و جامعه سازمانهای غیردولتی و سازمان ملل را حمایت می نماید.
- در آماده سازی برنامه عمل های حساس به جنسیت برای هر بخش/گروه شرکت می نماید.
- در هنگام نیاز در مورد ابعاد جنسیتی اوضاع اضطراری آموزش ارائه می نماید.
- هماهنگ کننده انساندوستانه را بطور مرتب ملاقات نموده و به او گزارش می نماید.
- بر پیشرفت کار در جریانسازی جنسیتی از طریق بکاربردن فهرست کنترل در کتاب راهنمای IASC نظارت می نماید.

جدول ۲: شرح مسئولیتهای یک مشاور جنسیتی در وضعیت های اضطراری

هدف کلی مشاور جنسیتی در یک وضعیت انساندوستانه حمایت از نقش هماهنگ کننده انساندوستانه در ارتقاء برابری جنسیتی و عدم تبعیض در طول عملیات انساندوستانه می باشد. بازده مورد انتظار عبارت خواهد بود از تقویت برنامه ریزی با حساسیت جنسیتی و اجرای آن در اولین مراحل از امداد اضطراری بر اساس داده های بهبود یافته و تجزیه و تحلیل آن.

وظایف عمده عبارتند از:

رهبری فنی/حمایت در زمینه جریانسازی جنسیتی

- با توجه ویژه به وضعیت زنان و دختران، یک تجزیه و تحلیل جنسیتی سریع از اوضاع را بعمل آورده (و/یا جمع آوری می نماید) ، و این اطلاعات را برای تدوین برنامه های عمل جنسیتی بخش های مختلف، با همکاری شرکاء بکار می برد.
- از طریق مشارکت با مرکز اطلاعات انساندوستانه و سایرین، در طول برنامه های انساندوستانه حمایت فنی برای جمع آوری و تجزیه و تحلیل داده های سرشکن شده بر اساس جنس بعمل می آورد.
- گنجاندن ابعاد جنسیتی را در ارزیابی از نیازها ارتقاء بخشیده و تسهیل می نماید، و به کنشگران اجرایی کمک می نماید تا برابری جنسیتی را در "درخواست عمومی تامین مالی" (CAP)، درخواستهای فوری تامین مالی و سایر درخواستها و اسناد بگنجانند.
- از طریق ارائه مستقیم رویه های فنی و حمایت های برنامه ای به کنشگران بخشهای مختلف، ادغام دیدگاههای جنسیتی را در بخش ها/گروههای مختلف تسهیل و حمایت می نماید تا ارائه خدمات بهبود یابد.
- استفاده از کتاب راهنمای IASC در مورد جنسیت در وضعیت های انساندوستانه و دستورالعمل IASC برای مقابله با خشونت های مبتنی بر جنسیت در مداخلات انساندوستانه را در همه بخش ها/ گروهها ارتقاء بخشیده و از طریق بکارگرفتن چارچوب و فهرستهای کنترل در کتاب راهنما و دستورالعمل مربوط به مقابله با خشونت های مبتنی بر جنسیت، پیشرفت در جریانسازی جنسیتی را تحت نظر می گیرد، و فهرست های کنترل را با زمینه های ویژه اجتماعی - فرهنگی و گروههای هدف تطبیق می دهد.
- بطور مرتب ارزیابی های بروز شده از اوضاع و مواد خبری را برای هماهنگ کننده انساندوستانه تهیه می نماید تا در دیدار با مقامات ملی استفاده نموده و اطمینان حاصل نماید که تعهدات قانونی و سیاستگذاری بین المللی و ملی اولویت اجرایی داده شده اند.
- در توسعه مواد آموزشی با جهت گیری حساسیت جنسیتی همکاری نموده و مشاوره می دهد، منابع آموزشی موجود را با زمینه ملی تطبیق داده و ادغام آنها را در ابتکارات داخلی و خارجی در زبان (های) مربوطه حمایت می نماید.

شبکه سازی و مشارکت

- هماهنگی یکنواخت یک شبکه جنسیتی بین آژانسی را تسهیل می نماید.
- با مشاورین جنسیتی و مراجع تماس سایر آژانس ها و سازمانها (منجمله دولتها، سازمانهای بین المللی غیر دولتی، سازمانهای غیر دولتی محلی و گروههای زنان) و مرجع تماس در ماموریت های پاسداری از صلح در کشور ارتباط برقرار می نماید.
- از سازمانهایی که گروهها را هدایت می کنند حمایت می نماید تا تعهدات جنسیتی را بدانصورت که در شرح مسئولیتهای این سازمان ها آمده است انجام دهند.
- اتحاد استراتژیک با سایر کنشگران کلیدی داخلی و خارجی برای حمایت از برنامه ریزی با حساسیت جنسیتی برقرار می سازد.

حمایت

- جهت فعالیتهای افزایش آگاهی و حمایتی ملی و بین المللی توسط کنشگران ذیربط اطلاعات فراهم می نماید.
- برای اختصاص منابع انسانی و مالی کافی در بودجه آژانس ها جهت جریانسازی مؤثر جنسیتی و همچنین اجرای برنامه های هدفمند برابری جنسیتی و حقوق زنان و دختران حمایت بعمل می آورد.

جنسیت و مشارکت در اقدام انساندوستانه

دفع اقدام انساندوستانه پاسخ به نیازها و حقوق مردمی است که از درگیریهای مسلحانه یا بلایای طبیعی آسیب دیده اند. این شامل اطمینان از ایمنی و سلامت آنها، ساختن ظرفیتها و توانایی های آنها، و ممانعت از صدمات بعدی به آنان است. بنابراین، برنامه ها برای اینکه موثر باشند باید بر نیازهای افراد و جوامع متمرکز شوند. بهترین راه برای دانستن نیازها و راه حل ها، و طرح ریزی و برآوردنمودن برنامه ها ، گفتمان مستقیم با افراد مورد نظر اقدام انساندوستانه- زنان، دختران، پسران و مردان - و شرکت دادن آنها در طراحی، اجرا، نظارت و ارزیابی برنامه ها می باشد.

تصمیم در مورد اینکه چه کسی مشارکت کند، چگونه و برای چه منظور شرکت کند ، نیز تاثیر اقدام انساندوستانه را شکل می دهد. وقتی دقت کافی در اتخاذ این تصمیمات صورت گرفت مشارکت ابزاری بی نهایت موثر می شود برای:

- به حداقل رساندن احتمال کنارگذاشتن برخی از گروهها در زمان طرح ریزی و ارائه کالاها و خدمات؛
- تشخیص دادن روابط قدرت بین آندسته از گروهها (سیاسی، اجتماعی، اقتصادی ، جنسیتی و غیره) که بر روی منابع تسلط دارند و تسلط ندارند ؛
- امکان یک درک کاملتر و بدنبال آن پاسخ موثرتر؛
- بالابردن دقت داده های مربوط به ارزیابی از نیازها؛
- کمک کردن به افراد و جوامع برای تشخیص اقداماتی که باید از جانب خود انجام دهند؛
- گذاشتن بنیان خودکفایی ، ایمنی و حمایت بیشتر در میان افراد و جوامع، و نتایج پایدارتر برنامه در دراز مدت؛ و
- اطمینان یافتن از اینکه مشارکت برای افراد و کنشگران انساندوستانه معنا دار و موثر است.

چه کسی باید مشارکت نماید؟

هر رویکردی باید دسته های متفاوت شرکت کنندگان و ارتباط مداخله آنان را با اقدام انساندوستانه مورد ملاحظه قرار دهد، مانند:

چرا مشارکت مهم است؟

مشارکت فعال مردم آسیب دیده از بحران در تشخیص نیازها و طرح ریزی و اجرای برنامه های امدادی برای پاسخ دادن به آن نیازها به گونه ای اساسی موثر بودن و پایداری برنامه ها را بهبود می بخشد.

مشارکت مهم است

- اگر مردم مشارکت نکنند، مشکلات زیر را خواهند داشت:
- از دست دادن حیثیت
 - احساس بی ارزشی
 - احساس بی قدرتی
 - افزایش در امراض مغزی/روانی - اجتماعی

گیرندگان دارند - بخاطر عواملی نظیر سواد و مهارت‌های زبانی (که می‌تواند بر توانایی آنها برای ارتباط با تامین کنندگان خدمات تاثیر بگذارد)، رهبری جامعه (نوعاً نمایندگان مذکر در حیطه های تصمیم گیری رسمی)، تحرک و زمان (زنان و دختران مراقبت از فرزندان و امور خانه را انجام می‌دهند). چنانچه این موانع شناخته نشده و بگونه ای مناسب پاسخ داده نشود، می‌تواند توانایی زنان را برای شرکت موثر در همه جنبه های اقدام انساندوستانه محدود نماید.

از زمان صدور این بیانیه سیاستگذاری و تمرکز بر مشارکت زنان، دختران، پسران و مردان، اهمیت ایجاد رویکردهای متشکل بیشتر درک شده است. رویکردهایی که همه را منتفع ساخته و مشارکت طیفی وسیع از کسانی را که از مداخلات متاثر شده اند - زنان، دختران، پسران و مردان، منجمله سالخوردهگان- شامل شود، برای مثال، گسترش مشارکت جوانان در فعالیتهای سازمان یافته، هم به دختران و هم به پسران جوان اجازه فعالیت مهم و کمک به جامعه را می‌دهد.

بیانیه سیاستگذاری همچنین خود را متعهد به "ادغام ظرفیت سازی سازمانهای زنان در برنامه های پاسخ انساندوستانه و مراحل احیاء و بازسازی" می‌نماید. همانطوریکه در جدول صفحه بعد توضیح داده می‌شود، راههای متفاوتی برای استفاده از مشارکت به عنوان وسیله ای برای بالابردن ظرفیت سازمانهای محلی در پاسخ انساندوستانه وجود دارد.

- افراد - زنان، دختران، پسران و مردان، برای مثال از طریق گروههای متمرکز، بررسی های اتفاقی، گردش در اردوگاهها، انجام ثبت نام؛
- جامعه بطور کل - برای مثال از طریق مجموعه های "نماینده" مثل بزرگان، تصمیم گیرندگان سنتی، آموزگاران، بهداشت کاران، مقامات ملی؛

- شبکه ها/سازمانهای محلی - مثل سازمانهای غیر دولتی محلی، شبکه های غیر رسمی جوانان و زنان. اینها می‌توانند در ارائه خدمات، نظارت بر حقوق بشر، آگاهسازی جوامع یا موضوعات مورد علاقه مشترک شرکت داده شوند.

سیاست در مورد جنسیت و مشارکت چیست؟

بیانیه سیاستگذاری IASC در مورد ادغام یک دیدگاه جنسیتی در عملیات انساندوستانه (بیانیه سیاستگذاری) "مشارکت زنان را در طرح، تدوین و نظارت بر همه جنبه های برنامه های انساندوستانه" را یک اولویت می‌شمارد. این اعلامیه زنان را به جهت شناسایی نیازهای ویژه و مشارکتشان در بحرانهای انساندوستانه برجسته کرده، و در پی آن است که از دسترسی برابر آنها به برنامه و تصمیم گیرندگان اطمینان بهتری بیاید. زنان نوعاً از مردان دسترسی کمتری به تصمیم

در جستجوی صداها: تجربه مشارکتی UNHCR در سیرالئون

UNHCR، در هشت اردوگاه پناهندگی در سیرالئون یک سیستم مشارکت پناهندگان برقرار ساخت تا مطمئن شود که نگرانیها و نظرات همه پناهندگان به UNHCR و شرکای دولتی و اجرایی آن، منتقل شده است. UNHCR شرکای خود را دعوت نمود تا نظرات پناهندگان را در مورد اینکه چگونه می‌توانند در مدیریت اردوگاه شرکت نمایند خواستار شوند. پس از مذاکرات منظم مشخص شد که برخی از نگرانیهای مهم به اندازه کافی توسط مدیریت اردوگاه یا کارکنان UNHCR - بخاطر اینکه موضوعات گزارش نشده بود و یا اینکه به درستی پاسخ داده نشده بوده - مورد توجه قرار نگرفته است.

زنان پناهنده ابراز داشتند که بیشتر تصمیم گیریها تحت سلطه مردان انجام می‌شود و شوهران اقلام اختصاص داده شده به هر خانوار نظیر اقلام غذایی و غیر غذایی را جمع آوری کرده و در اختیار خود گرفته اند. یک سیستم نمایندگی جدید تشکیل گردید، متشکل از:

- یک کمیته اجرایی پناهندگان که اعضای آن از طریق رای گیری همگانی انتخاب شده و جایگاه زنان و جوانان در آن حفظ گردید؛
- یک کمیته سالخوردهگان برای مشورت دادن به کمیته اجرایی پناهندگان، که نمایندگی گروههای قومی و مذاهب مسلط را داشت؛
- یک کمیته شکایات برای اجرای عدالت و مقررات؛ و
- تغییر کلی سیستم جاری از طریق کمیته های فرعی (برای مثال، حمایت کودکان، خشونت جنسی و مبتنی بر جنسیت) برای نظارت بر فعالیتهای شرکای اجرایی و حمایت از رفاه پناهندگان.

سیستم جدید همچنین مشارکت گسترده تر پناهندگان را در مدیریت اردوگاه تسهیل نموده و شفافیت و مسئولیت پذیری در ارائه خدمات را افزایش داد. برخی از کمیته های فرعی مستقیماً برای پاسخ دادن به نگرانیهای حمایتی ویژه اقدام نمودند. پناهندگان از حقوق و امتیازات خود آگاه شده و توانمند گشتند تا بر موضوعات مربوط به خود حاکم شوند. در حالیکه بواسطه حساسیت جامعه تعداد زنان در طول دو سال در کمیته های اردوگاه کم بود، زنان در کمیته های فرعی شرکت نمودند. مشارکت زنان در اداره اردوگاه و سایر فعالیتهای بخشی در بیشتر اردوگاهها تا ۴۵٪ افزایش یافت. کمیته اجرایی پناهندگان همچنین در کوششهای برنامه ریزی UNHCR و شرکای آن از طریق مشورت در هر اردوگاه، بررسی برنامه های در حال اجرا و تعیین اولویتهای آینده شرکت دارد.

حق مشارکت و حق دسترسی به اطلاعات

چارچوب حقوق بین المللی بشر حق شرکت در جریان تصمیم گیری موضوعات کلیدی را برای کسانی که از آن تصمیم ها متأثر می شوند می شناسد. حق مشارکت در تعداد بیشماری از ادوات بین المللی، منجمله میثاق بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و اعلامیه در مورد حق توسعه شناخته شده است. اعلامیه اخیر می گوید: "بسیار غیر محتمل است که سیاست یا برنامه ای که بدون مشارکت موثر و آگاهانه کسانی که آسیب دیده اند طراحی شود، موثر باشد،" و رجوع شود به گزارش شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل متحد: فقر و میثاق بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (۱۰ می ۲۰۰۱). مشارکت در اقدام انساندوستانه به حقوق یک فرد نیز مرتبط بوده و به استفاده از اطلاعات و دسترسی به آن مربوط می شود. این امر در ادوات بین المللی زیر متبلور شده است:

اعلامیه جهانی حقوق بشر (۱۹۴۸) بیان می دارد: "هرکس حق آزادی عقیده و بیان دارد؛ این حق شامل حفظ عقاید بدون مداخله و دریافت و ارسال اطلاعات و افکار از طریق هر نوع رسانه و بدون هرگونه مرزی می گردد."

میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی (۱۹۶۶) بیان می دارد: "هرکسی حق آزادی بیان خواهد داشت؛ این حق شامل آزادی جستجو، دریافت و انتقال اطلاعات و افکار از همه نوع، بدون رعایت مرز، اعم از شفاهی و یا کتبی، به شکل هنر، و یا هر وسیله به اختیار خود می گردد."

کنوانسیون محو همه اشکال خشونت بر علیه زنان (۱۹۷۹) بیان می دارد: "دولتهای عضو همه اقدامات مناسب را معمول خواهند داشت تا تبعیض بر علیه زنان را در زندگی سیاسی و عمومی کشور از بین ببرند و، بویژه، برای زنان بر اساس شرایط مساوی با مردان، حق: (ج) شرکت در سازمانها و انجمنهای غیر دولتی مرتبط با زندگی سیاسی و عمومی کشور" را تضمین می نمایند.

کنوانسیون حقوق کودک (۱۹۸۹) بیان می دارد: "کودک حق آزادی بیان خواهد داشت، این حق شامل آزادی جستجو، دریافت و انتقال اطلاعات و افکار از همه نوع، بدون رعایت مرز، اعم از شفاهی و یا کتبی، به شکل هنر، و یا هر وسیله به اختیار خود کودک می گردد."

اعلامیه ملل متحد در مورد حق توسعه (۱۹۶۶) بیان می دارد: حق توسعه یک حق انسانی غیر قابل انتزاع است که بواسطه آن هر فرد انسان و همه مردم می توانند در توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی، که در آن آزادی های اساسی تماما محقق خواهد شد، مشارکت نموده، به آن کمک کرده و یا از آن بهره ببرند.

اصول راهنمای ملل متحد در مورد جابجایی داخلی (۱۹۹۶) بیان می دارد: "مقامات مربوطه باید حداقل، در هرگونه شرایطی، و بدون هیچگونه تبعیض، برای افراد جابجا شده داخلی دسترسی امن به: (الف) غذا و آب آشامیدنی لازم؛ (ب) حداقل سرپناه و مسکن؛ (ج) لباس مناسب؛ و (د) خدمات طبی و بهداشتی اساسی را فراهم نمایند. اقدامات ویژه ای باید بعمل آید تا از مشارکت کامل زنان در طرح ریزی و توزیع این اقلام ضروری اطمینان حاصل شود.

قطعنامه شورای امنیت شماره ۱۳۲۵ (۲۰۰۰) تاکید مجدد دارد بر "نقش مهم زنان در جلوگیری از درگیری ها و حل آن ها و در ایجاد صلح، و بر اهمیت مشارکت برابر آنان و شرکت در همه فعالیتهای مربوط به برقراری و بهبود صلح و امنیت، و نیاز به افزایش نقش آنان در تصمیم گیری در رابطه با جلوگیری از درگیریها و حل آنها."

منشور انساندوستانه Sphere و استانداردهای حداقل در پاسخ به بلایا استانداردهای مشترکی را برای مشارکت دارد تا اطمینان حاصل شود که: "جمعیت آسیب دیده از بلایا بصورت فعال در ارزیابی، طراحی، اجرا، نظارت و ارزشیابی برنامه های کمک شرکت می نماید."

مشارکت آنها معنا دار شود. این امر مربوط می شود به اخلاق مشارکت و شامل توجه به موارد زیر می شود:

- چگونه درخواست مشارکت را به دیگران منتقل نمایم – روشن باشد که ما چه می خواهیم و چرا. ارتباط آن با فرد یا گروه چیست؟ چرا دنبال آنها هستیم و نیازهای آنان چیست (مادران جوان، رزمندگان سابق، گروههای به حاشیه رانده شده)؟

چگونه می توانیم از مشارکت موثر مطمئن شویم؟

بنیاد را پایه ریزی نمایم

شرکت کنندگان با خود اطلاعات و راه حل ها را می آورند، ولی در عوض باید به آنان اطلاعات کافی یا حمایت نیز داد تا

اجرای استانداردهای مشارکت

اطمینان از بالاترین استانداردهای اخلاقی در مشارکت کلید حفظ حقوق شرکت کنندگان می باشد. این امر هنگامی می تواند محقق شود که درک شود شرکت کنندگان:

- لازم نیست در ارزیابی ها شرکت نمایند اگر ترجیح می دهند که در آن نباشند؛
- مجبور نشوند در حضور جمع اطلاعاتی را بدهند که آنها را منزجر نموده، ناراحت نماید و یا تجارب دردآور آنها را زنده کرده و زندگی آنها را در معرض خطر قرار دهد (برای مثال، وضعیت اجتماعی - اقتصادی، طبقه، نژاد و ترکیب جنسیتی گروه باید به هنگام مشورت در نظر گرفته شود)؛
- مقصود و روند ارزیابی به آنها گفته شده و از محدودیت‌های آن مطلع شوند، به نحوی که انتظارت بیجا مطرح نشود؛
- از خطرپذیری ها یا ناراحتی هایی که در شرکت در ارزیابی وجود دارد مطلع شوند (برای مثال، زمانی که از خانواده و یا شغل خود بدور خواهند بود، یادآوری تجارب دردآور باشد)؛
- در مورد منافع بالقوه ناشی از ارزیابی مطلع شوند. اطلاعاتی که آنها می دهند ممکن است شرایط خاصی را برای آنها بهبود ببخشد. هرچند، آنها ممکن است هیچگونه دستاورد مالی یا شخصی مستقیمی از مشارکت عایدشان نشود (بجز احتمال پرداخت هزینه سفر، چنانچه جلسات در جایی برگزار شود که با اقامتگاه معمولی آنها فاصله دارد)؛
- اطمینان یابند که محرمانه بودن منابع اطلاعاتی رعایت خواهد شد. افراد نباید بخاطر مشارکت خودشان در معرض خطرات حمایتی قرار گیرند (برای مثال، قربانیان/بازماندگان خشونت مبتنی بر جنسیت و جنسی (SGBV) در جامعه شناخته می شوند، پسرانی که توسط عناصر مسلح استخدام شده اند با صحبت در مورد مشکلاتشان در معرض انقراض قرار می گیرند، افراد آواره داخلی از عوارض آن رنج می برند)؛
- اجازه یابند که بدون وقفه و بدون آنکه اطلاعاتی که می دهند نفی شود عقاید خود را ابراز دارند (برای مثال، اگر والدین می گویند توانایی آنها ندارند که فرزندان خود را به مدرسه بفرستند، نباید از آنها پرسید چرا هیچگاه نزد مددکار اجتماعی نرفته اند). "همدردی" باید راهنمای همه تعاملات با مردم مورد باشد، حضورمتعادل زنان و مردان در بین کارمندان انساندوستانه به زنان، بخصوص قربانیان SGBV، این امکان را می دهد که با کارمندان زن مشورت نمایند؛
- از نام کارمند و یا شریک اجرایی خود مطلع شوند تا بتوانند در صورتیکه برای پیگیری سنوالی داشته باشند با وی مطرح نمایند؛ و

• توانمند سازی و رهبری - گروه هدف چه اطلاعاتی را نیاز دارد (در مورد مسائل موجود، حقوقشان، تعهدات یا اهداف کنشگر انساندوستانه، نقش مقامات ملی) تا آنها را کمک کند که مشارکتی توانمند داشته باشند و ارتباط موضوع و تاثیر آن را هم بر شرکت کننده و هم بر کنشگر انساندوستانه به حداکثر برساند؟ ممکن است زنان از مردان، دختران از پسران، جوانان از سالخوردگان اطلاعات متفاوتی را بخواهند. آنها چه حمایت ویژه ای را نیاز دارند تا مشارکت نمایند (برای مثال یادآوری قبل از جلسه؛ حمل و نقل؛ مراقبت از فرزند؛ سازوکارهای بهبود)؟ با تاکید بر اهمیت دانش محلی چه کسی تعیین می کند که چه اطلاعات و حمایتی مورد نیاز است؟

• اعتماد سازی از طریق برگشت دادن اطلاعات به شرکت کنندگان و طیف وسیعتر جامعه. این امر نشان می دهد که چگونه اطلاعات توسط کنشگر انساندوستانه تعبیر شده و بکارگرفته شده بود؛ چگونه یک سازوکار منظم برای خبردادن از نتایج و انتظارات می تواند ساخته شود؛ و نشان می دهد که مشارکت شرکت کنندگان معنادار بوده و جدی گرفته شده است. همچنین مهم است که با یک طیف وسیعتر جامعه بررسی شود که آیا نوع مشارکت و انتخاب شرکت کنندگان مناسب بوده است (برای مثال مورد اعتماد جامعه بوده است، اقدامی نظیر توزیع اطلاعات یا مطرح کردن نگرانیها و راه حلهای مناسب صورت گرفته است). اگر این اقدامات انجام شده باشد در اینصورت ارائه اطلاعات می تواند به تشویق مشارکت در آینده کمک نماید.

شاخص های سه گانه کلیدی برای مشارکت

۱. زنان و مردان از همه سنین از جمعیت آسیب دیده از بلایا و جامعه گسترده تر محلی، منجمله گروههای آسیب پذیر، اطلاعات مربوط به برنامه کمک را دریافت داشته و این فرصت را خواهند داشت تا در طول دوره طرح نظرات خود را با آژانس کمک کننده در میان بگذارند.
 ۲. هدفهای مکتوب برنامه کمک و طرحها باید منعکس کننده نیازها، نگرانیها و ارزشهای مردم آسیب دیده از بلایا، بویژه گروههای آسیب پذیر، بوده و به حمایت از آنان کمک نماید.
 ۳. برنامه ریزی برای حداکثر رساندن استفاده از مهارتها و ظرفیتهای محلی طراحی شده است.
- این فصل همچنین یادداشتهای راهنمای مهمی برای دستیابی به شاخص ها از طریق نمایندگی، ارتباط و شفافیت؛ ظرفیت محلی؛ و پایداری درازمدت فراهم می نماید.
- پروژه Sphere (۲۰۰۴)

- از اینکه اطلاعات داده شده توسط آنها چگونه بکار گرفته می شود و همینطور هرگونه پیگیری مربوط به آن مطلع شوند. آنها باید در همه روند مشارکت داشته باشند.

نقاط ورود به مشارکت در اقدام انساندوستانه کدامند؟

اقدام انساندوستانه اجزای بسیاری دارد. هر جزء فرصتهای مختلفی را برای مشارکت مردم آسیب دیده از بحران فراهم نموده و تاثیری بر روش مشارکت آنان دارد. نقاط ورودی برای مشارکت در اقدام انساندوستانه شامل موارد زیر می شود:

- انجام ارزیابی ها؛

- تنظیم اولویتهای به همراهی جوامع و خانوارها؛

- تدوین برنامه ها، طرح، اجرا، نظارت و فعالیتهای ارزشیابی؛

- طراحی ساختارهای رهبری و تصمیم گیری؛

- انجام ابتکارات حمایتی، آگاه سازی و آموزش در جوامع؛ و

- ایجاد کمیته ها و گروههای فرعی و سایر ساختارها برای جمع آوری اطلاعات، تصمیم گیری و اجرا.

از طریق هرکدام از این نقاط ورودی، کارکنان آژانسها باید مشارکت طیف وسیعی از اعضای جوامع را - زنان، دختران، پسران و مردان - محقق سازند زیرا هرکدام از این جمعیتها نیازهای ویژه ای دارند و مشارکت آنها بر اساس سن و جنسیت آنها صورت می پذیرد.

انجام ارزیابی ها: مشارکت و دسترسی باید در مراحل اولیه یک بحران صورت پذیرد. ارزیابی ها باید بر اساس آنچه که در جریان یک بحران شناخته می شود صورت پذیرد و دارای توان پیش بینی بوده و خطرپذیری ها و نیازها را در نظر بگیرد. تیم های ارزیابی باید دارای تعادل جنسیتی باشند. اعضای تیم باید ظرفیت فنی لازم و مهارتهای زبانی را برای انجام اهداف ماموریت خود دارا باشند. ایده آل خواهد بود چنانچه اعضای تیم دارای دانش محلی و تجربه در کشور و یا منطقه بلازده داشته باشند. در اطمینان از دسترسی به افراد ملاحظات مربوط به تعادل جنسیتی و زبان بسیار ضروری است چه در غیر اینصورت آنان دسترسی به تصمیم گیرندگان نخواهند داشت (نظیر سالخوردهگان، بی سوادان و یا کسانی که به زبانی غیر از انگلیسی صحبت می کنند؛ گروههای اقلیت) و، برای زنان، که ترجیح می دهند و راحتی آنها در این است که بجای مرد با یک زن صحبت کنند.

رویکردهای جامعه محور: رویکردهای جامعه محور در پی آن هستند تا به زنان، دختران، پسران و مردان در جامعه هدف انگیزه دهند تا در روندی شرکت نمایند که به آنها اجازه می دهد

نیازهای خود را بیان داشته و با در نظر داشتن توانمندی، حس تملک و رفاه خود، در مورد آینده خویش تصمیم بگیرند. این امر نیاز به شناساندن این دارد که آنها شرکت کنندگان فعالی در تصمیم گیری هستند. این رویکرد همچنین در پی آن است تا نگرانیها و اولویتهای جوامع را درک کرده و اعضای جوامع را تجهیز و در برنامه ریزی و حمایت شرکت دهد. تمرکز بر حمایت از جمعیت مورد هدف است تا خود را برای حل مشکلات خویش سازماندهی کند. نقش جامعه کمک کننده انساندوستانه آن است ظرفیتهای جوامع را ساخته، بازسازی و تقویت کند تا آنها بتوانند به خطرپذیری های حمایتی پاسخ داده یا از آن جلوگیری نمایند و بر منابع و دسترسی به آن تصمیم بگیرند. برای این امر، جوامع باید از حقوق بشری خود و تعهدات مقامات ملی و بین المللی و راههای مناسب احقاق حق در زمانی که نقض حقوق آنان رخ می دهد، آگاه باشند.

گروههای محلی، شبکه ها و تعاونی ها را شناسایی کنید: فرصتهای از دست رفته بسیاری برای ساختن ظرفیت گروهها وجود دارند. شناسایی حتی شبکه های غیر رسمی زنان و یا گروههای جوانان از همان ابتدای اقدام انساندوستانه یک عنصر مهم از ساختن ظرفیت می باشد. همانطوریکه گروههای محلی شناسایی می شوند کنشگر انساندوستانه بهتر می تواند نیازهای فوری آنها را درک کرده و راههای حمایت از مشارکت آنها را در اجرای برنامه و نظارت، و همچنین حمایت از جامعه مورد بررسی قرار دهد. برای مثال، وارد نمودن نمایندگان جوامع در برنامه های تبادل آموزش و اطلاعات (جدول صفحه بعد را ببینید) می تواند وسیله ای برای توانمند سازی و انتقال دانش باشد؛ فراهم ساختن قرض الحسنه های کوچک می تواند فعالیتهای جاری را افزایش داده و وجهه گروهها را در جامعه بالا ببرد؛ تشویق گسترش شبکه ها به سایر اردوگاهها و یا جوامع از طریق فراهم نمودن وسیله حمل و نقل و یا جلسات گاهگاهی برای تبادل اطلاعات می تواند راه خوبی برای گسترده ساختن دامنه تاثیرات یک طرح باشد.

آموزش و تبادل اطلاعات: نمایندگان گروهها و شبکه های محلی باید در شبکه های آموزشی و تبادل اطلاعات داخل گردند تا بتوانند ظرفیتشان را برای مشارکت کامل افزایش داده و همچنین تعلیماتی را که توسط کنشگران انساندوستانه دریافت شده است غنی سازند. یک چنین شمولی باید با توجه به توانایی حرفه ای گروه ها باشد (گروههای زنان بطور سنتی در بخش بهداشت و آموزش هستند؛ جوانان ممکن است بر ورزش و آموزش غیر رسمی توجه داشته باشند) همچنین موضوعات گسترده تری مثل آداب رفتاری، راهنماهای عملیاتی و تجهیز جوامع را شامل شود. چنین جلسات مشترکی می تواند برای اعتماد سازی، تعیین هدفها و مسئولیتهای مشترک بکارگرفته شود و زمینه را برای حمایت از شبکه های محلی در دراز مدت فراهم نماید.

جلسات: دفترچه راهنمای برنامه جهانی غذا (WFP) در مورد روش های مشارکتی پیشنهاد می نماید که جلسات توجه خود را بر عناصر زیر متمرکز نمایند:

- یک هدف روشن برای جلسه داشته باشید و این هدف را چه در ابتدا و چه در پایان روشن کنید؛
- برای برگزاری جلسه از طریق مقامات محلی از قبل تبلیغ کنید و چند روز قبل نیز با یک یادآوری آنرا دنبال کنید.

ساختار ها و سازوکار هماهنگی : گروههای محلی و افراد حامی (جوانان، زنان، سالخوردگان) باید در هماهنگی نقش داشته باشند و بتوانند صدای خود را بگوش برسانند. برحسب زمینه، آنها ممکن است به عنوان کنشگر در هماهنگی درگیر باشند (برگزاری جلسه با افراد ذینفوذ برای بحث و حل و فصل موضوعات مورد نگرانی)؛ یا به جلسات هماهنگی دعوت شوند - به شرط آنکه برای شرکت آنها از قبل اطلاعات کافی داده شده باشد، یا بر موضوعات هماهنگی نظیر سیستمهای توزیعی نظارت داشته باشند.

- زمان: یک زمان تعیین شده برای جلسات داشته باشید که تا آنجا که ممکن است از پیش اعلان شود. اطمینان حاصل نمایید که زمان برای آنها که دعوت شده اند مناسب است. اطلاع از برنامه روزانه جامعه، بخصوص در رابطه با تفاوتهای جنسیتی، تاثیر زیادی بر تعداد زنان، مردان و جوانانی دارد که حضور خواهند داشت.

- مکان: جایی که جلسات برگزار می شود باید برای مردمی که شرکت خواهند نمود راحت بوده و دسترسی به آن برای دعوت شدگان راحت باشد.

- جلسات جامعه: این جلسات باید بخوبی برنامه ریزی شده باشد و بنحو صحیحی اداره شوند تا موفق باشند. نکات زیر باید مورد توجه قرار گیرد:

- نحوه برگزاری جلسات محلی را رعایت نمایید مانند افتتاح با دعا و یا استفاده از مقامات محلی برای افتتاح؛

ارزیابی و طراحی برنامه و نظارت: ابزار ارزیابی مشارکتی UNHCR

ابزار ارزیابی مشارکتی UNHCR اطلاعات کاملی در مورد روشهای درگیر کردن جوامع و افراد برای شرکت در ارزیابی می دهد، از جمله اینکه چگونه:

- تنوع را ترسیم کنیم: جوامع را بهتر درک کنید و برای اینکار آنها را برحسب سن، جنسیت، قومیت، طبقه/طبقه، مذهب، وضعیت اجتماعی - اقتصادی، سطح آموزش، اینکه آیا شهری هستند یا روستایی و هر نقطه تمایز دیگر اجتماعی تقسیم بندی کنید تا یک نمونه نماینده از مردم مختلفی که در متن عملیات زندگی می کنند داشته باشید.

- از نمایندگی گسترده مطمئن شوید: از طریق درگیر کردن جامعه در عملیات ترسیم در جلسات و مباحث، برای مثال، از طریق جلسات جداگانه گروههای فرعی برای زنان و مردان؛ جلسه با افراد و گروههای دارای نیازها یا خطرپذیری های ویژه؛ درگیرکردن ساختار موجود رهبری؛ و گروههای ویژه ساختاری یا نیمه ساختاری در هر دو سطح جامعه و خانوار.

- روشهای مختلف تحقیق را بکار ببرید: برای مثال مشاهده، کنترل در محل و گپ غیر رسمی در زمین بازی، کلاس درس، مناطق جمع آوری هیزم، بازار، ایستگاههای حمل و نقل، محل های ورودی به دفترهای سازمان ملل و صف های موجود برای توزیع اقلام غیر غذایی راههایی هستند برای کنترل شرایط و درک بهتر از آنچه افراد در مورد وضعیت خود فکر می کنند، و اینکه چگونه سازمان یافته اند و راه حلهایی که می توانند برای نیازها و رفع خطرپذیری های خود ارائه دهند.

این ابزار همچنین ما را به چگونگی تلفیق اطلاعات جمع آوری شده در طراحی برنامه، اجرا و تحلیل رهنمون می سازد. مانند:

- انتخاب موضوعات تجزیه و تحلیل برای مثال، از طریق تلفیق اطلاعات جمع آوری شده در طرح های عملیاتی و دوره های برنامه ریزی بودجه کشور - برای کمک به جلب نمودن توجه به دلایل ریشه ای و اطمینان از اینکه راه حلها به طرف تاثیرگذاری منظم، کامل و جامع سوق داده می شوند؛

- ارتباط دادن اطلاعات جمع شده و تحلیل شده به طراحی برنامه، اجرا و مسنولیت پذیری جامعه و آژانس مربوطه. برای مثال، ایجاد "تیم های چند بخشی" با ترکیب برنامه ها، خدمات جامعه و اینکه مدیریت ارشد ارزیابی، تجزیه و تحلیل و تعهدات را بر عهده بگیرد؛ و نه "گروههای ویژه" در مورد جنسیت، زنان یا کودکان؛ هم زمان ساختن ارزیابی ها با برنامه ریزی عملیات کشوری؛ تدوین بودجه؛ اطمینان حاصل نمودن از بازخورد و تجزیه و تحلیل از جانب جامعه.

فهرست کنترل برای ارزیابی اقدامات مربوط به اطمینان از مشارکت برابر

فهرست کنترل زیر از بخش فعالیتهای این فصل سرچشمه گرفته و ابزار مناسبی برای یادآوری به کنشگران در مورد موضوعات کلیدی می باشد تا از برنامه ریزی برابری جنسیتی اطمینان حصول نمایند. علاوه بر این کارکنان طرح ها باید شاخص های متناسب با زمینه اقدام تدوین نمایند تا بتوانند پیشرفتهای حاصله در برنامه ریزی برابری جنسیتی را اندازه بگیرند. به شاخص های نمونه در بخش مربوط به موارد اساسی مراجعه نمایید.

فهرست کنترل برای ارزیابی اقدامات مربوط به اطمینان از مشارکت برابر

۱. زنان و مردان در همه سنین که از اوضاع اضطراری آسیب دیده اند اطلاعات مربوط به برنامه را دریافت می دارند و فرصت داده می شوند تا در طول همه مراحل برنامه نظرات خود را ارائه بنمایند.
۲. در همه گروهها نمایندگی متعادل زنان و مردان محقق شده است.
۳. برنامه ها مبتنی بر همکاری داوطلبانه جمعیت آسیب دیده می باشند.
۴. مجامع ویژه ای برای مشارکت زنان و جوانان وجود دارد.
۵. هدفهای برنامه منعکس کننده نیازها، نگرانیها و ارزشهای همه بخش های جمعیت آسیب دیده از وضعیت اضطراری انساندوستانه می باشد.
۶. نتایج ارزیابی به همه سازمانها و افراد ذیربط منتقل می گردد.
۷. سازوکارهایی ایجاد گردیده تا به بخش های مختلف جمعیت آسیب دیده اجازه دهد تا نهادها های خود و بازخوردهای مربوط به برنامه را ارائه نمایند.
۸. دسترسی ویژه سنی – جنسیتی برای افرادی که به کنار رانده شده اند، برای مثال خانه نشینان، معلولین و سایرین که برای دسترسی به خدمات مشکل دارند، ایجاد شده است.
۹. برنامه ریزی بصورتی طراحی شده است تا استفاده از مهارتهای محلی، از جمله مهارتها و ظرفیتهای زنان و جوانان را به حداکثر برساند.
۱۰. برنامه های حساس به جنسیت طراحی شده است تا ظرفیت محلی را ساخته و استراتژیهای مقابله و غیره زنان، دختران، پسران و مردان را نادیده نگذارد.
۱۱. برنامه ها حساسیت جنسیتی خدمات موجود و ساختار نهادینه محلی را حمایت نموده، ساخته و/یا تکمیل می نماید.
۱۲. سازمانهای محلی دولتی و ملی در طراحی درازمدت تر برنامه های حساس به جنسیت مورد مشورت قرار می گیرند.
۱۳. آموزش ها و کارگاهها با دربر گرفتن نمایندگان جامعه و گروههای محلی و شبکه هایی مثل گروههای جوانان، سازمانهای زنان و سایر مجامع تشکیل می شود.

1. Active Learning Network for Accountability and Performance in Humanitarian Action (ALNAP). *ALNAP Global Study on Consultation and Participation of Disaster-Affected Populations: Practitioners' Handbook*. London, 2003. http://www.odi.org.uk/alnap/publications/participation_study.htm
2. The Sphere Project: Humanitarian Charter and Minimum Standards in Disaster Response. *The Sphere Handbook: 2004 Revised Version*. Geneva, 2004. <http://www.sphereproject.org/content/view/27/84/lang,English/>
3. United Nations High Commissioner for Refugees. *The UNHCR Tool for Participatory Assessment in Operations*. Geneva, 2005. <http://www.unhcr.org/publ/PUBL/450e963f2.html>
4. World Food Programme. *Participatory Techniques and Tools — A WFP Guide*. Rome, 2001.

بخش ب: حیطة های کار

هماهنگی اردوگاه و مدیریت اردوگاه

آموزش

موضوعات مربوط به غذا

بهداشت

معیشت

اقلام غیر غذایی

ثبت نام

سرپناه

آب، سلامتی و نظافت

آیا بخش "الف" را خوانده اید

جنسیت و هماهنگی در اردوگاه و مدیریت اردوگاه در وضعیت های اضطراری

اردوگاهها اعمال و برقرار شده است؛ آژانسهای مدیریت اردوگاه و شرکای آنها را شناسایی کرده و منصوب می نماید؛ بر ارائه خدمات نظارت کرده و آنرا ارزشیابی می کند؛ و موضوعات مربوط به کارکرد ضعیف توسط مدیریت اردوگاه و یا ارائه خدمات توسط شرکاء را به گونه ای موثر پاسخ می دهد.

هرکدام از این زمینه های کاری نیاز به این دارند که از یک دیدگاه جنسیتی مورد بررسی قرار گیرند زیرا بر راهبردها و سیستمهای ایجاد شده برای حمایت و کمک به زنان، دختران، پسران و مردان در اردوگاهها تاثیر دارند. برای مثال:

- این مهم است که شرکای بخشی/گروهی بنحوی انتخاب شوند که رویکردهای حقوق بشری - و جامعه محور را بپذیرند و تجزیه و تحلیل جنسیتی را برای اطمینان از اینکه فعالیتهای آنان به نیازهای متفاوت زنان و مردان از همه گروهها و پیشینه ها را پاسخ می دهد، اعمال نمایند.
- نظارت بر خصوصیت غیر نظامی اردوگاهها نه تنها محتاج کارکردن از نزدیک با دولت و مقامات ملی، بلکه مردم از همه سنین و همه سوابق، است. بویژه دختران و پسران جوان، به همراه آموزگاران، والدین و رهبران جامعه باید بر اتفاقات غیرقابل توضیح مثل کاهش ناگهانی نرخ کسانی که به مدارس راهنمایی می روند و غیره نظارت داشته باشند.
- بستن اردوگاه و راهبردهای خروج باید با مقامات ملی، به همراه جمعیت آسیب دیده، انجام شود، تا اطمینان حاصل شود که نگرانیهای حمایتی هم زنان و هم مردان در نظر

ریانسازی دیدگاه های جنسیتی در روند هماهنگی اردوگاه و مدیریت اردوگاه و فعالیتهای مربوط به آن پاسخ به نیازهای اساسی زنان، دختران، پسران و مردان را تسهیل نموده و برنامه ریزی خدمات حمایتی و کمک را مستقیماً مورد حمایت قرار می

دهد. تجزیه و تحلیل و دیدگاه های جنسیتی باید، در عین اینکه اصول برابری زنان و مردان را در نظر دارد، به روشی که از نظر فرهنگی قابل قبول باشد انجام شود.

هماهنگی و مدیریت اردوگاهها و وضعیت های شبیه اردوگاه برای جمعیت آواره دامنه ای از روندهای فنی، اداری، جامعه و اجتماعی را در بر می گیرد، هرچند که هماهنگی اردوگاه در سطحی متفاوت و بیشتر در سطح سیاسی انجام می شود. مدیریت اردوگاه ابتدا شراکت و ارتباط با مقامات دولتی را در بر دارد و این امر در فعالیتهای انساندوستانه پذیرفته شده است. اداره و نظارت بر اردوگاهها در درجه اول وظیفه دولتها و مقامات ملی است؛ هرچند در اینجا به نقش آنها اشاره نمی شود.

هماهنگی اردوگاه هماهنگی در نقش ها و مسئولیتهایی را بدنبال دارد که مستقیماً به توسعه و حمایت از طرح های ملی/منطقه ای مربوط به ایجاد و مدیریت اردوگاهها (شامل راهبردهای خروج و راه حل ها) و همچنین هماهنگی نقش ها و مسئولیتهای در پاسخ کلی انساندوستانه که در اردوگاه ارائه می شود، ارتباط دارد. هدف اولیه هماهنگی اردوگاه ایجاد فضای انساندوستانه لازم برای اجرای موثر کمک و حمایتی است که به سن و جنسیت حساس می باشد. بعلاوه هماهنگی اردوگاه این اطمینان را می دهد که استانداردهای بین المللی در داخل و بین

گرفته شده است و اعضای آن جمعیت آنرا درک نموده و با راهبرد خروج موافقت نمایند.

مدیریت اردوگاه آن فعالیتهایی را در بر می گیرد که در یک اردوگاه واحد بر وظایفی نظیر هماهنگی خدمات (که توسط سازمانهای غیردولتی و دیگران ارائه می گردد)، ایجاد سیستم اداره و مشارکت جامعه/ سازوکارهای تجهیز، و اطمینان از برقراری سازوکارهای هماهنگ برای جلوگیری از SGBV و پاسخ به آن تمرکز داشته و اجرای موثر این وظایف را مورد نظارت قرار می دهد. مدیریت اردوگاه همچنین مسئول برقراری زیربنای اردوگاه، جمع آوری و مبادله داده ها، ارائه خدمات مشخص شده و نظارت بر اجرای خدمات توسط سایرین بر اساس استانداردهای حساس به جنسیت و مورد توافق می باشد. آژانس مسئول مدیریت اردوگاه همچنین داده های سرشکن شده بر اساس سن و جنسیت را جمع آوری می نماید تا شکافهای موجود در ارائه کمک و حمایت را شناسایی کرده و از دوباره کاری جلوگیری نماید.

آژانس مسئول مدیریت اردوگاه باید سازوکاری را ایجاد نماید که بطور مرتب با زنان، دختران، پسران و مردان گفتگو نماید تا درکی از نقش های محوله جنسیتی، شراکت در منابع، حس تملک و تصمیم گیری، از جمله ارتباط بین زنان و مردان از گروه های سنی و زمینه های متفاوت در داخل خانوار و در جامعه، ایجاد نماید. این تجزیه و تحلیل امکان ایجاد ساختارهایی را که تبعیض ها و نابرابری ها را وخیم تر نکند، فراهم می سازد.

آژانس مسئول مدیریت اردوگاه بر ارائه خدمات حمایتی و کمک نظارت نموده و به شیوه ای مشارکتی با گروهها و سازمانهای مختلف جامعه محور کار می کند تا اطمینان حاصل نماید که همه ساکنین اردوگاه دسترسی برابر به خدمات بهداشتی، تغذیه ای، اقلام غیر غذایی و استفاده از سایر خدمات دارند. بسته به گزارشات واصل از نظارت های بعمل آمده بر تاثیر خدمات، ممکن است اقدامات هدفمندی برای پاسخگویی به نیازهای ویژه گروههای حاشیه ای و مورد تبعیض لازم باشد.

آژانس مسئول هماهنگی اردوگاه و آژانس مدیریت اردوگاه برای نظارت بر اجرای اصولی هستند که در زیر می آید، و شامل پاسخگویی به ابعاد جنسیتی هر حوزه، افزایش برابری جنسیتی از طریق جریانسازی جنسیتی و اطمینان از شرکت منظم زنان، دختران، پسران و مردان می باشد.

چه چیز لازم است از جامعه بدانیم تا اردوگاه های اضطراری پاسخگوی به جنسیت را هماهنگی و مدیریت کنیم؟

آمارهای جمعیت شناسی جمعیت

• تعداد خانوارها و متوسط اندازه خانواده.

- تعداد ساکنین مرد و زن بر حسب سن.
- تعداد خانوارهای فردی یا با سرپرستی کودکان بر حسب سن و جنسیت.
- تعداد افراد دارای نیازهای ویژه بر حسب سن و جنسیت (کودکان بی سرپرست، معلولین، افراد مسن و مریض).
- تعداد زنان حامله و شیرده.

نقش ها و مسئولیت های جنسیتی

- نقش های سنتی جنسیتی در داخل جامعه آواره چه هستند؟
- چه کسی در جامعه تصمیم می گیرد و چه کسی منابع را کنترل می کند؟
- چه کسی از کودکان مواظب می کند، چه کسی وظایف مختلف خانوار/جمع آوری هیزم و آوردن آب را انجام می دهد، چه کسی برای تامین معاش خانواده کشاورزی می کند؟
- چه کسی برای کسب درآمد و منابع سفر می کند؟
- چه دارایی های خانواده توسط مردان و چه بخشی توسط زنان کنترل می شود؟

ساختارهای سازمانی اجتماعی و رویه های فرهنگی

- ساختارهای اجتماعی و فرهنگی برای تصمیم گیری جامعه چه هستند؟ زنان و مردان چگونه در این ساختار ها شرکت می نمایند؟
- آیا زنان و مردان صدای یکسانی در تصمیم گیری ها و فرصتهای مشارکت و نفوذ در تصمیم نهایی دارند؟
- آیا زنان محتاج به انجام فعالیتهای مثبت و هدفمند هستند تا بتوانند بطور کامل در ساختار تصمیم گیری مشارکت نمایند؟
- دختران و پسران جوان چگونه مشارکت می نمایند؟
- نقش نهادهای مذهبی و رهبران آنها در جامعه چیست و چگونه مراسم مذهبی نقش جنسیتی زنان و مردان را تقویت می نماید؟
- نقش و ماهیت تفریحات فرهنگی برای زنان، دختران، پسران و مردان چیست؟

عدالت محلی و ساختارهای حکومتی جامعه

- قانونگذاری ملی چگونه از حقوق زنان، دختران، پسران و مردان حمایت می نماید؟

- آیا سازوکارهای سنتی تامین عدالت وجود دارند و آیا ممکن است این سازوکارها تحت نفوذ سیستم های فرهنگی در برخی مواقع بر علیه گروههای خاص، از جمله زنان و دختران تبعیض قائل شوند؟
- سازوکارهای امنیتی و ایمنی که توسط جامعه ارتقاء یافته باشد چه هستند؟ آیا این سازوکارها هیچ اصولی را از حقوق بشر نقض می نمایند؟

تأثیرات جنسیتی ناشی از اجرای اصول هماهنگی اردوگاه و مدیریت اردوگاه

- **دسترسی و نزدیکی:** موافقتنامه ای را با مقامات ملی تنظیم نمایند که دسترسی به اردوگاه داشته باشید و از حضور مدام و نزدیکی به جمعیت آسیب دیده اطمینان حاصل نمایند. یک ارتباط موثر با آوارگان، جوامع محلی و مقامات ملی برقرار نمایند. این امر محتاج تیم های متعادلی از زنان و مردان در میان آژانسهای هماهنگی و مدیریتی اردوگاهها و کارمندان شریک برای دسترسی به زنان و مردان در جوامع آسیب دیده و میزبان است. دسترسی آزاد و نزدیکی موجب اطمینان از نظارت بر خطرپذیری ها و اجرای راه حلهای حمایتی می گردد.
- **مشارکت جامعه:** اقدامات ویژه ای مانند اطمینان از مشارکت برابر زنان و مردان در ساختارهای تصمیم گیری جامعه محور و برگزاری جلسات ظرفیت سازی در دانش و مهارت ها بعمل آورید تا آنان بتوانند نقش های رهبری جامعه را بدست گیرند. با مشارکت زنان، دختران، پسران و مردان آواره برای تقویت ظرفیتهای آنان و تجهیز مشارکت آنان در همه زمینه های زندگی در اردوگاه اقدام نمایند. فرصتها و سیستم های نهادینه ای را فراهم نمایند برای مشارکت روزافزون جامعه در مدیریت روزانه اردوگاه و مشارکت در تصمیم گیری های مربوط به اردوگاه.
- **رویکردهای حقوق بشری و جامعه محور:** احترام به حقوق همه زنان، دختران، پسران و مردان آسیب دیده و حمایت از حقوق آنها را با توجه ویژه به حقوق زنان و دختران در همه حوزه های کاری، ارتقاء دهید.
- **راه حلهای پایدار از طریق رویکردهای جامعه محور:** سازوکارهای مثبت مقابله، مهارتها و منابع زنان، دختران، پسران و مردان آواره را شناسایی نموده و یک رویکرد جامعه محور برای یافتن راه حل های پایدار جهت موضوعات و مشکلات آنها اختیار کنید.
- **ظرفیت سازی شرکای محلی:** از شرکای محلی حمایت نمایند تا یک رویکرد جامعه محور در مدیریت و هماهنگی اردوگاه و مهارتها اتخاذ نمایند و درک آنها را از ابعاد جنسیت و حقوق بشر افزایش دهد.
- **اصول انساندوستانه، رفتار اخلاقی و مقررات رفتاری:** اصول انساندوستانه را احترام گذاشته و مقررات رفتاری IASC را بپذیرید. آژانسهای مسنول مدیریت اردوگاه باید اصول انساندوستانه و استانداردهای اخلاقی را رعایت نمایند، و از اجرای *بولتن دبیر کل سازمان ملل متحد در مورد چگونگی جلوگیری از بهره کشی و سوء استفاده جنسی و پاسخ به آن اطمینان حاصل نمایند.*

و با مقامات ملی برای اطمینان از اینکه این ارزیابی ها در تدوین راهبری و سیاست اردوگاهی منعکس می گردند همکاری نمایند.

- اطمینان حاصل نمایند که سیاست اردوگاهی راهبرد هایی را برای مشارکت زنان و مردان از گروههای سنی و زمینه های متفاوت در ارزیابی ها، اجرای حمایت و کمک، توسعه و اجرای راه حلهای پایدار توصیه می نماید.
- کاتالهای ارتباطی روشنی را برای درمیان گذاشتن سیاستهای اردوگاهی با کنشگران غیر انساندوستانه، مانند رسانه ها، جامعه مدنی، کشورهای کمک کننده و جامعه دیپلماتیک و جوامع محلی/پذیرنده ایجاد نمایند تا از

اقدام برای اطمینان از برنامه ریزی جنسیتی در هماهنگی اردوگاه و مدیریت اردوگاه

- سیاست اردوگاهی
- با دولت ملی و مقامات محلی، و یا در غیبت آنها، با کنشگر غیر دولتی که کنترل عملی را بعهده دارد برای توسعه یک سیاست اردوگاهی مشورت و گفتگو نمایند.
 - ارزیابی مشارکتی و تجزیه و تحلیل جنسیتی و سنی از خطرپذیری ها و نیازهای حمایتی جمعیت آواره بعمل آورده

موضوعاتی که زنان، دختران، پسران و مردان آواره با آن روبرو هستند حمایت شود.

- در داخل گروه هماهنگی اردوگاه و مدیریت اردوگاه، سیستمهای تبادل اطلاعات و طرح ریزی و بررسی مشترک با دیگر شرکای انساندوستانه و توسعه ای، مانند آژانسهای مسدول مدیریت اردوگاه، شرکای بخشی/گروهی، تیم کشوری IASC و سایرین، بوجود آورید.

شناسایی محل اردوگاه و مذاکره

- با مقامات ملی و سایر کنشگران مذاکره نمایند تا برای اختصاص زمین مناسب و حق بهره برداری از آن برای سکونتگاههای موقت اردوگاهی موافقتهای لازم کسب شود و همه اختلافاتی را که ناشی از اختصاص دادن زمین می باشد حل کنید.
- اطمینان حاصل نمایند که نیازهای زنان و مردان در رابطه با محل اردوگاهها و در تمام قراردادهای مربوط به دسترسی به زمین کشاورزی برای تامین غذا و استفاده از منابع، از جمله بازارهای محلی، آب و تولیدات جنگلی منظور شده است.

شناسایی و مدیریت آژانسها و شرکای مسنول مدیریت اردوگاه

- اطمینان حاصل نمایند که همه آژانسها و شرکای بالقوه مسنول مدیریت اردوگاه به جریانسازی جنسیتی متعهد بوده، کارمندان خود را بر اساس آن آموزش داده و مسنولیتهای آنها را در این رابطه می شناسند.
- اطمینان حاصل نمایند که همه آژانسهای مسنول مدیریت اردوگاه یک رویکرد حقوق بشری و جامعه محور برای حمایت از جریانسازی جنسیتی و احترام به حقوق بشر دارند.
- اطمینان حاصل نمایند که همه آژانسهای مسنول مدیریت اردوگاه و شرکاء تیم های متعادل جنسیتی دارند که در اردوگاه کار می کنند.

- مکانیسمهای گزارش دهی ایجاد نمایند تا از اجرای مفاد بولتن دبیر کل در مورد چگونگی جلوگیری از بهره کشی و سوء استفاده جنسی اطمینان حاصل نمایند.

- همراه با جامعه، مهارتها و ظرفیتهای زنان و مردان را شناسایی نموده و هر جا که مناسب باشد، اعضای جامعه آواره را برای اطمینان از تعادل جنسیتی شناسایی نمایند.

اداره اردوگاه

- با زنان و مردان برای شناسایی ساختارهای مدیریتی جامعه و شناسایی شکافهایی که از فرصتهای برابر جهت

نمابندگی و مشارکت جلوگیری می نمایند کار کنید ، و پاسخ مناسب برای آنها بیابید.

- با همراهی جامعه، مقررات اردوگاه را بنحوی که برابری جنسیتی و حمایت زنان، دختران، پسران و مردان را ارتقاء دهد تدوین نمایند.
- با رهبران مونث و مذکر کار کنید تا از نمایندگی ۵۰-۵۰ زنان و مردان در اداره اردوگاه و ساختارهای تصمیم گیری جامعه اطمینان حاصل نمایند.

- از زنان، دختران و پسران جوان برای تقویت ظرفیتهای رهبری آنان و تسهیل مشارکت کامل آنها حمایت نمایند.
- بر استفاده از سیستمهای عدالتی سنتی نظارت داشته باشید تا از احترام به حقوق بشر بویژه حقوق زنان و دختران اطمینان حاصل نمایند.

- بصورت منظم بر حضور دانش آموزان در مدارس نظارت نموده و ترک تحصیل ها را برای یافتن دلیل آن دنبال کنید.

برقراری استانداردهای اردوگاه

- اطمینان حاصل نمایند که استانداردهای حمایت از اردوگاه و کمک مطابق با قوانین حقوق بشری بوده و برابری جنسیتی را، به روشی که از نظر فرهنگی مورد قبول باشد، در جامعه آواره ارتقاء می دهد.
- اطمینان حاصل نمایند که همه آژانسهای مسنول مدیریت اردوگاه و سایر شرکای بخشی دستمزد/پرداخت های مساوی برای کارهای مشابه زنان و مردان پرداخت می نمایند.
- اطمینان حاصل نمایند که سازوکارهای نظارت و گزارش دهی در مورد جلوگیری و پاسخ به SGBV وجود دارد.

اصول انساندوستانه و مقررات رفتاری

- بر رعایت اصول انساندوستانه و مقررات رفتاری تاکید نموده و بر آن نظارت نمایند.
- سازوکارهایی برای اجرای گزارش بولتن دبیر کل در مورد چگونگی جلوگیری از بهره کشی و سوء استفاده جنسی ایجاد نموده و بر آن نظارت نمایند.

امنیت اردوگاه

- از درک جامع عناصر خطرپذیری ویژه ای که زنان، دختران، پسران و مردان در مجموعه اردوگاه با آن روبرو هستند اطمینان حاصل نمایند و این تجزیه و تحلیل را در فراهم نمودن امنیت در اردوگاهها لحاظ نمایند (برای مثال، نور کافی در محل هایی که در آن زنان و دختران بطور

ظرفیت سازی

- در موضوعات مربوط به مدیریت اردوگاه، از جمله ارزیابی های مشارکتی که به همراهی جمعیت آسیب دیده صورت می گیرد، تعداد مساوی از زنان و مردان را آموزش دهید.
- کارمندان طرفهای شریک، از جمله مقامات دولتی را در زمینه نقش و تعهد آنان به رفتار بر حسب اصول انساندوستانه آموزش داده و ظرفیتهای آنان را بسازید.
- همه کارکنان را در مورد *بولتن دبیر کل در مورد چگونگی جلوگیری از بهره کشی و سوء استفاده جنسی آموزش دهید.*
- با سازمانهای غیردولتی محلی مشارکت نمایند تا ظرفیت آنها را برای مدیریت اردوگاه ساخته و اطمینان حاصل نمایند که همه برنامه های آموزشی جریانسازی جنسیتی را در نظر دارند. برای آنها توضیح دهید که این موضوع در چارچوب مدیریت اردوگاه چه معنایی دارد.
- اهمیت تعادل جنسیتی را در داخل آژانس مسنول مدیریت اردوگاه و در میان شرکای دیگر ارتقاء دهید. اطمینان حاصل نمایند که زنان در همه آموزشهای مربوط به مدیریت اردوگاه شرکت دارند.
- سازمانهای جامعه محور را ارتقاء داده و ظرفیت آنها را برای مشارکت در ساختارهای مدیریتی برای بازگشت بسازید.

حمایت

- از نیازهای ویژه زنان و دختران آواره بصورت مقتضی و هرجا که لازم باشد و، در صورت لازم، با تغییر قانونگذاری داخلی، حمایت بعمل آورید تا به حقوق آنان پاسخ داده شود.
- از نیازهای ویژه زنان و مردان جوان، بخصوص چنانچه در معرض خطر استخدام در گروههای مسلح هستند، حمایت نمایند.

روابط اردوگاه – جامعه پذیرنده

- یک کمیته مشترک اردوگاه و میزبان که دارای تعادل جنسیتی نیز باشد برای همکاری، حل مشکلات انفرادی و تقویت روابط اردوگاه/میزبان ایجاد نمایند.

سازوکارهای توزیع

- اطمینان حاصل نمایند که همه گروههای جمعیتی، زنان و مردان بصورت برابر، در روند تصمیم گیری، مدیریت و نظارت بر توزیع اقلام در داخل اردوگاه ها نمایندگی دارند.
- اطمینان حاصل نمایند که سیستم توزیع کارتهای سهمیه بندی بر اساس مذاکره با زنان و مردان، و موافقت بر سر

مرتب رفت و آمد می نمایند، گشت در راههایی که به محل جمع آوری هیزم منتهی می شوند، نظارت بر راههای مدارس).

- اطمینان حاصل نمایند که افسران (زن و مرد) پلیس در اردوگاه گشت زنی انجام می دهند.
- اطمینان حاصل نمایند که زنان مستقیماً در تصمیم گیری مربوط به ترتیبات امنیت محلی در اردوگاهها مستقیماً شرکت دارند.
- بطورمنظم از نقاط تقسیم غذا، پست های بازرسی، توزیع اقلام غیر غذایی، آب، تسهیلات بهداشتی، هیزم و مراکز خدماتی مثل مدارس، مراکز بهداشتی بازدید بعمل آورید تا بر نحوه اجرای خدمات و اینکه چه کسی از خدمات بهره می برد، نظارت داشته باشید.
- بطور منظم و در ساعات مختلف از روز از مناطقی که دارای خطرپذیری امنیتی بالا می باشند مانند راههای مدرسه برای دختران، کلوبهای ویدئویی، بارها و غیره بازدید نمایند.

ثبت نام و تنظیم پرونده (شامل اسناد و مدیریت اطلاعات)

- همه داده های جمعیتی را که تصویر روشنی از سن، جنس داده و گروههای با نیازهای ویژه را مشخص می سازد، از جمله خانوارهای تک سرپرست، دختران و پسران بی سرپرست و جدا از خانوار را جمع آوری نموده و تجزیه و تحلیل نمایند.
- اطمینان حاصل نمایند که اطلاعات موجود برای بررسی وضعیت زنان، دختران، پسران و مردان تجزیه و تحلیل شده و برای پرشدن شکافها طرحهایی ارائه گردد.
- اطمینان حاصل نمایند که داده ها و اطلاعات بررسی شده به شیوه های مختلف بین شرکاء و اعضای جامعه توزیع می گردد.
- نقشه اردوگاه را تهیه نمایند به نحویکه به آژانس مدیریت اردوگاه اجازه دهد که بداند افراد با احتیاجات ویژه در چه محلی استقرار یافته اند و هدفمند نمودن ارائه خدمات و منابع را امکان پذیر سازد. اطمینان حاصل نمایند که این اطلاعات محرمانه نگهداشته می شود.
- اطمینان حاصل نمایند که دولت و مقامات ملی مدارک شناسایی را بین زنان و مردان بصورت انفرادی توزیع می نمایند و هر جا که لازم باشد به مقامات مربوطه حمایت فنی ارائه می نمایند.
- برای اطمینان از رفتار احترام آمیز با افراد آواره و جابجا شده، بویژه زنان و کودکان و افراد سالخورده و مقابله با تبعیض و پیشداوری با شرکاء همکاری کنید.

بستن اردوگاه

بهترین سازوکاری که رعایت حقوق زنان را تامین نماید، ایجاد گردیده است.

- در هنگام تدوین راهنمای بستن اردوگاه یک ارزیابی مشارکتی با زنان، دختران، پسران و مردان در مورد زمینه های گوناگون بعمل آورید تا اطمینان حاصل نمائید که سیاستگذاری مربوطه همه نیازهای متفاوت گروههای مختلف را در بر دارد.

- اطمینان حاصل نمائید که هم زنان و هم مردان در روند طرح ریزی برای بستن اردوگاه شرکت دارند.

- ترتیباتی برای توزیع اطلاعات ایجاد نمائید تا اطمینان حاصل نمائید که همه زنان، دختران، پسران و مردان به اطلاعات در مورد اردوگاه دسترسی دارند.

- با مشورت زنان و مردان در جامعه ترتیباتی را ایجاد نمائید تا اطمینان حاصل شود که افرادی که نیازهای ویژه دارند، مانند دختران و پسران تنها و جدا از خانواده، سالمندان و غیره مورد مواظبت قرار دارند.

- اطمینان حاصل نمائید که قبل از بستن اردوگاه همه زنان، دختران، پسران و مردان دارای اسناد شناسایی لازم می باشند.

- محل بازگشت/تغییر مکان، از جمله زمین و مالکیت آترامورد ارزیابی قرار دهید. بازدیدهای کوتاه مدت از این محل ها را برای زنان و مردان ترتیب دهید.

نظارت بر ارائه خدمات (شامل مراقبت های بهداشتی و روانی-اجتماعی، امنیت، آب و بهداشت (WATSAN)، معیشت، حمایت و نگرانی های زیست محیطی)

- از فراهم نمودن خدمات و کمک و ارائه موثر آن، به شیوه ای که منعکس کننده نیازهای متفاوت جنسیتی جمعیت اردوگاه باشد، اطمینان حاصل نمائید.

- اطمینان حاصل نمائید که همه زنان و مردان بصورت برابر به منابع و مدیریت خدمات پایه ای جامعه محور (نظیر چاه های آب، انبارها و باغ های عمومی) دسترسی و بر آنها کنترل دارند.

- با زنان و مردان در مورد نحوه تامین مساوی کمک مشورت نمائید، در عین اینکه هنجارهای فرهنگی جوامع آواره نیز در نظر گرفته می شود.

- اطمینان حاصل نمائید که همه تسهیلات اردوگاه با در نظر گرفتن ملاحظات امنیتی ایجاد شده است و در هرجا که لازم است (تسهیلات بهداشتی) از نظر جنسیتی جدا می باشند.

- دانش و مهارتهای زنان و مردان را گسترش دهید به نحوی که آنها بتوانند محیط زیست را حفاظت نموده و معیشت پایدار حاصل نمایند.

فهرست کنترل برای ارزیابی برنامه ریزی های برابری جنسیتی در هماهنگی اردوگاه و مدیریت اردوگاه

فهرست کنترل زیر از بخش اقدام در این فصل تهیه شده و ابزار مفیدی است برای یادآوری به کنشگران هر بخش تا از برنامه ریزی برابری جنسیتی در موضوعات کلیدی مطمئن شوند. بعلاوه، فهرست کنترل، به همراه شاخص های نمونه در فصل اصول اساسی، مبنایی برای کارمندان برنامه ریزی محسوب می شود تا شاخص های ویژه هر زمینه را برای اندازه گیری پیشرفتهها در گنجاندن موضوعات جنسیتی در اقدام انساندوستانه تدوین نمایند.

هماهنگی اردوگاه و مدیریت اردوگاه – فهرست کنترل جنسیتی

تجزیه و تحلیل تفاوت‌های جنسیتی

۱. اطلاعات از زنان، دختران، پسران و مردان در مورد موضوعات زیر جمع آوری می‌شود:

- ترکیب خانوار بر حسب جنسیت و سن؛
- تقسیم کار جنسیتی و توزیع قدرت؛
- ساختارهای سازمانی اجتماعی و رویه های اجتماعی، از جمله موانع ممکن بر سر راه مشارکت زنان، دختران، پسران و مردان در تصمیم گیری و مدیریت اردوگاه؛
- عدالت محلی و ساختار حکومتی جامعه و تاثیرات احتمالی گوناگون آن بر زنان، دختران، پسران و مردان؛ و
- مهارت ها، ظرفیتها و نیازهای زنان، دختران، پسران و مردان.

۲. تجزیه و تحلیل جنسیتی در مدارک طرح ریزی و گزارش وضعیتها منعکس شده است.

طراحی

۱. زنان، دختران، پسران و مردان تماما در طرح ریزی اردوگاه شرکت دارند.

۲. زنان، دختران، پسران و مردان در تدوین سیاست های اردوگاه مورد مشورت قرار گرفته و شرکت می نمایند.

۳. نمایندگان زنان و مردان نظرات و عقاید خود را در مورد محل اردوگاه با آژانس مسنول مدیریت اردوگاه در میان می گذارند تا برای مذاکره با مقامات ملی و کشورهای میزبان مورد استفاده قرار گیرد.

۴. زنان، دختران، پسران و مردان مورد مشورت قرار گرفته و نظرات و دانش آنان در طراحی اردوگاه مورد استفاده قرار می گیرد.

دسترسی

۱. اطلاعات و آگاهی مربوط به مدیریت اردوگاه و امنیت آن برای زنان، دختران، پسران و مردان بطور برابر فراهم می شود.

۲. اطلاعات مربوط به بستن اردوگاه با مناسب ترین وسیله توزیع می گردد بنحوی که به همه گروهها در جامعه برسد.

۳. زنان، دختران، پسران و مردان بصورت برابر به خدمات و کمکهای اردوگاه دسترسی دارند.

۴. موانع مربوط به دسترسی برابر بصورتی مناسب برطرف می گردد.

مشارکت

۱. زنان ۵۰٪ حضور در ساختار اداره اردوگاه دارند.

۲. زنان و مردان بطور کامل در مدیریت تسهیلات اردوگاه شرکت دارند.

۳. زنان و مردان بطور کامل در روند تصمیم گیری مربوط به بستن اردوگاه شرکت دارند.

آموزش/ظرفیت سازی

۱. تعداد برابری از زنان و مردان آموزش مربوط به مدیریت اردوگاه، از جمله نحوه ارزیابی مشارکتی با جمعیت آسیب دیده ، را دریافت می دارند.

۲. ۵۰٪ از کارمندان مدیریت اردوگاه از زنان هستند.

اقدامات برای پاسخ دادن به خشونت مبتنی بر جنسیت GBV

۱. یک درک جامع در مورد خطرپذیری های ویژه ای که زنان، دختران، پسران و مردان در شرایط اردوگاهی با آن روبرو هستند وجود دارد و این تجزیه و تحلیل در تدارک امنیت در داخل اردوگاه منظور شده است (برای مثال تامین روشنایی مناسب در جاهایی که بطور مستمر مورد استفاده زنان و دختران قرار می گیرد، گشت در راههای جمع آوری هیزم، نظارت بر راههای مدارس).
۲. افسران پلیس (زن و مرد) در اردوگاه گشت می زنند.
۳. زنان مستقیماً در تصمیم گیری مربوط به ترتیبات محلی امنیتی برای جامعه اردوگاهی شرکت دارند.
۴. بازدیدهای منظم نظارتی از مناطق توزیع، پستهای بازرسی، تسهیلات آب و بهداشت و موسسات خدماتی (مثل مدارس و مراکز بهداشتی) بعمل می آید.
۵. مناطق با خطرپذیری امنیتی بالا (مثل، راههای مدارس دخترانه، کلوب های ویدیویی در شب، بارها و غیره) بطور منظم و در ساعات مختلف روز مورد نظارت قرار می گیرند.

اقدامات هدفمند بر اساس تجزیه و تحلیل جنسیتی

۱. ترتیبات مناسبی برای پاسخ دادن به نیاز گروه هایی از زنان، دختران، پسران و مردان که دارای HIV/AIDS هستند یا معلولین، خانوار تک سرپرست، کودکان تنها یا جدا شده، زنان و مردان سالخورده و غیره فراهم است.
۲. از زنان و دختران و پسران جوان حمایت بعمل می آید تا ظرفیتهای رهبری خود را تقویت نموده و مشارکت کامل خود را فراهم سازند.

نظارت و ارزیابی بر اساس داده های تفکیک شده بر حسب جنس و سن

۱. ساختارها و سازوکارهای پایدار برای گفتمان با زنان، دختران، پسران و مردان ایجاد گردیده است.
۲. مدیران اردوگاه بطور مرتب داده ها را بر اساس سن و جنس جمع آوری، تجزیه و تحلیل و گزارش می نمایند تا نظارت بعمل آمده و اطمینان حاصل شود که زنان و مردان تسهیلات اردوگاهی را بدانصورت که نیاز دارند مورد استفاده قرار می دهند.
۳. طرح هایی برای پاسخگویی به هر نوع کمبود و یا نابرابری تدوین و اجرا می گردد.

اقدامات را با همه شرکاء هماهنگ نمائید

۱. کنشگران در بخش شما با کنشگران در سایر بخش ها ارتباط برقرار می نمایند تا در موضوعات جنسیتی، از جمله شرکت در جلسات منظم شبکه جنسیتی، هماهنگی شود.
۲. بخش/گروه یک برنامه عمل جنسیتی دارد و شاخص های ویژه طرح را بر اساس فهرست کنترل مندرج در کتاب راهنمای کمیته دائمی بین آژانسی تدوین نموده و بطور منظم آنرا اندازه می گیرد.

1. The Camp Management Project (Danish Refugee Council, the International Rescue Committee, the Norwegian Refugee Council, OCHA's Internal Displacement Unit and UNHCR). *Camp Management Toolkit*. Norwegian Refugee Council, 2004. <http://www.flyktninghjelpen.no/?did=9072071>
2. ICRC. *Addressing the Needs of Women Affected by Armed Conflict*. Geneva, March 2006. <http://www.icrc.org/web/eng/siteeng0.nsf/html/p0840>
3. The Sphere Project: Humanitarian Charter and Minimum Standards in Disaster Response. *The Sphere Handbook: 2004 Revised Version*. Geneva, 2004. <http://www.sphereproject.org/content/view/27/84/lang,English/>
4. UNHCR. *Practical Guide to the Systematic Use of Standards and Indicators in UNHCR Operations*. Geneva, February 2006/Second Edition. <http://www.unhcr.org/statistics/STATISTICS/40eaa9804.pdf>
5. UNHCR. *Sexual and Gender-Based Violence against Refugees, Returnees and Internally Displaced Persons*. Geneva, May 2003. <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/protect/opendoc.pdf?tbl=PROTECTION&id=3f696bcc4>
6. UNHCR. *UNHCR Handbook for the Protection of Women and Girls*. Geneva, June 2006. <http://ocha.unog.ch/ProCapOnline/docs/library/Handbook%20Protection%20of%20Women%20and%20Girls.pdf>
7. UNHCR. *UNHCR Handbook on Emergencies*. Second Edition. Geneva, January 2000. http://www.the-ecentre.net/resources/e_library/doc/han_Em.pdf
8. UNHCR. *The UNHCR Tool for Participatory Assessment in Operations*. Geneva, May 2006. <http://www.unhcr.org/publ/PUBL/450e963f2.html>

آیا بخش "الف" را خوانده اید؟

جنسیت و آموزش

در وضعیت های اضطراری

محدودیتهایی که باعث می شود دختران و پسران از تحصیل باز بمانند در هر دو وجه عرضه و تقاضای آموزش دیده می شود. معمولاً، دختران بیشتر در معرض ضعف قرار دارند.

- از نظر عرضه، مدارس اغلب بسیار دور هستند و برای دختران، بویژه معلولین، در دسترس نمی باشند. زنان و دختران ممکن است قادر باشند فقط فاصله های کم را بدون همراهی مردان طی نمایند. بنابراین حتی اگر مدرسه دخترانه ای هم وجود داشته باشد، ممکن است برای شرکت آنها بسیار دور باشد.

غالباً مدارس منحصرآ دارای معلم مرد می باشند. کمبود و یا نبود تسهیلات بهداشتی ممکن است به حضور کم و یا عدم ثبت نام دختران بزرگسال که دچار قاعدگی می شوند منجر شود. در برخی از موارد، بودن در مدرسه و یا رفتن به مدرسه و بازگشت از آن، دختران را بنحو قابل توجهی درخطر خشونت جنسی، سوء استفاده و بهره کشی قرار می دهد. این عوامل در ثبت نام دختران و حضور آنان در مدرسه تاثیر دارد. رفتن به مدرسه ممکن است پسران را در معرض خطرات متفاوتی، مثل استخدام اجباری، قرار دهد.

- از نظر تقاضا، خانواده هایی که فقیر شده اند برای پرداخت هزینه ثبت نام، لباس فرم و دیگر مایحتاج پول ندارند ممکن است که مدرسه پسران و نه دختران را در اولویت قرار دهند. همچنین خانواده ها اغلب برای انجام کارهای خانوار و کسب درآمد بیشتر بر دختران تکیه دارند. ازدواج زودرس و حاملگی نیز از سدهای دیگری هستند که دختران را از ادامه تحصیل باز می دارند. حتی در جاهایی که ثبت نام دختران بالاست، نرخ ترک تحصیل در انتهای دوره ابتدایی معمولاً بالا می باشد.

حرانها تاثیرات جدی و متفاوتی بر زندگی زنان، دختران، پسران و مردان دارند. نیازهای آموزشی تغییر می کند و توانایی دختران و پسران نیز برای شرکت در مدرسه تغییر می یابد. آموزگاران زن و مرد تجارب و اولویتهای متفاوتی دارند که باید به آنها پاسخ داد. برای اطمینان از اینکه همه دختران و پسران بصورت مساوی از آموزش در وضعیت های اضطراری بهره مند می شوند، ضروری است که کنش های جنسیتی و اجتماعی را که ممکن است بر آنها اثر گذارده و یا محدودیتهایی ایجاد نماید، درک نمود.

ب

آموزش یک حق اساسی بشری برای هرکسی است

- حق دسترسی به آموزش توسط ماده ۲۶ UDHR، مواد ۱۳ و ۱۴ ICESCR، مواد ۲۸ و ۲۹ CRC، ماده ۱۰ CEDAW و ماده ۵ (ه) ICERD حمایت شده است. این حق شامل حق دریافت و انتخاب آموزش منطبق با اعتقادات فرد می باشد.

- آموزش هم حق بشری است و هم وسیله ای ضروری برای تحقق سایر حقوق بشری است. این حق نقش اساسی در توانمند سازی زنان و دختران داشته و می تواند از نظر اقتصادی و اجتماعی بزرگسالان و خردسالان را از فقر خارج ساخته و به آنها وسیله ای برای مشارکت کامل در جوامع خود بدهد. آنها که در اوضاع اضطراری گرفتار می شوند، خصوصاً دختران و زنان جوان، برای زمانهای متمادی از آموزش محروم بوده اند.

در شرایط بحرانی، آموزش با رویکرد جنسیتی یک حق حیاتی است و باید بدون هر نوع تبعیض انجام شود. در وضعیت های اضطراری، فراهم نمودن تسهیلات و فرصتهای آموزشی مسائل متفاوت کوتاه و دراز مدتی را که برای دختران و پسران اهمیت حیاتی دارند، ایجاد می نماید. مانند:

- ایمنی ایجاد می نماید: تسهیلات آموزشی می تواند فضای امن فیزیکی را برای کودکان و جوانان فراهم نموده، آنها را از خشونت، از جمله - بخصوص برای دختران خشونت های جنسی و مبتنی بر جنسیت، حفظ نماید.
- رفاه و شرایط عادی را افزایش می دهد: رفتن به مدرسه کمک می نماید تا سلامت فیزیکی، اجتماعی و احساسی همه دانش آموزان ارتقاء یافته و پایدار بماند. ایجاد ساختار و ثبات بخصوص برای کودکان و جوانان که تحت تاثیرات روانی جابجایی قرار گرفته اند بسیار ضروری می باشد. دختران و پسران تجارب متفاوتی از اوضاع اضطراری دارند که باید با آن مواجه شوند؛ آنها ممکن است که راهبردهای مقابله ای متفاوتی نیز داشته باشند؛ و این امر باید در مدرسه مورد شناسایی قرار گرفته و ساخته شود.
- پیام های بهداشتی و بقا را هدایت می نماید: آموزش در مواقع اضطراری کاتالی را برای هدایت پیامهای بهداشتی و بقا؛ و برای آموزش مهارت ها و ارزش های جدید مانند، صلح، تساهل، حل مناقشات، دموکراسی، حقوق بشر و حفاظت از محیط زیست فراهم می نماید. یک وضعیت اضطراری می تواند فرصتی برای نشان دادن و آموزش ارزش احترام گذاشتن مساوی به زنان، دختران، پسران و مردان در اجتماع باشد.
- آینده را می سازد: اطمینان از دسترسی کودکان و جوانان به آموزش در طی دوران اضطراری انساندوستانه، در عین حال، بنیانهای ضروری را برای سیستمهای موفق اقتصادی، اجتماعی و سیاسی پس از بازگشت به سرزمین اصلی فراهم نماید. این امر برای بازسازی پایه های اقتصادی خانواده، زندگی محلی و ملی و همچنین برای توسعه پایدار و ساختن صلح ضروری می باشد. اطمینان یافتن از دسترسی دختران به آموزش کیفی آنها را برای ایفای نقش مهمی که در کوششهای سازندگی در جوامع خود و پس از آن دارند کمک می نماید.
- ظرفیتهای جامعه را می سازد: مشارکت جامعه حیاتی است؛ و می تواند از طریق فعالیت های ظرفیت سازی با همکاری رهبران جوانان و کمیته های مدیریت مدارس گسترش یابد. آموزش معلمین و حمایت های ظرفیت سازی برای مسئولین آموزشی نیز، بخصوص در بحران های مزمن و اقدامات اولیه بازسازی، مهم است. این فعالیت ها باید زنان، دختران، پسران و مردان را درگیر نموده و باید به دیدگاه ها و رویکردهای متفاوتی که زنان، دختران،

پسران و مردان ممکن است داشته باشند، توجه نماید. برنامه های ظرفیت سازی و آموزشی همچنین راهی برای برجسته نمودن موضوعات مربوط به نابرابری جنسیتی در آموزش باشد بنحوی که آموزش دیدگان به موضوعات حساس تر شده و برای فائق آمدن به آنها کمک شوند.

هرجا که این فرصت برای آموزش پاسخگو به جنسیت در اوضاع اضطراری مغتنم شمرده شود، می تواند به تغییرات درازمدت در سیستم های آموزشی، در روابط و مشارکت در قدرت و فرصت ها نیز منجر شود.

بکارگیری یک ذره بین جنسیتی در برنامه ریزی آموزشی: چگونه باید آنرا انجام داد

اطلاعات پایه در مورد تعداد دختران و پسران، محل آنها و زمینه فرهنگی که شما در آن کار می کنید می توان به بهبود برنامه ریزی شما کمک کند. اطلاعات در مورد تجارب آنها نیز مهم است. برای مثال چه تعدادی درگیر در نیروهای رزمندگانه بودند؟ چند مادر کم سن و سال وجود دارند؟ در حال حاضر چه مسنولیت هایی را بر عهده دارند؟ غالباً دختران (بخصوص مادران کم سن و سال) قادر به حضور در مدرسه نیستند زیرا تنها حامی خانواده های خود هستند. تهیه تسهیلات نگهداری از کودکان، غذا و مسکن وسایلی هستند که می توانند حضور اینگونه دختران را در مدرسه تضمین نمایند.

شرایط لازم آموزگاران

در بسیاری از وضعیتهای، مانند "تیمور شرقی"، شرط آموزش رسمی که برای آموزگاران تعیین شده بود منجر به کنار گذاشته شدن آموزگاران با تجربه زن شد که آموزش رسمی ندیده بودند.

محل مدارس و زمان تشکیل کلاس ها می تواند تاثیرات متفاوتی بر گروه های مختلف بگذارد. اگر دختران و زنان جوان نتوانند به تنهایی به مدرسه بروند شما ممکن است مجبور به تهیه اسکورت و یا حمایت آنان در رفتن به و بازگشت از مدرسه باشید. از نقطه نظر آموزگاران، مهم است که موضوعاتی نظیر استخدام و آموزش از دیدگاه جنسیتی مورد ملاحظه قرار گیرد.

چه چیزهایی لازم است بدانیم تا بتوانیم آموزش پاسخگو به جنسیت در وضعیت های اضطراری را طراحی و اجرا کنیم؟

یادداشت: این بخش از صفحه ۳۳، "کتاب راهنمای حداقل معیارهای آموزش در اوضاع اضطراری، بحرانهای مزمن و

بازسازی اولیه " متعلق به INEE انتخاب شده و باید با فهرست کنترل آن مورد استفاده قرار گیرد.

ماهیت بحران چیست و تاثیر آن بر آموزش کدام است؟

- تاثیر بحران بر زندگی دختران و پسران (بکارگرفته شدن در نیروهای مسلح، ربوده شدن، وظایف فزاینده خانگی)، از جمله دسترسی به آموزش چیست؟
- چگونه بحران بر زنان و مردان، از جمله آموزگاران، تاثیر گذاشته است؟
- تاثیر آن بر آموزش در جامعه پذیرنده چه بوده است؟

آمار جمعیتی مربوط به آموزش کدامند؟

- تعداد دختران و پسران آواره و جابجا شده. آنها کجا هستند؟ آیا در اردوگاه هستند یا نه؟ چه مدت آنجا بوده اند؟
- تعداد دختران و پسران در جوامع پذیرنده و دسترسی آنان به آموزش.
- توزیع آمار بر حسب جنس و سن، بر حسب گروه قومی، در صورت ارتباط، برای همه سطوح (قبل از مدرسه، دبستان، راهنمایی)
- اوضاع اقتصادی خانواده ها چگونه است و این موضوع چگونه بر دختران و پسران تاثیر می گذارد؟
- تعداد دختران و پسرانی که سرپرست خانوار هستند. تعداد دخترانی که مادر هستند.
- تعداد دختران و پسران جدا شده از خانواده هایشان. در کجا زندگی می نمایند؟ آیا از دیگران سرپرستی می کنند و یا سرپرستی می شوند؟
- تعداد دختران و پسران جوان در خارج از مدرسه.
- نرخ با سوادی برای زنان و مردان.

چه چیزی تغییر یافته است؟

- هرگونه تفاوت بین سناریوهای قبل و بعد از اوضاع اضطراری، از دیدگاه جنسیتی و در رابطه با آموزش، را شرح دهید. آیا تاکید بر ثبت نام مجدد و نگهداری است یا ثبت نام جدید و نگهداری؟

کودکان از چه زبانی استفاده می کنند؟

- زبان مادری / سایر زبانهایی که صحبت می شود کدام است؟ نوشتن؟

- آیا دختران و زنان همان سطح توانایی پسران و مردان را در هر زبان رسمی دارا می باشند؟

موضوعات مربوط به ایمنی و دسترسی برای محیط های آموزشی کدام است؟

- آیا زنان و مردان در تصمیم های مربوط به مکان محیط های آموزشی شرکت دارند؟
- آیا محل های ممکن بصورت برابر برای دختران و پسران (برای مثال، در یک مسجد) و برای همه سطوح مدرسه (نه فقط سطوح پائین) قابل دسترسی است؟
- آیا دختران و پسران بخاطر تجارب ویژه جنگ از خاطره بدی رنج می برند (برای مثال قربانیان تجاوز، سرباز-کودکان قبلی)؟ آیا این تجربه آنها را از دسترسی به آموزش باز می دارد؟
- هزینه های مستقیم و غیر مستقیم حضور دختران و پسران در مدارس چه میزان است؟
- آیا فاصله ای که برای رفتن به مدرسه پیموده می شود برای والدین دختران قابل قبول است؟ برای پسران؟ آیا راه مدرسه برای دختران و پسران امن است؟
- چه اقدامات ایمنی باید از سوی والدین دختران اتخاذ شود؟
- آیا محیط های آموزشی امن هستند، و آیا حمایت و رفاه ذهنی و احساسی دانش آموزان را افزایش می دهند؟
- آیا دستشویی ها در دسترس هستند، در جای امن قرار داشته و به تعداد کافی هستند؟ آیا دستشویی های دختران و پسران جدا هستند؟ آب در دسترس می باشد؟
- آیا، در صورت لزوم، نوار بهداشتی در مدارس در دسترس می باشد؟
- آیا یک نظام رفتاری برای آموزگاران و دیگر پرسنل آموزشی جهت پاسخ به موضوعاتی نظیر آزار جنسی، سوء استفاده و بهره کشی به شیوه ای مشارکتی تدوین، امضاء و پیگیری شده است؟ آیا در موارد سوء رفتار/ نقض نظام رفتاری، اقدامات مناسب صورت گرفته و مستند شده است؟

تقسیم وظایف کار در خانوار و سایر امور چیست؟

- دختران و پسران نوعا چه کارهایی را انجام می دهند؟
- چند ساعت در روز؟ چه ساعتی از روز؟
- چه جایی انجام می شود؟ (در منزل؟ در مزارع؟)

- آیا این کار دختران و پسران را در هیچ خطر جدی قرار می دهد؟
 - آیا کار داخل خانوار با روز مدرسه و یا کار تداخل دارد؟
- چه مواد آموزشی وجود دارد؟**

- آیا این مواد اطلاعات ضروری را در مورد موضوعاتی نظیر حمایت از خود، مین های زمینی و غیره فراهم می نماید؟
 - آیا مواد آموزشی جامع بوده و به دختران نیز مربوط می شود؟ آیا نمونه های جنسیتی را دنبال می کنند؟
- وضعیت در رابطه با آموزگاران، آموزش، حمایت و مواد چگونه است؟**

- آیا آموزگاران زن و مرد در دسترس هستند؟ در همه سطوح و کلاسها؟ سطح توانایی و تجربه آنها چه میزان است؟
- آیا آموزگار نیمه حرفه ای در مدارس وجود دارند؟ آیا زنان دیگری در جامعه وجود دارند تا دختران را در مدرسه حمایت کنند و در آموزش و/ یا مشاوره درگیر باشند؟

- آیا مواد آموزشی و تعلیم برای آموزگاران وجود دارد تا آنها را جهت پاسخ به موضوعات ویژه مورد نیاز دختران و پسران (برای مثال بهداشت جنسی و باروری) کمک کند؟

- آیا زنانی وجود دارند که به آموزگاران و کارمندان تعلیمات لازم را بدهند؟
- در رابطه با شرکت والدین/جامعه (در آموزش) چه وضعیتی وجود دارد؟**

- آیا انجمنهای اولیاء و مربیان یا مشابه آن- وجود دارند؟ زنان و مردان تا چه اندازه درگیر هستند؟ آیا محدودیت فرهنگی برای مشارکت زنان وجود دارد؟
- آیا به انجمنهای اولیاء و مربیان آموزش داده می شود؟ اگر چنین است آیا به جنسیت نیز توجه شده است؟

- تاریخچه فائق آمدن بر موانع مبتنی بر جنسیت در جامعه کدام است؟ کدام اعضای جامعه فعال بوده اند و چگونه؟

آسیب پذیری های جنسیت محور و نیازهای حمایتی کدامند؟

- آیا گروههایی از دختران وجود دارند که به صورت دوگانه ای وضعیت نامناسب داشته باشند (مثل، دختران

معلول، مادران جوان، دخترانی که سابقا سرباز بوده اند)؟

- آیا برای موضوعاتی مثل HIV/AIDS و بیماریهای مقاربتی (STI)، حاملگی زودرس و تولد نوزاد، مراقبت از نوزاد و کودک، مدیریت سالم قاعدگی و خشونت مبتنی بر جنسیت، پیام ها با محوریت جنسیت صادر می گردد؟

- آیا در مورد سازوکار گزارش نمودن و پیگیریهای ارباب و خشونت مبتنی بر جنسیت اطلاعاتی ارائه می گردد؟ آیا مواد و خدمات پاسخگو به تناسب جنسیت و سن برای حمایت از قربانیان خشونت مبتنی بر جنسیت وجود دارد و آیا اینها به مدرسه ارتباط پیدا می کند؟

اقدامات برای اطمینان از برنامه ریزی برابری جنسیتی در آموزش

مشارکت جامعه

- جوامع را به اهمیت دسترسی دختران و زنان به آموزش، بویژه در وضعیت های اضطراری حساس نمایند.

- راهبرد هایی را تدوین کنید تا اطمینان حاصل نمایند که زنان، دختران، پسران و مردان در جلسات آموزشی و تعلیم فعالانه شرکت می نمایند. (برای مثال به ساعات و مکان مناسب جلسات توجه نمایند، تسهیلات نگهداری کودکان فراهم نموده و برگزاری جلسات زنانه یا مردانه را مد نظر قرار دهید).

- زنان و مردان را در کمیته های آموزشی جامعه شامل سازید و در صورت لزوم آموزشهای جنسیتی را فراهم نمایند تا اطمینان حاصل کنید که صدای آنان شنیده شده و جدی گرفته می شود.

- مردان و زنان را در فعالیتهای مربوط به مدرسه مانند تغذیه مدارس، تعیین اسکورت برای مدارس، تجهیز والدین درگیر نمایند.

- جامعه محلی، بویژه زنان و دختران را در طراحی و بهسازی تسهیلات بهداشتی مدرسه شرکت دهید.

تجزیه و تحلیل

- ابعاد جنسیتی را در ارزیابی ابتدایی و نظارت جاری و ارزشیابی آموزش در وضعیت های اضطراری داخل سازید.

- همه داده های مربوط به آموزش را بر حسب جنس و سن جمع آوری و تجزیه و تحلیل کنید.

- بعنوان بخشی از فعالیت های نظارت و ارزشیابی، بطور منظم با زنان، دختران، پسران و مردان مشورت کنید.

محیط دسترسی و فراگیری

- در زمینه های پناهندگی و اشخاص جابجا شده، دسترسی به آموزش را برای همه دختران و پسران فراهم نمایید.

- دسترسی به برابری و فرصت های مربوط آموزشی را برای همه ایجاد نمایید، به دختران و پسران به حاشیه رانده شده (برای مثال، دخترانی که مادر هستند، پسرانی که کار می کنند و دخترانی که سابقا سرباز بوده اند) توجه ویژه بعمل آورید و برنامه های "باز" و انعطاف پذیر و در صورت نیاز آموزش های مراحل اولیه کودکی را ارائه نمایید.

- زمان کلاسها را طوری تنظیم نمائید تا برای کودکانی که کارهای خانه و بیرون انجام می دهند مناسب باشد.

- جوانان دختر و پسر را در توسعه و اجرای فعالیت های گوناگون تفریحی و ورزشی درگیر نمایید و اطمینان حاصل نمائید که ابتکارات آنها توسط شرکای مربوطه حمایت می شود.

- دیگر فعالیت های فوق برنامه جنسیت محور را که دختران و پسران را در وضعیت های اضطراری تقویت نموده و بهبود می بخشد فراهم نمائید.

- اطمینان حاصل نمائید که محیط های آموزشی امن بوده و حمایت و سلامت فیزیکی، عقلانی و عاطفی دانش آموزان را افزایش می دهد. توجه ویژه به تاثیرات نامتناسب ناامنی بر دختران و زنان و آسیب پذیری آنان نسبت به خشونت مبتنی بر جنسیت بعمل آورید (برای مثال، برای دختران در راه رفت و برگشت به مدرسه و خانه همراه تعیین نمائید، دستیار کلاس استخدام نمائید، برای دختران راهنمای گزارش دهی و پیگیری تهیه نمائید، برای آموزگاران نظامنامه رفتاری تدوین نمائید).

- بر آزار جنسی نظارت نمائید؛ سازوکارهای گزارش دهی و شکایت محرمانه و پیگیری را با رویه های روشن فراهم نمائید.

- در جائیکه ترجیح بر تشکیل کلاس های یک جنسی است، کلاس/محل و یا زمان مجزا برای دختران و پسران فراهم نمائید.

- توالت های مجزای دخترانه و پسرانه در مکان های امن فراهم نمائید.

- لباس و لوازم بهداشتی مناسب برای دختران تدارک ببینید تا آنها بتوانند تمام وقت در کلاس شرکت نمایند.

آموزش و فراگیری

- تعلیم فراگیر و مشارکتی و با محوریت دانش آموز را ارتقاء دهید تا به دختران امکان دسترسی و مشارکت فعال در کلاس را بدهد.

- برنامه دسترسی با حساسیت به مسائل جنسیتی را توسعه دهید تا نیازهای ویژه، دیدگاه ها و تجارب دختران و پسران، از جمله موضوعات مربوط به بهداشت باروری و HIV/AIDS را پاسخ گوید.

- اطمینان حاصل نمائید که موادی همچون "مدرسه در یک جعبه" و سایر کیت های اضطراری جنسیت محور بوده و به نیازهای دختران و پسران پاسخ بدهد.

- برابری جنسیتی و راهبردهای تعلیمی حساس به جنسیت را در دوره های تربیت معلم بگنجانید تا اطمینان حاصل نمائید که آموزگاران قادرند محیط های آموزشی حساس به جنسیت را بیافرینند.

- روندهای آزمون و ارزیابی اخلاقی که زنان و دختران را حمایت می نماید ایجاد نمائید (برای مثال، اطمینان حاصل نمائید که آموزگاران نمی توانند از سهمیه اختصاصی کلاس برای سوء استفاده از دختران نمایند).

آموزگاران و سایر کارکنان آموزشی

- با جامعه کار کنید تا یک نظامنامه رفتاری برای آموزگاران و سایر کارکنان آموزشی تدوین و اجرا شود که به آزار جنسی، سوء استفاده و بهره کشی پاسخ دهد. اطمینان حاصل نمائید که این نظامنامه بطور مداوم اعمال می شود و اینکه در موارد سوء رفتار و/یا نقض اقدامات مناسب و مورد توافق تدوین و اعمال می گردد.

- از راهبردهای خلاق استفاده کنید تا آموزگاران زن را بطور عملی استخدام کرده و حفظ نمائید (برای مثال، ورود از طریق برنامه کمک آموزگار کلاس، موقعیتهای نیمه وقت).

- اطمینان حاصل نمائید که آموزگاران زن قادرند بطور برابر در جلسات مدرسه و توسعه شغلی شرکت نمایند (برای مثال، زمان جلسات را با دقت انتخاب نموده و خدمات مواظبت از کودکان را فراهم نمائید).

- اطمینان حاصل نمائید، در هر جا که ممکن است آموزگاران زن در موقعیتهای با وجهه بالا قرار داده شده اند (نه فقط در سالهای اولیه مدرسه و در درسهای "آسان").

- برابری جنسیتی و راهبردهای تعلیمی مناسب دختران را در معیارهای نظارتی آموزگاران بگنجانید.

سیاست آموزش و هماهنگی

- از تصمیمات سیاستگذاری برای کاهش هزینه اعزام به مدرسه، بویژه برای خانواده های دختران، حمایت نمایند (برای مثال، برنامه های تغذیه، سهمیه و اقلام برای بردن به خانه).
- بررسی نمایند که چگونه می توان منابع را هماهنگی نمود (بین آژانسی، بین سازمانی) تا برنامه ریزی ها را بنحوی گسترش داد که به دخترانی که در دسترسی مشکل دارند برسد. (برای مثال، افراد جابجاشده داخلی، مادران جوان، پناهندگان شهری).
- در بیانیه های هماهنگی/ موافقتنامه های بین شرکاء (برای مثال، UNHCR، NGO ها و دولتها) تعهدات ویژه ای را در مورد برابری جنسیتی داخل نمایند.
- مکان آموزش اضطراری را بطور دقیق در داخل کنوانسیون حقوق کودک (CRC) و چارچوب های "آموزش برای همه" و "هدفهای توسعه ای هزاره (MDG)" تعیین نمایند.
- سیاستها و قوانین آموزشی را که با تبعیض جنسیتی در آموزش مقابله می نمایند حمایت نموده و ارتقاء بدهید.
- از همان ابتدا از تعهد شرکاء آموزشی به استانداردهای مشترک مدیریت و اجرای طرح که از نظر فرهنگی و جنسیتی حساس می باشند، اطمینان حاصل نمایند.

فهرست کنترل برای ارزیابی برنامه ریزی های برابری جنسیتی در بخش آموزش

تعلیم دهندگان باید فهرست زیر را بررسی کرده و مواردی را که مربوط به زمینه کاری شما برای تدوین شاخصهای قابل اندازه گیری می باشد، انتخاب نمایند. در صورت نیاز به مطالب بیشتر، "استانداردهای حداقل برای آموزش در اوضاع اضطراری INEE، بحرانهای مزن و بازسازی اولیه"، مجموعه گستره تری از شاخص ها را ارائه می دهند.

آموزش – فهرست کنترل جنسیتی	
مشارکت جامعه	
۱. تعداد زنان و مردانی که در کمیته های آموزش جامعه بطور منظم درگیر هستند.	
۲. تعداد زنان و مردان که در طرحهای آموزشی جامعه درگیر هستند.	
۳. تعداد و نوع موضوعات خاص جنسیتی در طرحهای آموزش.	
۴. در صد دختران درگیر در فعالیتهای مشارکت کودک/جوان.	
۵. تعداد اعضای جامعه که آموزش جنسیتی دیده اند.	
تجزیه و تحلیل	
۱. درصد داده های جمع آوری شده مرتبط و قابل دسترس که بر حسب جنس و سن سرشکن شده است.	
۲. تعداد و نوع اشارات به موضوعات خاص جنسیتی در طرح ریزی ارزیابی، طراحی ابزار و تجزیه و تحلیل داده ها.	
۳. تعداد زنان، دختران، پسران و مردان که در ارزیابی، نظارت و ارزشیابی مورد مشورت قرار گرفته اند.	
محیط دسترسی و فراگیری	
۱. نرخ خالص ثبت نام دختران و پسران.	
۲. نرخهای ثبت نام سرشکن شده بر اساس جنس و کلاس.	
۳. نرخهای حضور در مدرسه سرشکن شده بر اساس جنس.	
۴. نرخهای ترک تحصیل سرشکن شده بر اساس جنس و کلاس.	
۵. تعداد موارد گزارش شده سوء استفاده و بهره کشی جنسی.	
۶. وجود یک سیاست "مدرسه امن" با اقدامات عملی روشن.	
آموزش و فراگیری	
۱. درصد آموزگاری که سعی کرده اند محیط کلاس درسی مناسب دختران ایجاد نموده و راهبردهای تعلیمی را برای مشارکت دختران بکار ببرند.	
۲. تعداد درسهای و موضوعات خاص جنسیتی که در برنامه درسی مدرسه وجود دارد.	
۳. برآورد دست آوردهای سرشکن شده بر حسب جنس (برای مثال، نتایج امتحانات)	
۴. درصد آموزگاری (زنان/مردان) که در تعلیمات حین خدمت درگیر هستند.	
۵. تعداد زنان/مردانی که در برنامه های قبل از خدمت آموزگاران شرکت دارند.	
۶. تعداد آموزگاری (زنان/مردان) که آموزش جنسیتی دیده اند.	
آموزگاران و دیگر کارکنان آموزشی	
۱. تعداد آموزگاران زن و مرد، سرپرست معلمان، مربیان آموزگاران/ناظرین و سایر کارکنان آموزشی (سرشکن شده بر اساس قومیت و گروههای طبقاتی)	
۲. درصد زنان آموزگاری که در مدرسه و جامعه احساس امنیت و احترام نموده و تماما در تصمیم گیری آموزشی درگیر هستند.	
۳. درصد آموزگاری (زنان/مردان) که در مورد نظامنامه رفتاری آموزش دیده و آنرا امضاء نموده اند.	
سیاست آموزش و هماهنگی	
۱. تعداد و نوع اشاره به موضوعات ویژه جنسیتی در جلسات هماهنگی.	
۲. تعداد و نوع اشاره به موضوعات ویژه جنسیتی در بیانیه ها/موافقتنامه های هماهنگی.	
۳. توسعه موادی که مقولات جنسیتی را به چالش کشیده/به آن پاسخ می دهد و واقعیتهای جدید را در اجتماع منعکس می نماید.	

1. Mugisha, Catherine Howgego. Gender Imbalance in Secondary Schools. *Forced Migration Review* 22. January 2005.
<http://www.fmreview.org/FMRpdfs/FMR22/FMR2216.pdf>
2. Inter-Agency Network for Education in Emergencies (INEE). www.ineesite.org
3. INEE. *Good Practice Guide: Towards gender equality/girls and women's education*.
<http://www.ineesite.org/page.asp?pid=1149>
4. INEE. *Minimum Standards for Education in Emergencies, Chronic Crises and Early Reconstruction*. December 2004.
http://www.ineesite.org/standards/MSEE_report.pdf
5. International Institute for Educational Planning — UNESCO. *The Guidebook for Planning Education in Emergencies and Reconstruction* (Chapter 6: Gender). 2006.
<http://www.unesco.org/iiep/eng/focus/emergency/guidebook.htm>
6. Kirk, Jackie. *Advocacy Brief: Education in Emergencies: The Gender Implications*. UNESCO, Bangkok, 2006.
<http://www2.unescobkk.org/elib/publications/092/>
7. Kirk, Jackie. Teachers Creating Change: Working for Girls' Education and Gender Equity in South Sudan. *Equals, Beyond Access: Gender, Education and Development*. November/December 2004.
<http://k1.ioe.ac.uk/schools/efps/GenderEducDev/IOE%20EQUALS%20NO.9.pdf>
8. Kirk, Jackie. Promoting a Gender-Just Peace: the Roles of Women Teachers in Peace Building and Reconstruction. *Gender and Development*. November 2004.
http://www.oxfam.org.uk/what_we_do/resources/downloads/gender_peacebuilding_and_reconstruction_kirk.pdf
9. Sinclair, Margaret. *Planning Education In and After Emergencies*. 2002. Available for purchase from
<http://www.unesco.org/iiep/eng/publications/pubs.htm>
10. Women's Commission for Refugee Women and Children. *Don't Forget Us: The Education and Gender-Based Violence Protection Needs of Adolescent Girls from Darfur in Chad*. July 2005.
http://www.womenscommission.org/pdf/Td_ed2.pdf
11. Women's Commission for Refugee Women and Children. *Right to Education during Displacement. A resource for organizations working with refugees and internally displaced persons*. New York, 2006.
http://www.womenscommission.org/pdf/right_to_ed.pdf

آیا بخش "الف" را خوانده اید؟

جنسیت و امنیت غذایی، توزیع غذا و تغذیه در وضعیت های اضطراری

دارند. سن یکی دیگر از عناصر مهم است که باید مورد ملاحظه قرار گیرد. زنان اغلب نقش بزرگتری در اطمینان از تغذیه، امنیت و کیفیت غذایی دارند و غالباً نیز مسئول تهیه و تدارک غذا برای خانوارهای خود می باشند. زنان تمایل دارند که بخش قابل توجهی از درآمد نقدی خود را صرف نیازهای غذایی خانوار بنمایند. پس از بحران، راهبردهای معیشتی زنان و مردان ممکن است تغییر کند و شما باید تقسیم وظایف جدید را مورد ارزیابی قرار دهید تا از امنیت غذایی و سلامت تغذیه برای خانوارها، و طراحی موثر برنامه های توانبخشی اطمینان حاصل نمایید. این برای شما مهم است که تعیین نمایید چه تعداد از زنان و مردان باید کمک شوند و تا چه مدت این حمایت مورد نیاز است. شما همچنین باید به زنان، دختران، پسران و مردان در مورد ارزشهای تغذیه ای غذا و اینکه آنرا چگونه تهیه نمایند آموزش بدهید تا آنها را در شرایط جدید، که مستلزم قبول نقش های جدید است، مورد حمایت قرار دهد.

شناختن نقش دقیق زنان و مردان در تغذیه خانواده کلیدی برای بهبود امنیت غذایی در سطح خانوار می باشد. علل اصلی سوء تغذیه که باید به آن پاسخ داده شود شامل میزان کار، تنوع رژیم ها و مصرف، بهداشت و امراض و مراقبت از مادر و کودک می باشد.

این فصل به سه جنبه توجه دارد: امنیت غذایی، توزیع غذا و تغذیه. ما همچنین یک زیر فصل ویژه در مورد هر کدام از وجوه فوق الذکر درست کرده ایم، که اقدامات و اطلاعات مفصلی را در بر دارد که شما باید در هنگام برنامه ریزی و اجرای برنامه های اضطراری حساس به جنسیت و توانبخشی در نظر داشته باشید.

موضوعات کلی مربوط به امنیت غذایی، به خاطر جنبه های چند وجهی خود، بازیگران اصلی متعددی دارند، که دو سازمان عمده آن FAO و WFP می باشند. در برنامه اخیر اصلاحات انساندوستانه، تغذیه یک گروه (cluster) است که تحت هدایت یونیسف می باشد. توزیع غذا به عنوان یک جزء مهم از بخش غذا محسوب شده و با هدایت برنامه جهانی غذا WFP انجام می شود.

امنیت غذایی وقتی وجود دارد که همه مردم، دسترسی فیزیکی و اقتصادی به غذای کافی امن و مغذی برای تامین نیازها و اولویتهای غذایی خود برای یک زندگی فعال و سالم داشته باشند. امنیت غذایی خانوارها به معنای بکاربردن این مفهوم در داخل خانوارهاست. فعالیتهایی که هدف آن بهبود سطح امنیت غذایی ملی است ممکن است با آندسته فعالیتها که برای بهبود امنیت غذایی خانوارها انجام می شوند کاملاً متفاوت باشند. ولی هر دو امنیت غذایی ملی و خانوار دارای تاثیرات جنسیتی می باشند.

امنیت غذایی چند بعدی و چند بخشی بوده و موضوعات متفاوتی از تولید، توزیع و بازاریابی، تهیه، تبدیل و انبارکردن تا جمعیت و سلامت، آموزش، استخدام و درآمد، تغذیه، تجارت، خدمات و زیربنا را در بر می گیرد. امنیت غذایی از چهار بعد اصلی تشکیل شده است: فراهم بودن، امکان دسترسی، مصرف و ثبات/آسیب پذیری. زنان، دختران، پسران و مردان هرکدام نقش ویژه ای در تامین امنیت غذایی دارند.

نا امنی حاد غذایی در اوضاع اضطراری با نا امنی غذایی مزمن متفاوت است. بیشتر وضعیت های اضطراری در شرایط نا امنی غذایی مزمن اتفاق می افتند. به همین دلیل، مهم است که نوع وضعیت اضطراری را تشخیص بدهیم، برای مثال وضعیت های اضطراری ناشی از حوادث طبیعی ناگهانی، وضعیت های اضطراری مزمن و وضعیت های اضطراری پیچیده و یا وضعیت های ناشی از حوادث طبیعی با پیشرفت کند، که در آنها پاسخ می تواند بسیار متفاوت باشد. نا امنی غذایی مزمن و انتقالی، که همراه با عدم توانایی خانوارها برای تثبیت سطح مصرف در مقابله با تغییرات است، ممکن است تاثیرات کوناگون بر زنان، دختران، پسران و مردان هم در سطح جامعه و هم در سطح خانوار داشته باشد.

پیامدهای جنسیتی امنیت غذایی چیست؟

زنان و مردان نقش ها و مسئولیت های متفاوت و مکمل یکدیگر در تامین سلامت تغذیه ای برای همه اعضای خانوار و جامعه

آیا بخش "الف" را خوانده اید؟

جنسیت و امنیت غذایی در وضعیت های اضطراری

مناطق فاقد امنیت غذایی ممکن است وجود داشته باشد و کمبودهای تولید/عرضه، سطوح پائین درآمد و کمبود دسترسی عمومی به غذای عرضه شده می تواند دلیل این امر باشد. از نظر بین المللی، سطح تولید غذا بیشتر از حد کفایت برای تغذیه همه مردم است، ولی غذا بطور مساوی فراهم و در دسترس نمی باشد. افزایش امنیت غذایی به معنای اطمینان از این امر است که خانوارها وسیله تولید کافی غذا با کیفیت قابل قبول را برای مصرف خود داشته - یا اینکه درآمد منظم کافی برای خرید آن و دسترسی به بازار دارند، در عین حال، اطمینان از اینکه همه افراد خانوار دسترسی کافی دارند.

مسائل جنسیتی، از نقطه نظر مسائلی مثل کار، تصمیم گیری، دسترسی به غذا و یا کنترل منابع تولید آن باید در امنیت غذایی جریانسازی شوند و در این امر چهار بعدی که قبلا ذکر شد: فراهم بودن، امکان دسترسی، مصرف و ثبات باید در نظر گرفته شوند. جنبه های جنسیتی به اغلب این موضوعات ربط دارد زیرا زنان و مردان عموماً به اشکال متفاوتی تحت تاثیر وضعیت های اضطراری و جابجاشدن ها قرار می گیرند و دسترسی و کنترل آنها بر منابع و موضوعات مالی متفاوت است. زنان در بخش های کشاورزی معیشتی و محصولات پایه فعال هستند و کار آنها در تولید غذا برای مصرف خانوارها و جامعه غالباً ارزشمند تلقی نمی شود.

شکستهای زیاد در برنامه ها و سیاستهای امنیت غذایی غالباً به خاطر این است که گروههای بزرگ مردم بجای اینکه به صورت گروههای اقتصادی - اجتماعی با نیازها و منافع متفاوت دیده شوند، گروههای همگونی تصور می شوند. هدفها نمی توانند بدون داشتن یک درک درست از گروه هدف بدست آیند. دانستن اینکه چه کسی چه کار می کند و چه نقشی را در تامین امنیت غذایی خانوارها ایفا می نماید در طرح ریزی سیاستها ضروری است. اگر زنان مسئولیت جنبه خاصی از سیاست غذایی را دارا هستند نیاز دارند بصورت خاصی هدف برنامه ها باشند نه اینکه فرض شود که بطور خودکار دسترسی به آنها وجود دارد - همین

دنبال اتفاق افتادن بلایا، جوامع آسیب دیده به کمک احتیاج دارند تا مجدداً فعالیتهای کشاورزی را هرچه زودتر شروع کنند و به نیازهای امنیت غذایی خانوارها بقدر کفایت پاسخ داده و توانایی آنها را بازگردانند. از آنجا که اوضاع اضطراری آسیب پذیری های موجود، نقشها و مسئولیتهای زنان و مردان و محدودیتهای آنان را وخیم تر می سازد، لازم است که نیازها و توانایی ها تجزیه و تحلیل شوند تا اطمینان حاصل شود که کمکها بگونه موثری ارائه می شوند. نهایتاً هدف این است که به التیام سریعتر و پایدارتر، بویژه برای عقب مانده ترین و آسیب پذیرترین گروهها، کمک شود.

امنیت غذایی خانوار لزوماً به معنای خودکفایی غذایی نمی باشد، که به کفایت تولید داخلی برای پاسخ به نیازهای مردم گفته می شود. این واژه هم به در دست بودن و هم به ثبات غذا و هم به قدرت خرید غذا توسط خانوار در جائیکه غذا تولید نمی شود، اشاره دارد. امنیت غذایی همچنین به کفایت غذا و پذیرش آن توسط مصرف کنندگان و همینطور در دسترس بودن آب تمیز و هیزم بستگی دارد. جمع آوری آب و هیزم اغلب وظیفه زنان و دختران است، و ممکن است که در وضعیت های اضطراری مورد غفلت قرار گرفته و بر توانایی تبدیل سیستم سهمیه بندی غذا به سیستم تغذیه ای کافی تاثیر بگذارد. تبدیل غذا، نگهداری و انبار کردن آن نیز برای در نظر گرفتن زمان برنامه ریزی جهت مداخلات امنیت غذایی مهم هستند.

امنیت غذایی موضوع مهمی برای افراد در داخل خانوارها، برای خانوارها بطور کل، برای ملتها و برای جامعه بین المللی می باشد. در سطح خانوار، اعضای منفرد ممکن است سوء تغذیه داشته باشند در حالیکه دیگران غذای کافی دارند. در برخی از جوامع، زنان و/یا کودکان قربانی تبعیض غذایی هستند. شما باید دسترسی زنان و مردان را به غذا، و تفاوت بین مصرف کالری بر حسب جنسیت را در داخل جمعیت آسیب دیده، ارزیابی کنید. در سطح ملی، ممکن است عرضه غذا کافی باشد، ولی خانوارها و یا

عوامل اجتماعی چه هستند و از ابتدای بحران چگونه تغییر کرده اند؟

- انواع مختلف خانوار پس از بحران چه هستند (برای مثال، خانوارهای با سرپرستی زنان و یا کودکان)؟
- ترکیب خانوارهای نیازمند به کمکهای ویژه چیست (برای مثال، کودکان بدون سرپرست، زنان بیوه بدون خانواده، معلولین و زنان، دختران، پسران و مردان که آلوده به HIV/AIDS می باشند)؟
- آیا نقش زنان و مردان برای مواظبت از خانواده های بلافصل و وابستگان آنها مورد شناسایی قرار گرفته است؟
- آیا نیازهای ویژه زنان، کودکان و مردان معلول مورد شناسایی قرار گرفته است؟
- آیا دانش محلی زنان و مردان مورد شناسایی واقع شده و در طرح ریزی مداخلات مربوط به امنیت غذایی مورد استفاده قرار گرفته است؟
- سطح محلی سازماندهی زنان، جوانان، مردان و معلولین در جوامع روستایی چیست؟ آیا شبکه های غیر رسمی و انجمنهای رسمی می توانند مورد حمایت قرار گیرند و چگونه؟
- آیا جامعه هیچگونه حمایتی از زنان و مردان برای تولید غذا، حمل و نقل و تحویل بعمل می آورد؟
- ساختار قدرت در خانوار و جامعه در رابطه با استفاده از غذا، زمین و سایر منابع تولیدکننده چیست؟
- طبق نیازهای سرشکن شده بر اساس جنسیت، کالاهای توصیه شده تا چه حد برای مردم قابل قبول می باشند، ؟
- چه کسی منابع (بزار تولید، غذا و غیره) را، هم در سطح جامعه و هم در سطح خانوار، کنترل می کند؟
- چه کسی در خانوار مسئول سلامتی غذا و ملاحظات بهداشتی برای اطمینان از امنیت غذایی و تغذیه می باشد؟
- چه کسی در خانوار مسئول تبدیل، نگهداری و انبارکردن غذا است؟

عوامل اقتصادی چه هستند و از ابتدای بحران چگونه تغییر کرده اند؟

- سطح فقر زنان، دختران، پسران و مردان چیست؟
- آیا زنان و مردان دسترسی برابر به بازار محلی دارند؟
- مراحل خرید محلی غذا برای زنان و مردان کدام است؟
- آیا همه زنان و همه مردان به فرصتهایی نظیر غذا و پول برای کار، کمکهای اعتباری و کشاورزی دسترسی دارند؟

امر در مورد مردان صدق می کند. رفتار با مردان و زنان نباید همگی به یک نحو باشد و در عوض یک گروه ویژه اجتماعی-اقتصادی می تواند هدف برنامه ها و سیاستهای خاص باشد. شما باید تاثیر برنامه های کمک غذایی، یارانه ها و توانبخشی را بر زنان، بعنوان تامین کنندگان اصلی غذا برای خانوار مورد ملاحظه قرار دهید، نه اینکه به خانوار بعنوان یک واحد بنگرید. ممکن است مردی نباشد که به خانوار منتسب باشد و حتی جایی هم که کسی باشد، ممکن است هنوز تهیه غذا به هر شکل ممکن به عهده زنان باشد. شما احتیاج دارید دانش خوبی از موضوعات اقتصادی-اجتماعی مربوط به امنیت غذایی داشته باشید و همینطور دریابید که زنان و مردان چگونه انتخاب خود را انجام داده و با یکدیگر تعامل می نمایند.

ارزیابی امنیت غذایی در ساحل غربی رود اردن و نوار غزه

در سال ۲۰۰۳، FAO و WFP یک ارزیابی از امنیت غذایی و تغذیه در همه بخش های ساحل غربی رود اردن و نوار غزه بعمل آوردند. هدف کلیدی این بود که عناصر و شرایط تاثیرگذار بر معیشت و امنیت غذایی و آسیب پذیری تغذیه ای زنان، دختران، پسران و مردان را بفهمند. هیات علاوه بر بررسی داده های ثانویه، جمع آوری و تجزیه و تحلیل داده های اولیه در مناطق شهری، اردوگاهها و مناطق دورافتاده روستایی را نیز انجام داد. این اقدام شامل بازدیدهای گسترده از مناطق، مذاکره با گروههای مورد نظر، رده بندی مقایسه ای، مشاهده خانوارها، و مصاحبه با توجه ویژه به مسائل جنسیتی می گردید.

چه چیزهایی لازم است بدانیم تا برنامه های امنیت غذایی پاسخگو به مسائل جنسیتی در وضعیت های اضطراری را طرح ریزی و اجرا نماییم؟

عوامل جمعیتی کدامند؟

- تعداد فقرای بدون زمین (سرشکن شده بر اساس جنس).
- تعداد شبانان بدون گله (بر حسب جنس).
- تعداد فقیرترین ها در گروههای طبقاتی (بر حسب جنس).
- به حاشیه رانده شده ترین جوامع (ترکیب و اندازه).
- تعداد مهاجرین موقت و طولانی و یا دائم.
- داده های سرشکن شده بر حسب سن، ثروت و وضعیت ازدواج.

اقدامات برای اطمینان از برنامه ریزی برابری جنسیتی در امنیت غذایی

تامین غذای خانوارها و دسترسی به غذا

- وضعیت نا امنی غذایی با حساسیت جنسیتی را در وضعیت های اضطراری ارزیابی نمایند. آیا این بخاطر ۱) از دست دادن تولید و یا ذخیره خودی؛ ۲) از دست دادن درآمد و /یا دارایی های قابل فروش؛ ۳) دسترسی مشکل اقتصادی به غذا (برای مثال، افزایش قیمت)؛ ۴) از هم پاشیدگی سیستم های سنتی حمایت و یا هر دلیل دیگر بوده است؟
- اطمینان حاصل نمایند که زنان و مردان دسترسی برابر به غذا و سایر منابع مولد دارند.

ارزیابی نیازها با حساسیت جنسیتی

- نیازهای اولویتی و محدودیتهای زنان و مردان را برای افزایش امنیت غذایی خانوارها در کوتاه مدت و درازمدت، مورد ارزیابی قرار دهید.
- حساسیتهای جمعیت مورد هدف را جمع آوری کنید تا مبنایی را برای تصمیم گیرندگان در طراحی و هدف گیری و اجرای سیاست ها و راهبردها و مداخلات برای حمایت و بهبود امنیت غذایی فراهم آورید.
- ارزیابی نمایند آیا از تقسیم کار یا از دسترسی نابرابر زنان و مردان به منابع مشکلی ایجاد شده است.

نقشه های آسیب پذیری

- مناطق و بخش هایی از جمعیت (زنان، دختران، پسران و مردان) که خطرپذیرترین وضعیت نا امنی غذایی را دارند شناسایی نمایند.
- نوع و سطح مخاطرات را بر اساس روندهای گذشته، حال و آنچه که پیش بینی می شود شناسایی کنید، تا نیازهای مناطق و گروههای مردم را (سرشکن شده بر اساس جنس) که بیشتر از سایرین در معرض خطر هستند ارزیابی نمایند.
- برنامه های تغذیه ای مکمل را با مشارکت زنان، دختران، پسران و مردان، برای بخش های جمعیتی با خطرپذیری بالا تدوین نمایند.

داده های سرشکن شده بر اساس جنسیت و شاخص های حساس به جنسیت

- داده های موجود را در مورد گروههای متفاوت اجتماعی-اقتصادی در جوامعی که امنیت غذایی ندارند بر اساس جنسیت سرشکن کنید.

- آیا پول نقد برای زنان و مردان جهت تهیه نیازهای غیر غذایی وجود دارد؟
- آیا هم زنان و هم مردان به برنامه ها و خدمات کمکی غذا دسترسی دارند؟
- سطوح خودکفایی آنها در محصولات خاص چیست؟
- آیا عرضه کافی و ثابت غذا (کمیت، کیفیت و جنبه های تغذیه ای) و دسترسی زنان و مردان به آن وجود دارد؟
- عوامل سیاسی چه هستند و از ابتدای بحران چگونه تغییر کرده اند؟
- آیا هیچ گروهی مورد تبعیض قرار گرفته است؟
- آیا قوانین و رویه های ملی/متعارف دسترسی زنان به زمین و سایر ثروتهای مولد را محدود می کند؟
- آیا هم زنان و هم مردان به خدمات کشاورزی دسترسی دارند؟
- آیا قانونگذاری و قوانین ملی دسترسی برابر زنان و مردان را (برای مثال، به زمین) تامین می کند؟
- رویه های مشورتی در تدوین سیاست ها و اجرای آن چگونه است؟
- آیا سازوکارهایی برای درگیرکردن زنان و آسیب پذیرترین گروهها در تصمیم گیری و سیاستگذاری وجود دارد؟
- آیا یارانه هایی برای تولیدات وجود دارد و تاثیر آنها بر تولید محصولات غذایی و درآمد زنان و مردان فقیر چیست؟
- عوامل نهادی و امنیتی چه هستند و از ابتدای بحران چگونه تغییر کرده اند؟
- آیا ترتیبات و سازوکارهای نهادینه وجود دارد تا اطمینان حاصل نمایند که نظرات و نگرانیهای زنان و گروههای آسیب پذیر در سطوح روستا، منطقه و ملی به گوش سیاستگذاران می رسد؟
- کانالهای توزیع اطلاعات و ارتباط چه هستند و آیا اقدامات ویژه ای برای اطمینان از دسترسی زنان و آسیب پذیرترین گروهها صورت پذیرفته است؟
- آیا وجود سلاح و مین های زمینی مشکلی برای تحرک زنان و مردان در رسیدن به بازار محلی جهت خرید غذا و یا رفتن به مزرعه کشاورزی ایجاد می نماید؟
- آیا زنان، دختران، پسران یا مردان در دسترسی به کمک امنیت غذایی با مشکلات امنیتی فیزیکی روبرو می شوند؟

- بررسی ها و برآوردهای سریع را برای جمع آوری مستقیم اطلاعات از زنان و مردان، با نمایندگی کافی گروههای متفاوت اجتماعی-اقتصادی، بعمل آورید.
- داده ها را با دیدگاه جنسیتی و با در نظر داشتن تقسیم وظایف، دسترسی و کنترل بر منابع مولد و اشکال تصمیم گیری بین زنان و مردان در سطح خانوار و جامعه تجزیه و تحلیل نمایید.
- اطلاعات را با سرشکنی بر اساس جنس توزیع نمایید تا آگاهی نسبت به ارتباط موضوعات جنسیتی در برنامه ها و سیاستهای امنیت غذایی در میان تصمیم گیرندگان افزایش یابد.
- یک هسته مرکزی از شاخص های حساس به جنسیت را تدوین نمایید تا تاثیر برنامه ها و سیاست های امنیت غذایی بر زنان، دختران، پسران و مردان را نظارت و ارزشیابی کنید.
- زنان را بصورتی فعال در ارگانهای تصمیم گیرنده، گروههای حامی و گروه های منفعتی درگیر نمایید.
- با زنان، دختران، پسران و مردان مشورت نمایید تا سازوکارهای مناسب نشانه روی به نیازها را انتخاب کنید.
- خطرپذیری های بالقوه و آثار آنها شناسایی نمایید برای ایجاد منافع مستقیم پایدار جهت دریافت کنندگان کمک و برای نهاد اداره کننده محلی.
- بازدیدهای میدانی، مذاکره با گروههای موضوعی، دسته بندی مقایسه ای، بازرسی های خانوارها و مصاحبه با گروههای جداگانه و مختلط زنان، دختران، پسران و مردان بعمل آورید.
- به همراهی جمعیت، مشکلات اولویت دار و فرصت های توسعه ای را برای هرکدام از گروههای اجتماعی-اقتصادی شناسایی نمایید.

تجزیه و تحلیل معیشت اضطراری

- محدودیت ها، ظرفیت مولد و ظرفیت های تامین کنندگان غذا در خانوار در گروه های مختلف اجتماعی-اقتصادی، از جمله خانوارهایی که سرپرستان آنها زنان یا کودکان می باشند و همچنین خانوارهای با اعضای معلول یا مبتلا به HIV/AIDS را ارزیابی نمایید.
- راهبردهای معیشتی زنان و مردان را برای مقابله (انتقالی) با ناامنی و آسیب پذیری غذایی شناسایی نمایید.
- برای تسهیل دسترسی زنان به زمین و سایر منابع مولد (برای مثال، اعتبار و فن آوری) توصیه هایی بعمل آورید.
- بررسی نمایید که آیا سهمیه ها بصورت حبوبیات یا غذا/آرد توزیع می گردد زیرا در اینصورت به وظایف زنان اضافه خواهد گردید.
- رویه های فرهنگی محلی برای زنان و مردان را در هنگام طرح ریزی برای برنامه های کمک غذایی ارزیابی نمایید تا ببینید کالاهای پیشنهاد شده تا چه حد برای بخشهای مختلف جامعه قابل قبول می باشند.
- فعالیتهای جدید درآمدزا و متفاوتی را برای زنان، دختران، پسران و مردان تقویت نمایید.
- دوره های توسعه مهارتهای شغلی (آموزش همراه یا جداگانه بر حسب زمینه اجتماعی-اقتصادی) را برای زنان، دختران، پسران و مردان برگزار نمایید.
- نشانه روی با حساسیت جنسیتی
- سازوکارهایی را برای رسیدن به گروه های هدف زنان، دختران، پسران و مردان ایجاد نمایید.
- مشارکت زنان را در تعیین گروه های هدف ارزیابی نمایید.
- اطمینان حاصل نمایید که برنامه ها دارای انعطاف کافی هستند تا چنانچه گروه های هدف زنان، دختران، پسران و مردان تحت تاثیر منفی قرار گرفتند، برنامه ها با استفاده از یک رویکرد مشارکتی اصلاح شوند.

ظرفیت سازی

- آگاهی تصمیم گیرندگان و عاملین اجرایی را در مورد اهمیت موضوعات جنسیتی در برنامه های اضطراری افزایش دهید.
- ارزیابی نمایید زنان و مردان چه حمایتی نیاز دارند تا ظرفیتهای و مهارت هایشان را افزایش دهند و اینکه آیا هر دو از مهارتهای جدید که توسط برنامه امنیت غذایی بوجود آمده است بهره می برند.
- دسترسی برابر به آموزش، اجرا و اطلاعات را برای زنان و آسیب پذیرترین گروهها ارتقاء دهید.
- شرکای اصلی برنامه امنیت غذایی را در وضعیت های اضطراری و توانبخشی شناسایی نمایید.
- اطمینان حاصل نمایید که زنان و مردان در طراحی، اجرا و نظارت و ارزشیابی برنامه ها و سیاست های امنیت غذایی فعالانه شرکت می نمایند.

فهرست کنترل برای ارزیابی برنامه ریزی های برابری جنسیتی در بخش امنیت غذایی

فهرست کنترل زیر از بخش عملیاتی در این فصل گرفته شده است، و ابزاری مفید برای یادآوری موضوعات کلیدی به کنشگران بخشی جهت اطمینان از برنامه ریزی برابری جنسیتی می باشد. فهرست کنترل به همراهی شاخص های نمونه در بخش اصول پایه، بعنوان اساسی برای کارکنان پروژه هاست تا شاخص های ویژه هر زمینه را برای اندازه گیری پیشرفت در گنجاندن موضوعات جنسیتی در عملیات انساندوستانه توسعه بخشند.

امنیت غذایی – فهرست کنترل جنسیتی	
تجزیه و تحلیل تفاوت های جنسیتی	
<p>۱. یک ارزیابی مشارکتی از نیازها، از طریق مشورت با تعدادی برابر از زنان و مردان صورت می گیرد تا اطلاعات زیر جمع آوری شود:</p> <ul style="list-style-type: none"> • خسارات وارده کوتاه و بلندمدت به دارایی های معیشتی زنان و مردان (برای مثال، برداشت محصول تک فصلی یا از دست رفتن دائمی زمین)؛ • تغییر در دسترسی زنان و مردان به زمین یا کنترل آن و یا سایر منابع حیاتی مولد؛ • سطح سواد و نرخهای اشتغال در خانوارهای با سرپرستی زنان و مردان؛ • راهبردهای مقابله ای زنان و مردان در هنگام وضعیت های بحرانی؛ • نرخهای سوء تغذیه برای دختران و پسران در رابطه با کوتاهی قد، لاغری و کم وزنی؛ و • کمبود مواد ریزمغذی. <p>۲. داده ها تجزیه و تحلیل شده و برای برنامه ریزی بکارگرفته می شوند تا اطمینان حاصل شود که فعالیت ها به صورت مستقیم و غیر مستقیم به زنان، دختران، پسران و مردان سود می رساند.</p>	
طراحی	
<p>۱. عملیات برای پاسخگویی به تاثیرات متفاوت بلایا بر زنان و مردان و ساختن ظرفیت های موجود/ممکن زنان، دختران، پسران و مردان در جامعه طراحی می گردد.</p>	
دسترسی و کنترل	
<p>۱. دسترسی زنان، دختران، پسران و مردان به خدمات و همچنین کنترل بر منابع مولد، به صورت مستمر از طریق بازدید های مکانی، مذاکره با جوامع و غیره نظارت می شود.</p> <p>۲. موانع دسترسی برابر سریعاً پاسخ داده می شود.</p>	
مشارکت	
<p>۱. زنان و مردان بصورت مرتب مورد مشورت قرار گرفته و در مداخلات امنیت غذایی شرکت داده می شوند.</p> <p>۲. زنان و مردان بصورت برابر و تمام عیار در تصمیم گیری و مدیریت دارایی های معیشتی شرکت می نمایند.</p> <p>۳. زنان و مردان بصورت برابر و تمام عیار در کمیته های ثبت نام و توزیع شرکت می نمایند.</p>	
آموزش / ظرفیت سازی	
<p>۱. آموزش و توسعه مهارت ها بر اساس یک ارزیابی از نیازها در دسترس تعداد متعادلی از زنان و مردان و دختران و پسران جوان قرار گرفته است.</p> <p>۲. فعالیت های آموزش و توسعه مهارت ها در زمان و محلی که برای زنان و مردان مناسب باشد انجام می گردد.</p> <p>۳. مواد آموزش و اطلاعات بر اساس سطح آموزش و آگاهی گروه های متفاوت اجتماعی و اقتصادی توسعه یافته است.</p>	

اقدامات برای پاسخ به خشونت مبتنی بر جنسیت GBV

۱. آموزش موضوعات مربوط به GBV و عوامل خطرپذیری بالقوه برای تعداد برابری از کارمندان زن و مرد انساندوستانه انجام می شود تا آنان را قادر سازد از افراد آسیب دیده حمایت نموده و آنها را به مراکز اطلاعاتی و مشاوره ای هدایت نمایند.
۲. برنامه هایی در دست اجراست تا اطمینان حاصل شود که برای زنان و دختران فعالیتهای درآمدزا و سایر امکانات اقتصادی وجود دارد بنحوی که آنها مجبور نیستند تا برای پول، مسکن، غذا و آموزش در امور جنسی ناسالم درگیر شوند - و یا اینکه بواسطه اینکه از نظر اقتصادی به دیگران وابسته هستند به نحوی به GBV گرفتار شوند.
۳. زنان و مردان در جامعه، از جمله رهبران روستا و گروههای مردان، به خشونت بر علیه زنان و دختران، از جمله خشونت خانگی، حساس می گردند.

اقدامات هدفمند بر اساس تجزیه و تحلیل جنسیتی

۱. اقدام برای افزایش آگاهی عمومی در مورد حقوق زنان و کودکان (برای مثال، حق غذا) سازماندهی می شود.
۲. گروههای آسیب پذیر در مورد حق مالکیت خود آموزش می بینند (برای مثال، زمین) تا توانایی مذاکره خود را افزایش داده و روابط سودجویانه را کاهش دهند.
۳. بسیج اجتماعی برای افزایش آگاهی در مورد نیازهای اساسی (عملی و راهبردی) آسیب پذیرترین گروه ها بعنوان بخشی از روند توانمند سازی این گروه ها مورد حمایت قرار می گیرند.
۴. نابرابریهای جنسیتی در زیرساختهای اساسی و مولد پاسخ داده می شود تا از امنیت غذایی برای آسیب پذیرترین جوامع اطمینان حاصل شود.

نظارت و ارزشیابی بر اساس داده های تفکیک شده بر حسب جنسیت و سن

۱. درک زنان و مردان از تغییرات وارده در زندگی آنها در اثر مداخلات مربوط به امنیت غذایی (منفی یا مثبت) ثبت شده و نتایج آن در برنامه ریزی ها در نظر گرفته می شود.
۲. ارزیابی از تغییرات ویژه در سیستم های معیشتی خانوارهای بهره مند تحت سرپرستی زنان، مردان و کودکان بعمل می آید.
۳. یک تجزیه و تحلیل از اینکه نیازهای گوناگون زنان و مردان چگونه می توانست موثرتر پاسخ داده شود آماده شده و برای برنامه ریزی های آینده بکارگرفته خواهد شد.

اقدامات هماهنگی با همه شرکاء

۱. کنشگران در بخش شما با کنشگران در سایر بخش ها برای هماهنگی در موضوعات مربوط به جنسیت ارتباط برقرار می نمایند.
۲. بخش/گروه یک برنامه عمل جنسیتی دارد، شاخص هایی را تدوین نموده و بصورت مستمر آنها را بر اساس فهرست کنترل ارائه شده در کتاب راهنمای کمیته دائمی بین آژانسی اندازه می گیرد.

1. Haddad, Lawrence and Frankenburger, Tim. USAID's Office of Food for Peace, Occasional Paper No. 2. *Integrating Relief and Development to Accelerate Reductions in Food Insecurity in Shock-Prone Areas*. Washington, D.C., 2003.
<http://www.fantaproject.org/downloads/pdfs/ffpOP2.pdf>
2. United Nations Food and Agriculture Organization (FAO). *Building on Gender, Agrobiodiversity and Local Knowledge: A Training Manual*. Rome, 2005.
http://www.fao.org/sd/LINKS/documents_download/Manual.pdf
3. FAO. *Emergency and Rehabilitation Programmes: Does Gender Matter?* Rome, 2005.
http://www.fao.org/documents/show_cdr.asp?url_file=/docrep/007/y5834e/y5834e00.htm
4. FAO. *Gender: Key to sustainability and food security. Gender and Development Plan of Action*. Rome, 2003.
http://www.fao.org/documents/show_cdr.asp?url_file=/docrep/005/y3969e/y3969e00.htm
5. FAO. *Rural women: crucial partners in the fight against hunger and poverty*. Rome, 2002. http://www.fao.org/sd/2002/PE1101a_en.htm
6. FAO. Socio-Economic and Gender Analysis (SEAGA) Programme. *Field Level Handbook*. Rome, 2001. <http://www.fao.org/sd/seaga/downloads/En/FieldEn.pdf>
7. FAO. SEAGA Programme. *Project Cycle Management Technical Guide*. Rome, 2001.
<http://www.fao.org/sd/seaga/downloads/En/projecten.pdf>
8. FAO. SEAGA Programme. *Gender-Disaggregated Data for Agriculture and Rural Development*. Rome, 2003. <http://www.fao.org/sd/seaga/downloads/en/gdden.pdf>
9. FAO. SEAGA Programme. *Rural households and resources: A guide for extension workers*. Rome, 2004.
<http://www.fao.org/waicent/FAOINFO/SUSTDEV/seaga/downloads/En/RHREn.pdf>
10. FAO. SEAGA Programme. *Rural households and resources: A pocket guide for extension workers*. Rome, 2004.
<http://www.fao.org/sd/seaga/downloads/En/SEAGApocketEn.pdf>
11. FAO/ International Fund for Agricultural Development (IFAD)/World Food Programme (WFP). "Reducing Poverty and Hunger: The Critical Role of Financing for Food, Agriculture and Rural Development." Paper prepared for International Conference on Financing for Development. Monterrey, Mexico, 2002.
http://www.fao.org/documents/show_cdr.asp?url_file=/docrep/003/Y6265e/y6265e00.htm
12. FAO/WFP. SEAGA Programme. *Passport to Maintaining a Gender Perspective in Emergency Programmes: Key Analytical Questions for Designing Gender-Sensitive Humanitarian Interventions*. Rome, 2001.
<http://www.fao.org/sd/seaga/downloads/En/passporten.pdf>

13. FAO/ World Food Programme (WFP). SEAGA Programme. *Socio-Economic and Gender Analysis for Emergency and Rehabilitation Programmes*. Rome, 2001.
<ftp://ftp.fao.org/docrep/fao/007/AD904E/AD904E00.pdf>
14. Webb, Patrick and Rogers, Beatrice. USAID's Office of Food for Peace, Occasional Paper No. 1. *Addressing the "In" in Food Insecurity*. Washington, D.C, 2003.
<http://www.fantaproject.org/publications/ffpOP1.shtml>
15. WFP. *WFP and Food-based Safety Nets: Concepts, Experiences and Future Programming Opportunities*. Rome, 2004.
<http://www.wfp.org/policies/policy/policy/>

آیا بخش "الف" را خوانده اید؟

جنسیت و توزیع غذا

در وضعیت های اضطراری

- درک کنیم که چگونه روابط جنسیتی بر دسترسی به غذا و کنترل آن اثر می گذارد؛
- گوناگونی مصرف غذا، سلامتی و تغذیه بین زنان، دختران، پسران و مردان و اینکه این عوامل چگونه بر استفاده آنان از غذا تاثیر می گذارد، را درک کنیم؛
- این امر را که مداخلات مربوط به کمک غذایی چگونه می تواند چگونه موثری هم مردان و هم زنان را هدف قرار دهد و در عین حال برابری جنسیتی را ارتقاء بخشد تحلیل نماییم؛ و
- هرگونه تاثیر منفی کمک غذایی بر زنان و مردان (برای مثال، نگرانیهای حمایتی زنان) را پیش بینی کنیم، دینامیسم قدرت در جامعه را شناخته و اطمینان پیدا کنیم که ساختارهای رهبری زنان درک شده اند.

- در یک وضعیت اضطراری، تمرکز بر نیازهای اولیه و انجام آنها از طریق ارائه کمک با سرعت و در عین حال برابری هرچه بیشتر می باشد. وضعیت های اضطراری پیچیده تاثیرات متفاوتی بر زنان و مردان دارند و غالباً تحرک خانوار را تغییر می دهند. ما باید نسبت به نیازهای متفاوت زنان و مردان و منافع آنان در توزیع غذا حساس باشیم. به عبارت دیگر، دیدگاههای جنسیتی باید از همان ابتدا در طراحی، جمع آوری داده ها، ارزیابی نیازها و تجزیه و تحلیل آسیب پذیری، تعیین هدف، طرح ریزی برنامه و مدیریت و، نهایتاً، نظارت و ارزشیابی جریانسازی شود. برای این کار، ما باید:
- زمینه فرهنگی و اجتماعی نقش زنان و مردان را درک نماییم زیرا با همه جوانب مداخلات مربوط به کمک غذایی ارتباط پیدا می کنند؛

کعبود شفافیت و ارتباطات خطرپذیری مردم را افزایش می دهد.

ما باید جوامع (میزبان، پناهندگان، جابجا شدگان، سایرین) را در مورد اینکه چه کسی مستحق کمک غذایی است، معیارهای انتخاب، ترتیبات توزیع و تعیین هدف (زمان، ترکیب و اندازه سهمیه های غذایی)، حق برخورداری و غیره آگاه نماییم تا توزیع غذا خطر و ناامنی را برای کسی افزایش ندهد. مشورت با بخشهای مختلف از جمعیت می تواند به شناسایی منابع بالقوه خطرآفرین و نقاط ورودی که می توانند از تنش بکاهند کمک نماید. برای مثال، طی یک مباحثه گروهی در کلمبیا، زنان گزارش نمودند که بین کسانی که کمک غذایی دریافت می کردند و سایرین که این کمک را دریافت نمی کردند تنش بوجود آمده است و این دسته اخیر دلیل کنار گذاشته شدن خود را از برنامه های کمک غذایی مورد سوال قرار می دادند.

حق هرکس به یک زندگی با استاندارد کافی، از جمله غذا

- ماده ۲۵ UDHR و ماده ۱۱ ICESCR حق غذا را تضمین می کنند. اصل عدم تبعیض که توسط این ادوات حقوقی حمایت می گردد به حق غذا نیز تسری پیدا می کند.
- حق غذا هنگامی تحقق پیدا می کند که هر زن، دختر، پسر و مرد به تنهایی یا همراه دیگران در جامعه، در هر زمانی دسترسی فیزیکی و اقتصادی به غذای با کیفیت، کافی و از نظر فرهنگی قابل قبول داشته و یا وسیله ای برای خرید آن داشته باشد. این دسترسی باید توسط دولت تضمین شود. حق غذای کافی نباید چگونه ای محدود و کوتاه نظرانه تفسیر شود که آنرا با بسته بندی های حداقل کالری، پروتئین و یا سایر مواد غذایی برابر سازد.

چه چیزهایی لازم است بدانیم تا یک سیستم توزیع غذای پاسخگو به جنسیت در وضعیت های اضطراری طراحی و اجرا نماییم؟

آمار جمعیتی چیست؟

- تعداد کل اعضای خانوارها/خانواده - سرشکن شده بر حسب جنس و سن.
- تعداد خانوارهای تک سرپرست زن و مرد و تعداد خانوارهایی که توسط کودکان (دختران و پسران) سرپرستی می شوند.
- تعداد کودکان، سالمندان، معلولین، زنان حامله و شیرده بدون همراه.

زمینه اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و امنیتی چیست؟ چه چیزی در نتیجه اوضاع اضطراری تغییر یافته است؟

- ساختارهای موجود قدرت در داخل جامعه چه هستند (رسمی و غیر رسمی)؟
- آیا بین موقعیت ها/ نقش ها و مسنولیت های زنان و مردان از نظر قومیت و اعتقادات مذهبی تفاوتی وجود دارد؟
- آیا اعضای جامعه بطور مساوی از وضعیت اضطراری آسیب دیده اند؟ آیا زنان، دختران، پسران و مردان به گونه ای متفاوت آسیب دیده اند؟
- چه تعداد از مردم قبلاً بسیار آسیب پذیر بوده اند؟ چه چیزی تغییر کرده است؟
- عادات، فرهنگ و سنتی که دسترسی به غذا و کنترل آنرا برای هر عضو خانوار/ جامعه/ جمعیت در کل محدود می کنند چه هستند؟
- اگر سلاجهایی در گردش است چه کسانی آنها را کنترل می کنند و چه کسی بیشتر در خطر است؟ این موضوع چگونه بر دسترسی به غذا تاثیر می گذارد؟
- محدودیتها/ اولویتهای مذهبی غذا برای زنان و مردان در جامعه چه هستند؟
- محدودیتها/ اولویتهای فرهنگی غذا برای زنان و مردان در جامعه چه هستند؟

نیازهای امنیت غذایی و تغذیه ای چه هستند؟

- آیا غذا توسط همه اعضای خانوار/ جامعه/ جمعیت موجود، قابل دسترسی و قابل استفاده است؟

- چگونه نابرابری های جنسیتی بر ناامنی غذایی تاثیر می گذارد؟
- چگونه غذا در داخل خانوارها تسهیم می شود؟ (توزیع غذا و مصرف آن در داخل خانوار: چه کسی اول می خورد؟)
- وضعیت تغذیه ای جمعیت آسیب دیده چگونه است (سرشکن شده بر حسب جنس و سن)؟
- آیا ممنوعیت یا محدودیت های غذایی برای زنان، مردان، کودکان زیر ۵ سال و زنان حامله و شیرده وجود دارد؟ عادات غذا خوردن جمعیت بطور کل چیست؟
- چه کسی از طرف خانوار کمک غذایی را دریافت می کند؟ چه کسی در مورد مصرف آن تصمیم می گیرد؟

اقدامات برای اطمینان از برنامه ریزی برابری جنسیتی در توزیع غذا

از برخورد برابر در هدف قرار دادن جمعیت و ثبت نام اطمینان حاصل نمایید

- داده های سرشکن شده بر حسب جنس را برای برنامه ریزی، اجرا و ارزشیابی کمک غذایی جمع آوری نمایید.
- زنان و مردان را بطور مساوی در طراحی برنامه ها و هدف گیری شرکت دهید.
- تاثیر مداخلات کمک غذایی را بر زنان، دختران، پسران و مردان تجزیه و تحلیل نموده و درک نمایید.
- با زنان و مردان بطور جداگانه مشورت نمایید تا تاثیرات منفی را که مداخلات کمک غذایی می توانند بر زنان، دختران، پسران و مردان داشته باشند پیش بینی نموده و به آن پاسخ دهید.
- اطمینان حاصل نمایید که کارت سهمیه غذای مجانی هر خانوار به اسم زن صادر شده باشد.
- خانوارهایی را که کمک غذایی دریافت می نمایند ثبت نام نمایید تا توزیع برابر آسان شود.
- اطمینان حاصل نمایید که خانوارهای با سرپرست زن و جوان و سایر گروه های آسیب پذیر در فهرست توزیع غذا گنجانده شده اند.
- اگر موارد حاملگی زیاد است، اطمینان حاصل نمایید که این زنان هستند که دریافت کننده غذا برای خود و کودکان خود می باشند.

از مشارکت برابر زنان، دختران، پسران و مردان در تصمیم‌گیری و ظرفیت‌سازی اطمینان حاصل نمائید

- نقش‌های گوناگون زنان و مردان را در مدیریت غذا و مصرف، در سطوح خانوار و جامعه ارزیابی نمائید.
- از مشارکت برابر زنان و مردان در مدیریت غذا و کمیته‌های ویژه تعیین و تولید دارایی، از جمله در سطوح مدیریتی اطمینان حاصل نمائید.
- برای زنان و مردان فرصت‌های آموزشی مساوی در زمینه رهبری و مهارت‌های مذاکره فراهم نمائید.
- عواملی را که ممکن است مانع شرکت منظم زنان و مردان در کمیته‌ها، آموزش‌ها و سایر فعالیت‌ها شود تعیین نموده و به آنها پاسخ دهید (برای مثال، تسهیلات نگهداری از کودکان را فراهم نمائید، برنامه‌ها را بگونه‌ای تنظیم نمائید که با اوقات سنتی غذا و یا عبادات همزمان نباشند).

کمک غذایی را بصورت مساوی تقسیم نمائید

- اطمینان حاصل نمائید که نقاط توزیع تا حد امکان به بهره‌مندان نزدیک و قابل دسترسی هستند (طبق استانداردهای Sphere این فاصله نباید بیش از ۱۰ کیلومتر باشد).
- اطمینان حاصل نمائید که ترتیبات توزیع (زمان، مکان، برنامه، اندازه و وزن و غیره) گروه‌های آسیب‌پذیر و حاشیه‌ای را مورد تبعیض قرار نمی‌دهد.
- توزیع غذا را طوری ترتیب دهید که بر دوش زنان باری اضافی نباشد.
- اقدامات مثبتی را برای کاستن از تبعیض در تخصیص منابع غذایی بعمل آورید (برای مثال، اطمینان حاصل نمائید که کودکان زیر ۵ سال، مریض یا دارای سوء تغذیه، زنان باردار و شیرده و سایر گروه‌های آسیب‌پذیر برای تغذیه اولویت داده شده‌اند).
- در همه مراحل طرح راهبردهایی را برای جلوگیری، نظارت و پاسخ به خشونت از جمله خشونت مبتنی بر جنسیت و بهره‌کشی و سوء استفاده جنسی، تدوین نمائید. برای مثال، توزیع زود هنگام مواد غذایی برای اینکه بهره‌مندان بتوانند در روشنایی روز به خانه برسند.
- اطمینان حاصل نمائید که همه جمعیت هدف در مورد مداخلات کمک غذایی بصورت مساوی و کامل آگاه شده‌اند، برای مثال، اندازه و ترکیب سهمیه، معیار انتخاب بهره‌مندان، محل و زمان توزیع، و اینکه هیچ خدمتی در مقابل دریافت سهمیه لازم نیست و کانال‌های مناسب برای گزارش دادن موارد سوء استفاده کدام است.
- با مشورت با زنان، هرگونه تاثیر منفی که توزیع مواد غذایی برای زنان و صدور حق غذا به نام زنان می‌تواند

بر جامعه و روابط داخلی خانوار داشته باشد پیش بینی نموده و به آن پاسخ دهید.

- تا حد امکان، توزیع مستقیم/ با دسترسی آسان برای آسیب‌پذیرترین گروه‌ها و / یا فراهم آوردن وسیله نقلیه برای جوامع یا گروه‌های بهره‌مند را مورد بررسی قرار دهید (برای مثال، چرخ‌های حمل کالا متعلق به جامعه).
- همراه با جوامع و شرکاء، مناطق امن و قابل دسترس برای توزیع را شناسایی نمائید.

اطمینان حاصل نمائید که نظارت و ارزشیابی شما موضوعات جنسیتی را مورد ملاحظه قرار می‌دهد

- از مشارکت مساوی زنان و مردان در نظارت، ارزشیابی و بررسی پیشرفت‌ها و نتایج حاصله اطمینان حاصل نمائید.
- به‌مراه جمعیت هدف، ابزارهای نظارت و ارزشیابی را که بویژه نگاه به تاثیرات توزیع غذا بر آسیب‌پذیری زنان و مردان دارد توسعه دهید. ای امر شامل طراحی پرسشنامه‌هایی می‌شود که چگونگی تامین نیازهای غذایی زنان و مردان را بررسی می‌کند.
- تاثیر برنامه کمک غذایی بر زنان و مردان (نیازها، دسترسی به منابع و کنترل آنها، سرمایه انسانی و مادی، درآمد و روش‌های معیشتی و غیره) را ارزیابی نمائید.
- با زنان، دختران، پسران و مردان در شناسایی کمبودها و زمینه‌های بهبود مشورت نمائید.

فهرست کنترل برای ارزیابی برنامه ریزی برابری جنسیتی در توزیع غذا

فهرست کنترل زیر از بخش عملیاتی در این فصل گرفته شده است، و ابزاری مفید برای یادآوری موضوعات کلیدی به کنشگران بخشی جهت اطمینان از برنامه ریزی برابری جنسیتی می باشد. بعلاوه، فهرست کنترل به همراهی شاخصهای نمونه در بخش اصول پایه، بعنوان اساسی برای کارکنان پروژه هاست تا شاخصهای ویژه هر زمینه را برای اندازه گیری پیشرفت در گنجاندن موضوعات جنسیتی در عملیات انساندوستانه توسعه بخشند.

توزیع غذا – فهرست کنترل جنسیتی

تجزیه و تحلیل تفاوت‌های جنسیتی

- از طریق ارزیابی های مشارکتی با زنان، دختران، پسران و مردان اطلاعات زیر را جمع آوری نمایید:
 - نقش زنان، دختران، پسران و مردان در خرید غذا؛
 - محدودیت ها/ ارجحیت های غذایی فرهنگی و مذهبی برای زنان و مردان؛
 - تفاوت های مربوط به کنترل زنان و مردان بر رویکرد جامعه محور منابع غذایی و دسترسی به آنها؛
 - موانع فرهنگی، عملی و مربوط به امنیت که زنان، دختران، پسران و مردان ممکن است در دسترسی به خدمات با آن روبرو شوند؛
- دلایل نابرابری بین زنان، دختران، پسران و مردان تجزیه و تحلیل شده و از طریق برنامه ریزی پاسخ داده شده است.
- تجزیه و تحلیل جنسیتی در اسناد برنامه ریزی و گزارش های وضعیتی منعکس شده است.

طراحی خدمات

- خدمات به گونه ای طراحی شده است تا زمانی که زنان و کودکان صرف رفت و برگشت به نقاط توزیع غذا می کنند کاهش یابد (برای مثال، توزیع به نحوی در فواصل زمانی معین انجام می شود تا از تجمع و شلوغی جلوگیری شود؛ توزیع بموقع انجام می شود تا از تشکیل صف های طولانی برای تحویل غذا جلوگیری شود).
- خدمات به گونه ای طراحی شده اند تا بارمسئولیتی را که زنان بهره مند با دریافت کمک غذایی به عهده می گیرند کاهش دهد:
 - نقاط توزیع غذا تا حد ممکن نزدیک به بهره مندان ایجاد می گردد؛
 - وزن هر بسته غذا برای زنان مناسب و کافی است (برای مثال، ۲۵ کیلوگرم بجای ۵۰ کیلوگرم و غیره).

دسترسی

- دسترسی زنان، دختران، پسران و مردان به خدمات و همچنین کنترل بر منابع مولد، به صورت مستمر از طریق کنترل در محل، مذاکره با جوامع و غیره نظارت می شود.
- موانع دسترسی برابر سریعاً برطرف می شود.

مشارکت

- زنان و مردان بصورت برابر (در تعداد و مناسبت ها) در تصمیم گیری ها، طرح ریزی، اجرا و مدیریت برنامه های کمک غذایی شرکت می نمایند.
- کمیتة هایی با حضور برابر زنان و مردان برای هدف گیری، نظارت و توزیع اقلام غذایی و برای تعیین نیازهای گروه های آسیب دیده و به حاشیه رانده شده تشکیل شده است.

آموزش/ ظرفیت سازی

- تعداد برابری از زنان و مردان در برنامه های توزیع مواد غذایی اشتغال دارند و دسترسی برابر به آموزش دارند.

اقدامات برای پاسخ به خشونت مبتنی بر جنسیت GBV

۱. زنان و مردان در روند انتخاب یک نقطه توزیع امن شرکت داده شده اند.
۲. توزیع غذا توسط یک تیم متعادل جنسیتی انجام می شود.
۳. "فضاهای امن" در نقاط توزیع و برنامه "گذرگاه امن" برای زنان و کودکان سرپرست خانوار ایجاد شده است.
۴. توزیع اوایل روز انجام می شود تا بهره مندان بتوانند در طول روشنایی روز به منزل برگردند.
۵. امنیت و موارد سوء استفاده تحت نظارت قرار دارد.

اقدامهای هدفمند بر اساس تجزیه و تحلیل جنسیتی

۱. زنان به عنوان نقاط تماس اولیه برای توزیع غذای اضطراری منصوب شده اند.
۲. زنان دارای اجازه نامه دریافت غذا هستند.
۳. اقدامات مثبتی انجام شده است تا تبعیض در اختصاص منابع غذایی را کاهش دهد (برای مثال، اطمینان حاصل نمایند که کودکان زیر ۵ سال، مریض و دارای سوء تغذیه، زنان باردار و شیرده و سایر گروههای آسیب پذیر برای تغذیه اولویت داده شده اند).

نظارت و ارزشیابی بر اساس داده های تفکیک شده بر حسب جنس و سن

۱. داده های مربوط به توزیع غذا که بر حسب جنس و سن تفکیک شده اند جمع آوری، تجزیه و تحلیل شده و بطور منظم گزارش می شوند.
۲. ابزارهای نظارت و ارزشیابی با مشورت با زنان و مردان در جمعیت مورد هدف تدوین شده و توسعه یافته اند تا به تاثیرات توزیع غذا بر آسیب پذیری زنان و مردان توجه داشته باشند، از جمله در طراحی پرسشنامه هایی که تعیین می کنند چگونه نیازهای غذایی زنان و مردان برآورده شده این امر رعایت گردیده است.
۳. تاثیر برنامه کمک غذایی بر زنان و مردان (نیازها، دسترسی به منابع و کنترل آنها، سرمایه های مادی و انسانی، رویه های گوناگون کسب درآمد و معیشت و غیره) ارزیابی شده است.
۴. زنان، دختران، پسران و مردان در شناسایی کمبودهای موجود و حوزه های قابل بهبود مورد مشورت قرار گرفته اند.
۵. طرح هایی برای پاسخ دادن به هرگونه نابرابری و تامین دسترسی و ایمنی برای همه جمعیت مورد هدف تدوین و اجرا شده است.

اقدامات هماهنگ سازی با همه شرکاء

۱. کنشگران در بخش شما با کنشگران در سایر بخش ها ارتباط برقرار می نمایند تا در موضوعات مربوط به جنسیت، از جمله شرکت در جلسات منظم مربوط به شبکه جنسیتی، هماهنگی برقرار نمایند.
۲. بخش/گروه یک برنامه عمل جنسیتی دارد، شاخص های ویژه طرح را بر اساس فهرست کنترل مندرج در کتاب راهنمای کمیته بین آژانسی تدوین نموده و بطور منظم آنرا اندازه می گیرد.

1. Inter-Agency Standing Committee (IASC). "Action Sheet 6.1: Implement Safe Food Security and Nutrition Programmes." *Guidelines for Gender-based Violence Interventions in Humanitarian Settings: Focusing on Prevention of and Response to Sexual Violence in Emergency*. Geneva, 2005.
<http://www.reliefweb.int/library/documents/2005/iasc-gen-30sep.pdf>
2. Inter-Agency Workshop on Integration of Gender into Needs Assessment and Planning of Humanitarian Assistance. *Summary guidelines and checklist for integrating gender analysis and assessment*. Geneva, 2001.
<http://www.reliefweb.int/library/GHARkit/files/workshoponintegrationofgenderintoneeds.pdf>
3. International Committee of the Red Cross (ICRC). *Addressing the Needs of Women Affected by Armed Conflict: An ICRC Guidance Document*. Geneva, 2004.
[http://www.icrc.org/Web/Eng/siteeng0.nsf/htmlall/p0840/\\$File/ICRC_002_0840.PDF!Open](http://www.icrc.org/Web/Eng/siteeng0.nsf/htmlall/p0840/$File/ICRC_002_0840.PDF!Open)
4. Oxfam GB. *Gender Standards for Humanitarian Responses*. Oxford, 2004.
5. The Sphere Project: Humanitarian Charter and Minimum Standards in Disaster Response. "Chapter 3: Minimum Standards in Food Security, Nutrition and Food Aid." *The Sphere Handbook: 2004 Revised Version*. Geneva, 2004.
<http://www.sphereproject.org/content/view/27/84/lang,English/>
6. United Nations Food and Agriculture Organization (FAO)/World Food Programme (WFP). Socio-Economic and Gender Analysis (SEAGA) Programme. *Passport to Maintaining a Gender Perspective in Emergency Programmes: Key Analytical Questions for Designing Gender-Sensitive Humanitarian Interventions*. Rome, 2001.
<http://www.fao.org/sd/seaga/downloads/En/passporten.pdf>
7. United Nations High Commissioner on Refugees. *UNHCR Handbook for Emergencies*. Geneva, 2000.
<http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/publ/opendoc.pdf?tbl=PUBL&id=3bb2fa26b>
8. WFP. *Emergency Field Operations Pocketbook*. Rome, 2002.
[http://www.reliefweb.int/rw/lib.nsf/db900SID/LGEL-5G8EES/\\$FILE/wfp-pocketbook-jul02.pdf?OpenElement](http://www.reliefweb.int/rw/lib.nsf/db900SID/LGEL-5G8EES/$FILE/wfp-pocketbook-jul02.pdf?OpenElement)
9. WFP. *Mainstreaming a Gender Perspective into Vulnerability Analysis and Mapping in Line with the WFP Gender Policy 2003-2007*. Rome, 2004.
10. WFP. *Gender Policy 2003-2007: Enhanced Commitments to Women to Ensure Food Security*. Rome, 2002.
http://untj.org/files/gender/wfps_gender_policy_03-07.pdf

آیا بخش "الف" را خوانده اید؟ جنسیت و تغذیه در وضعیت های اضطراری

چالش های تغذیه از شیر مادر در شرایط گذار و اضطرار

بعد از زلزله ۲۵ اکتبر ۲۰۰۵ در کشمیر پاکستان، زنان کراراً با بستگان مرد سببی و مردان غیر فامیل در سرپناه سهیم شدند. نبود حریم خصوصی و حمایت، خیلی از زنان را به توقف تغذیه از شیر مادر واداشت زیرا نمی خواستند سینه های خود را در مقابل دید مردان قرار دهند. این امر تأکیدی است بر نیاز فوری به تخصیص مکان های شیر دهی در وضعیت های اضطراری برای اطمینان از تداوم تغذیه از شیر مادر.

- زنان در حالیکه به عنوان مراقب اصلی کودکان و سایر اعضای خانوار باقی می مانند فعالیت دیگری را برای حمایت از امنیت غذایی خانوار به عهده می گیرند، بخصوص در شرایطی که سرپرستان مرد خانوار غایب هستند. این کار اغلب به اختلال در غذا دادن به نوزاد و کودکان جوان و کاهش ظرفیت های مراقبتی منتهی می گردد.
- مردانی که سرپرستان مجرد خانوار هستند ممکن است در وضعیت های اضطراری از ساختارهای حمایتی حذف شوند. اگر این مردان ندانند چگونه برای کودکان جوان غذا پخت و پز کرده یا از آنان مراقبت نمایند، به خطر بیشتر نارسایی تغذیه برای کودکان منتهی می گردد.
- مردان و پسران مجردی که از خانواده هایشان جدا شده اند اگر ندانند چگونه پخت و پز کرده یا به توزیع مواد خوراکی دسترسی پیدا کنند، می توانند در معرض خطر تغذیه نارسا باشند.

نبود مهارت های آشپزی - تغذیه ضعیف برای پسران

در یک اردوگاه در شمال کنیا، پسران جنوب سودان از خانواده های خود جدا شدند. جای تعجب نبود که موقعیت تغذیه آنها وخیم گردد، چون نمی دانستند چگونه پخت و پز نموده یا به توزیع مواد غذایی دسترسی داشته باشند.

شخصه وضعیت های اضطراری اغلب شیوع بالای سوء تغذیه حاد و بیماری های ناشی از کمبود مواد ریز مغذی است که به نوبه خود به افزایش خطر مرگ در میان جمعیت آسیب دیده و بویژه در میان گروه های آسیب پذیر منتهی می گردد. زنان، دختران، پسران و مردان در ارتباط با تشدید موقعیت تغذیه ای شان در وضعیت های اضطراری با درجات متفاوتی از خطرپذیری رو برو می شوند. آسیب پذیری های متفاوت هم به نیازهای تغذیه ای مختلف و هم به عوامل فرهنگی - اجتماعی مرتبط با جنسیت ربط پیدا می کنند. از این نظر برنامه ریزی مطلوب تغذیه باید مسائل جنسیت را در کلیه مراحل چرخه پروژه در ارزیابی و تحلیل مبتنی بر مشارکت تا نظارت، اجرای مداخلات، نظارت و ارزشیابی دقیقاً مورد نظر قرار دهد.

چگونه موضوعات جنسیتی بر موقعیت تغذیه تأثیر می گذارند؟

- در شرایط بحرانی وقتی مواد غذایی با کمبود عرضه روبرو است زنان و دختران احتمالاً به عنوان راهبرد مقابله سهم مصرف مواد خوراکی خود را به نفع سایر اعضای خانواده کاهش می دهند. این موضوع می تواند به تغذیه نارسا و ناقص در میان زنان و دختران منجر گردد.
- به دلیل سنت های اجتماعی شاید مردان و پسران مورد توجه بیشتر قرار گرفته و از تغذیه بهتری نسبت به زنان و دختران برخوردار باشند.
- زنان در نتیجه نا امنی، تبعیض فرهنگی و محدودیت حرکتی در دسترسی به خدمات انساندوستانه، از جمله مواد غذایی، ممکن است با دشواری روبرو شوند.
- زنان، بخصوص آنهاییکه باردار یا شیرده هستند ممکن است به خاطر افزایش نیازهای فیزیولوژیکی خود به گونه ای نا متناسب از تغذیه نارسا آسیب ببینند. بارداری زودتر از سن بلوغ می تواند به ضعف سلامت و موقعیت تغذیه ای هم برای نوزاد و هم مادر منتهی گردد.

زمینه: برای دهه های زیادی، نیجر به دلیل رویه های تغذیه ای مربوط به نوزادان نارس و کودکان جوان، که ریشه در باورهای کهن در باره نابرابری جنسیت و موقعیت زنان و دختران دارد، و همچنین نا امنی غذایی و فقر مفرط، از سطح بالایی از نارسایی تغذیه رنج برده است. شوک های زیست محیطی و اقتصادی در سالهای اخیر در این کشور ضعف های ساختاری موجود را تشدید کرد که نتیجه آن سطح بالایی از سوء تغذیه در میان کودکان جوان بود. یک بررسی تغذیه ای در سال ۲۰۰۵، نشان داد که ۲۲ درصد از کودکان زیر سه سال از نارسایی حاد تغذیه ای رنج می بردند که این رقم پنج برابر بیش از کودکان بین ۳ تا ۵ سال بود که تنها ۴ درصد از آنان به نارسایی حاد تغذیه ای دچار بودند. در واقع بحران نیجر بحرانی در میان نوزادان و کودکان جوان بود.

اهمیت چشم انداز جنسیتی در تجزیه و تحلیل و پاسخ: ارزیابی ها و ارزشیابی های اخیر مربوط به پاسخ انساندوستانه به سوء تغذیه در نیجر علل ساختاری و محتمل سوء تغذیه در منطقه را نمایان ساخته است. بویژه، رویه های ضعیف تغذیه کودک، نبود دسترسی به خدمات بهداشتی، رویه های فرهنگی و نا برابری جنسیتی به اندازه کافی در تحلیل ملی از آسیب پذیری و برنامه ریزی مدنظر قرار نگرفته بودند. در جامعه پدر سالاری نیجر، زنان اغلب به مواد غذایی دسترسی نداشته و بر عرضه آن کنترل ندارند. مهاجرت فصلی برای کار در مناطق مرزی توسط اعضاء مرد خانوار اغلب زنان را که دسترسی محدود به انبارهای غلات دارند، تنها می گذارد.

درسهای آموخته شده: آژانس های انساندوستانه و توسعه ای در منطقه، تأکید بر درک صحیح از تأثیر مسائل جنسیتی در تجزیه و تحلیل آسیب پذیری و برنامه ریزی مناسب دارند، تا زنان قادر باشند به مراقبت از نوزادان و کودکان ادامه داده، به خدمات دسترسی داشته و از مداخلات انساندوستانه در وضعیت های اضطراری بهره مند شوند.

چه چیزهایی لازم است بدانیم تا برنامه های تغذیه ای پاسخگو به جنسیت در وضعیت های اضطراری طراحی و اجرا نماییم؟

تغییرات جمعیتی کدامند؟

- تعداد خانوارها

- تعداد زنان، دختران، پسران و مردان

- تعداد زن، مرد و کودک سرپرست خانوار

- تعداد افراد بر اساس سن و جنس با نیازهای مشخص (کودکان بی سرپرست، معلولان، بیماران، سالمندان)

- تعداد زنان باردار و پرستار

زمینه اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و امنیتی چیست؟ چه چیز در نتیجه وضعیت اضطراری تغییر یافته است؟

- ساختارهای موجود قدرت در جامعه چگونه است؟ آیا زنان ساختار ویژه خود را دارند؟

- تفاوت های میان مناصب/نقش ها و مسئولیت های زنان و مردان در ارتباط با تغذیه چگونه است؟

- آیا زنان، دختران، پسران و مردان به گونه متفاوت از وضعیت اضطراری آسیب دیده اند؟

- کدامیک پیشتر از همه در خطر مشکلات تغذیه بوده اند؟ چه چیز به خاطر بحران تغییر کرده است؟

• چه عواملی (اجتماعی، اقتصادی، سیاسی یا امنیتی) دسترسی و کنترل بر مواد غذایی را برای اعضاء خانوار، جامعه و جمعیت محدود می کنند؟

وضعیت تغذیه ای با ویژگی جنسیتی، بهداشت ضعیف و تصویر مرگ و میر چیست؟

• آیا داده های مربوط به وضعیت تغذیه ای (وزن در مقابل قد) که از نظر جنس و سن تفکیک شده هستند نشان می دهد که دختران و پسران بصورت نامتناسب آسیب دیده اند؟ اگر چنین است دلایل این تفاوت چیست؟

• موقعیت تغذیه زنان در سن باروری چگونه است؟ سطوح کم خونی چگونه اند؟

• آیا داده های مربوط به مرگ و میر (میزان خام مرگ و میر زیر ۵ سال) که از لحاظ جنس تفکیک شده هستند نشان می دهد که دختران و پسران بصورت نامتناسب آسیب پذیر هستند؟ اگر چنین است دلایل این تفاوت چیست؟

مولفه های جنسیتی و اجتماعی سوء تغذیه کدامند؟

• آیا رویه های اجتماعی فرهنگی، ممنوعیت ها، باورهای فرهنگی یا رویه های مراقبتی وجود دارند که ممکن است به موقعیت تغذیه زنان، دختران، پسران و مردان به گونه ای متفاوت آسیب برساند؟

• غذا چگونه بین زنان، دختران، پسران و مردان در منزل توزیع می شود؟

• چه کسی در خانوار بر منابع کنترل دارد و آیا این امر روی دسترسی به غذا و عادت غذایی تأثیر می گذارد؟

- آیا در رویه های تغذیه از شیر مادر برای نوزدان دختر و پسر تفاوت هانی وجود دارد؟
 - آثار منفی که احياناً وضعیت اضطراری بر رویه های مراقبت سنتی داشته اند، کدامند؟
 - وضعیت دسترسی به غذا و امنیت غذایی و فراهم بودن آن چگونه است؟
 - آیا برای زنان، دختران، پسران و مردان جهت دسترسی به غذا تفاوت هانی وجود دارد؟
 - اگر پسران و مردان از خانواده شان جدا هستند، آیا دارای مهارت های آشپزی هستند؟ آیا غذا برای خود تهیه می کنند؟
 - اگر زنان سرپرستی خانوارها/ گروه های خانواده را بعهده دارند به غذای کافی دسترسی دارند؟ آیا زنان و مردان سالمند به غذا دسترسی دارند؟ آیا سبد غذایی نیازهای مشخص آنها را برآورده می سازد؟
 - چگونه زنان، دختران، پسران و مردان در وضعیت بی ثباتی به غذا دسترسی دارند و آیا سبد غذایی نیازهای آنان را بر طرف می سازد؟
 - آیا تغییری در الگوهای کاری (بواسطه مهاجرت، آوارگی یا درگیری مسلحانه) وجود دارد که نتیجه اش تغییر نقش و مسنولیت در خانوار و منع و جلوگیری برخی زنان یا مردان از دسترسی به غذا باشد؟
 - چه نوع مداخلات تغذیه ای پیش از وضعیت اضطراری کنونی بر قرار بودند؟ چگونه سازماندهی گردیده و آیا آسیبی متفاوت به زنان، دختران، پسران رسانده است؟
 - کودکان هنگامی که در مدرسه هستند چگونه به غذا دسترسی دارند؟
 - آیا خانوارها به منابع ریزمغذی دسترسی دارند؟
- اقدامات برای اطمینان بخشیدن به برنامه ریزی برابری جنسیتی در تغذیه**
- ارزیابی سریع / خط پایه**
- با مشارکت زنان، دختران، پسران و مردان یک ارزیابی سریع از زمینه های گوناگون انجام دهید تا از ادغام چشم انداز های جنسیتی در تجزیه و تحلیل اولیه وضعیت تغذیه و شناسایی گروه هانی که بیش از دیگران در معرض خطرپذیری قرار دارند اطمینان حاصل نمایند.
 - اطلاعات مربوط به شیوع بیماری ها ویژه جنسیت، شاخص های تغذیه و شرایط بهداشتی را براساس سن و جنس کسب نمایند.
- به نیازهای تغذیه ای و حمایتی گروههایی که در معرض خطرپذیری هستند پاسخ بدهید**
- با گروه های کلیدی که در معرض خطرپذیری هستند (مانند زنان باردار و شیرده) برای شناسایی برنامه های مؤثر و قابل دسترسی تغذیه تکمیلی مشورت نمایند.
 - نظام های نظارتی برقرار نمایند تا گروه های مختلف (به لحاظ سن و جنس) از برنامه های تغذیه ای بهره مند شوند.
 - تغذیه از شیر مادر و رویه های مناسب تغذیه کودک را از طریق اطلاع رسانی و آموزش ارائه دهندگان خدمات و همچنین تدوین و اجرای سیاست ها و نظارت بر آن حمایت، حراست و ترویج نمایند.
- به کمبود ریزمغذی ها و نیازهای تغذیه ای پاسخ بدهید**
- اطمینان حاصل نمایند که برنامه های واکسیناسیون و ویتامین A تکمیلی به طور برابر دربارہ زنان، دختران، پسران و مردان اجرا می شود.
 - تقویت کالاهای غذایی کمکی را برای اطمینان از دسترسی برابر به غذاهای حاوی ریز مغذی ترویج نمایند.
 - زنان، دختران، پسران و مردان را از همان ابتدا در طراحی، مدیریت و ارزیابی/نظارت برخدمات مربوط به تغذیه، و کنترل توزیع مواد غذایی درگیرنمایند.
- بسیج و مشارکت جامعه**
- زنان، دختران، پسران و مردان را از آغاز در ارزیابی های مشارکتی، تعریف اولویت های بهداشتی و تغذیه، راه حل های برنامه ریزی، سیاست ها و مداخلات و ارزشیابی درگیرنمایند.
 - ظرفیت ها و مهارت ها را در جمعیت های آسیب دیده شناسایی نموده و برنامه های تغذیه پایدار، جامعه محور را برای اجتناب از اتکای میان مدت و بلند مدت به کمک خارجی تدوین نمایند.
 - برنامه های نظارت تغذیه ای جامعه محور از جمله توزیع و استفاده از مواد غذایی در منزل را تدوین نموده و مددکاران تغذیه جامعه را در باره ابعاد بهداشت و تغذیه جنسیتی آموزش نمایند.
 - درمان سوء تغذیه متوسط و حاد
 - مراکز تغذیه درمانی در سطوح تسهیلاتی و جامعه ایجاد نموده و از توازن جنسیتی در مورد بهداشت یاران اداره کننده مراکز، اطمینان حاصل نمایند.

- برنامه های تغذیه تکمیلی هدفمند را برای رسیدن به پوشش حداکثری برای همه از طریق توزیع غیر متمرکز اجرا نمایید.
- مهارت های لازم مربوط به جنسیت و تغذیه را برای آمادگی در وضعیت اضطراری فراهم نمایید.
- **حمایت فنی و ظرفیت سازی**
- در تیم ها تا آنجا که امکان دارد زنان و مردان جمعیت آسیب دیده/ آواره را داخل نمایند.
- بهداشت یاران و کارکنان محلی تغذیه را در باره ارائه خدمات با حساسیت جنسیتی آموزش دهید.
- دستورالعمل های ملی در باره زمینه های مختلف تغذیه را باز بینی کنید تا از حساسیت جنسیتی آنها اطمینان حاصل نمایید.
- یک تحقیق ریشه ای در مورد تغذیه انجام دهید
- از تشکیل تیم های ارزیابی تغذیه با توازن جنسیتی، از جمله استفاده از مترجمان زن اطمینان حاصل نمایید.
- داده های موجود در باره تغذیه و بهداشت را به منظور حصول اطمینان از تفکیک به لحاظ جنس و سن ، از جمله درجه اهمیت آماری آن، باز بینی نمایید.
- یک بررسی تغذیه ای انجام داده و گروه های جمعیتی را که دسترسی به آنان دشوار است یا در حاشیه قرار دارند شناسایی نموده و داده ها را به لحاظ جنس و سن تجزیه و تحلیل نمایید.

فهرست موارد کنترل برای ارزیابی برنامه ریزی برابری جنسیتی در بخش تغذیه

فهرست زیر از بخش اقدام در این فصل گرفته شده است، و ابزاری مفید برای یادآوری موضوعات عمده به کنشگران بخشی جهت اطمینان از برنامه ریزی برابری جنسیتی می باشد. به علاوه، این فهرست همراه با شاخص های نمونه در بخش اصول اولیه، به عنوان پایه ای برای کارکنان پروژه است تا شاخص های مختص هر وضعیت را تدوین نموده و پیشرفت تلفیق موضوعات جنسیتی را در اقدام انساندوستانه اندازه گیری نماید.

تغذیه - فهرست موارد کنترل جنسیتی	
تجزیه و تحلیل تفاوت های جنسیتی	
۱.	اطلاعات در باره نیازهای تغذیه ای، مهارت های پخت و پز، منابع زنان، دختران، پسران و مردان از طریق ارزیابی های مشارکتی جمع آوری شده است.
۲.	دلایل مربوط به نا برابری در میزان سوء تغذیه میان زنان، دختران، پسران و مردان از طریق برنامه ریزی تجزیه و تحلیل گردیده و و به آن پرداخته شده است.
۳.	اطلاعات در باره موانع فرهنگی، عملی و امنیتی که زنان، دختران، پسران و مردان ممکن است در دسترسی به کمک تغذیه ای با آن رو برو شوند جمع آوری گردیده و برای رفع این موانع تدابیر لازم اتخاذ شده است.
۴.	تحلیل جنسیتی در اسناد برنامه ریزی و گزارش های وضعیت انعکاس یافته است.
طراحی خدمات	
۱.	برنامه های پشتیبانی تغذیه ای بر اساس فرهنگ غذایی و نیازهای تغذیه ای زنان از جمله زنان باردار و شیرده، دختران، پسران و مردان در جمعیت مورد هدف تدوین می گردد.
دسترسی	
۱.	دسترسی زنان، دختران، پسران و مردان به خدمات منظم از طریق کنترل های مکانی و گفتگو با جوامع نظارت می شود و موانع دسترسی برابر فوراً مورد رسیدگی قرار می گیرند.
مشارکت	
۱.	زنان و مردان بطور برابر و موثر در تصمیم گیری و طراحی برنامه، اجرا و نظارت شرکت داده می شوند.
آموزش/ ظرفیت سازی	
۱.	دوره های آموزشی در باره مسائل تغذیه و جنسیت برای زنان، دختران، پسران و مردان برگزار می شوند.
۲.	تعداد برابری از زنان و مردان از جامعه در برنامه ریزی تغذیه آموزش می بینند.
۳.	تعداد برابر زنان و مردان در برنامه های تغذیه استخدام می شوند.

اقدامات برای پاسخ به خشونت مبتنی بر جنسیت GBV

۱. هم زنان و هم مردان در فرایند انتخاب نقطه توزیع امن شامل می شوند.
۲. خواربار توسط تیمی متوازن از نظر جنسیت توزیع می شود.
۳. "فضاهای امن" در نقاط توزیع ایجاد می گردد و برنامه های "عبور امن" برای زنان و کودکان سرپرست خانوارها برقرار می شود.
۴. ترتیبات خاص برای محافظت از زنان از نقطه توزیع (از قبیل همراهی نیروی مسلح در صورت ضرورت) برقرار می گردد.
۵. بر امنیت و موارد سوء استفاده نظارت می شود.

اقدامات هدفمند بر اساس تجزیه و تحلیل جنسیتی

۱. به توزیع نابرابر غذا و نرخ های تغذیه در خانوار از طریق حمایت تغذیه ای و برنامه ها پاسخ داده می شود تا دلایل اصلی تبعیض شناخته شده و افراد مورد تبعیض توانمند گردند.

نظارت و ارزشیابی بر اساس داده های تفکیک شده بر اساس جنس و سن

۱. داده های تفکیک شده از نظر جنس و سن در باره سطح تحت پوشش برنامه تغذیه جمع آوری شده است:
 - درصد دختران و پسران در سن ۶ تا ۵۹ ماه که تحت پوشش برنامه توزیع ویتامین A قرار دارند.
 - در صد دختران و پسران زیر ۵ سال، زنان بار دار و شیرده در گروه هدف که تحت پوشش برنامه های تغذیه کمکی و موارد سوء تغذیه نسبتاً حاد قرار دارند.
 - در صد پسران و دختران زیر ۵ سال که تحت پوشش نظارت تغذیه قرار دارند.
 - در صد زنان، دختران، پسران و مردان که علیرغم برنامه های تغذیه ای در حال اجرا هنوز نمی توانند نیازهایی تغذیه ای خود را بر آورده سازند.
 - نرخ تعداد دختران و پسران محروم از شیر مادر.
۲. طرح هایی برای پاسخ به هر گونه نابرابری و حصول اطمینان از دسترسی و سلامتی برای تمامی جمعیت هدف تدوین و اجرا می گردد.

هماهنگی اقدامات با همه شرکاء

۱. کنشگران در بخش شما با بخش های دیگر برای هماهنگی در مسائل جنسیت از جمله در جلسات منظم مربوط به شبکه جنسیت تماس برقرار می نمایند.
۲. بخش/ گروه دارای برنامه اقدام جنسیت بوده شاخص های مختص طرح را بر اساس فهرست ارائه شده در راهنمای جنسیتی کمیته دائمی بین آژانسی تدوین نموده و منظمآ اندازه گیری می نماید.

1- Inter- Agency Standing Committee (IASC). "Action Sheet 6.1: Implement Safe Food Security and Nutrition Programmes." Guidelines for Gender-based Violence Interventions in Humanitarian Settings: Focusing on Prevention of and Response to Sexual Violence in Emergency. Geneva.2005

<http://www.reliefweb.int/library/documents2005/iasc-gen-30sep.pdf>

2- The Sphere project: Humanitarian Charter and Minimum Standards in Disaster Response "Chapter 3: Minimum Standards in Food Security, Nutrition and Food Aid." The Sphere Handbook: 2004 Revised Version. Geneva 2004.

<http://www.sphereproject.org/contentview/27/84/lang'English/>

3. Young, Helen, Borrel, Annalies, Holland,Diane, and SalamaPeter. Public Nutrition in Complex Emergencies. The Lancet, Volume 364, Issue 9448, Pages 1899-1909

آیا بخش "الف" را خوانده اید؟ جنسیت و بهداشت در وضعیت های اضطراری

از گروه های آسیب پذیر و در حاشیه باید به طور برابر در برنامه ریزی، مدیریت و ارائه خدمات بهداشتی در بحران های انساندوستانه شرکت نموده و زنان باید بخشی از فرایند تصمیم گیری و اجرا در تمامی سطوح باشند. بیاد داشته باشید که نظرات دختران و پسران را به حساب بیاورید. بمنظور اجتناب از تلاقی و دو باره کاری ها با شرکای بهداشت و دیگر شرکاء هماهنگی کنید.

با تصدیق اینکه جمع آوری داده ها در باره همه موضوعات مشروح در صفحه بعد ممکن نیست، اهمیت دارد که داده ها را به لحاظ جنس و سن تفکیک شده و تجزیه و تحلیل جنسیتی را بکار بگیرید.

د ر بحران ها، بهداشت زنان، دختران، پسران و مردان به گونه ای متفاوت آسیب می بیند. عوامل اجتماعی فرهنگی و بیولوژیکی خطرپذیری هایی را که زنان و بویژه دختران با آن رو برو می شوند، افزایش می دهند. داده های موجود حاکی است که الگویی از فرق گذاری جنسیتی در رابطه با قرار گرفتن در معرض خطرپذیری ها و درک از آن، آمادگی، پاسخ و اثرات جسمی و روانی و همچنین ظرفیت ترمیم وجود دارد.

زنان و دختران اغلب در معرض خطرپذیری فزاینده خشونت قرار می گیرند و ممکن است نتوانند به کمک دسترسی داشته و/یا نیازهای خود را بشناسانند. آنها معمولاً، در فرآیند مشورت و تصمیم گیری جامعه به طور ناقص شرکت داده می شوند؛ در نتیجه نیازهای بهداشتی شان اغلب بر آورده نمی گردد. مردان ممکن است در شرایط متفاوت و به دلایل مختلف به خاطر اجتماعی بودن نقش جنسیتی خود در مقایسه با زنان از محرومیت های دیگری رنج ببرند. برای مثال، نقش مردان به عنوان حامی ممکن است، در هنگام فاجعه و پس از آن، مسئولیت بیشتری در خطرپذیری بر شانه آنها بگذارد.

وقتی شما مراقبت بهداشتی را در شرایط بحرانی ارائه می دهید باید ابتدا نیازهای متفاوت را در نظر بگیرید، دوم موانع بالقوه را که ممکن است مردم با آن روبرو شوند، بشناسید و سوم اطمینان حاصل نمایید که زنان و مردان به طور برابر به خدمات بهداشتی، دسترسی دارند. طرح ها و برنامه های بهداشتی باید از شروع و در هر مرحله از مراحل چرخه پروژه تحلیل جنسیتی را شامل کند. زنان و مردان بخصوص آن دسته

بر خورداری از بالاترین استاندارد قابل دسترسی بهداشت حقی انسانی برای همه است

- حق بر خورداری از بهداشت حق بنیادین و انکار ناپذیر انسانی برای بر خورداری از سایر حقوق بشر است.
- ماده ۲۵ اعلامیه جهانی حقوق بشر شالوده های حق بهداشت را نهاده است.
- ماده ۱۲ میثاق بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و مدنی (ICESCR) از حق بهداشت در حقوق بین الملل حمایت می کند. این ماده مفاد قانونی الزام آوری را ارائه می دهد که قابل تسری به دولت های تصویب کننده آن است. حقوق بیشتر در حمایت بهداشتی از گروه های به حاشیه رانده شده در پیمان های بین المللی هر گروه ویژه مندرج است.
- حق بهداشت حقی شمول پذیر است که نه تنها به مراقبت بهداشتی بموقع و مناسب بلکه به مولفه های مهم بهداشتی مانند دسترسی به آب سالم و آشامیدنی و بهداشت کافی، شرایط بهداشتی شغلی و زیست محیطی، دسترسی به آموزش و اطلاعات مربوط به بهداشت از جمله بهداشت جنسی و باروری تعمیم می یابد. (ICESCR)
- تفکیک داده های بهداشتی، اقتصادی- اجتماعی بر اساس جنس برای شناسایی و ترمیم نابرابری ها در بهداشت اساسی است. (میثاق بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و مدنی)
- حق بهداشت شامل جستجو، دریافت و انتقال اطلاعات و ایده های مربوط به مسائل بهداشتی است. با این حال دسترسی به اطلاعات نباید موجب شود که محرمانه بودن داده های بهداشتی شخصی را از بین ببرد.
- حق بهداشت مستلزم آن است که تسهیلات، کالاها و خدمات بهداشتی فراهم، در دسترس، قابل قبول و با کیفیت مطلوب باشند.
- استانداردهای دیگر مربوط به حق بهداشت برای گروه های ویژه در سایر اسناد مانند "اصول حمایت از اشخاص با بیماری ذهنی و بهبود کیفیت مراقبت های بهداشتی ذهنی" و "اعلامیه محور خشونت علیه زنان" آمده است.
- حق بهداشت در چندین سند منطقه ای هم گنجانده شده است. (رک به جدول شماره ۱)

• چگونه زنان، دختران، پسران و مردان با وقوع بحران آسیب می بینند؟

وضعیت بهداشت قبل از وضعیت اضطراری چگونه بود؟

• اطلاعات پایه بهداشتی چگونه است و از زمان بحران چگونه تغییر کرده است.

• چه نوع بیماری هائی در متن بحران، به زنان و مردان به طور متفاوت آسیب می رسانند.

• نرخ خام مرگ و میر به تفکیک جنس و سن چیست؟ آیا مرگ های نا متناسب در میان زنان، دختران پسران و یا مردان وجود دارند؟ اگر چنین است دلایل آن چیست؟

• جنبه های فرهنگی و مذهبی مربوط به تدارک مراقبت بهداشتی کدامند؟

• چه کسی مراقبت بهداشتی را به چه کسی ارائه می دهد؟ برای مثال، رویه ها و باورهای محلی در باره این که مراقبان بهداشتی مرد می توانند به زنان مراقبت بهداشتی ارائه دهند چیست؟

چه چیزهایی لازم است بدانیم تا برنامه های پاسخگو به جنسیت در خدمات بهداشتی را طراحی و اجرا نمائیم؟

تغییرات جمعیتی کدامند؟

• تعداد کل اعضاء خانوار/ خانواده به تفکیک جنس و سن.

• تعداد خانوار های با سرپرستی زنان و مردان مجرد سرپرست و تعداد خانوارها با سرپرستی دختران و پسران

• تعداد کودکان، سالمندان، معلول، باردار و زنان شیرده بی سرپرست.

زمینه اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و امنیتی چیست؟ چه چیز در نتیجه وضعیت اضطراری تغییر کرده است؟

• آیا تفاوت هائی بین زنان و مردان در جامعه/ خانوارها در رابطه با نقش، مسنولیت ها و قدرت تصمیم گیری آنها وجود دارد؟ این تفاوت ها چه هستند؟

- باورها و رویه های فرهنگی در باره بارداری و زایمان، دفن اجساد مردگان، مراقبت از بیمار، شستشو، استفاده از آب، پخت و پز، دامداری و عادت ماهانه چگونه اند؛ آیا این ها آثار منفی بر زنان، دختران، پسران یا مردان می گذارند؟
- عوامل زبانی (از قبیل بیسوادی، استفاده از زبان های اقلیتی یا خارجی) که ممکن است دسترسی برخی جوامع / گروهها را به خدمات مراقبت بهداشتی و اطلاعات بهداشتی (از جمله اطلاعات در باره مؤلفه های اساسی بهداشتی مانند دسترسی به آب و تسهیلات بهداشتی) تحت تأثیر قرار دهد چه هستند؟ آیا بین زنان و مردان در رابطه با راه های ارتباط و/یا دسترسی به اطلاعات تفاوتی وجود دارد؟

اقدامات برای حصول اطمینان از برنامه ریزی برابری جنسیتی در بخش بهداشت

ارزیابی مشترک از نیازها

کنشگران گروه/ بخش باید ارزیابی های مشترک بهداشتی انجام دهند تا منابع را به طور موثر بکار گرفته، هماهنگی را ارتقاء داده و بار جوامع را کاهش دهند.

- اطمینان حاصل نمایند که تیم های ارزیابی، ارزیاب ها و مترجمان زن را شامل گردد.
- کلیه داده ها را جمع آوری و به لحاظ جنس و سن تفکیک کرده و یک تجزیه و تحلیل جنسیتی بکار بگیرید.
- در یابید که رسیدن به کدام گروه ها مشکل است (دسترسی جسمی و اجتماعی) و/ یا کدام گروه ها به حاشیه رانده شده، و مواعی که از دسترسی جلوگیری می کنند کدامند.
- ساز و کارهای پاسخ جامعه به مشکلات روانی-اجتماعی را شناسایی نموده و آنهایی را که می توانند از افراد حمایت نمایند تقویت کنید و اطمینان حاصل نمایید که این سازوکارها به معیارهای حقوق بشر احترام می گذارند.

رویه ها و باورهای محلی در باره ی مراقبت از اعضای بیمار جامعه، از جمله مراقبت در منزل را شناسایی نمایند. آیا این امر خصوصا مشمولیت ویژه ای را برای زنان، دختران، پسران یا مردان به همراه دارد؟

فراهم بودن محل، ظرفیت و وضعیت کاربرد تسهیلات بهداشتی و برنامه های بهداشت عمومی، از جمله خدمات ضروری جنسیتی برای زنان و مردان (از قبیل خدمات بهداشتی مادر و فرزند و خدمات بهداشتی باروری برای مردان) را ترسیم نمایند.

از حداکثر حفاظت از تسهیلات فوق الذکر (مانند روشنائی برای محوطه و راه های منتهی به آنان، تدارک حمل و نقل و در صورت امکان قرار دادن همراه) اطمینان حاصل نمایند.

• کادر پزشکی آموزش دیده موجود (دکترها، پرستاران، ماماها و سایرین) در جامعه را شناسایی نمایند (با در نظر داشتن اینکه آنان ممکن است نتوانند کار کنند و انهدام/ بستن تسهیلات یا مسنولیت های خانوادگی آنها را در منزل نگه دارد) و آنها را قادر سازید که به کار بر گردند. این امر شامل تدارک حمل و نقل، تدابیر امنیتی، مراقبت از کودک و برنامه های کاری انعطاف پذیر می شود.

• فهرستی از گروه های محلی و دست اندرکاران کلیدی در بخش بهداشت از جمله گروه های درگیر در موضوعات جنسیتی، شفا دهندگان سنتی، سازمان های زنان و غیره تهیه نمایند تا از اینکه چه کاری، در کجا، توسط چه کسی و برای چه کسی انجام می شود، آگاه شوید.

• فراهم بودن داروها وسایل پزشکی، برای مثال فراهم بودن بسته های جدید بهداشتی اضطراری (NEHK) جهت ارائه خدمات اولیه بهداشتی به زنان و مردان را ارزیابی نمایند.

• از وجود دستور العمل ها، راهنماها و پروتکل های استانداردی در راستای دستورالعمل های بین المللی حاضر اطمینان حاصل نمایند و دریابید آیا این دستور العمل ها دسترسی برابر به خدمات و مزایا را برای زنان، دختران، پسران و مردان فراهم می نمایند. اگر چنین نیست استانداردهای بین المللی را بکار بگیرید.

• ارزیابی های کیفی انجام دهید تا تصورات مربوط به خدمات بهداشتی ارائه شده به جامعه را تعیین نمایند و توصیه هایی را برای پاسخ به نگرانی آنان، شناسایی نمایند.

بسیج و مشارکت جامعه

• زنان، دختران، پسران و مردان، از جمله افراد متعلق به گروه های آسیب پذیر را از آغاز در ارزیابی های بهداشتی، اولویت گذاری، طراحی برنامه، مداخلات و ارزشیابی شرکت دهید.

• باتفاق جامعه، از طریق ارزیابی های مشارکتی، تأثیر بحران انساندوستانه را بر زنان، دختران، پسران و مردان تجزیه و تحلیل نمایند تا نیازهای بهداشتی جسمی و ذهنی آنها شناسایی شده و از دسترسی برابر به خدمات بهداشتی و مزایا اطمینان حاصل گردد.

• حمایت مراقبتی از کودک فراهم آورید تا زنان و مردان - بخصوص آنان که از خانوارهای با سرپرستی تک والدینی هستند - بتوانند در جلسات شرکت نمایند.

تدارک خدمات بهداشتی

• زنان و مردان را از جامعه و از نیروی کار بهداشت، از جمله آنان که به گروه های آسیب پذیر تعلق دارند، بطور برابر و در تمام سطوح در طراحی و مدیریت ارائه خدمات بهداشتی از جمله توزیع تدارکات، فعالانه شرکت دهید.

- از راهبرد های ارائه خدمات بهداشتی جاری و هماهنگ و اینکه این خدمات نیازهای بهداشتی زنان، دختران، پسران و مردان را بر آورده می سازد، اطمینان حاصل نمائید. برای مثال:

- بسته های حداقل خدمات اولیه (MISP) را فراهم نمائید بصورتی که زنان، مردان و دختران و پسران جوان در روزها و هفته های نخستین وضعیت های جدید اضطراری به خدمات بهداشتی باروری و جنسی اولویت دار دسترسی داشته باشند و با تثبیت وضعیت از خدمات جامع بهداشت باروری و جنسی از جمله خدمات مربوط به خشونت مبتنی بر جنسیت (GBV)، برخوردار گردند.

- از پیشگیری و پاسخ به خشونت مبتنی بر جنسیت بدانصورت که در دستورالعمل مداخلات علیه خشونت مبتنی بر جنسیت در وضعیت های اضطراری تهیه شده از سوی کمیته دائمی بین آژانسی توصیف شده است، از جمله ساز و کارهای مراقبت، ارجاع و حمایت از باز ماندگان خشونت مبتنی بر جنسیت اطمینان حاصل نمائید.

- حمایت اجتماعی و روانی که به لحاظ فرهنگی برای زنان، دختران، پسران و مردان مناسب است فراهم آورید .

- از خصوصی بودن مشورت ها، معاینات و مراقبت های بهداشتی اطمینان حاصل نمائید.

- اطمینان حاصل نمائید که روش های کنترل و پیشگیری HIV/AIDS با توجه ویژه به پاسخ به خشونت مبتنی بر جنسیت و خطرات بهداشت زنان مانند عفونت های ناشی از انتقال جنسی (STIs) از جمله HIV/AIDS ایجاد پوشش می نمایند.

- بسته های جدید بهداشت اضطراری برای زایمان های امن و تمیز و مراقبت از زایمان های اضطراری (بسته های تمیز زایمان در منزل متعلق به UNFPA، بسته مامائی UNICEF، بسته های زایمان و جراحی UNICEF)، حوله های بهداشتی برای زنان، کاندوم های مردانه و زنانه، در صورت ضرورت بسته های پروفیلاکتیک بعد از بروز علائم (PEP)، تست های اضطراری پیشگیری و بارداری را توزیع نمائید.

- بهداشتیاریان زن و مرد محلی را استخدام و اعزام نمائید.

- ماما های سنتی را آموزش داده و تجهیز نمائید.

- از پرداخت حقوق و فرصت های برابر برای زنان و مردان در بخش بهداشت اطمینان حاصل نمائید.

- اطمینان حاصل نمائید که زنان و مردان برای رشد ظرفیت و آموزش در موضوعات بهداشتی دارای فرصت های برابر هستند؛ مراقبت از کودک یا حمایت از خانواده را بعمل آورید تا آنها را قادر به شرکت در جلسات نمائید.

- پیام های پیشگیری از HIV/AIDS را با تمرکز ویژه بر مردان، اعضای فعال و غیر فعال نیروهای مسلح و اشخاص جابجا شده داخلی و پناهندگان پخش نمائید.

حمایت، اطلاعات بهداشتی و آموزش

- از توزیع برابر (طبق نیاز) و دسترسی به منابع (ملزومات انسانی، مالی، تکنولوژیکی، تدارکاتی، پزشکی) در بخش بهداشت برای پاسخگویی به نیازهای بهداشتی زنان، دختران، پسران و مردان جانبداری نمائید.

- از این که پرسنل بهداشتی (زنان و مردان) به اندازه کافی در گروه های با موضوع جنسیت، گروه های کاری خشونت مبتنی بر جنسیت و جلسات و گروه/بخش بهداشتی کمیته دائمی بین سازمانی حضور دارند، اطمینان حاصل نمائید.

- راهبرد های ارتباطی جهت نمایاندن خطرپذیری های بهداشتی را که به زنان و مردان آسیب رسانده و همچنین دختران و پسران جوان را مورد هدف قرار می دهد، تدوین و اجرا نمائید.

- به زنان و مردان در باره فراهم بودن خدمات جسمی و ذهنی موجود و محل آنها به زبان های محلی اطلاعات ارائه دهید.

- اطمینان حاصل نمائید که افرادی که دسترسی به آنان دشوار است و اعضای آسیب پذیر جامعه کاملاً از خدمات موجود آگاه بوده و از چگونگی دسترسی و استفاده از آنان بهره مند می شوند.

- به عنوان نقطه ورود، با رسانه ها، جامعه مدنی و مؤسسات شریک جهت افزایش آگاهی بهداشتی، با اشاره به رخدادهای ویژه بهداشتی مانند گشایش مرکز جدید بهداشتی، نقاط بر داشت آب و غیره، همکاری نمائید.

- از استخدام/اعزام زنان و مردان در تمام سطوح جانبداری نمائید.

نظارت، گزارش و ارزشیابی

- داده ها را بر حسب جنس و سن جمع آوری نموده و یک تجزیه و تحلیل جنسیتی را بکار بندید.

- زنان و مردان، از جمله آنان را که به گروه های آسیب پذیر تعلق دارند، در روند نظارت و ارزشیابی مشارکت دهید.

- نتایج را با شرکاء، از جمله زنان، دختران، پسران و مردان در جمعیت مورد هدف در میان بگذارید.

فهرست موارد کنترل برای ارزیابی برنامه ریزی برابری جنسیتی در بخش بهداشت

فهرست زیر از بخش اقدام در این فصل گرفته شده است، و ابزاری مفید برای یادآوری موضوعات عمده به کنشگران بخشی جهت اطمینان از برنامه ریزی برابری جنسیتی می باشد. به علاوه، این فهرست همراه با شاخص های نمونه در بخش اصول اولیه، به عنوان پایه ای برای کارکنان پروژه است تا شاخص های مختص هر وضعیت را تدوین نموده و پیشرفت تلفیق موضوعات جنسیتی را در اقدام انساندوستانه اندازه گیری نماید.

بهداشت - فهرست کنترل جنسیتی
تجزیه و تحلیل تفاوت های جنسیتی
<ol style="list-style-type: none">۱. سهمیه متوازن در انتخاب ارزیاب ها و مترجم های مرد و زن.۲. سهمیه متوازن زنان، دختران، پسران و مردان که در ارزیابی ها شرکت می کنند.۳. سهمیه متوازن زنان و مردان که در باره نیازهای بهداشتی شان مورد مشورت قرار می گیرند.۴. داده های زیر موجود و تجزیه و تحلیل جنسیت به کار گرفته شده است.<ul style="list-style-type: none">• میزان مرگ و میر ناشی از علت خاص به تفکیک سن و جنس.• میزان موارد مرگ غیر طبیعی به تفکیک سن و جنس.• خانواده ها با سرپرستی زن، مرد و کودک.• ساختارهای اجتماعی از جمله مناصب دارای اختیار/ نفوذ و نقش زنان و مردان.• گروه ها با نیازهای مشخص (از جمله موارد عقب ماندگی جسمی و ذهنی) به لحاظ سن و جنس.
طراحی خدمات
<ol style="list-style-type: none">۱. زمان، استخدام کارکنان و محل خدمات بهداشتی فرصت برابر را برای دسترسی زنان و مردان اطمینان می دهد.۲. راهبردها و تسهیلات ارائه مراقبت بهداشتی به صورت برابر به نیازهای زنان، دختران، پسران و مردان می پردازند.۳. در صد تسهیلات بهداشتی با ساختار اولیه، وسایل، تدارکات، ذخیره دارو، فضا و کارکنان واجد شرایط برای خدمات بهداشت باروری شامل خدمات مراقبت، از جمله زایمان عادی و زایمان در وضعیت اضطراری (همانطور که در MISP ذکر شده است).۴. در صد تسهیلات بهداشتی، که طبق دستورالعمل خشونت مبتنی بر جنسیت کمیته دانمی بین آژانسی، به بازماندگان خشونت مبتنی بر جنسیت مراقبت محرمانه ارائه می دهد.۵. سهم ارائه دهندگان مراقبت بهداشتی به تفکیک حرفه، سطح و جنس.۶. سهم مراقبت روانی- اجتماعی جامعه محور به تفکیک جنس و سن.
دسترسی
<ol style="list-style-type: none">۱. نسبت زنان، دختران، پسران و مردان در دسترسی به مواد بهداشتی (از جمله تسهیلات یکبار مصرف بهداشتی در سطح خانوار برای زنان).۲. نسبت زنان، دختران، پسران و مردان که دسترسی به آب سالم دارند.۳. نسبت زنان، دختران، پسران و مردان که دسترسی به کمک غذایی دارند.۴. نسبت زنان، دختران، پسران و مردان که دسترسی به خدمات بهداشتی دارند.

مشارکت

۱. سهم متوازن زنان و مردان شرکت کننده در طراحی، اجرا، نظارت و ارزشیابی پاسخ های بهداشتی انساندوستانه.
۲. سهم متوازن زنان و مردان در پست های تصمیم گیری.
۳. سهم متوازن زنان و مردان محلی استخدام و اعزام شده در بخش بهداشت.
۴. سهم متوازن زنان و مردان در سطح بین المللی استخدام و اعزام شده در بخش بهداشت.
۵. زنان و مردان به طور منظم در جلسات یا فعالیت های گروهی شرکت می کنند.

آموزش / ظرفیت سازی

۱. تعداد متوازن/ متناسب زنان و مردان از جامعه که برای ارائه مراقبت بهداشتی آموزش دیده اند.
۲. تعداد متوازن/ متناسب زنان و مردان از جامعه که پس از آموزش به آنان در بخش بهداشت فرصت شغلی داده شده است.

اقدامات برای پرداختن به خشونت مبتنی بر جنسیت

۱. دسترسی ۲۴ ساعته به خدمات برای مقابله با خشونت جنسی.
۲. کارکنان به محرمانه بودن موارد پزشکی آگاهی داشته و پایبند هستند.
۳. کارکنان در باره مدیریت بالینی تجاوز به عنف آموزش دیده اند.
۴. سازو کار ارجاع محرمانه برای خدمات بهداشتی، روانی - اجتماعی برای بازماندگان تجاوز به عنف.
۵. اطلاع رسانی به مردان و زنان در باره خطرپذیری های بهداشتی خشونت جنسی برای جامعه

اقدامات هدفمند براساس تجزیه و تحلیل جنسیتی

۱. اعضای مرد، فعال و به تازگی خلع سلاح شده نیروهای مسلح / امنیتی، اشخاص آواره و پناهندگان مورد هدف پیام های HIV/AIDS هستند.
۲. راهبردهای ارتباطی تدوین و اجرا می شوند تا خطر پذیری های بهداشتی که به زنان و مردان و همچنین دختران و پسران جوان آسیب می رسانند نمایانده شود.

نظارت و ارزشیابی مبتنی بر داده ها به تفکیک جنس و سن

۱. داده های مربوط به تغییرات جمعیتی، مرگ و میر، بیماری و خدمات بهداشتی بر حسب سن و جنس بطور منظم جمع آوری، تفکیک و گزارش می گردد. تجزیه و تحلیل جنسیتی نیز بکار برده می شود.
۲. در صد گزارش های ارزیابی مبتنی بر مشارکت که به نیازهای زنان، دختران، پسران و مردان به طور برابر رسیدگی می کنند.
۳. ساز و کارهای رسمی نظارت و ارزشیابی مبتنی بر مشارکت که در خصوص اثرات بهداشتی بحران انساندوستانه بر زنان، دختران، پسران و مردان گزارش می دهند.

هماهنگی اقدامات با کلیه شرکاء

۱. کنشگران در بخش شما با کنشگران سایر بخش ها در باره مسائل جنسیت، از جمله شرکت در جلسات منظم شبکه جنسیتی هماهنگی می نمایند.
۲. بخش / گروه بهداشت دارای برنامه اقدام بوده، شاخص های مختص طرح را بر اساس فهرست ارائه شده در کتاب راهنمای کمیته دائمی بین آژانسی تدوین نموده و به طور منظم اندازه می گیرد.

1. Active Learning Network for Accountability and Performance in Humanitarian Action (ALNAP). ALNAP Global Study on Consultation and Participation of Disaster-Affected Populations: Practitioners' Handbook. London, 2003.
http://www.odi.org.uk/alnap/publications/participation_study.htm
2. Health Canada. Women's Health Bureau. Exploring Concepts of Gender and Health. Ottawa, Ontario, 2003. http://www.hc-sc.gc.ca/hl-vs/alt_formats/hpb-dgps/pdf/exploring_concepts.pdf
3. Inter-Agency Standing Committee (IASC). Guidelines for HIV/AIDS Interventions in Emergency Settings. Geneva, 2003.
<http://www.humanitarianinfo.org/iasc/content/products/docs/FinalGuidelines17Nov2003.pdf>
4. IASC. Guidelines on Gender-based Violence Interventions in Humanitarian Settings: Focusing on Prevention of and Response to Sexual Violence in Emergencies. Geneva, 2005.
http://www.humanitarianinfo.org/iasc/content/subsidi/ff_gender/gbv.asp
5. IASC. Guidelines on Mental Health and Psychosocial Support in Emergency Settings. (Forthcoming: draft.)
6. The Sphere Project. Humanitarian Charter and Minimum Standards in Disaster Response. Geneva, 2004. <http://www.sphereproject.org/>
7. United Nations Children's Fund (UNICEF). Mainstreaming Gender in Unstable Environments. New York, 2005. <http://www.reliefweb.int/library/GHARkit/files/GenderInUnstableEnvironments.pdf>
7. United Nations Population Fund (UNPFA). The State of the World Population. "Protecting Women and Young People in Humanitarian Crises." 2005.
<http://www.unfpa.org/swp/2005/english/ch8/index.htm>
1. United Nations Food and Agriculture Organization (FAO). Emergency and Rehabilitation Programmes: Does Gender Matter? Rome, 2005.
http://www.fao.org/documents/show_cdr.asp?url_file=/docrep/007/y5834e/y5834e0a.htm
10. World Health Organization (WHO). Gender Considerations in Disaster Assessments. Geneva, 2005. http://www.who.int/gender/other_health/en/gwhdisasterassessment.pdf
11. WHO. Reproductive health during conflict and displacement. Geneva, 2000.
http://www.who.int/reproductive-health/publications/conflict_and_displacement/index.htm
12. WHO. UNAIDS Inter-Agency Task Team on Gender and HIV/AIDS. Resource pack on gender and HIV/AIDS. Geneva, 2005.
http://smartsite.kit.nl/net/KIT_Publicaties_output/publication_details.aspx?ItemID=1868
13. WHO/UNHCR/UNFPA. Clinical management of rape survivors: Developing protocols for use with refugees and internally displaced persons, revised edition. 2004.
http://www.who.int/reproductive-health/publications/clinical_mngt_survivors_of_rape/index.html

جدول شماره ۱: اطلاعات بیشتر در باره حق بهداشت در چارچوب حقوقی بین المللی

پیمان ها	مواد
میثاق بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (ICESCR)	ماده ۱۲ - سنگ بنای حمایت از حق بهداشت در حقوق بین الملل
کنوانسیون بین المللی محو همه اشکال تبعیض نژادی (CERD)	ماده ۵: حمایت از گروههای نژادی و قومی در رابطه با حق بهداشت عمومی (و) مراقبت پزشکی
کنوانسیون محو همه اشکال تبعیض علیه زنان (CEDAW)	مواد ۱۱، ۱۲ و ۱۴: حمایت از حق زنان برای بهداشت
کنوانسیون حقوق کودک (CRC)	ماده ۲۴: حق کودک برای بهداشت مواد ۳، ۱۷، ۲۳، ۲۵، ۳۲ و ۳۸: حمایت از گروه های خاص آسیب پذیر کودکان
چندین سند منطقه ای که حق بهداشت را در نظر گرفته اند.	منشور اجتماعی اروپایی، منشور آفریقایی در باره انسان و حقوق مردم و پروتکل منشور آفریقایی در باره حقوق بشر و مردم و حقوق زنان در آفریقا، پروتکل الحاقی کنوانسیون آمریکایی در باره حقوق بشر (پروتکل سان سالوادور)

آیا بخش "الف" را خوانده اید؟

جنسیت و معیشت

در وضعیت های اضطراری

حقوق بشر مرتبط با معیشت

واژه معیشت به عنوان قابلیت ها، داراییها و راهبردهایی تعریف می شود که مردم از آن برای امرار معاش استفاده می کنند. آندسته از استانداردهای حقوق بشر که به حصول اطمینان از معیشت مربوط می شوند عبارتند از حق استاندارد کافی زندگی از جمله امنیت بعد از بیکاری یا نبود سایر امکانات معیشتی (UDHR and ICESCR)، حق کار، از جمله حق هر کس برای فرصت کسب در آمد از طریق کاری که آزادانه انتخاب کرده است، حق شرایط عادلانه و مطلوب کار از جمله شرایط ایمنی کار و حقوق منصفانه و دستمزد برابر برای کار با ارزش برابر و تضمین شرایط کاری برای زنان به نحوی که فرودست مردان بهره مند از آن شرایط نباشند.

(UDHR, ICESCR, CEDAW)

جدا از این استانداردها، موارد زیر باید هنگام ارتقاء معیشت در وضعیت های انساندوستانه به عنوان اصول در نظر گرفته شوند:

- راهبرد هانی که مردم را در تأمین معیشت قادر سازد باید از طریق فرایند مشارکت و با دخالت خود آنان تدوین گردد.
- اطلاعات مربوط به ابزار دسترسی به اشتغال باید برای همه قابل دسترسی باشد.
- حق برابر زنان برای آموزش و تعلیم باید تضمین گردد تا توانایی فنی و حق دسترسی آنان به اعتبار و وام افزایش یابد.
- فعالیت های در آمدزا باید از نظر فرهنگی مناسب و منطبق با شان فردی باشد.
- یک شخص نباید تحت تهدید مجازات به انجام کاری مجبور گردیده یا خدماتی ارائه دهد.
- سیستم های ایمنی باید برقرار باشند تا اطمینان حاصل گردد که دختران، پسران نیاز به انجام هر کاری نداشته باشند که احتمالاً برای بهداشت یا رشد جسمی، ذهنی و اجتماعی کودکان مخاطره آمیز و مضر باشد.

د
ر بحران های انساندوستانه، فرصت های مهمی برای حمایت از احیاء جمعیت های آسیب دیده وجود دارد که پایه را برای خود کفایی و مداخلات توسعه ای بیشتر فراهم می کنند. با برنامه ریزی هرچه زودتر اقدامات باز توانی در هنگام وضعیت اضطراری، شما می توانید این خطر را که کمک امدادی جانشینی برای توسعه شود دفع نمایید و بافت اجتماعی جامعه می تواند ساده تر حفظ شده و دوباره تثبیت شود. حمایت برای احیاء اولیه در عین حال فرصت مهمی است که برابری جنسیتی را ارتقاء داده و به نحوی که بر ظرفیت همه بخش های اجتماع تکیه کرده و نقش های اجتماعی را بسوی برابری جنسیتی شکل دهد، جامعه را بهتر بسازد. حمایت از معیشت نمونه ای از مداخلات در مرحله احیاء اولیه در وضعیت های انساندوستانه به شمار می رود.

راهبردهای معیشتی هدف شان توسعه خود اتکالی است. مداخلات معیشتی باید برای تقویت ظرفیت بهره وری زنان و مردان، در هنگامی که این امر اهمیت دارد، و افزایش خود کفایی آنان در بلند مدت، طراحی و اجرا گردد.

معیشت به قابلیت ها، دارایی ها و راهبرد هایی اشاره دارد که مردم از آن برای امرار معاش استفاده می کنند؛ یعنی، بدست آوردن امنیت غذایی و در آمد از طریق فعالیت های اقتصادی متنوع. برنامه های معیشتی، طیفی از موضوعات مانند آموزش غیر رسمی، آموزش حرفه ای و برنامه های آموزش مهارت، فعالیت های مولد در آمد، برنامه های غذا برای کار، پروژه های کارورزی جانشین، برنامه های اعتبارات خرد، برنامه های کشاورزی، برنامه های راه اندازی کسب، پروژه های بذر و ابزار کشاورزی، پروژه های تامین هزینه دام، برنامه های خود اشتغالی و کاریابی را در بر می گیرد.

در اینجا برخی موضوعات وجود دارند که باید موقع طراحی و اجرای برنامه های معیشتی پاسخگو به جنسیت در وضعیت های اضطراری مورد توجه قرار دهید.

- زنان و مردان در شرایط بحرانی منابع مختلفی در اختیار دارند و برای بقا به راهبردهای متفاوت متوسل می شوند. بنابراین حیاتی است که موقع حمایت از راهبردهای معیشتی این تفاوت ها درک و مداخله داده شوند. به طور کلی، افراد با دسترسی بیشتر به منابع و تحرک بهتر، گزینه های گوناگون در اختیار خواهند داشت. اغلب، زنان دسترسی متفاوت - اما شاید کمتر - به دارایی های معیشتی نسبت به مردان خواهند داشت و شاید مجبور شوند راهبرد هانی برای بقا اتخاذ کنند که برای آن کاملاً مجهز نشده یا آموزش ندیده اند. در شرایط بحرانی طولانی، زنانی که در قبال ابزار معیشتی به روسپیگری روی آورده یا در معرض سوء استفاده جنسی قرار می گیرند نمونه اسف انگیز از این وضعیت است.

- بحران ها معمولاً مسئولیت مراقبتی زنان را افزایش می دهند. در عین حال، تبعیض مبتنی بر جنسیت می تواند دسترسی آنان را به منابع مولد کاهش دهد چون اعتبار، کالاهای امدادی، بذر، ابزار و زمین زراعی همچنان کمیاب تر می شوند. به علاوه از دست دادن اعضاء خانواده، و بویژه همسران، ممکن است باعث وضعیت انزوا و تبعیض برای زنان و خانوارهای با سرپرستی زنان گردد.

برای مثال، پس از سونامی اکثریت مفقودین یا درگذشتگان در "باندا آچه" (اندونزی) را زنان تشکیل می دادند. در نتیجه، در ترکیب ساختاری بازماندگان، شمار مردان از زنان بیشتر شد، و پس از بحران بار وظایف مراقبتی زنان به صورت سرسام آوری افزایش یافت.

- رویکرد مبتنی بر حساسیت جنسیتی در برنامه های معیشتی باید متضمن درک از مهارت، نیاز، آسیب پذیری ها و مسئولیت های متفاوت زنان، مردان و دختران و پسران نوجوان آسیب دیده باشد. در عین حال رویکرد مبتنی بر حساسیت جنسیتی فضاهایی را برای چالش با نابرابری جنسیتی در دسترسی و کنترل منابع بوجود می آورد. اغلب، برنامه های آموزش حرفه ای برای زنان بدون در نظر گرفتن رقابت بالقوه بیش از حد و اشباع بازار در داخل جوامع، بر مهارت های سنتی موجود پایه ریزی می شوند. برنامه هانی که به همراه اشتغال سنتی برای زنان مهارت های آنان در بخشهای غیر سنتی را نیز متوازن نماید می تواند بخاطر نیازهای بازسازی بعد از بحران جانشین های کارآمدی باشد (مشاغلی مانند نجاری و لوله کشی).

- باید به تقسیم کار جنسیتی، مسئولیت ها و راهبردهای مقابله در خانوار توجه ویژه شود. موقع طراحی برنامه های در آمدزا برای زنان باید توجه ویژه به مسئولیت های سنگین

خانوادگی و خانواری که آنها دارند معطوف گردد. کار - و فناوری های با صرفه از نظر انرژی می تواند برای بهبود مشارکت زنان در ابتکارات آموزشی و معیشتی موثر باشند. ارائه برخی اشکال مراقبت کودک توسط جامعه همراه با فرصت های آموزش حرفه ای هم راهبردی مفید در این زمینه به شمار می رود.

برای مثال، یک مطالعه بانک جهانی در سیرالئون حاکی است تلاش برای احیاء بخش کشاورزی بلافاصله بعد از درگیری با مانع روبرو گردید چون رویکرد خانوار براساس نیازهای ابراز شده توسط سرپرست خانواده - که اغلب مردان بودند - صورت گرفته بود.

بدلیل اینکه زنان و مردان محصولات متفاوت کشت می کنند و از این رو ابزار و بذرهای متفاوت نیاز دارند، CARE بجای توزیع بذر از طریق سرپرست های خانوار، به همه بزرگسالان بذر داد. این رویکرد برای زنان این امکان را فراهم ساخت که بذر بادام زمینی که در سیرالئون محصولی مختص زنان است بدست آورند، که به آنان توانمندی بالقوه بیشتری می بخشد زیرا این محصول نوعاً در تجارت خرد مبادله می گردد.

برنامه معیشتی در شرایط اضطراری فرصت های مهمی را برای ارتقاء استانداردهای بالاتر برابری جنسیتی در حیات اقتصادی فراهم می سازد که مؤید نقش زنان به عنوان کارگزاران اقتصادی از طریق دسترسی برابر به منابع مولد و سازوکارهای تصمیم گیری می باشد.

چه چیزهایی لازم است بدانیم تا برنامه های پاسخگو به جنسیت در معیشت را طراحی و اجرا نمائیم؟

تغییرات جمعیتی چه هستند؟

- تعداد کل اعضاء خانوارهای خانواده به تفکیک جنس و سن
- تعداد سرپرست مجرد زن و مرد خانوار و تعداد خانوارهای با سرپرستی کودکان (دختران و پسران).
- تعداد کودکان، سالمندان، معلولین، زنان باردار و شیرده بدون سرپرست.

زنان و مردان چه نوع دسترسی و کنترل بر دارایی های معیشتی دارند و چگونه با وضعیت اضطراری آسیب دیده اند؟

- چه دارایی های عمده ای (زمین، بذر، دام، وسایل، دسترسی به بازارها) برای معیشت پایدار مورد نیاز می باشند و چگونه با وضعیت اضطراری آسیب دیده اند؟ اثرات این آسیب ها بر زنان و مردان و بر اساس دسترسی و کنترل آنان بر این منابع چگونه است؟

- چگونه نگرانی های امنیتی مانع از توانایی های زنان، دختران، پسران و مردان در دسترسی به منابع تولیدی می شوند.

اقدامات برای حصول اطمینان از برنامه ریزی برابری جنسیتی در معیشت

مشارکت برابر زنان، دختران، پسران و مردان در برنامه ریزی معیشتی

- زنان و مردان در برنامه ریزی و اجرای تمامی برنامه های معیشتی شرکت دهید.

- جلسات جداگانه برای زنان و مردان بمنظور اخذ نظرات و شناسایی نمایندگان آنها برای شرکت در جلسات گروهی مختلط، در صورت ضرورت، برگزار نمایند.

- با زنان برای شناسایی موانع بالقوه در مشارکت مشورت نمایند (برای مثال، اگر نیاز به مراقبت کودک در طول جلسات وجود دارد، زمان و مکان جلسات، زمان و تزییقات حرکتی، چگونه عوامل اجتماعی - فرهنگی و همچنین نقش ها و مسئولیت ها ممکن است بر مشارکت آنان تأثیر بگذارد، و غیره)

- دارایی های مولد زنان و مردان را، اعم از نقدی یا جنسی، در برنامه های جایگزین و حمایت از دارایی شامل نمایند.

- برای برآوردن نیازهای متفاوت زنان و مردان، خدمات مالی را اعاده یا ارائه نمایند، مشکل بیسوادی را در نظر داشته باشید.

- جمعیت به حاشیه رانده شده (مانند معلولان، اشخاص سالمند، دختران جوان ازدواج کرده و قربانیان ناشی از خشونت جنسی) را در فعالیت های برنامه ریزی شامل نمایند. برای مثال، لازم است موسسات یاری دهنده راهبردی جهت برقراری نظام های ارجاع متقابل برقرار نمایند تا بازماندگان ناشی از خشونت جنسی را برای کمک معیشتی به مکان مناسب معرفی نمایند.

- از مشارکت موثر زنان و مردان و نه صرفاً حضور فیزیکی آنان اطمینان حاصل نمایند. حمایت از مجتمع های زراعی زنان یا اجرای برنامه های هدایت سریع برای زنان، قبل از آموزش مهارت ها، می تواند راهبردی مفید باشد.

- اطمینان حاصل نمایند که نگرانی های امنیتی هم زنان و هم مردان جهت افزایش مشارکت آنان در فرایند های تصمیم گیری، توزیع، آموزش و برنامه ریزی مورد رسیدگی قرار می گیرند. برای مثال، فراهم ساختن وسایل امن حمل و نقل، فضاهای امن برای کودکان، اجتناب از آندسته از فعالیت های معیشتی که زنان را در معرض خطرات قرار می دهد (مانند

- قبل از وضعیت اضطراری نوع کشاورزی، زراعت، ماهیگیری، تجارت و عرضه غذا چگونه بود؟ زنان و مردان در این بخش ها چه نقشی بر عهده داشتند؟

- رویه های مربوط به مالکیت زمین کشاورزی و توزیع چه هستند؟ بویژه، رویه های مربوط به حق مالکیت و وراثت زنان چه هستند؟

- در میان زنان چه نوع مهارت هایی وجود دارد؟ در میان مردان؟ نیازهای آموزشی هرکدام از آنها در این مهارت ها چیست؟

نقش ها و فعالیت های معمولی فرهنگی و اجتماعی زنان و مردان که قبل از شروع وضعیت اضطراری وجود داشت چه هستند؟

- نقش هانی که زنان، دختران، پسران و مردان در زراعت و دیگر فعالیت های تولیدی دارند، کدامند؟

- چه کسی برای دارایی های مولد و هزینه های خانوار دارای قدرت تصمیم گیری است؟

- چه کسی مسئول زراعت، جمع آوری، فروش در بازار، نگهداری در انبار و پخت و پز است؟

- چه نوع فعالیت، وظیفه و کار برای زنان یا مردان از نظر رسوم و عادات ممنوع است؟

- منابع در خانوارها چگونه اختصاص می یابند؟ چه کسی بیشترین قدرت تصمیم گیری را دارد؟

- آیا این رویه ها ممکن است موجب تبعیض علیه زنان، سرپرست زن خانوار، سالمندان و معلولان گردد؟

چگونه بار کار، مسئولیت و نقش جنسیتی در نتیجه وضعیت اضطراری تغییر کرده است؟

- زنان، دختران، پسران و مردان چه میزان وقت صرف کار غیر پولی (بدون مزد)، برداشت آب، آشپزی، جمع آوری هیزم، مراقبت از کودک و شستن لباس ها می کنند؟

- آیا هنوز زنان و مردان اشکال سنتی مولد در آمد خود را انجام می دهند؟ در غیر اینصورت، اثر آن بر روی زنان و مردان چه بوده است؟

- آیا زنان و مردان بعد از آوارگی مسئولیت بیشتری برای خانوارها/ خانواده ها نسبت به قبل بر دوش دارند؟

- آیا زنان و مردان نقشی در جامعه و بازسازی بعد از بحران به عهده گرفته اند؟ چه نوع وظایفی به زنان و مردان محول گردیده است؟

- مناسب بودن برنامه های غذا برای کار، غذا برای آموزش و پرداخت نقدی برای کار را ارزیابی نموده و از مشارکت برابر زنان اطمینان حاصل نمائید.

- دسترسی به مراقبت از کودکان را برای زنانیکه در حال تعلیم هستند یا درگیر نقش های پاسخگویی یا بسیج جامعه هستند، فراهم نمائید.

- در برنامه ریزی فعالیت های مولد در آمد برای زنان، مهارت ها و تجربه قبلی آنها را در فعالیت های غیر پولی (نگهداری کودک، حفظ خانوار، اداره خانواده / خانوار) ارزیابی کنید و بررسی نمائید چگونه این موارد می توانند برای برنامه های معیشتی پایه ریزی شوند.

- مروجین زن و/یا رهبران گروه های زنان را در فعالیت های پروژه ای دخالت دهید.

- از مشارکت زنان در بخش های معیشتی و محصولات پایه حمایت کنید.

- تأثیر فناوری های مختلف را ارزیابی نموده و بر اساس اثراتی که بر روی کار زنان در داخل و خارج از منزل دارند، آن ها را انتخاب کنید.

- نتایج فعالیت های پروژه ای را بر روی فعالیت های تولیدی و تجاری زنان و مردان ارزیابی نمائید.

- ابزار ارتباطی را که در دسترس زنان و مردان می باشد شناسایی نموده و بکار ببرید.

- از توازن جنسیتی در تیم های آموزشی اطمینان حاصل نموده و نسبت به رویه های فرهنگی محلی حساس باشید.

- آگاهی در باره حقوق مالکیت و زمین - و حق زنان نسبت به آن را افزایش دهید.

- در ارائه آموزش مهارت ها با زنان مشورت نمائید تا اطمینان حاصل گردد که رویه های فرهنگی نادیده گرفته نمی شوند. این امر ممکن است به ایجاد هزینه هائی متفاوت برای زنان و مردان، مثل برگزاری جلسات آموزشی جدا یا روش های کاری متفاوت، منجر گردد.

برای مثال، سازمان جهانی خوار و بار کشاورزی و صندوق جمعیت ملل متحد بعد از واقعه سونامی در اندونزی یک دوره آموزش مدرسین درباره ارزیابی مبتنی بر حساسیت جنسیتی و برنامه ریزی برای کارشناسان ملی در سطوح پایه را ارائه دادند.

- آگاهی را افزایش داده و ظرفیت های شرکای اجرایی محلی در باره حساسیت جنسیتی را ارتقاء دهید.

جمع آوری هیزم بدون همراه) و یا موجب بی اعتباری اجتماعی می گردد.

دسترسی و بهره مندی برابر از برنامه های معیشتی برای زنان، دختران، پسران و مردان

- برنامه هایی مبتنی بر ارزیابی دانش و مهارت ها و نیازهای معیشتی زنان و مردان طراحی نمائید.

- دسترسی زنان، دختران، پسران و مردان به آموزش حرفه ای، برنامه های در آمدزا و اعتبارات خرد فراهم نمائید. اهداف جنسیتی برای خدمات حمایتی معیشت، تعیین نمائید. تکنیک های کمتر کاربر و فناوری های با هزینه های پائین غالباً برای افزایش دسترسی زنان به ابتکارات مولد در آمد مفید هستند.

برای مثال، در سریلانکا، برنامه عمران ملل متحد از تمامی نهادها درخواست نمود که چهار درصد اعتبار اختصاصی برای احیای معیشت را به متقاضیان زن ارائه دهند و از کلیه موسسات خدماتی آموزش تجارت خواست که دست کم پنجاه درصد از ثبت نام شدگان زن باشند و از تعاونی های روستائی هم تقاضا کرد که پنجاه درصد اعضای آن را زنان تشکیل دهند.

- اطمینان حاصل نمائید که برنامه های آموزشی حرفه ای موجب تبعیض شغلی مبتنی بر جنسیت نشوند و فرصت های برابر، از جمله گزینه های معیشتی غیر سنتی، برای دختران و پسران نوجوان و زنان و مردان فراهم می نمائید.

برای مثال، زنان در جوامع سنتی گجرات هند بعد از زلزله به عنوان مهندس و بنا آموزش داده شدند و به عنوان بخشی از برنامه های بازسازی مورد حمایت دولت، استخدام گردیدند.

- نیاز به رهبری و برنامه آموزش توانمند سازی زنان و دختران را ارزیابی نمائید تا از مشارکت موثر آنان اطمینان حاصل گردد.

- نیازهای آموزشی غیر رسمی زنان، دختران، پسران و مردان را ارزیابی نموده و اجرای برنامه های آموزشی غیر رسمی (سواد آموزی، شمارشگری) را برای آنها تکیه احیاناً بیسواد هستند یا فرصت تکمیل مدرسه را نداشته اند، مورد توجه قرار دهید.

برای مثال، در جمهوری دموکراتیک کنگو برنامه بازسازی جامعه بطور سیستماتیک تحلیل جنسیتی را بکارگرفت تا از حضور برابر بهره مندان زن و مرد اطمینان حاصل گردد. در نتیجه زنان جوان که با تجربه قبلی در گروه های مسلح دچار ضربه روحی شده بودند مهارت های اولیه سواد آموزی را در کشوری که بیسوادان زنان گسترده بود، فرا گرفتند.

- تفاوت های فرهنگی را درک نموده و نیازهای جمعیت های آسیب پذیر برآورده نمائید
- ارزیابی های معیشتی را بر اساس نیازها ، ظرفیت ها و تغییرات در نقش های بین زنان و مردان ، گروه های سنی و بویژه گروه های آسیب پذیر انجام دهید.
- نیازهای فرهنگی جمعیت را شناسایی و به آن احترام بگذارید. برای مثال احترام به مقتضیات پوشش سنتی برای زنان یا مردان، و اطلاع از سطوح متفاوت آزادی در رفت و آمد.
- اثر طرح را برای روابط موجود جنسیتی ارزیابی نمایند.

برای مثال: بعد از واقعه نسل کشی ۱۹۹۴ در رواندا، تعاونی های زنان مورد حمایت سازمان های مختلف بین المللی از اعضای گروه های قومی متفاوت تشکیل شده بودند که از این طریق مجمعی را برای آشتی در سطح جامعه فراهم می ساختند.

فهرست موارد کنترل برای ارزیابی برنامه ریزی برابری جنسیتی در بخش معیشت

فهرست زیر از بخش اقدام در این فصل گرفته شده است، و ابزاری مفید برای یادآوری موضوعات عمده به کنشگران بخشی جهت اطمینان از برنامه ریزی برابری جنسیتی می باشد. به علاوه، این فهرست همراه با شاخص های نمونه در بخش اصول اولیه، به عنوان پایه ای برای کارکنان پروژه است تا شاخص های مختص هر وضعیت را تدوین نموده و پیشرفت تلفیق موضوعات جنسیتی را در اقدام انساندوستانه اندازه گیری نماید.

معیشت - فهرست کنترل جنسیتی	
تجزیه و تحلیل تفاوت های جنسیتی	
۱. اطلاعات از زنان، دختران، پسران و مردان در باره موارد زیر جمع آوری شده است:	
• مهارت های متفاوت، نیازها، آسیب پذیری ها و مسئولیت های زنان، مردان و دختران و پسران نوجوان آسیب دیده، از جمله خانوارهای با سرپرستی زنان و کودکان؛	
• تقسیم کار بر اساس جنسیت ، مسئولیت و راهکارهای مقابله در خانوار؛	
• نابرابری ها در دسترسی به کنترل منابع؛	
• موانع زنان، دختران، پسران و مردان که ممکن است در دسترسی یا تخصیص وقت به فعالیت های درآمدزا رویرو شوند (از قبیل مراقبت از کودک یا سایر مسئولیت های خانوار).	
۲. تجزیه و تحلیل جنسیتی در اسناد برنامه ریزی و گزارش وضعیت ها انعکاس دارد.	
طراحی	
۱. برنامه های تدوین شده برای معیشت موجب تبعیض علیه زنان و مردان نمی شوند- برای مثال پروژه های ساختمانی که عمدتاً تنها مردان را هدف دارد باید بازنگری شوند تا از دسترسی برابر مردان و زنان اطمینان حاصل گردد.	
۲. زنان، دختران، پسران و مردان بطور برابر از شیوه های جانشین معیشت بهره مند می شوند (برای مثال در یافتن مزد برابر برای کار برابر).	

دسترسی

۱. زنان و دختران جوان همانند مردان و پسران جوان، به برنامه های معیشتی و خدمات حمایتی معیشتی دسترسی برابر دارند.
۲. دسترسی زنان، دختران ، پسران و مردان به برنامه های معیشتی باید بطور منظم از طریق کنترل مکانی، گفتگو با جوامع و غیره نظارت می شود.
۳. موانع برای دسترسی برابر فوراً مورد رسیدگی قرار می گیرند.

مشارکت

۱. زنان و مردان در جلسات مشورتی و گفتگو به تعداد برابر و با توالی منظم شرکت می نمایند.
۲. تمهیدات مراقبت از کودک و مراقبت از خانواده بر قرارند تا دسترسی زنان و دختران را به برنامه ها، آموزش و جلسات فراهم سازد.

آموزش/ ظرفیت سازی

۱. برنامه های آموزش حرفه ای و تعلیم غیر رسمی، نیازهای ویژه دختران و پسران جوان را در نظر قرار داده و آندسته از مهارت های عملی ، از جمله مهارت های غیر سنتی، را که بتوانند بکار ببرند، به آنان ارائه می دهد.
۲. فرصت های شغلی بطور برابر هم برای زنان و هم مردان فراهم و قابل دسترسی است.

اقدامات برای پرداختن به خشونت مبتنی بر جنسیت GBV

۱. برنامه هایی که احتمالاً اثرات منفی روی تغییرات روابط قدرت دارد نظارت می شوند (برای مثال بالاگرفتن خشونت داخلی به عنوان واکنشی در برابر توانمند شدن زنان).
۲. محل های کار نظارت می شوند و موارد تبعیض یا خشونت مبتنی بر جنسیت مورد رسیدگی قرار می گیرند.

اقدامات هدفمند بر اساس تجزیه و تحلیل جنسیتی

۱. برنامه های معیشتی برای نیازهای منحصر به فرد بخش های مختلف جامعه آسیب دیده تدوین می شوند (برای مثال، سرپرست های زن خانوار، دختران و پسران جوان، زنان و مردان آواره، اشخاص سالمند، بازماندگان خشونت مبتنی بر جنسیت و غیره).

نظارت و ارزشیابی براساس داده ها به تفکیک جنس و سن

۱. داده ها در باره پوشش و اثر برنامه به تفکیک سن و جنس جمع آوری، تجزیه و تحلیل و بطور منظم روی آنان گزارش می شود.
۲. برنامه های معیشت برای بهبود در خود اتکائی و همچنین رضایت بهره مندان هم برای زنان و هم برای مردان نظارت می شوند.
۳. طرح ها برای رسیدگی به هرگونه شکاف و نا برابری تدوین و اجرا می شود.

هماهنگی اقدامات با کلیه شرکاء

۱. کنشگران در بخش شما با کنشگران سایر بخش ها در باره مسائل جنسیت، از جمله شرکت در جلسات منظم شبکه جنسیتی هماهنگی می نمایند.
۲. بخش / گروه معیشت دارای برنامه اقدام بوده ، شاخص های مختص طرح را بر اساس فهرست ارائه شده در کتاب راهنمای کمیته دانهی بین آژانسی تدوین نموده و به طور منظم اندازه می گیرد.

1. Bouta, Tsjear, Frerks, Georg, and Bannon, Ian. *Gender, Conflict and Development*. The World Bank, 2005.
2. Oxfam GB. *Gender Standards for Humanitarian Responses*. Oxford, 2004.
3. Oxfam GB. *Oxfam Guiding Principles for Response to Food Crises*. Oxford, 2002.
http://www.oxfam.org.uk/what_we_do/emergencies/how_we_work/downloads/food-crisis-principles.pdf
4. United Nations Development Programme (UNDP)/Bureau for Crisis Prevention and Recovery (BCPR). *Gender Approaches in Conflict and Post-Conflict Situations*. New York, 2001.
<http://www.undp.org/women/docs/gendermanualfinalBCPR.pdf>
5. United Nations Food and Agriculture Organization (FAO)/World Food Programme (WFP). *Socio-Economic and Gender Analysis (SEAGA) Programme. Passport to Maintaining a Gender Perspective in Emergency Programmes: Key Analytical Questions for Designing Gender-Sensitive Humanitarian Interventions*. Rome, 2001.
<http://www.fao.org/sd/seaga/downloads/En/passporten.pdf>
6. United Nations High Commissioner on Refugees. *UNHCR Handbook for Emergencies*. Geneva, 2000. <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/publ/opendoc.pdf?tbl=PUBL&id=3bb2fa26b>
7. Wetlands International. *Green Coast Project. Gender Training Analytical Framework*. Wageningen, The Netherlands.
8. Young, Helen, Jaspars, Susanne, Brown, Rebecca, Frize, Jackie and Khogali, Hisham. *Food security assessments in emergencies: a livelihoods approach*. Oxfam, Oxford, 2001.
http://www.oxfam.org.uk/what_we_do/emergencies/how_we_work/downloads/Food-security-and-livelihoods.pdf

آیا بخش "الف" را خوانده اید؟

جنسیت و اقدام غیر غذایی

در وضعیت های اضطراری

در باره اندازه یا ساختار خانواده حدسیات بعمل نیاورید. اقدام غیر خوراکی اغلب با این فرض که یک خانواده سنتی متشکل از پدر و مادر و چندین بچه هستند، بر اساس خانوار محاسبه می شوند. با این حال، تعداد متوسط خانواده و ترکیب خانواده ها بخصوص برای خانواده های آسیب دیده از بحران ممکن است متفاوت باشد. اغلب خانوارها توسط پدر و یا مادر یا پدر بزرگ یا کودکان و بستگان نزدیک سرپرستی می شوند. در خیلی موارد، آنها ممکن است قبلاً با هم زندگی نکرده باشند. مراقب باشید که توزیع اقدام غیر خوراکی همه را شامل گردیده و هیچ عضوی از واحد جدید خانواده را محروم نکرده و یا در خطر بیشتر قرار ندهد.

مشارکت برابر زنان در توزیع اغلب کارآ تر است. تدارکات برای توزیع اقدام غیر خوراکی نیز می تواند تفاوت عمده ای ایجاد کند. شما باید توجه نمایید چه کسی اقدام غیر خوراکی را دریافت می کند یا چه وقت این اقدام توزیع می شوند تا اطمینان حاصل گردد که زنان، دختران، پسران و مردان بطور برابر از کالاها بهره مند می شوند. در جوامع چند زنی اقدام غیر خوراکی باید ترجیحاً بین خود زنان توزیع گردد. با اعضای جامعه گفتگوهایی برگزار کنید تا بازخورد مربوط به ساز و کار توزیع را دریافت نمایید و هر جا که لازم باشد اصلاحاتی بعمل آورید تا اینکه زنان، دختران، پسران و مردان همگی به نقاط توزیع دسترسی داشته و بتوانند اقدام غیر خوراکی را برای استفاده خود دریافت نمایند.

چه چیزهایی لازم است از جامعه بدانیم تا توزیع NFIS پاسخگو به جنسیت را طراحی و اجرا کنیم؟

تغییرات جمعیتی چه هستند؟

- تعداد و اندازه متوسط خانوارها.

در شرایط آوارگی از دست دادن اموال شخصی همواره پیش می آید. اغلب اوقات مردم تنها با اندکی بیش از تن پوش می گریزند. مردم آسیب دیده از بحران برای بقای خویش، علاوه بر غذا، نیازمند اقدام اساسی غیر غذایی حیات بخش (NFIS) شامل اقدامی مانند، پتو، کیسه خواب و زیلو پلاستیکی جهت محافظت از باران، آفتاب، باد، هوای سرد و دیگر شرایط زیست محیطی هستند. وسایل آشپزخانه از جمله ماهیتابه، بشقاب، قاشق اقدام اساسی برای هر خانواده بشمار می روند. صابون و پودر شوینده برای اطمینان از نظافت شخصی ضروری بوده و ظروف پلاستیکی برای برداشتن آب آشامیدنی و حفظ آن از آلودگی مورد نیاز می باشند. لباس یا مواد لازم برای دوختن لباس و کفش هم ممکن است ضروری باشند. به علاوه، زنان و دختران نیازمند اقدام بهداشتی هستند. کودکان نیز نیازهای ویژه ای دارند، بخصوص آنان که یتیم شده اند و به غذای کودک، لباس، پوشک و غیره احتیاج دارند. بحث پیرامون امکان توزیع اجاق های کم مصرف انرژی و هیزم سوخت یا سایر منابع سوخت برای پخت و پز ادامه دارد.

اقدام غیر خوراکی بر حسب فرهنگ و زمینه متفاوت اند و باید مطابق نیازهای جمعیت و آب و هوا باشند. بسته های NFIS از یک عرضه کننده به عرضه کننده دیگر متفاوت بوده و محتویات آن با گذشت زمان و از یک موسسه به موسسه دیگر تغییر کرده است. برای مثال، در مناطقی که مالاریا شیوع دارد پشه بندهای آغشته به دفع کننده حشرات به فهرست اقدام لازم اضافه شده اند. حوله های بهداشتی و/یا بسته های نظافتی زنان باید جزء استاندارد بسته های اقدام غیر خوراکی باشند اما نوع اقدامی که گنجانده می شوند ممکن است نسبت مناطق متفاوت باشد. از این رو، قبل از اینکه اقدام با هم چیده شوند مهم است که تشخیص دهید نیازها کدامند، و مناسب ترین نوع مواد نظافتی برای زنان چه هستند. با زنان برای یافتن رویه ها و اولویت های جاری آنان مشورت کنید.

اقدامات برای اطمینان از برنامه ریزی برابری جنسیتی در توزیع NFI

مشارکت برابر

- اطمینان حاصل نمایند که مردان و زنان در برنامه ریزی و اجرای توزیع NFI دخالت دارند. با مردان و زنان جداگانه دیدار نمایند تا اطمینان حاصل گردد که روابط قدرت، زنان را به سکوت نمی کشاند.

- اطمینان حاصل نمایند که زنان و مردان در باره مقدار و تنوع اقلامی که باید دریافت نمایند، و همچنین روش های توزیع، با استفاده از اطلاع رسانی و تابلوهای اعلان مطلع می شوند. این اعلانات نحوه استحقاق آنان برای اقلام غیر خوراکی و محل، تاریخ و زمان های توزیع را بوضوح نشان می دهد.

- اطمینان حاصل نمایند که طراحی نظام توزیع بر درک همه جانبه از ساختار اجتماعی جمعیت آسیب دیده قرار دارد، از جمله اطلاعات در باره گروه هایی که احیاناً در هنگام توزیع ممکن است به حاشیه رانده شده یا مورد غفلت قرار گیرند.

- بر نظام توزیع توافق نمایند، مثلاً از طریق رهبری گروهی - رهبران مرد و زن یا از طریق گروه های سرپرست خانوارها یا از طریق سرپرستان فردی خانوارها- و اطمینان حاصل نمایند که جمعیت آسیب دیده بطور مداوم در باره هر گونه تغییر در نظام توزیع مطلع می شود.

- اطمینان حاصل نمایند که محل های توزیع به سهولت قابل دسترسی و امن هستند و زمانهای توزیع برای زنان و مردان با گروههای سنی و پیشینه های متفاوت مناسب می باشند.

- اطمینان حاصل نمایند که نیازهای ویژه اشخاص سالمند، اشخاص ناتوان و شدیداً بیمار از طریق حمایت جامعه و نظام های توزیع هدفمند رسیدگی می شوند.

- اطمینان حاصل نمایند که کنترل کنندگان جمعیت بر صف ها نظارت کرده و برای اشخاص و گروه های ویژه (مانند آنهایکه نمی توانند به دلایل متعدد در صف بایستند مثل اشخاص سالمند، اشخاص نا توان یا زنان بار دار و یا گروه های ویژه نیازمند کمک)، صفی مجزا تشکیل می دهند.

- اطمینان حاصل نمایند که نظارت بر توزیع اقلام غیر خوراکی توسط کارکنان آژانس و نمایندگان جامعه پناهنده صورت می گیرد .

- تعداد زنان، دختران، پسران و مردان.

- تعداد دختران و زنان در گروه های سنی بین ۱۳ تا ۴۹ سال برای توزیع بسته های بهداشتی و نظافتی.

- تعداد خانوارهای با سرپرستی زن، مرد، کودک و سالمند.

- تعداد اشخاص با نیازهای ویژه به تفکیک سن و جنس (کودکان بدون سرپرست، اشخاص ناتوان، آسیب دیده عمده، بیمار حاد و اشخاص سالمند).

- تعداد زنان باردار و شیرده

رویه ها ، نقش های فرهنگی و اجتماعی و مسئولیت های جامعه چه هستند؟

- تقسیم کار بر اساس جنسیت در داخل و خارج خانوار چگونه است و زمان تقریبی صرف شده برای وظایف مختلف چه مقدار است ؟

- چه کسی مسئولیت آوردن آب را به عهده دارد؟

- رویه های فرهنگی زنان برای رسیدگی به نیازهای نظافتی و بهداشتی خود بخصوص موقع عادت ماهانه چه هستند؟

- رویه های جمع آوری هیزم و نوع اجاق های پخت و پز مورد استفاده کدامند؟ آیا رویه های محلی صرفه جویی انرژی در موقع پخت و پز وجود دارند؟

- شیوه های خواب و ترتیبات مورد استفاده (از جمله استفاده از تشک و پتو) چه هستند؟

- نیازهای متفاوت اقلام غیر خوراکی زنان و مردان به تفکیک سن و پیشینه قومی چه هستند؟

مردم پیش از بحران چه داشتند؟

- جمعیت پیش از آوارگی از چه چیز استفاده می کردند (از قبیل شیوه های پخت و پز) و از چه منبع سوخت استفاده می شد؟

- زنان و مردان چه نوع لباسی می پوشیدند؟ آیا اقلام پوششی خاصی نیاز ضروری روزانه آنها است؟

- آنها چه محصولات نظافتی استفاده کرده یا نیاز دارند؟

- پیش از بحران چه ساز و کارهایی برای توزیع اقلام با دوام بر قرار بودند ؟

- زنان سرپرست خانوارها یا زنان درمانده خانوارها قبلاً چگونه به حیات ادامه داده یا به اقلام غیر خوراکی دسترسی داشتند؟

بر آوردن نیازهای گروه ها و اشخاص ویژه

- اطمینان حاصل نمائید که هیچگونه تبعیض یا دسترسی محدودی به اقلام غیر غذایی از نظر جنس، سن یا ناتوانی وجود ندارد.
- اطمینان حاصل نمائید که محل های توزیع در منطقه امن قرار داشته و قابل دسترسی برای زنان، مردان، دختران و پسران بی سرپرست، افراد سالمند، بیمار و معلول هستند.
- با زنان، دختران، پسران، افراد سالمند یا بیماران مزمن، اشخاص ناتوان و گروه های با نیازهای خاص در باره مسائل مربوط به اقلام غیر غذایی مشورت نمائید تا به نگرانی های حمایتی آنان پاسخ دهید.
- اطمینان حاصل نمائید که زنان در باره محل و ابزار جمع آوری سوخت برای پخت و پز و گرمایش مورد مشورت قرار می گیرند.
- اطمینان حاصل نمائید که تقاضاهای جمع آوری سوخت روی گروه های آسیب پذیر، از قبیل خانوارهای با سرپرستی زن و خانوارهای مراقب افراد مبتلا به HIV/AIDS پاسخ داده شده و تمهیدات خاص (از قبیل انتخاب سوخت های با کاربری کمتر، استفاده از اجاق های با سوخت کم و منابع قابل دسترس سوخت) فراهم می شوند.

- اطمینان حاصل نمائید که سازو کارهایی برای زنان و مردان جهت تسلیم شکایت در باره عدم دریافت و نیازهای برآورده نشده آنان به اقلام غیر غذایی برقرار است.
- اطمینان حاصل نمائید که زنان و مردان در باره اینکه چه اقلام غیر غذایی به لحاظ فرهنگی مناسب و آشنا هستند مورد مشورت قرار می گیرند.
- رعایت رویه های ویژه و تفاوت های فرهنگی جامعه ملزومات بهداشتی و نظافتی مناسب برای زنان، دختران، پسران و مردان توزیع کنید.
- اطمینان حاصل نمائید که البسه متناسب با شرایط آب و هوایی و رویه های فرهنگی بوده، برای زنان، دختران، پسران و مردان مناسب بوده و مطابق با سن آنان اندازه شده اند.
- اطمینان حاصل نمائید که وسایل خواب منعکس کننده رویه های فرهنگی بوده و از نظر مقدار کافی است تا ترتیبات خواب جدا در میان اعضاء هر یک از خانوارها را ممکن سازد.
- اطمینان حاصل نمائید که اقلام آشپزی توزیع شده از نظر فرهنگی مناسب بوده و بکارگیری آنها امن می باشد.
- اطمینان حاصل نمائید که رویه های محلی موجود در مختصات اجاق و طرق سوخت در نظر گرفته می شوند.

فهرست موارد کنترل برای ارزیابی برنامه ریزی برابری جنسیتی در بخش توزیع NFI

فهرست زیر از بخش اقدام در این فصل گرفته شده است، و ابزاری مفید برای یادآوری موضوعات عمده به کنشگران بخشی جهت اطمینان از برنامه ریزی برابری جنسیتی می باشد. به علاوه، این فهرست همراه با شاخص های نمونه در بخش اصول اولیه، به عنوان پایه ای برای کارکنان پروژه است تا شاخص های مختص هر وضعیت را تدوین نموده و پیشرفت تلفیق موضوعات جنسیتی را در اقدام انساندوستانه اندازه گیری نماید.

NFI - فهرست کنترل جنسیتی
تجزیه و تحلیل تفاوت های جنسیتی
۱. اطلاعات از زنان، دختران، پسران و مردان در باره ساختارهای خانواده و نیازهای اقلام غیر غذایی بر اساس سن و جنس جمع آوری و نظام توزیع از همین قرار ایجاد می شود.
طراحی
<p>۱. کارت های سهمیه خانوار و کارت های سهمیه به نام نمایندگان اولویت دار مونث و مذکر خانوار صادر می شود.</p> <p>۲. زنان، دختران، پسران و مردان دست کم دو دست لباس در اندازه صحیح، مناسب فرهنگ، فصل و آب و هوا دارند.</p> <p>۳. مردم به ترکیبی از پتو، تشک ها و زیرانداز خواب دسترسی دارند تا آنها را گرم نگه داشته و در صورت نیاز ترتیبات خواب جدا را امکان پذیر سازد.</p> <p>۴. زنان و دختران دارای مواد بهداشتی و وسایل نظافتی از جمله صابون و لباس زیر می باشند.</p> <p>۵. هر جا که لازم باشد آموزش یا راهنمایی برای استفاده از اقلام غیر غذایی بعمل می آید.</p>
دسترسی
<p>۱. برنامه به طور منظم نظارت می شود تا اطمینان حاصل گردد اگر برای توزیع اقلام غیر غذایی پرداختی صورت می گیرد زنان و مردان از آن بطور برابر بهره مند می شوند، مثل توازن جنسیت در اشتغال.</p> <p>۲. به موانع مربوط به دسترسی برابر و استفاده از مزایا فوراً رسیدگی می شود.</p>
مشارکت
<p>۱. زنان و مردان در برنامه ریزی و اجرای انتخاب اقلام غیر غذایی و توزیع آن مشارکت داده می شوند.</p> <p>۲. زنان و مردان از استحقاق خود، تعداد و انواع اقلام دریافتی، مکان، روز و زمان توزیع مطلع و آگاه می شوند.</p>
آموزش/ ظرفیت سازی
۱. از زنان و مردان در برنامه های توزیع اقلام غیر غذایی به طور برابر استفاده شده و دسترسی برابر به آموزش ها دارند.
اقدامات برای پرداختن به خشونت مبتنی بر جنسیت GBV
<p>۱. زنان و مردان در شناسایی محل های توزیع امن و قابل دسترسی شرکت می نمایند.</p> <p>۲. نقاط توزیع نظارت گردیده تا اطمینان حاصل شود که امن و قابل دسترسی هستند.</p>

نظارت و ارزشیابی براساس داده ها به تفکیک جنس و سن

۱. داده های مربوط به پوشش برنامه، به تفکیک جنس و سن جمع آوری و تجزیه و تحلیل گردیده و به طور منظم در باره آنان گزارش می شود.
۲. طرح هائی تدوین و اجرا می شوند تا به هر گونه نا برابری پاسخ داده و از دسترسی و ایمنی تمامی جمعیت مورد هدف اطمینان حاصل گردد.

هماهنگی اقدامات با کلیه شرکاء

۱. کنشگران در بخش شما در خصوص مسائل جنسیتی از جمله شرکت در جلسات منظم شبکه جنسیتی با سایر بخش ها هماهنگ می نمایند.
۲. بخش / گروه دارای برنامه اقدام بوده ، شاخص های مختص طرح را بر اساس فهرست ارائه شده در کتاب راهنمای کمیته دائمی بین آژانسی تدوین نموده و به طور منظم اندازه می گیرد.

آیا بخش "الف" را خوانده اید؟

جنسیت و ثبت نام در وضعیت های اضطراری

سایر کنشگران خارج از این چرخه باشند. از این رو نظام های نظارت دارای اهمیت هستند.

چه چیزهایی لازم است بدانیم تا فرآیندهای ثبت نام پاسخگو به جنسیت را طرح ریزی و اجرا نماییم؟

طراحی نظام ثبت نام

- آیا فرایند ثبت نام با مشارکت زنان و مردانی که قرار است ثبت نام شوند طراحی می گردد؟
- آیا تشکیلات ثبت نام حریم خصوصی و محرمانه بودن را برای زنان و مردان تامین می نماید؟
- آیا نظام ثبت نام اطمینان میدهد که مردم از نظر امنیت، درگیری های خانوادگی یا سوء استفاده از حقوق بشر در خطر نیستند؟
- به کارکنان ثبت نام چه نوع آموزش هایی داده می شود؟
- آیا توافقی وجود دارد که در موقع ثبت نام دسته بندی نیازهای ویژه مورد شناسایی قرار گیرد؟
- آیا ساز و کاری برای ثبت نیازهای مشخص زنان، دختران، پسران یا مردان در خانوار و ارجاع آنان به خدمات مناسب وجود دارد؟
- آیا همه کودکان بی سرپرست و جدا شده توسط یک فرد واجد شرایط و بخوبی آموزش دیده مصاحبه می شوند.

ت ثبت نام مبنایی برای تدوین برنامه ها ، فراهم ساختن کمک و حصول اطمینان از حمایت در مواقع بحران می باشد. ویژگی های یک جمعیت (از جمله اطلاعات تفکیک شده بر حسب جنس و سن و تعداد و نوع گروه ها با نیازهای خاص) کمک می کند تا خدمات حمایتی و یاری رسانی برای جمعیت نیازمند تعیین گردد. نظارت و ارزشیابی به آمار معتبر جمعیتی بستگی دارد، که باید به تفکیک جنس و سن باشد تا بتوان هرچیز را از میزان خام مرگ و میر گرفته تا نوع و تعداد دستشویی صحرایی مورد نیاز و یا ترتیبات مناسب سر پناه جهت خانوارهای با سر پرستی دختران و پسران و اشخاص ناتوان، اندازه گیری نمود.

این مهم است اطمینان حاصل شود که در برخورد با زنان و مردان تفاوتی وجود ندارد. ما نیاز داریم در هنگام ثبت نام افراد، ترتیباتی برقرار نماییم که اطمینان حاصل شود که هم زنان و هم مردان دسترسی برابر به ثبت نام و تشکیل پرونده فردی خواهند داشت. علاوه بر این حیاتی است که هر حمایت مشخص را در سطح فردی ثبت و ضبط نماییم. در صورت عدم امکان ثبت نام انفرادی در آغاز، باید از ثبت نام انفرادی اشخاصی که دارای شرایط و نیازهای ویژه هستند اطمینان حاصل نماییم. علاوه بر اسناد هویت، سایر اسناد برای تضمین حمایت حیاتی هستند. مانند گواهی تولد، ازدواج، طلاق و فوت.

ما باید زنان و مردان را به عنوان شرکای برابر در نهادها و فرایندهای تصمیم گیری مربوط به برنامه ریزی ثبت نام داخل نماییم. همچنین اهمیت دارد که در موقع ثبت نام از خطرات بالقوه سوءاستفاده و خشونت علیه دختران و زنان آگاه باشیم. خطرپذیری های ممکن آزار از سوی بخش های مشخصی از جامعه، آنهاست که در ثبت نام دخالت دارند و یا

- آیا مصاحبه کنندگان آگاه شده و مطلع هستند که از ساختارهای خانوادگی متفاوت که ممکن است وجود داشته باشند (از قبیل سرپرستان مجرد خانوار ها، خانواده های چند زنی) چگونه ثبت نام کنند؟
- آیا هر عضوی از خانوار، حداقل، به لحاظ گروه جنسی و سنی ثبت نام می شود؟
- در صورت انجام ثبت نام بر اساس خانوار آیا اسامی سرپرستان زن و مرد خانوارها درج می شود؟
- چه نظام هائی بر قرار هستند تا افراد - زنان و مردان - در هر خانوار را از نظر وابستگی شان با یکدیگر ثبت نام نمایند؟
- آیا سنوالاتی وجود دارند که انتظار پاسخ را تنها از سوی عضو مرد خانوار داشته باشند؟
- آیا به کلیه اشخاص ثبت نام شده - از جمله زنان و کودکان - مدرک مناسب از قبیل گواهی تولد، مرگ، ازدواج و طلاق و در مورد پناهندگان و متقاضیان پناهندگی گواهی های تایید وضعیت آنان توسط ارگان مناسب، داده می شود؟

دسترسی به نظام ثبت نام

- آیا دلیل ثبت نام برای زنان و مردان به روشنی توضیح داده شده است و آیا این افراد به اطلاعات به صورت مکتوب و تصویری هر دو، دسترسی دارند؟
 - آیا دسترسی مستقیم هر فرد به فرایند ثبت نام بدون دخالت از سوی دیگر اعضای جامعه تضمین می گردد؟
 - آیا از هر کدام از اعضای خانوار، از جمله زنان، مصاحبه ثبت نام انفرادی و محرمانه توسط مصاحبه کننده واجد شرایط و بخوبی آموزش دیده انجام می گردد؟
- اقدامات برای حصول اطمینان از برابری جنسیتی و حق برابر برای ثبت نام ، ایجاد پرونده و مدیریت داده های جمعیتی**
- طراحی نظام ثبت نام**
- اطمینان حاصل نمائید که تعداد برابری از زنان و مردان در تیم ثبت نام باشند.
 - مصاحبه کنندگان را آموزش دهید که نیازهای متفاوت زنان، دختران و مردان را درک کرده و بدانند چگونه آنانرا بطور مناسب مصاحبه نمایند.
 - زنان و مردان را آموزش دهید تا درباره ایمنی و نیازهای ویژه راهنمایی مناسب و ارجاع بموقع ارائه دهند.
 - اطمینان حاصل نمائید که زنان حق انتخاب و درخواست یک مصاحبه کننده زن دارند.
 - زنان و مردان را در بازنگری و آزمایش اعتبار روش ثبت نام مشارکت دهید.
 - اطمینان حاصل نمائید که نظام هائی برای حفظ و تجزیه و تحلیل داده های جمعیتی به تفکیک جنس و سن بر قرار می باشند.
 - داده ها را در مکان های امن حفظ کنید.
 - هنگام ثبت نام از محرمانه بودن اطمینان حاصل نمائید. بخصوص برای کسانی که نیازهای ویژه دارند. از قبیل خانوارهای با سرپرستی زنان، کودکان بدون سرپرست و جدا شده، افراد با خطرپذیری های حمایتی و یا امنیتی مشخص، اشخاص ناتوان، اشخاص مبتلا به HIV/AIDS و سایر افراد در خطر.
- دسترسی به نظام ثبت نام**
- با زنان و مردانی که در انتظار ثبت نام می باشند جلسات تبادل اطلاعات بر قرار کنید تا فرصتی فراهم گردد که آنها مسائل و نگرانی هائی را که احیاناً دارند توضیح دهند.
 - ساز و کارهائی ایجاد نمائید تا زنان و مردان راجع به فرایندها و نگرانی های ثبت نام به جامعه اطلاع رسانی نمایند.
 - از دسترسی برابر زنان و مردان به محل های ثبت نام اطمینان حاصل نمائید. در صورت ترجیح زنان و کودکان می توانند صف جدا داشته باشند.
 - ساز و کارهائی ایجاد نمائید که بر نظام های ثبت نام نظارت نموده و از بهره کشی و سوء استفاده پیشگیری نمایند.
 - زنان و مردان را برای نظارت بر دسترسی به محل های ثبت نام مشارکت دهید.

فهرست موارد کنترل برای ارزیابی رویکرد برابری جنسیتی در ثبت نام، تشکیل پرونده و مدیریت داده های جمعیتی

فهرست زیر از بخش اقدام در این فصل گرفته شده است، و ابزاری مفید برای یادآوری موضوعات عمده به کنشگران بخشی جهت اطمینان از برنامه ریزی برابری جنسیتی می باشد. به علاوه، این فهرست همراه با شاخص های نمونه در بخش اصول اولیه، به عنوان پایه ای برای کارکنان پروژه است تا شاخص های مختص هر وضعیت را تدوین نموده و پیشرفت تلفیق موضوعات جنسیتی را در اقدام انساندوستانه اندازه گیری نماید.

ثبت نام - فهرست کنترل جنسیتی
تجزیه و تحلیل تفاوت های جنسیتی
۱. اطلاعات در باره موانع فرهنگی، عملی و امنیتی در دسترسی به خدمات ثبت نام که زنان، دختران، پسران و مردان ممکن است با آن روبرو شوند، جمع آوری می شود.
طراحی
۱. آئین نامه ثبت نام تدوین می شود تا تبعیض مبتنی بر جنسیت یا سن به حداقل برساند.
۲. زنان و مردان بطور برابر در طراحی فرایند ثبت نام و جلسات مربوط به تبادل اطلاعات شرکت می نمایند.
۳. ثبت نام توسط تیم متوازن جنسیتی صورت می گیرد، تا مصاحبه زن از زن و مرد از مرد ممکن شود.
۴. محل ثبت نام بگونه ای باشد که حریم خصوصی و محرمانه بودن را برای همه تامین نماید.
۵. داده ها در مکان امن نگهداری می شود تا محرمانه بودن آن حفظ گردد.
دسترسی
۱. دسترسی زنان، مردان، دختران و پسران از طریق کنترل های مکانی، گفتگو ها با جوامع و غیره مرتباً نظارت می شود.
مشارکت
<ul style="list-style-type: none"> • زنان و مردان بطور برابر در اطلاع رسانی به جامعه در باره فرایندهای ثبت نام و نگرانی ها شرکت می نمایند. • زنان و مردان بصورت برابر در نظارت بر محل های ثبت نام شرکت می نمایند. • زنان و مردان در ثبت نام بطور برابر شرکت می نمایند.
آموزش/ ظرفیت سازی
۱. تعداد برابر زنان و مردان آموزش داده می شوند تا درباره ایمنی و نیازهای ویژه راهنمایی مناسب و ارجاع بموقع ارائه دهند.
اقدامات برای پرداختن به خشونت مبتنی بر جنسیت GBV
<ul style="list-style-type: none"> ۱. یک سازوکار برای نظارت بر امنیت و موارد سوء استفاده برقرار است. ۲. یک نظام برای ارجاع گزارشات مربوط به حوادث امنیتی و سوء استفاده فعال است.

اقدامات هدفمند بر اساس تجزیه و تحلیل جنسیتی

۱. به موانع دسترسی برابر زنان، دختران، پسران و مردان به خدمات ثبت نام و تشکیل پرونده رسیدگی می شود.

نظارت و ارزشیابی بر اساس داده ها به تفکیک جنس و سن

۱. درصد جمعیت مورد نظر در کشور که برای آنان اطلاعات تفکیک شده به لحاظ سن و جنس وجود دارد.

۲. درصد زنان و مردان که برای آنان داده های پایه ثبت نام جمع آوری شده است.

۳. درصد زنان و مردان که به صورت فردی مصاحبه شده و ثبت نام شده اند.

۴. فراهم بودن اطلاعات به تفکیک سن و جنس افراد و گروه ها با نیازهای ویژه که نیازمند خدمات مشخص حمایتی و یاری هستند.

۵. درصد جمعیت مورد نظر به لحاظ جنس و سن که پرونده منطبق با استانداردها برای آنان تشکیل شده است.

۶. توالی زمانی که اطلاعات موجود برای ثبت تولدها، افراد جدید الورد، فوت ها، خروجی ها، ازدواج ها و سایر تغییرات به روز می شوند.

۷. توالی استفاده از تغییرات بعمل آمده در جمعیت مورد نظر در طرح ریزی و فعالیتهای حمایتی و کمک، و توزیع اقلام غیر غذایی.

هماهنگی اقدامات با کلیه شرکاء

۱. کلیه کنشگران درگیر در ثبت نام از فرایند ثبت نام مورد توافق کاملاً آگاه هستند.

۲. کلیه کنشگران درگیر در ثبت نام از طبقه بندی ها و ضوابط برای افراد با نیازهای ویژه کاملاً آگاه هستند.

۳. کنشگران بخش جهت هماهنگی مسائل جنسیتی با کنشگران سایر بخش ها تماس برقرار می نمایند.

آیا بخش "الف" را خوانده اید؟

جنسیت و سرپناه

در وضعیت های اضطراری

- اردوگاههای خود انگیخته و بویژه سرپناه های جمعی این عیب را دارند که می توانند به سرعت شلوغ شوند. حضور جمعیت بیش از اندازه می تواند به افزایش خشونت علیه زنان و آسیب پذیری مردان جوان برای بکار گرفته شدن در گروه های خشن یا گروه های شورشی منجر گردد.

سطح مناسب زندگی، از جمله مسکن، حق انسانی هر شخص است

- اعلامیه جهانی حقوق بشر، ماده ۲۵ و ICESCR، ماده ۱۱ حق هر شخص برای داشتن استاندارد کافی زندگی که بهداشت و رفاه از جمله غذا، لباس، مسکن، مراقبت پزشکی و خدمات اجتماعی ضروری را تامین نماید، تضمین می کند. این حق همچنین بر بهبود مداوم شرایط زندگی تسری می یابد.
- در شرایط اضطراری برنامه ریزی مشارکتی باید صورت گیرد تا از حق معیار کافی زندگی مردم اطمینان حاصل گردد. هر چند سر پناه اضطراری طبق تعریف، ضابطه "مسکن کافی" را بر آورده نمی سازد اما هنوز در مورد شماری از حد اقل نیازهای انسانی در وضعیت سر پناه اضطراری صدق می کند. یعنی سر پناه باید به نحوی طراحی گردد که حریم خصوصی (ماده ۱۲ UNDHR، ماده ۱۷ ICCPR)، حق امنیت شخص (ماده ۳ UNDHR، ماده ۱۷ ICCPR)، حق بهداشت (ماده ۲ UNDHR، ماده ۱۲ ICESCR) و حق غذا (ماده ۲۵ UNDHR، ماده ۱۱ ICESCR) و غیره را اطمینان دهد.
- برنامه ریزی باید ارزیابی را نیز در بر گیرد و اطمینان حاصل شود که توزیع و تخصیص سر پناه به خانواده ها و خانوارها همراه با تبعیض نبوده و بدون هر نوع تمایزی که در فوق به آن اشاره شد، صورت می گیرد. حقوق و نیازهای زنان، دختران، پسران، خانوارهای با سرپرستی بیوگان و سایر گروه ها با نیازهای ویژه باید از طریق اتخاذ تدابیر مثبت مانند اقدامات هدفمند که بر گروه های ویژه تاثیر می گذارند، مورد توجه قرار گیرد.

در نخستین مراحل وضعیت اضطراری وقتی جمعیت آواره می شوند انتخاب سرپناه و محل بخصوص برای ایمنی، حمایت و حیثیت انسان و حفظ حیات خانواده و جامعه اهمیت دارند. زنان، دختران، پسران و مردان نیازها، نقش ها و مسئولیت های متفاوتی در ارتباط با سر پناه/منزل، دارند. ملاحظات جنسیتی باید در طراحی و برنامه سرپناه ادغام شوند تا اطمینان حاصل شود که مردم آسیب دیده از بحران بطور برابر از سر پناه امن بهره مند می گردند.

ملاحظات جنسیتی در انتخاب محل

- محل سرپناه نباید برای هیچکس در جمعیت خطرپذیری اضافی ایجاد نماید.
- محل سر پناه در مجاورت مرزها می تواند جمعیت آسیب دیده را در معرض حملات گروه های مسلح قرار داده، زنان، دختران، پسران و مردان را در خطر سوء استفاده، ربودن و یا استخدام اجباری قرار دهد.
- به طور کلی، طراحی محل باید اطمینان دهد که خدمات پایه به آسانی در دسترس هستند. بنابراین، طرح ریزی محل باید مکان های خاصی را جهت ارائه خدمات تخصیص دهد. چنانچه خدمات پایه به آسانی در دسترس نباشند، زنان و دختران ممکن است در معرض خطرپذیری های متفاوت قرار گیرند. نظیر آزار جنسی در موقع جمع آوری هیزم یا آزار جنسی کودکان که مسافتی طولانی را برای رفتن به مدرسه طی می کنند.
- درتخصیص محل برای سرپناه های فردی یا جمعی باید نزدیکی به خدمات در نظر گرفته شود. نزدیکی به خدمات اساسی زمان کافی را به زنان، دختران، پسران و مردان می دهد تا فعالیت های مفید دیگری انجام دهند. دختران و پسران وقت بیشتری برای حضور در مدرسه خواهند داشت. زنان و مردان در دوره های آموزشی حضور می یابند و در فعالیت جامعه شرکت می کنند.

ملاحظات جنسیتی در طراحی و ساخت

هایی فراهم شود تا از این امر بهره ببرند. در برخی موارد، زنان جوان و دختران نوجوان ممکن است بخواهند آموزش دیده و در کار ساختمان سهیم شوند. در مواردی که چنین کاری از نظر اجتماعی برای زنان پذیرفته نیست، می توان ابزار مشارکتی دیگری را در برنامه ها در نظر گرفت که به این ممنوعیت های اجتماعی پرداخته و تغییراتی در نقش های جنسیتی بعمل آورد.

ملاحظات جنسیتی در تخصیص سرپناه

تخصیص سر پناه می تواند مشکل آفرین باشد چنانچه ارزیابی و تحلیل منظم و مشارکتی برای شناسایی و پرداختن به نگرانی ها و احتیاجات زنان، دختران پسران و مردان صورت نگیرد. در این موارد اغلب بخاطر ناکامی در درک نیازهای متفاوت افراد، خطرپذیری های حمایتی افزایش می یابند. نیازهای ویژه خانوارهای با سرپرستی کودکان، جوانان مجرد و زنان و مردان سالمند باید بدون ایجاد فشار، خطر و رویارویی بیشتر مردم با راه حل های دور از شان، بر آورده شود.

- پاره ای اوقات، اشخاص سالمند، زنان باردار، کودکان و اشخاص نا توان نمی توانند با فشار خود را به ابتدای صف برسانند و از این رو مجبورند برای مدت طولانی در انتظار بمانند تا سر پناه / مسکن یا مصالح ساختمانی کافی به آنها تخصیص یابد.

- برخی اوقات زنان و دختران مجبور می شوند تا در مقابل دریافت کمک برای ساختن سرپناه خود و یا پیدا کردن دسترسی به مواد ساختمانی تن به رابطه جنسی بدهند.

- گروه های خاصی از جمعیت در صورتی که سر پناه هایشان نزدیک به محدوده اردوگاه قرار گیرد می توانند در معرض خطرپذیری قرار گیرند. گروه هایی که بیشتر در معرض خشونت هستند باید در جاهانی مستقر شوند که بیشترین امنیت را داشته باشند. برای مثال، بعضی وقت ها این مکان می توانند نزدیک به مرکز اردوگاه باشند.

ملاحظات جنسیتی در مسکن ، زمین و دارایی (HLP)

در پس یک بحران رویکردی که برای سرپناه انتخاب می شود به کاربری زمین و دارایی آن بستگی دارد. مسکن، زمین و دارایی (HLP)، باید بخش جدائی نا پذیری از راه حل مربوط به سرپناه باشند زیرا جنسیت و دسترسی به مسکن و زمین و دارایی یک موضوع مهم برای باز سازی پس از بحران و ثبات بلند مدت و توسعه به شمار می رود. در مواقع بحران گروه هایی از قبیل زنان و بخصوص یتیمان که نیازهای ویژه ای دارند به انحاء مختلف در معرض خطرپذیری بیشتر قرار می گیرند. برای مثال بیوگی، زنان بی شماری را در معرض خطرات پس از بحران قرار می دهد چون حقوق آنان به عنوان سرپرست مونث

طراحی سر پناه، تسهیلات و خدمت

- در اکثر جوامع زنان مسئولیت های اولیه کارهای شاق خانواده را به عهده می گیرند. از این رو، طراحی محل ها و سرپناه ها بایستی بازتابی از احتیاجات زنان بوده و به همراهی آنان صورت گیرد.

- تسهیلاتی مانند حمام و دستشویی باید برای زنان و مردان جداگانه ساخته شوند. این تسهیلات نباید در مناطق دور افتاده، تاریک و خلوت باشند که احياناً زنان و دختران در معرض آزار جنسی قرار گیرند.

- تسهیلات بهداشتی و سایر مناطق مورد استفاده جمعی باید از روشنایی مناسب بر خوردار باشند.

حریم خصوصی

- حریم خصوصی بویژه در سر پناه های جمعی چالش بر انگیز بوده و حتی در پاره ای مواقع در سر پناه های انفرادی خانوادگی، حریم خصوصی کافی فراهم نیست.

- حفظ حریم خصوصی و امنیت خانواده ها و افراد بویژه در موقع شب، یعنی هنگامی که خطر سوء استفاده و آزار زیاد است، بسیار اهمیت دارد. دختران بدون سرپرست و تنها بخصوص در خطر سوء استفاده قرار می گیرند.

- در خیلی جوامع و فرهنگ ها زنان و دختران انتظار دارند فضاهای خصوصی برای تعویض لباس و غیره به آنان داده شود.

روشنایی

- زوایای تاریک فرصت های سوء استفاده را فراهم می سازند. افزایش روشنایی و نور بیشتر برای برنامه ریزی محل و طراحی سر پناه بسیار اهمیت دارد. این امر خطرات را کاهش داده و امنیت را بهبود می بخشد.

مصالح ساختمانی و مسائل مربوطه

- در وضعیت های اضطراری امکان دارد برخی زنان و دختران نتوانند سرپناه های خود را بسازند و برای این کار به مردانی غیر از اعضاء خانواده شان نیاز داشته باشند. زنان و دختران بدون اینکه پول یا کالایی برای به خدمت گرفتن فردی داشته باشند، ممکن است در معرض بهره کشی جنسی قرار گیرند. آژانس های کمک دهنده باید از این امر آگاه بوده و تدابیری برای پیشگیری و پرداختن به این شرایط اتخاذ نمایند.

- زنان باردار، سالمندان، افراد معلول و یا سایرین با نیازهای ویژه ممکن است قادر نباشند سرپناه های خود را به سازند و به حمایت نیازمند باشند.

- در مواردی که ساخت سر پناه فعالیتی با پرداخت مزد بوده/در آمد زا می باشد باید برای زنان و دختران فرصت

خانوار غالباً مورد حمایت (قوانین موضوعی و عرفی) قرار نمی گیرد یا همگی باهم نادیده گرفته می شوند. تجارب زنان و یتیمان در موقع بحران در بسیاری از موارد با ناتوانی آنها در دوره پس از بحران برای دسترسی به مسکن، زمین و دارایی که بحق برای آنان است ترکیب می شوند.

ارتقاء دسترسی برابر جنسیتی به مسکن، زمین و دارایی می تواند در برنامه احیاء و بازسازی پس از بحران تأثیر مثبت داشته باشد. دسترسی زنان و گروه هایی که دارای نیازهای ویژه هستند به مسکن، زمین و دارایی می تواند جمعیت ها را تشویق نماید که به مکان های اصلی شان برگردند، و بدین ترتیب فرایند بازگشت را تسهیل نماید. چنین کاری مستلزم تدوین ساز و کارهای حمایت از جنسیت و تدابیر فوری برای بازگرداندن مسکن، زمین و دارایی، راه حل های مدیریتی و حل اختلاف برای اشخاص آسیب دیده و آواره و جوامع آسیب دیده از درگیری می باشد.

چه چیزهایی لازم است از جامعه بپرسیم تا از طراحی، انتخاب محل و ساخت سرپناه پاسخگو به جنسیت اطمینان حاصل نمایم؟

تغییرات جمعیتی چه هستند؟

- تعداد کل خانوارها / اعضاء خانواده به تفکیک جنس و سن.
- تعداد خانواده های با سرپرستی زنان و مردان مجرد و تعداد خانواده های با سرپرستی کودکان (دختران و پسران)
- تعداد کودکان بی سرپرست، اشخاص سالمند، افراد معلول، با بیماری حاد، زنان بار دار و شیرده.

چه نوع مصالحی برای ساخت سرپناه ها قبل و بعد از آوارگی بکار گرفته شده است؟ چه کسی سر پناه را می سازد؟ نقش متفاوت زنان، دختران، پسران و مردان چه بود؟

• نقش های گوناگون زنان و مردان در امر ساختمان قبل از وضعیت اضطراری چه بود؟

• اگر زنان در کار ساخت ساختن سرپناه /یا تصمیم گیری در مرد موضوعات مربوطه شرکت نداشته باشند، چگونه می توانند برای شرکت تمام عیار در چنین فعالیت هایی حمایت شوند؟

• مصالح سرپناه چگونه توزیع شده و تخصیص داده شده اند؟ چه نظام هایی برای این کار بر قرارند؟ تأثیرات این نظام ها بر زنان و دختران چیست؟ چه نظام هایی ایجاد شده اند تا به اشخاص دارای نیازهای ویژه در ساخت سر پناه ها کمک کنند؟ جامعه چه حمایتی به عمل می آورد؟ کمیودهایی یاری رسانی در تهیه سرپناه چگونه شناسایی می شوند؟ چگونه

به این کمیودها پاسخ داده می شود و چگونه بر آنها نظارت می شود تا اثرات مثبت یا منفی آن ها بر روی اشخاص آسیب دیده شناخته شود؟

• آیا هیچگونه توافقی با مقامات محلی و جوامع میزبان برای استفاده از منابع طبیعی و جنگلی برای مصالح سر پناه صورت گرفته است؟ آیا نظام هایی بر قرار شده است تا از تلافی، حمله فیزیکی و جنسی به زنان و دختران در حال جمع آوری مصالح سرپناه از منابع طبیعی/ جنگلی پیشگیری نماید؟ آیا زنان، دختران، پسران و مردان آسیب دیده در مذاکرات و توافقات با جامعه میزبان/مقامات محلی شرکت دارند؟ آیا توافق هایی وجود دارد که اشخاص آسیب دیده بتوانند مواد لازم برای سرپناه را جمع آوری نمایند؟

• آیا نوع مصالح که برای سرپناه بکار گرفته می شود مناسب شرایط آب و هوایی و حفظ محیط زیست هستند؟

رویه های جامعه و الگوهای فرهنگی برای اداره خانوار و انجام مراقبت ها چه هستند؟

• رویه های پخت و پز، شستشو، و نظافت خانوارها چه هستند و محل های ترجیحی- فردی یا جمعی کدامند؟ آیا محل های تعیین شده امن هستند؟ به اندازه کافی روشنائی دارند؟ به راحتی قابل دسترسی هستند؟

• آیا تسهیلات بهداشتی، شستشو، استحمام و خواب می توانند با چفت و بست و قفل ایمن شوند؟ آیا اطاق ها تقسیم بندی شده اند تا زنان، دختران، پسران و مردان دارای حریم خصوصی برای تعویض لباس باشند؟

• رویه های تقسیم کار و کارمزدی در جامعه آسیب دیده از بحران چه هستند؟ چه کسی در منزل، روی زمین و یا مشاغل خارج - در بخش های غیر رسمی کار می کند؟

• چه نظام هایی برای کمک به اشخاص نا توان و اشخاص سالمند با نیازهای ویژه و انجام ترتیبات مراقبتی برای آنان وجود دارد و چه کسی مسئول است تا از این امر اطمینان حاصل نماید؟ چه اقداماتی بعمل می آید تا از همه اشکال بهره کشی پیشگیری شود؟

چه کسانی به اقدامات هدفمند و مثبت نیازمند هستند تا آنان را در ساخت سرپناه حمایت نماید؟

• چه گروه هایی (از نظر جنس و سن) ممکن است در وضعی نباشند که سرپناه های خود را بسازند؟

• آیا زنان و مردان سالمندی وجود دارند که بدون اعضاء خانواده یا همراه کودکان مسافرت می نمایند که نیازمند حمایت هدفمند برای سرپناه باشند

• آیا در مورد این نیازها با جامعه گفتگو می شود و حمایت چگونه انجام شده و نظارت می گردد تا از بهره کشی با هر ماهیتی پیشگیری شود؟

چگونه باید سر پناه/ فضاهای زندگی اختصاص یابد؟
چگونه مصالح سر پناه باید عرضه/توزیع گردد؟
چگونه سرپناها باید ساخته شوند؟

• چگونه دختران و پسران بدون سرپرست اسکان داده می شوند؟ آیا مورد مراقبت و حمایت جامعه هستند؟ آیا شرایط زندگی شان به نحوی رضایت بخش توسط جامعه نظارت می شود تا ایمنی خود را ارزیابی نمایند؟ آیا خانه و سر پناهشان در جای مناسب قرار گرفته و دور افتاده نیست؟

• آیا مصالح جدا سازی به خانوارهای فردی اختصاص داده شده است تا از حریم خصوصی خود اطمینان حاصل نمایند؟

• آیا سر پناه های جدا و امن برای زنان مجرد اختصاص داده شده است؟ آیا این به لحاظ فرهنگی مناسب است یا زنان مجرد نیاز دارند توسط یک مرد فامیل همراهی شوند؟ آیا راه حل های مربوط به چنین گروه هایی با خود اعضاء گروه صحبت شده و با زنان و مردان در جامعه توافق شده است؟

• آیا تغییرات عمده ای در ساختار های خانواده (از قبیل تعداد زیاد خانوارهای با سرپرستی زنان یا مردان) بوجود آمده است؟ آیا این تغییرات نتیجه اش تغییر در نقش های جنسیتی در رابطه باوظایف و تصمیم گیری مربوط به ساخت سر پناه بوده است؟

• چه کسی کار خانوار و فعالیت های جسمانی در جامعه انجام می دهد؟ در کجا این فعالیت ها را انجام می دهند؟ آیا برای زنان دختران، پسران یا مردان خطریابی های خاصی ایجاد می کند؟ جامعه در باره اجتناب از این خطریابی ها چگونه فکر می کند؟

رویه های فرهنگی و جامعه در باره سرپناه/منزل کدامند؟ آیا سرپناه های خاصی برای آداب مذهبی مورد نیاز است؟

• چه کسی مقیم/ مستاجر اولیه است؟ آیا با زنان و مردان به صورت برابر رفتار می شود؟

• آیا هنجارهای فرهنگی زنان و مردان را قادر می سازد در تصمیم گیری راجع به مسائل سرپناه به طور برابر شرکت نمایند؟ در غیر اینصورت آیا برای حمایت از شرکت مؤثر و مثبت زنان نیاز به اقدامات هدفمند می باشد؟

• آیا سیاست ها / خط مشی های تبعیض آمیزی وجود دارند که بر زنان یا مردان (مثلا در تخصیص قطعات زمین، محل های سرپناه یا اطاق ها درمحل های اسکان جمعی) تأثیر بگذارند؟

• تقسیم کار جنسیتی گسترده در مسئولیت های تولیدی (مثلا کشاورزی، فعالیت های م در آمدزا) و مسئولیت های باروری (مثل کار خانوار و مراقبت از کودک) چیست؟ و آیا زمانی برای هر مسئولیت اختصاص می یابد؟

• چگونه وابستگی های مذهبی و رهبران، زنان و مردان را به طور متفاوت تحت تاثیر قرار می دهند؟ آیا رفتار برابر را ترویج می کنند یا تبعیض آمیز هستند؟

چه کسی صاحب زمین و مستغلات است؟ قوانین ناظر بر مالکیت زمین و مستغلات در زمان آوارگی و باز گشت کدامند؟

• مالکیت زمین و دارایی (از جمله مسکن) پیش از آوارگی، هنگام آوارگی و به محض بازگشت برای زنان، دختران، پسران و مردان چگونه بوده / می باشد؟

• ساز و کارهای حمایت از مالکیت زمین و حق اموال (قانونی، عرفی، ساز و کارهای اعاده حقوق و غیره) برای زنان، دختران، پسران و مردان کدامند؟

اقدامات لازم برای اطمینان از برنامه ریزی برابری جنسیتی در انتخاب محل، طراحی، ساخت و/یا تخصیص سرپناه

مشارکت برابر

• ارزیابی های مشارکتی باهمکاری زنان، دختران، پسران و مردان انجام دهید تا نیازهای مربوط به سرپناه و مناسب ترین طریق پاسخ به خطرات حمایتی و سایر نگرانی ها را تعیین نمایند.

• با مشارکت برابر زنان و مردان کمیته های سرپناه جامعه را تشکیل دهید و شرح وظایف را برای این کمیته ها تعیین نمایند. این وظایف شامل مسئولیت پاسخ به نگرانی های جنسیتی و سن در ارتباط با سرپناه می باشد.

• بر مشارکت مؤثر زنان در تصمیم گیری راجع به سرپناه نظارت نموده و مطمئن شوید که نیازهای آنان مورد گفتگو قرار گرفته و پاسخ داده می شود.

• جلساتی طراحی کنید تا موضوعات مربوط به سرپناه با زنان و مردان جداگانه و یا باتفاق بحث شود. جلسات در زمانی باشد که شرکت زنان و مردان در آن، بر حسب کار روزانه راحت باشد.

• اطمینان حاصل نمایید که هم زنان و هم مردان با محل جلسات مشکلی ندارند و اینکه شرایط آن، زنان و مردان را در ابراز نظرات و نگرانی های بدون مانع آزاد هستند.

• در مورد نگهداری جامعه محور از کودکان در زمان جلسات مذاکره کنید بنحوی که زنان و مردان بتوانند شرکت نمایند.

- اطمینان حاصل نمائید که مشورت در خصوص احتیاجات ویژه، زنان و مردان را با پیش زمینه ها و گروه های سنی مختلف در بر می گیرد.
 - از مشارکت برابر زنان و مردان در تامین و توزیع و نظارت بر توزیع مصالح سرپناه اطمینان حاصل کنید.
 - افرادی را که در خطر بهره کشی قرار می گیرند شناسایی کرده و از طریق مشورت با آنان ساز و کارهایی برای کاهش خطرپذیری ها در موقع برنامه های ساخت / سرپناه تدوین نمائید.
 - در صورتی که مشوق ها / حقوق بخشی از برنامه ریزی سر پناه را شامل می شوند، از پرداخت برابر برای کار برا بر جهت زنان و مردان اطمینان حاصل نمائید.
- آموزش و بالا بردن مهارت ها**
- با جامعه مشورت کنید تا زنان و مردان و دختران نوجوان و پسران ماهر هم در جامعه میزبان و هم در جامعه آسیب دیده را که می توانند در ساخت سرپناه پشتیبانی نمایند، شناسایی نمائید.
 - اگر مردان به صورت سنتی مسئول ساخت و ساز هستند و زنان نیز برای شرکت در فعالیت های ساختمانی ابراز علاقه می نمایند، جامعه را به جلسات مذاکره دعوت نمائید تا آندسته از زنانی را که علاقمند هستند شناسایی کنید. آموزش اولیه کارهای ساختمانی را ارائه دهید تا به زنان فرصت داده شود که در این فرایند به طور برابر شرکت نمایند. زنان ممکن است به ساخت دیوار خشتی یا ساختن آجر علاقمند باشند که آموزش ها می تواند در این زمینه ها فراهم شود. این امر برای مردان هم صدق دارد چنانچه زنان به طور سنتی مسئول کارهای ساختمانی بوده اند.
 - اطمینان حاصل نمائید که زنان و دختران نیازمند حمایت در ساخت و ساز به دلیل وضعیت ویژه شان مجبور نباشند برای کمک به دیگران متوسل شوند و به مردان برای ساخت یا تخصیص سر پناه متکی گردند چون این موضوع آنان را در معرض بهره کشی جنسی قرار می دهد و منجر به این می شود که زنان و دختران مجبور به داد و ستد آمیزشی برای سرپناه شوند.
 - تلاش کنید در پروژه های ساخت و ساز، تقسیم کار و مسئولیت را میان زنان و مردان بر اساس ترجیح ویژه آنان انجام داده و همکاری و احترام متقابل را ترویج نمائید.
 - آموزش حین کار را برای زنان مورد توجه قرار داده و مهارت های فنی آنان را توسعه دهید
 - تشخیص تفاوت ها، از جمله تفاوت های فرهنگی، و پاسخ به آنها
 - مصالح کافی برای جدا سازی خانواده ها در سرپناه های عمومی و داخل سرپناه های فردی خانوادگی فراهم نمائید.
- تأمین حریم خصوصی: یک زن و یا دختر نباید مجبور شود در محل اسکان با مردان نامحرم شریک شود.
 - با مردم در جامعه برای تعیین محلی جهت جلسات، خدمات مشاوره ای، آموزش مهارت ها که نیازهای زنان و مردان، دختران و پسران جوان، را تأمین نماید، مشورت کنید. زمان و نوع فعالیت ها را می توان به هر گروه واگذار نمود.
- تقسیم کار بر اساس جنسیت**
- حجم وظایف جاری زنان و مردان را که ممکن است تحت تاثیر قرار گیرد در نظر بگیرید.
 - اطمینان حاصل نمائید که زیربنای جدید بمعنی ساعات کار طولانی تر برای زنان و مردان نیست.
- بر آورده نمودن نیاز گروه های با احتیاجات ویژه**
- به جامعه کمک کنید تا زنان، دختران، پسران و مردان با نیازهای مشخص را به لحاظ جنس و سن و نیازهای ساخت سرپناه شناسایی نموده و اطمینان حاصل نمائید که این نیازها اولویت بندی شده و بر آورده می شوند.
 - بسط نظام حمایتی جامعه را برای مردمی که نیازهای ویژه در ارتباط با ساخت سرپناه دارند تشویق کنید. از مشارکت زنان و دختران و پسران نوجوانان در این فرایند اطمینان حاصل نمائید.
 - گفتگوها و مباحثات منظم با زنان، دختران و گروه ها با نیازهای ویژه در خصوص مسائل سرپناه ترتیب داده و اطمینان حاصل نمائید که نگرانی های حمایتی مورد توجه قرار گرفته، گفتگو و حل و فصل می شوند.
 - اطمینان حاصل نمائید که محل، قیمت و سایر منابع مورد نیاز برای استفاده از سر پناه دسترسی زنان و مردان فقیر را محدود نمی سازد.
 - اطمینان حاصل نمائید که محل سرپناه به بازار یابی کالای زنان و مردان یا سایر فعالیت های درآمدزا آسیب نمی رساند.
 - اطمینان حاصل نمائید که سرپناه های جدید به بیکاری زنان و مردان فقیر نمی انجامد.
 - اطمینان حاصل نمائید که ساختارهای جدید زنان یا مردان را از موضع کنونی آنها جا بجا نمی کند.
 - توجه خود را بر روی تدابیر ترمیمی برای زنان و مردانی که در نتیجه ساخت سر پناه از امتیازات محروم می شوند، متمرکز نمائید.
 - برافراد صغیر بدون سرپرست نظارت کنید تا از حمایت آنان در منازل امن اطمینان حاصل گردد. مطمئن شوید که در منازل جدید خود در معرض بیگاری یا بهره کشی جنسی قرار نمی گیرند.

ارزیابی / نظارت

- سر پناه های جمعی (مثل مدارس یا مراکز جمعی) را برای جلوگیری از موارد خشونت جنسیت محور یا دیگر اشکال تبعیض و سوء استفاده نظارت نموده و تدابیر لازم را برای پیشگیری از چنین حوادث بکار بگیرید.

- موقع طراحی سرپناه، فضاهای دوستدار کودک ایجاد نمائید تا کودکان بتوانند با یکدیگر دیدار نموده و تجربیات خود را تبادل نمایند.
- ترتیباتی را برای روشنایی در مکان های جمعی و همچنین استفاده فردی فراهم آورید.

فهرست موارد کنترل برای ارزیابی برنامه ریزی برابری جنسیتی در انتخاب محل، طراحی، ساخت و/یا تخصیص سرپناه

فهرست زیر از بخش اقدام در این فصل گرفته شده است، و ابزاری مفید برای یادآوری موضوعات عمده به کنشگران بخشی جهت اطمینان از برنامه ریزی برابری جنسیتی می باشد. به علاوه، این فهرست همراه با شاخص های نمونه در بخش اصول اولیه، به عنوان پایه ای برای کارکنان پروژه است تا شاخص های مختص هر وضعیت را تدوین نموده و پیشرفت تلفیق موضوعات جنسیتی را در اقدام انساندوستانه اندازه گیری نماید.

سرپناه - فهرست کنترل جنسیتی
تجزیه و تحلیل تفاوت های جنسیتی
۱. تمرکز بر بحث گروهی در باره ساخت، تخصیص و طراحی سرپناه با زنان، دختران، پسران و مردان با پیش زمینه های متفاوت برگزار گردید و نتیجه در برنامه ریزی بکار گرفته شد.
طراحی
۱. افراد مجرد، جوان و پیر به سرپناه متناسب با شأن خود دسترسی دارند.
۲. فضاهای عمومی برای نیازهای اجتماعی، فرهنگی و اطلاعاتی زنان، دختران، پسران و مردان تامین شده و بصورت مساوی مورد بهره برداری قرار می گیرد.
دسترسی
۱. مردان و زنان سرپرست خانوارها و زنان و مردان مجرد دسترسی یکسانی به سرپناه و تسهیلات اردوگاه دارند.
۲. موانع دسترسی برابر به سرپناه سریعاً پاسخ داده می شوند.
مشارکت
۱. زنان و مردان به صورت برابر در طراحی، تخصیص و ساخت سرپناه ها و تسهیلات اردوگاه نمایندگی داشته و شرکت می نمایند.
۲. زنان، مردان، دختران و پسران نوجوان فرصت های برابری برای مشارکت در تمامی زمینه های ساخت سرپناه داشته، و حق الزحمه برابر برای کار برابر دریافت می نمایند.
آموزش/ ظرفیت سازی
۱. برای آموزش زنان، دختران و پسران و مردان و آموزش مهارت های ساخت فرصت های برابر وجود دارد.
۲. در صد زنان و مردان آموزش دیده برای ساخت سرپناه.
۳. در صد زنان و مردان که در کار ساخت سرپناه مشارکت دارند.
اقدامات برای پرداختن به خشونت مبتنی بر جنسیت GBV
۱. کنترل منظم مکان ها و گفتگو با جوامع برای اطمینان از اینکه افراد به دلیل شرایط ضعیف سرپناه یا نا کافی بودن فضا و حریم خصوصی، در معرض خشونت جنسی قرار نمی گیرند.
۲. ساز و کارهایی برقرار می گردد تا اطمینان حاصل شود که مردم می توانند هرگونه آزار یا خشونت را گزارش دهند.

اقدامات هدفمند مبتنی بر تحلیل جنسیتی

۱. نیازهای ویژه خانوارهای با سرپرستی دختران و پسران برآورد می گردد.
۲. هر جا مصالح ساختمانی عرضه می گردد، خانوارهای با سرپرستی زنان دسترسی مستقیم به مصالح داشته و از طریق آموزش مهارت های ساختمانی حمایت می شوند.

نظارت و ارزشیابی مبتنی بر داده ها به تفکیک جنس و سن

۱. داده های مربوط به پوشش برنامه ها به تفکیک جنس و سن بصورت منظم جمع آوری، تحلیل و گزارش می شوند.
۲. طرحهایی تدوین و اجرا می گردند تا به هرگونه نابرابری ها پاسخ داده و ایمنی برای همه جمعیت مورد هدف تامین نماید.

هماهنگی اقدامات با کلیه شرکاء

۱. کنشگران بخش با کنشگران در سایر بخش تماس می گیرند تا در باره موضوعات جنسی از جمله شرکت در جلسات منظم شبکه جنسی هماهنگی نمایند
۲. بخش/گروه دارای یک برنامه عمل جنسیتی بوده، شاخص های ویژه طرح را بر اساس فهرست موارد ارائه شده در راهنمای جنسیتی کمیته دائمی بین آژانسی تدوین نموده و به طور منظم اندازه گیری می کند.

1. Asian Development Bank (ADB). *Sectoral Gender Checklists: Urban Development and Housing*. Manila. http://www.adb.org/Documents/Manuals/Gender_Checklists/Urban/default.asp?p=gencheck
2. International Committee of the Red Cross. *Addressing the Needs of Women Affected by Armed Conflict*. Geneva, 2004. <http://www.icrc.org/Web/eng/siteeng0.nsf/htmlall/p0840>
3. Oxfam GB. *Gender Standards for Humanitarian Responses*. Oxford, 2004.
4. The Sphere Project: Humanitarian Charter and Minimum Standards in Disaster Response. "Chapter 4: Minimum Standards in Shelter, Settlements and Non-Food Items." *The Sphere Handbook: 2004 Revised Version*. Geneva, 2004. <http://www.sphereproject.org/content/view/27/84/lang,English/>
5. UN-Habitat. *Gender and the Involvement of Women in Local Governance: A Handbook of Concepts, Training and Action Tools*. Nairobi, 2004. <http://www.unhabitat.org/pmss/getPage.asp?page=bookView&book=2285>
6. UN-Habitat. *Toolkit for Mainstreaming Gender in UN-Habitat Field Programmes: Kosovo Urban Planning and Management Programme*. Nairobi, Kenya, June 2003. http://www.habitat.org/downloads/docs/1268_30583_Kosovo_Gender.pdf
7. UN-Habitat. *Toolkit for Mainstreaming Gender in UN-Habitat Field Programmes: Northern Iraq Settlements Rehabilitation Programme (SRP)*. Nairobi. http://www.unhabitat.org/downloads/docs/1267_94527_Iraq_Gender.pdf
8. United Nations High Commissioner on Refugees (UNHCR). *Participatory Assessment Tool*. Geneva, 2005. <http://www.unhcr.org/publ/PUBL/450e963f2.html>
9. UNHCR. *UNHCR Handbook for Emergencies*. Geneva, 2000. <http://www.unhcr.org/cgi-bin/tevis/vtx/publ/pendoc.pdf?tbl=PUBL&id=3bb2fa26b>

استانداردهای سرپناه اضطراری (گروه سرپناه اضطراری - کمیته دائمی بین آژانسی - IASC)

شاخص ها		استانداردها
SPHERE	UNHCR	
بیشتر از ۴۵ مترمربع یا برابر آن برای هر نفر (۱)		متوسط مساحت اردوگاه برای هر نفر
بیشتر از ۳/۵ متر مربع یا برابر در آب و هوای گرم (پخت و پز بیرون صورت می گیرد) (۲)		متوسط مساحت سرپناه برای هر نفر در اردوگاه
بیشتر از ۴/۵ متر مربع یا برابر آن در آب و هوای سرد		
(این مقدار شامل مساحت خدمات داخلی منزل مانند تسهیلات استحمام یا دستشویی شده و بستگی به عادات اجتماعی - فرهنگی دارد)		
۱۰۰% (۳)		در صد خانوارها با اقامتگاه های "کافی"

۱. لازم است اطمینان حاصل شود که در مجموع فضای اردوگاه بر اساس نفرات کافی است. این امر شامل فضای تمامی خدمات (آب، بهداشت و غیره) می گردد در عین حالیکه باید فضای کافی برای زندگی با حیثیت فراهم باشد.

- استاندارد توصیه شده برای مساحت در اردوگاه پناهندگان ۴۵ متر مربع برای هر نفر از جمله آشپزخانه و باغچه است. حداقل استاندارد ۳۰ متر مربع هر نفر باستثناء فضای آشپزخانه و باغچه است.

- در یک وضعیت اردوگاهی ممکن است داشتن مساحت هانی بیش از ۴۵ متر مربع برای هر نفر یک عدم امتیاز محسوب شود چون این امر بمعنی افزایش فاصله با خدماتی مانند آب، واحد بهداشت اولیه، آموزش و غیره خواهد بود.

۲. علاوه بر فراهم نمودن حمایت فیزیکی در برابر عوامل، ضروری است که فضای کافی برای هر نفر جهت زندگی توأم با حیثیت فراهم گردد.

۳. به دلیل تنوع آب و هوا، رسوم ساختمان محلی و ارزش های فرهنگی یا سایر نگرانی ها، تعریف جهانشمول از "کافی" برای سرپناه دشوار است. بااین حال، کافی بودن ممکن است با در نظر گرفتن عوامل زیر ارزیابی گردد. یک سرپناه ایده آل باید موارد زیر را در برگیرد:

- مساحت پوشیده ای را فراهم نماید که زندگی توأم با حیثیت به همراه درجه ای از حریم خصوصی را امکان پذیر سازد؛
- میزان راحتی کافی در ارتباط با حرارت و تهویه هوا داشته باشد؛
- حفاظت از عناصر و مخاطرات طبیعی را فراهم نماید؛
- اطمینان دهد که ساکنان بخصوص زنان با نیازهای ویژه از طریق طراحی ضعیف اسکان، محروم نمی شوند؛ طراحی سرپناه مطابق با سنن، ارزش های یا نگرانی های فرهنگی می باشد؛
- اطمینان دهد که سلامتی فیزیکی نگرانی اولیه در هنگام برنامه ریزی و ساخت می باشد.

آیا بخش "الف" را خوانده اید؟

جنسیت و

آب، سلامت و بهداشت

در وضعیت های اضطراری

دانش در باره جامعه و فرهنگ بشمار می روند. برنامه های طراحی شده نا مناسب در جاییکه دست اندرکاران عمده، مانند زنان و کودکان، شرکت داده نشده اند می تواند نتیجه اش این باشد که تسهیلات مورد استفاده قرار نگرفته، یا نا صحیح استفاده شوند، که کل جوامع را در خطر شیوع بیماری واگیر قرار می دهد.

حق نسبت به آب

- میثاق بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و مدنی (ICESCR) حق هر کس در برخورداری از استاندارد کافی زندگی، از جمله حق داشتن آب را به رسمیت می شناسد. حق داشتن آب به گونه ای تفکیک نا پذیر با حق بالاترین استاندارد قابل دسترس بهداشت (ماده ۱۲) و حق داشتن مسکن کافی و غذا (ماده ۱۱) مرتبط است.
- ماده ۱۴ کنوانسیون محو تبعیض علیه زنان (CEDAW) مقرر می دارد که دولت های متعهد حق زنان را به برخورداری از شرایط زندگی کافی، بویژه در رابطه با تامین آب تضمین می کنند. کنوانسیون حقوق کودک (CRC) از دول متعهد می خواهد علیه بیماری و سوء تغذیه از طریق تهیه کافی مواد خوراکی مغذی و آب آشامیدنی پاک مبارزه نمایند.
- کمیته حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی سازمان ملل، در اظهار نظر شماره ۱۵ خود بر حق انسان به آب تاکید دارد و هر کس را مستحق داشتن آب کافی، سالم و قابل قبول، از نظر فیزیکی آب قابل دسترسی و فراهم شدنی برای مصارف شخصی و داخلی می داند.
- کنوانسیون های ژنو این حق را در شرایط درگیری مسلحانه تضمین می کنند.
- اطمینان از اینکه هر کس به بهداشت کافی دسترسی دارد نه تنها برای حیثیت انسانی و حریم خصوصی اساسی است بلکه یکی از سازو کارهای اصلی برای حمایت از کیفیت منابع و عرضه آب آشامیدنی و به شمار می رود.

ب عنصر اساسی برای حیات و بهداشت در وضعیت های اضطراری است. موقعی که آب، بهداشت و نظافت کافی و مناسب فراهم نیستند نتیجه آن مخاطرات عمده بهداشتی است. تهیه آب بهداشتی و نظافت کافی و قابل دسترسی مستلزم توجه فوری از آغاز وضعیت اضطراری است. با این وجود ارائه آب و تسهیلات بهداشتی به خودی خود حداکثر استفاده یا اثر آنها بر روی بهداشت عمومی را تضمین نمی کند. درک مناسبات جنسیتی، فرهنگ و روابط اجتماعی در ارزیابی، طراحی و اجرای برنامه آب، بهداشت و نظافت که موثر و ایمن بوده و حیثیت جمعیت آسیب دیده را باز گرداند، بی نهایت ضروری است.

زنان بصورتی نا متناسب از وضعیت های اضطراری آسیب می بینند که بخشی از آن به سبب نا برابری های جنسیتی موجود است. از این نظر اهمیت دارد که تمامی اعضاء جامعه، بویژه زنان و دختران، در همه مراحل برنامه های مدیریت اضطراری مشارکت داده شوند، زیرا چشم اندازها و قابلیت ها و کمک های ارزشمندی در پاسخ به وضعیت اضطراری بهمراه می آورند. توازن جنسیتی و مشارکت فعال زنان و مردان در تصمیم گیری برای تهیه آب، و برنامه ریزی بهداشت و نظافت اهمیت حیاتی دارد تا این برنامه ها با نیازهای ویژه منطبق شده و دانش تمامی جامعه را دربر داشته باشد.

در بسیاری از فرهنگ ها، مسئولیت تهیه آب بر عهده زنان و کودکان، بخصوص دختران است. ما باید این نقش محوری زنان را در مدیریت آب، بهداشت و نظافت بشناسیم. نقاط تامین آب و تسهیلات بهداشتی باید تا حد امکان به سر پناه ها نزدیک باشند تا زمان انتظار و برداشت آب و خطرپذیری خشونت برای زنان و کودکان کاهش یابد. درک نیازهای خاص زنان و دختران به تسهیلات بهداشتی در انتخاب و طراحی تسهیلات و برنامه های بهداشتی ضروری است، که از جنبه های مهم ارتقاء حیثیت به شمار می آیند.

کارانی در کاهش خطرپذیری های بهداشت عمومی: زنان، کنشگران کلیدی در تأثیر گذاری بر بهداشت عمومی خانوار می باشند. آنان همچنین منبع عظیمی (اغلب استفاده نشده) از

تقویت جامعه و کاستن از نابرابری: برنامه ریزی آب، بهداشت و نظافت این توانایی را دارد که به اعضای جامعه که اغلب اجازه سخن گفتن نمی یابند این امکان را بدهد. افزایش مشارکت اعضاء مختلف جامعه، بویژه زنان، می تواند به آنها احساس ارزش و حیثیت بدهد، بخصوص کسانی که در جریان درگیری ها و بلایای طبیعی این ارزشهای آنان مورد خدشه قرار گرفته است.

جوامع سالم و درگیری: طراحی و محل نا مناسب آب و تسهیلات بهداشتی می تواند افراد آسیب پذیر، مانند زنان و کودکان، را در معرض خطرپذیری خشونت قرار دهد. توالی هایی که دور از اقامتگاه ها قرار گرفته اند اغلب صحنه تعرض بوده اند. دسترسی به آب همواره یک منبع درگیری در جوامع بوده است. تسهیم آب بین جوامع میزبان و آواره، اگر به نحوی حساس انجام نشود که همه طرف ها در آن درگیر باشند، می تواند در وضعیتی که از قبل تنش زاست، خشونت را شعله ور کند. دخالت تمامی کنشگران در رویکردی مشارکتی می تواند به کاهش تنش ها و ساختن مناسبات جامعه کمک کند.

چه چیزهایی باید بدانیم تا خدمات پاسخگو به جنسیت در زمینه آب، سلامت و بهداشت را طراحی و اجرا نماییم؟

تغییرات جمعیتی چه هستند؟

• تعداد کل خانوارها - به تفکیک جنس و سن

• تعداد خانوارهای با سرپرستی زن و مرد مجرد و تعداد خانوارهای با سرپرستی کودکان (دختران و پسران)

• تعداد کودکان بدون سرپرست، سالمند و معلول. چه تعداد زنان و مردان آسیب دیده یا آواره شده اند؟

مردم قبل از وضعیت اضطراری به چه رویه های آب و بهداشتی عادت داشتند؟

• سطوح دانش و مهارت های مربوط به آب/بهداشت چه هستند و رابطه آنها با بهداشت (زنان، دختران، پسران و مردان) چیست؟

• الگوهای دسترسی به آب، کنترل منابع و بر داشت آب کدامند؟

• رابطه بین مسئولیت آوردن آب و حضور در مدرسه چیست؟

• استفاده های متفاوت و مسئولیت برای آب توسط زنان، دختران، پسران و مردان (از قبیل پخت و پز، بهداشت، آبیاری، دام)؛ الگوهای اختصاص آب میان اعضای فامیل (تسهیم، کمیت و کیفیت) و تصمیم گیری در مورد استفاده از آب چه هستند؟

• تقسیم جنسیتی مسئولیت ها برای نگهداری و مدیریت آب و تسهیلات بهداشتی چیست؟

• ابزار متداول و مسئولیت مربوط به مدیریت تخلیه چاه توالی؛ طهارت؛ دفع فضولات کودکان چه هستند؟

• ابزار متداول و مسئولیت مربوط به برداشت، اداره، انبار و مواظبت از آب؛ وسایل حمل آب و دسترسی به آنها چه هستند؟

• چگونه نیازهای ویژه گروه هایی در جامعه که ممکن است نیازمند حمایت ویژه در آب، بهداشت و نظافت باشند، از قبیل مردم مبتلا به HIV/AIDS، شناسایی می شود؟

• نمایندگی و نقش زنان در انجمن های جامعه - محور، کمیته های آب و غیره چیست؟ برای مثال آیا زنان به ذخایر پولی دسترسی دارند؟

• مسئولیت های نگهداری و مدیریت آب و تسهیلات بهداشتی چگونه بین زنان و مردان در جامعه تقسیم شده بودند؟

زمینه های فرهنگی که باید به دنبال آن بود چه هستند؟

• آیا نقاط بر داشت آب، فاضلاب، دستشویی ها و استحمام طوری مستقر و طراحی شده اند که حریم خصوصی و امنیت را تضمین کنند؟

• آیا نقاط برداشت آب ایمن هستند؟ آیا مصرف کنندگان (بخصوص زنان و مردان) می توانند به طور امن به این نقاط دسترسی داشته باشند؟

• چه نوع مواد بهداشتی برای توزیع میان زنان و دختران مناسب هستند؟

• فرضیات فرهنگی در رابطه با فعالیت های آب و بهداشتی برای مثال در هنگام عادت ماهانه و غیره کدامند؟

• رویه های نظافت و بهداشت عمومی جمعیت چه هستند؟ اگر زنان مسئول وضعیت نظافت خود و خانواده هایشان هستند چه سطحی از معلومات و مهارت ها را دارا هستند؟

• زنان چه تصویری از خود در نقش های سنتی و مشارکت فعال دارند؟ چه میزان از این می تواند تغییر یابد و چه مقدار نمی تواند؟

چه نیازهایی پیش از ساخت تسهیلات آب و بهداشت باید مورد توجه قرار گیرند؟

• چه کسی از نقاط برداشت آب/توالی ها نگهداری می کند؟ چه کسی هزینه های نگهداری را می پردازد؟ آیا آنها می توانند و مایل هستند که آن را بپردازند؟

• آیا جامعه برای راه اندازی و نگهداری، از جمله مدیریت نیاز به آموزش دارد؟

- آیا تسهیلات نیاز به اصلاح دارند تا مورد استفاده زنان، کودکان، سالمندان و معلولان قرار گیرند، یا نیاز به فراهم نمودن ابزار دیگری مانند ظروف تخلیه یا توالت های مناسب کودک می باشد؟
- آیا فعالیت های ترویجی مورد نیاز خواهد بود تا استفاده امن از توالت ها و تسهیلات آب را تضمین نماید؟
- آیا طراحی های فیزیکی نقاط بر داشت آب و توالت ها مناسب با منبع آب، تعداد و نیازهای کاربران (زنان ، دختران ، پسران و مردان) هستند؟

اقدامات بمنظور اطمینان از برنامه ریزی برابری جنسیتی در آب، بهداشت و نظافت

ارزیابی ها و شروع برنامه

- اطمینان حاصل نمایند که تیم ارزیابی شامل ارزیاب ها و مترجمان زن می شوند.
- از استخدام تعداد متوازن زنان و مردان اطمینان حاصل نمایند و مطمئن شوید که این تنوع در جامعه آسیب دیده در ترکیب کارکنان بازتاب دارد.
- اطمینان حاصل نمایند که کارکنان از اهمیت جنسیت در برنامه ریزی آب ، بهداشت و نظافت آگاه هستند و در صورت ضرورت آنان را آموزش داده و حمایت به عمل می آورند.

اطمینان از برابری جنسیتی و مشارکت برابر

فاز ۱: اقدامات فوری

- فردی را شناسایی نمایند (از قبیل معلم مدرسه، نماینده سازمان غیر دولتی، مترجم زن یا مرد به هر صورتی که مناسب است) که بتواند مشورت با زنان، دختران، پسران و مردانی را که مستقیماً آسیب دیده اند ، هماهنگ نماید.
- به تیم فنی و سایر کارکنان در باره چگونگی کار با جامعه و استفاده موثر از معلومات زنان از جامعه راهنمایی "سرپرستانه" ارائه نموده و اطمینان حاصل نمایند که زنان هر جا که امکان دارد بخشی از تیم فنی به شمار می روند.
- با زنان و مردان هر دو در باره اینکه چه کسی مسئولیت حفاظت از آب سطحی و زیر زمینی، حمل آب ، حفر چاه، ساخت توالت، توزیع آب، نظام های عملیاتی و نگهداری را به عهده می گیرد، مشورت کنید.

- ساز و کارهایی بر قرار نمایند (کارگاه های آموزشی، مباحثات گروهی و غیره) تا اطمینان حاصل شود که صدای زنان و مردان در مورد تصمیمات مربوط به محل های نزدیک و تکنولوژی مناسب برای نظام های آب و بهداشت (طراحی، نوع، هزینه و توانایی پرداخت) شنیده می شود.

- برای این کار در صورت ضرورت از تسهیلات مناسب استفاده کرده از راحت بودن زمان و مکان اطمینان حاصل نمایید. از تنش های بالقوه که ممکن است به خاطر تلاش برای تغییر نقش زنان و کودکان در جوامع به وجود آید، آگاه باشید.
 - زنان، دختران و مردان را در مباحثات مربوط به آب و بهداشت از جمله عادات نظافت شخصی، بهداشت کلی و نیازها و ترس های کودکان دخالت دهید.
 - مشورت ها را در شرایطی امن انجام دهید بنحوی که همه افراد (از جمله زنان، دختران) برای ارائه اطلاعات و شرکت در گفتگو و تصمیم گیری احساس امنیت کنند.
 - در صورت نیاز با گروه های زنان و مردان به طور جداگانه کار کنید تا با محرومیت و تعصب مربوط به رویه های آب، بهداشت و نظافت مقابله نمایند.
 - از دسترسی برابر و توأم با شأن برای توزیع مواد مربوط به نظافت اطمینان حاصل نموده و مطمئن شوید که مواد برای مصرف کنندگان مناسب هستند. با زنان در باره لباس مناسب برای عادت ماهانه، سطل های کوچک برای آب آوردن کودکان و وسایل مناسب برای اصلاح مردان مشورت نمایید.
 - نمایندگان بخش های مختلف جامعه را در نظارت بر خدمات بهداشت و نظافت- پیگیری ایمنی و پاسخ به نیاز های بخش های مختلف جامعه و اصلاح بموقع مداخلات، دخالت دهید.
 - مسائل مربوط به حیثیت زنان، دختران را بویژه در تمامی مداخلات مربوط به آب، بهداشت و نظافت در نظر گرفته و راهبردهای مناسب فرهنگی را برای ارتقاء حیثیت آنان تدوین نمایند.
 - تمامی جامعه مدنی (از جمله گروه های زنان) را در پاسخ دخالت دهید.
- ### فاز ۲: احیاء و آمادگی
- کارگاه های آموزشی آگاهی فرهنگی و جنسیتی را برگزار نمایید تا مشارکت برابر و مؤثر زنان و مردان برای گفتگو در موارد زیر تسهیل نمایند:
 - طراحی و تعیین مکان نقاط برداشت آب دائمی تر.
 - طراحی و محل امن برای توالت ها.
 - تمهیدات مساوی جهت تخصیص آب برای وظایف مختلف (شستشو، استحمام، دام، آبیاری و غیره).
 - زنان را بصورت برابر با مردان در گروه های مدیریت آب، کمیته های آب و سایر سازمان ها دخالت دهید تا در باره تخصیص آب در دوره های خشکسالی تصمیم بگیرند.
 - تعیین نمایند که چگونه مشارکت زنان و مردان و کسب مهارت بر پویایی قدرت در سطح خانوار و جامعه تأثیر می گذارد.

ظرفیت سازی

فاز ۱: بلافاصله پس از بحران

- آموزش رسمی و آموزش در حین کار هم برای زنان و هم برای مردان در زمینه ساخت، راه اندازی و نگهداری همه انواع تسهیلات آب و بهداشت از جمله چاه و پمپ ها، انبار آب، تصفیه، نظارت کیفی آب، نظام های توزیع، تسهیلات توالت ها و استحمام، فراهم آورید.

- موقع انتخاب افراد بویژه زنان، برای آموزش، زمان بندی و زبان، همچنین آموزش های قبلی کار آموز را در نظر بگیرید.

- اطمینان حاصل نمایند که انتخاب مروجین بهداشت و نظافت بر حسب نظر گروه های هدف مناسب است.

- برنامه های نظافت را نه تنها برای مادران بلکه پدران و سایر مراقبت کنندگان از کودکان برگزار نمایند.

- آگاهی زنان، دختران، پسران و مردان را در باره راه های حفاظت از منابع آب سطحی و زیرزمینی افزایش دهید.

فاز ۲: احیاء و آمادگی

- برای زنان آموزش در زمینه برنامه ریزی و مدیریت مؤثر آب و بهداشت فراهم نمایند، بخصوص جائیکه خانوار های با سرپرستی زنان اکثریت دارند (با بکارگیری آموزش زن به زن).

- به مردان در مدیریت آب آموزش دهید، بخصوص خانوارهای با سرپرستی مرد مجرد که بیش از این برای آوردن آب و

مدیریت پخت و پز، نظافت شخصی و نیاز های داخلی به زنان تکیه داشته اند (با بکارگیری آموزش مرد به مرد).

- با گروه های جامعه برای گسترش، بکاراندازی و نگهداری تسهیلات مشترک حمل و دفع ضایعات مایع و جامد همکاری کنید.

توجه به تفاوت های فرهنگی

- محرمانه بودن را تضمین نموده و حساسیت فرهنگی را در مباحث پیرامون نظافت و بهداشت که با زنان و دختران انجام می دهید ادغام نمایند.

- از سایر زنان به عنوان تسهیلگر در این مباحثات بهره بگیرید.

- سنوالاتی را در باره باورهای فرهنگی و قومی راجع به استفاده از آب، مسئولیت ها و رویه های بهداشتی بگنجانید.

- در هر جا که مناسب است، تفاوت های فرهنگی و قومی در جامعه آسیب دیده را در برنامه های آب، بهداشت منعکس نمایند (برای مثال، روش های متفاوت طهارت).

- یک طرح مشارکتی و بدون تبعیض (از نظر سن، جنس، توانایی) برای امکان پذیر ساختن دسترسی نامحدود به آب و بهداشت ایجاد نمایند.

فهرست موارد کنترل برای ارزیابی رویکرد برابری جنسیتی در آب، سلامت و بهداشت

فهرست زیر از بخش اقدام در این فصل گرفته شده است، و ابزاری مفید برای یادآوری موضوعات عمده به کنشگران بخشی جهت اطمینان از برنامه ریزی برابری جنسیتی می باشد. به علاوه، این فهرست همراه با شاخص های نمونه در بخش اصول اولیه، به عنوان پایه ای برای کارکنان پروژه است تا شاخص های مختص هر وضعیت را تدوین نموده و پیشرفت تلفیق موضوعات جنسیتی را در اقدام انساندوستانه اندازه گیری نماید.

آب، سلامت و بهداشت - فهرست کنترل جنسیتی	
تجزیه و تحلیل تفاوت های جنسیتی	
۱. اطلاعات از زنان، دختران، پسران و مردان در باره موارد زیر جمع آوری می شود:	
• باورها و رویه های فرهنگی در استفاده از آب و بهداشت	
• عادات نظافتی	
• نیازها و نقش ها در راه اندازی، نگهداری و توزیع	
• روشها و زمان بکار رفته برای آب آوردن	
۲. داده های تفکیک شده بر حسب جنس و سن بکار گرفته می شوند تا چهره ای از جمعیت های در خطر با نیازهای خاص آب ترسیم گردد.	
طراحی	
۱. محل های آب، ساز و کارهای توزیع و روش های نگهداری در دسترس زنان هستند از جمله برای آنها نیکه دارای تحرک محدود می باشند.	
۲. اتاقک های توالت و حمام جمعی برای زنان، دختران، پسران و مردان که در محل های امن قرار داده شده اند، از نظر فرهنگی مناسب هستند، حریم خصوصی را فراهم می نمایند، به اندازه کافی علامت گذاری شده و برای افراد معلول قابل دسترسی هستند.	
دسترسی	
۱. بر دسترسی زنان، دختران، پسران و مردان به خدمات و تسهیلات به طور منظم از طریق کنترل مکانی، گفتگو با جوامع و غیره نظارت می گردد.	
۲. موانع دسترسی برابر فوراً مورد رسیدگی قرار می گیرند.	
مشارکت	
۱. زنان و مردان بطور برابر و مؤثر در تصمیم گیری، طراحی برنامه، اجرا و نظارت دخالت دارند.	
۲. زنان و مردان در دفع سالم ضایعات جامد دخالت دارند.	
آموزش/ ظرفیت سازی	
۱. زنان و مردان در استفاده و نگهداری از تسهیلات آموزش می بینند.	
۲. زنان و مردان برای حفاظت از آب سطحی و زیر زمینی حساس گردیده/آموزش می بینند.	
اقدامات برای پاسخ به خشونت مبتنی بر جنسیت GBV	
۱. هم زنان و هم مردان در شناسایی محل های امن و قابل دسترسی برای پمپ های آب و تسهیلات بهداشتی شرکت می کنند.	
۲. بر تسهیلات و نقاط برداشت آب نظارت می شود تا اطمینان حاصل شود که امن و قابل دسترس هستند (قفل و روشنایی).	

اقدامات هدفمند مبتنی بر تجزیه و تحلیل جنسیتی

۱. به سطوح نا برابر دانش در مورد نظافت و مدیریت آب از طریق آموزش پرداخته می شود.
۲. دسترسی زنان و مردان به منابع و کنترل آن برای بر داشت / حمل آب، کانتینر ها و تسهیلات ذخیره سازی نظارت گردیده و نا برابری ها رسیدگی می شوند.
۳. رویه های تبعیض آمیز که مانع مشارکت زنان در گروه های مدیریت آب می شوند از طریق برنامه های توانمند سازی مورد رسیدگی قرار می گیرند.

نظارت و ارزشیابی مبتنی بر داده ها به تفکیک جنس و سن

۱. داده های مربوط به پوشش برنامه ها به تفکیک جنس و سن جمع آوری و تحلیل گردیده و بطور منظم در مورد آنها گزارش می شود.
۲. برنامه هایی برای پاسخ به نا برابری ها تدوین و اجرا می شوند تا از دسترسی و ایمنی برای همه جمعیت مورد هدف اطمینان حاصل گردد.

هماهنگی اقدامات با کلیه شرکاء

۱. کنشگران بخش با کنشگران در بخش های دیگر تماس می گیرند تا هماهنگی در باره مسائل جنسیتی صورت گیرد
۲. بخش / گروه دارای برنامه عمل جنسیتی بوده، شاخص های ویژه طرح براساس فهرست موارد ارائه شده در راهنمای جنسیتی کمیته دائمی بین آژانسی تدوین گردیده بطور منظم اندازه گیری می شوند.

1. Asian Development Bank (ADB). *Sectoral Gender Checklists: Water Supply and Sanitation*. Manila.
http://www.adb.org/Documents/Manuals/Gender_Checklists/Water/gender_checklist_water.pdf
2. Australian Government AusAID. *Gender guidelines: water supply and sanitation – Supplement to the guide to gender and development, March 2000*. Canberra, updated 2005.
http://www.ausaid.gov.au/publications/pdf/gender_guidelines_water.pdf
3. Chalinder, Andrew. Relief and Rehabilitation Network. *Good Practice Review: Water and Sanitation in Emergencies*. Relief and Rehabilitation Network, London, 1994.
[http://www.reliefweb.int/rw/lib.nsf/db900SID/LGEL-5NUM5A/\\$FILE/rrn-water-94.pdf?OpenElement](http://www.reliefweb.int/rw/lib.nsf/db900SID/LGEL-5NUM5A/$FILE/rrn-water-94.pdf?OpenElement)
4. International Committee of the Red Cross. *Addressing the Needs of Women Affected by Armed Conflict*. 2004. <http://www.icrc.org/Web/eng/siteeng0.nsf/htmlall/p0840>
5. International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. *Gender Perspectives: A Collection of Case Studies for Training Purposes*. Geneva, 2003.
<http://www.ifrc.org/where/appeals/appeal05/63700-MENA.pdf>
6. The Sphere Project: Humanitarian Charter and Minimum Standards in Disaster Response. “Chapter 2: Minimum Standards in Water Supply, Sanitation and Hygiene Promotion.” *The Sphere Handbook: 2004 Revised Version*. Geneva, 2004. <http://www.sphereproject.org/content/view/27/84/lang,English/>
7. United Nations Children’s Fund. *Emergency WES Resource Kit*. New York, 2004.
www.unicef.org/wes/index_resources.html
8. United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). *Ensuring Clean Water and Sanitation for Refugees*. Geneva, 2002. <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/partners/opendoc.pdf?tbl=PARTNERS&id=3fcb5a3b1>
9. UNHCR. *UNHCR Handbook for Emergencies*. Geneva, 2000.
<http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/publ/opendoc.pdf?tbl=PUBL&id=3bb2fa26b>
10. United Nations International Strategy for Disaster Reduction (ISDR). *Guidelines for Reducing Flood Losses*. Geneva, 2004.
<http://www.unisdr.org/eng/library/isdr-publication/flood-guidelines/Guidelines-for-reducing-floods-losses.pdf> van
11. Wijk-Sijbesma, Christine. IRC International Water and Sanitation Centre (IRC). *Gender in Water Resources Management, Water Supply and Sanitation: Roles and Realities Revisited*. Delft, The Netherlands, 1998. <http://www.irc.nl/page/1893>
12. UN office of the special al Adviser on Gender and Advancement of Women: *Gender, Water and Sanitation, Case Studies and Best Practices*. New York, 2006.
<http://www.un.org/womenwatch/osagi/pdf/GenderWaterSanitation/English%20full.pdf>.

Afghanistan: © Charlotte Dufour/ FAO
Afghanistan
Colombian women and children: © UNFPA
Mongolian girl: © UNFPA
Tents: © Kate Burns/ OCHA

مدیریت اردوگاه و هماهنگی اردوگاه
از سمت چپ بالا در جهت گردش عقربه های ساعت:

Indian family: © UNFPA
Tents: © Kate Burns/ OCHA
Men in tent: © Brent Stirton/ OCHA

آموزش

از سمت چپ بالا در جهت گردش عقربه های ساعت:

Homework: © UNICEF/HQ05-1159/ Roger
Lemoyne
Girl in classroom: © UNFPA
School, Tajikistan: © David Swanson/IRIN

موضوعات مربوط به غذا

از سمت چپ بالا در جهت گردش عقربه های ساعت:

Chinese man with grandchild: ©
UNICEF/HQ93-0125/
Roger Lemoyne
Darfur women in line for food: © Claire
McEvoy/IRIN
Young literacy teachers receiving nutrition
training,
Afghanistan: © Charlotte Dufour/ FAO
Afghanistan

بهداشت

از سمت چپ بالا در جهت گردش عقربه های ساعت:

Health
Clockwise from top left
Baby being weighed: © Brent Stirton/ OCHA
Young amputee: © Brent Stirton/ OCHA
Blood pressure, Thailand: © UNFPA

روی جلد

از سمت چپ بالا در جهت گردش عقربه های ساعت:

Earthquake affected area, Indonesia:
© Ilaria Sisto/ FAO
Midwives, Sierra Leone: © Kate Burns/
OCHA
Helicopter rescue: © IRIN
Albanian family: © Marie Dorigny/ UNFPA
Albania
Beirut bomb damage: © Marie Claire
Feghali/IRIN
Tents: © Kate Burns/ OCHA
Afghan children: © Kate Burns/ OCHA

جداکننده بخش "الف"

از سمت چپ بالا در جهت گردش عقربه های ساعت:

Afghan man: © David Swanson/IRIN
Nigerian woman: © UNFPA
Women at training: © FAO
Ugandan girls: © Manoocher Deghati/IRIN
Afghan men: © David Swanson/IRIN
Russian girl: © UNICEF/HQ90-0122/ Steve
Maines

فصلهای بخش "الف"

از سمت چپ بالا در جهت گردش عقربه های ساعت:

Afghan men: © David Swanson/IRIN
Happy mother: © Priya Marwah/ HRU,
UNFPA
Elderly women, Kyrgyzstan: © IRIN

جداکننده بخش "ب"

از سمت چپ بالا در جهت گردش عقربه های ساعت:

Registration: © Brent Stirton/ OCHA
Man with child: © Brent Stirton/ OCHA
Young literacy teachers receiving nutrition
training,

آموزش

از سمت چپ بالا در جهت گردش عقربه های ساعت:

شستشو

از سمت چپ بالا در جهت گردش عقربه های ساعت:

Father bathing son: © Brent Stirton/ OCHA
Pakistani boy: © David Swanson/IRIN
Mother and child, Thailand: © UNFPA

Man with wood: © Brent Stirton/ OCHA

Woman in field: © FAO

Woman and cow: © UNFPA

No n-Food Items

Clockwise from top left

NFI distribution: © Brent Stirton/ OCHA

Elderly woman, Maldives: © Betsy Spess/
UNFPA

Man and child, Thailand: © UNICEF/HQ92-
0074/

Steve Maines

پشت جلد

از سمت چپ بالا در جهت گردش عقربه های ساعت:

Woman, Djibouti: © IRIN
Elderly woman, Croatia: © IRIN
Young girl, Sierra Leone: © IRIN
Albanian woman: © Marie Dorigny/ UNFPA
Albania
Midwives, Sierra Leone: © Kate Burns/
OCHA
Afghan boys: © IRIN

ثبت نام

از سمت چپ بالا در جهت گردش عقربه های ساعت:

Registration: © Brent Stirton/ OCHA

Mongolian girl: © UNFPA

Woman and child, Azerbaijan: ©
UNICEF/HQ97-0887/

Roger Lemoyne